roman

GYULA KRÚDY

günebakan

çeviren: sevgi demir

kaya tokmakçıoğlu'nun önsözüyle

AYLAK ADAM

GYULA KRÚDY

günebakan

Aylak Adam 17
Edebiyat 08
Kitabın Özgün Adı: *Napraforgó*
©2013 Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık
ISBN: 978-605-4849-06-2
Sertifika No: 27938
Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. Basım: Ekim 2013, İstanbul

Yayın Yönetmeni: Erkan Aslan
Editör: Gül T. Temur
Düzelti: Mısra Gökyıldız
Kapak Resmi: Priscilla Ainhoa Griscti
Tasarım: Kozmedya - Hüseyin Kozdibi (0216 631 07 90)
Baskı: Özal Matbaası (0212 565 25 99)
Matbaa Sertifika No: 26699

Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık
Merkez Mah. Kesir Sok. No: 5/4 Çekmeköy/İstanbul
Tel: 0 542 586 79 61

bilgi@aylakadamyayinlari.com
aylakadamyayinlari.com
facebook.com/aylakadamyayinlari
twitter.com/aylakadamyayin

Gyula Krúdy. Macar edebiyatının en önemli yazarlarındandır. Yazarlığa, gazetelerde kısa öyküler yazarak başlayan Krúdy, hayatına bir süre editörlük yaparak devam etmiştir. Öyküleriyle, 1. Dünya Savaşı sırasında ünlenen yazar, alkol ve kumar bağımlısı olmuş ve sağlığının giderek kötüye gitmesi nedeniyle yazarlık sürecinde düşüşe geçmiştir. Üç bine yakın öyküsü bulunan yazarın en önemli eserleri *Sindbad'ın Maceraları, Günebakan, Hayat Bir Rüyadır* ve *Kadınlar Günü*'dür.

GYULA KRÚDY

günebakan

çeviren: sevgi demir

roman

AYLAK ADAM

İÇİNDEKİLER

HAKKINDA

Çiçek Dürbünüyle Macaristan'a Bakmak
Kaya Tokmakçıoğlu 7

GÜNEBAKAN

1. Eveline'e Dokunmak 21
2. Eveline'in Geçmişi 39
3. Falda Çıkan Sevgili 71
4. Genç ve Tuhaf Bir Leydi ile Tuhaf Sevgilileri 107
5. Pınar Leydimiz 169
6. Akşamüzerine Doğru 193
7. Pistoli'nin Uzun Yolculuğu 215
8. Hayatın Zevkleri 237
9. Pistoli'nin Şafağı 259
10. Pistoli'nin Cenazesi 281
11. Sonbaharın Gelişi 293

HAKKINDA

ÇİÇEK DÜRBÜNÜYLE MACARİSTAN'A BAKMAK

Endre Ady edebiyat sahnesine çıktığında, Macar şiiri şiddetle bir yeniliğe ve atılıma ihtiyaç duyuyordu ve ulusal klasisizmin yükü çoğunlukla şairlerin bireysel yeteneklerini boğmuştu. Aynı dönemde benzer bir şeyin Macar romanı için söylenemeyeceği açıktır. 19. yy. sonu Macaristan'ı, bir anlamda düzyazı ile uğraşanlar için çorak bir topraktır. Edebiyatta modernizm ile birlikte genç yazarlarda ortaya çıkan yeni eğilimler, aynı zamanda onları sonu gelmez bir deneysellikle baş başa bırakmaktadır. Genç yazarlar, Jókai (1904'te bu dünyaya veda etmiştir) ve ona sadık takipçilerinin varlığında, ulusal klasisizmin otoritesine ve romantizmin gelenekçiliğine baş kaldırmıştır. Aynı zamanda romancı Mikszáth'ta cisimleşen edebiyatın rahatlatıcı çerçevesini de küçümsemektedirler. Bu kuşağın içinden sivrilen Gyula Krúdy (1878-1933) 20. yy.'ın başında edebiyat sahnesine adımını attığında, anlatı tekniğinde daha sonra "bilinç akışı" olarak adlandırılacak ye-

niliği yapıtlarına yedirerek, Macar edebiyatının o anki mevcut akımlarından farklı bir yola sapmıştır. James Joyce veya Virginia Woolf gibi yazarları 1920'lerde etkileyecek olan bu tekniğin Krúdy'de yetkin bir biçimde kullanıldığından rahatlıkla bahsedebiliriz.

Birbirleriyle yakın arkadaş olan Krúdy ve Ady'nin gençliği pek çok benzerlik taşımaktadır. İkisi de orta sınıf bir ailede yetişmiştir. Krúdy, Ady'nin Doğu Macaristan'da doğduğu kent olan Szilágyság'dan uzak olmayan Nyírség bölgesinde dünyaya gelmiştir. Her ikisinin de 19. yy.'ın son çeyreğinde birbirleriyle örtüşen bir toplumsal ve coğrafi çevrede yetiştiğinden bahsedilebilir. Krúdy'nin bir Katolik olduğu doğru olmakla birlikte, yapıtlarındaki dini inanç Ady'nin şiirindeki kalvincilik kadar öne çıkmaz. Bununla birlikte Krúdy'nin yazar olmaktan başka tutkusu yoktur. Onun ufkunda, Ady'nin toplumsal adaletsizliğe ve siyasal çekişmelere olan tepkisinden eser yoktur. Krúdy ayrıca kendisini edebi çevrelerden soyutlayan, yalnız bir figürdür. Buna rağmen 20. yy.'ın başındaki Nyugat edebiyat çevresi ile bağlarını hiçbir zaman koparmamıştır.

Budapeşte'de (1896'da bu kente gelmekle birlikte, öncesinde Debrecen ve Nagyvárad gazetelerinde çalışmıştır), geçimini gazetecilikten sağlayan verimli bir yazar olan Krúdy'nin yaşamı bir efsane haline getirilmiştir. Bohem görünümdeki yaşamından parçalar (romantik düellolar, at yarışları, kumar, geceler boyu içki alemleri gibi yaşamın zevkleri için beslediği bu Gargantuavari açlık), Budapeşte'nin gündelik yaşamıyla tavernalar ve kahvehaneler aracılığıyla karışır. Günün geç saatlerinin Casanova maskeli bu yalnız

yazarının yaşamındaki son detaylar, Budapeşte'nin sokaklarından öğrenilebilir. Halkın dilinde efsaneleşmesi artan popülerliğine katkıda bulunurken, diğer yandan ciddi bir yazar olarak ünlenmesini de olumsuz etkilemektedir. Krúdy hakkında yazılanlarda canlı, kişisel anılardan fazlasıyla bahsedilmekle birlikte, yapıtlarına dair herhangi bir analitik yaklaşımın bulunmadığını görmek üzücüdür. Geçmişte, yapıtlarını romantik bir hayalperestin saf eğlencesi olarak değerlendirmek alışılagelmişken, biçeminin inceliğine ve ustalığına yapmacık bir saygı gösterilmiş ve böylelikle derinlikten yoksun bir yazar olduğu iddia edilmiştir.

Krúdy hiçbir zaman anlatı tekniğinin detaylarıyla kendini meşgul etmemiştir. Onda, hikâyenin zamansal yapısı içgüdüsel olarak hiçe sayılır. Kurmaca ve anlatı için daima çok önemli olan zaman etmeninin yok sayılması, onun romana getirdiği önemli yeniliklerden biridir. Yüzyıllar boyunca hikâye anlatıcıları, tıpkı gerçekliği çıplak göze göründüğü gibi yansıtan ressamlar gibi, olayları oluş sıralarına göre anlatmayı denemişlerdir. Yazarlar zaman zaman anlatının sürekliliğini kırarak, okurun dikkatini toplama, gerilimin devamlılığını sağlama ya da olayların akışında ufak değişiklikler yapma gibi araçlarla anlatının çizgiselliğini sağlamaya çalışmıştır. Krúdy'nin zaman örgüsüyle ilgili yarı-bilinçli endişesi, onu olay örgüsünü de çıkarmaya kadar götürmüştür. Az sayıda romanı ya da kısa öyküsü, etraflıca çizilmiş bir olay örgüsüne sahiptir. Yapıtındaki eylem, daha ziyade eylemler, yan yana veya farklı düzlemlerde gerçekleşir. Ara sıra çağrışımsal referanslarla birbirine karışır ya da bir paragrafın sonundaki yan cümlenin içinde kaybolur. Krúdy'nin

tekniğinin gerçek anlamı, herhangi bir olası kuramsal yorumdan çok, okurunun zihninde gerçekleştirdiği özgürleştirici etkide saklıdır.

Krúdy, çizgisel bir hikâyenin zaman birliğini bütüncül veya daha çok kısmi bir biçimde bozarak, ağırlıklı olarak biçemsel araçları devreye sokar. Cümleleri bol miktarda yan cümle barındırır ve bunlar çoğunlukla "-mış gibi" kalıbıyla başlayarak, okuru anlatının dünyasına davet eder. Yazar ve okurun etkileşime girerek işbirliğine gittiği bu dünyada, okur, belleğin çizdiği yolu takip ederek gizli köşelerde saklı kalmış tuhaf ve nostaljik duyguları keşfeder, ya da parçalı ve anlık olmasına rağmen kendi geçmişini kesintisiz şimdide tekrar yaşar. Sonuç zamansal yapının topyekûn çöküşüdür. Eğer geçmiş, mişli geçmiş ve şimdiki zaman açıkça tasarlanmış bir başlangıç ve son yokken uzun bir bilinç akışında birbirine karışıyorsa, bunun okurda yaratacağı etki tıpkı bir rüyanınki gibidir. Böyle bir ortamda sanrı ve gerçeklik, hayaletler ve insanlar artık ayrı varlıklar değildir.

Her ne kadar Krúdy yazdıklarını yayımlamaya çok erken bir yaşta (kısa hikâyelerinden oluşan ilk seçkisi basıldığında 20 yaşında bile değildir) başlamış olsa da eleştirmenlerin üzerinde anlaştıkları konu, sanatsal olarak yaratıcılığının kayda değer dönemi Sindbad öykülerinin yayımlanmasıyla başlamıştır (*Sindbad'ın Seyahatleri* 1912'de, *Sindbad'ın Dirilişi* 1916'da ve *Sindbad'ın Gençliği ve Üzüntüsü* 1917'de basılmıştır). Bu öykülerin arka planı, erken dönem yazdıklarından çok az farklılık göstermekte ve tümünde bellek başlıca anlatı malzemesini oluşturmaktadır: Nyírség'in seçkin dünyasının, Podolin'deki okul yıllarının (*Podolin'in*

Hayaleti, 1906, erken dönem romanlarının en iyilerindendir) ve Budapeşte'nin gece hayatının anıları bu belleği oluşturan ögelerdir.

Krúdy'nin romanlarının olay örgüleri üzerine konuşmak zordur. Hüsn-ü kuruntu, arzular, rüyalar ve fantezilerin gerçeklikle sadece iç içe geçtiği değil, aynı zamanda bunların romanlarında rasgele ortaya çıkan herhangi bir 'nesnel gerçekliğin' önüne geçtiği bir olay örgüsü okurun karşısındadır. Zaman ve mekândaki geçişleri ve olayların gerçekleşme olasılığını yöneten doğal yasalar iş başında gibidir. Kahramanlar gündelik kullanımıyla bir karaktere sahip değildir. Geleneksel psikolojinin kuralları tıpkı nesnel gerçekliğinkiler gibi göz ardı edilir. Bununla birlikte tarihsel ve sosyolojik olgular bir şiir perdesi ardında kaybolur. Okurun beklentisinin 19. yy. romanı karşısındaki bağlamı düşünüldüğünde, psikolojik gerçekliklerin yok sayılması şüphesiz bir hata olarak ele alınabilir. Farklı halet-i ruhiyelerin anlık betimlenmeleri psikolojik tutarlılık için kaçınılmazdır. Fakat Krúdy asla didaktik değildir. Bilinç akışlarını ve halet-i ruhiyeyi, romanlarının derin psikolojik bağlamlarına oturtmaya özen gösterir.

Bunlara ek olarak ölüm ve cinsellik arasındaki ilişki, Krúdy'nin yapıtlarında Freudcu ilkelerin basit bir uyarlamasından çok daha öteye gider. Freud'un 'arzunun geri dönmesi' olarak adlandırdığı olgu karmaşık bir kuramın parçasıyken, Krúdy zalim Doğa'nın değiştirilemez kanunlarını kabul etmiş gibidir: Cinsellik ölümün sadece suç ortağıdır. Krúdy, insanın doğasında yatan açıklanamaz saldırgan iradeyi takip etmesi gerektiğini önerir: İnsan düşünmeli, çocuk yetiştirmeli, yaşlıları gömmeli ve böylelikle Doğa'nın yasalarına

uymalıdır. Aksi halde daima arayışa, huzursuzluğa ve kuşkuculuğa mahkûm olur –Sindbad'ın bildiği sadece belirsizlik ve kuşkudur. Krúdy'nin imgelemi büyük olasılıkla bu felsefede gizlidir. Yaşamın zamansız törenlerine boyun eğenler, zengin ve keyifli fırça darbeleriyle ve keyif veren metaforlarla resmedilirken, bükülmez yasalara budalaca baş kaldıranlar alaya alınır ya da en iyi olasılıkla trajikomik bir hale getirilir.

Macaristan'ın kaybedeceği belli olan bir dünya savaşının son aylarında tefrika olarak yayımlanan *Günebakan* (1918), sağanak halde yağan aşk ilişkileri ve nostalji üzerine kuruludur. Budapeşte'nin arka sokaklarında ve aynı zamanda Krúdy'nin geldiği gizemli kırsalda geçen roman, kuzeydoğu Macaristan'ın huş ağaçları ve bataklıklarının kokusunu iliklere kadar hissettirir. *Günebakan*, gerçekçi bir roman değildir ve ölüler dirilirken, hayaletler yaşamı adeta aldatırlar. Öbür dünya, hayal meyal, dindışı bir biçimde ve aşk ilişkilerinin sanki hiç bitmeyeceği bir yermiş gibi betimlenir.

Krúdy, 20. yy.'ın başlarında Budapeşte'nin içinde ve etrafında yaşayan çok sayıdaki karakterin aşk ilişkilerini romanın merkezine yerleştirir. Eski nişanlısının düşüncelerinden kurtulmak ve kırsala yerleşebilmek için kentten kaçan 22 yaşındaki Eveline, sözümona âşık ve tüm parasını kumara harcayan Kálmán, Eveline için yanıp tutuşan ve romantik bir özlemle zamanını boşa harcayan 40 yaşındaki bekâr aristokrat Hayalperest Álmos, Eveline ile birlikte yaşayan, görünüşte modern ve dünyevi gözüken fakat yaşamı olduğu gibi yaşamaktan korkan Malvina Maszkerádi, köyde yaşayan çingenelerin başı olan ve önceki üç eşi tımarha-

nelik olmuş, halihazırda hayretler içinde kalan Bayan Maszkerádi'ye kararlı bir biçimde kur yapan Pistoli gibi karakterlerin tümü romanda eşdeğer bir işleve sahiptir.

Günebakan, bir başka bağlamda Rus romanlarındaki atmosferi andıran bir hava yaratır. Turgenyev'in sahnelerini renklendirirken kullandığı yeşilin binbir tonu, Dostoyevski'nin *Kumarbaz*'ındaki iğneleyici dokunuş düşünüldüğünde aristokratların portreleri ve elbette Tolstoy'un bizzat kendisi romanın 19. yy.'dan akla getirdikleridir. Romantik entrikaların ötesinde *Günebakan*, yaşamın ve ölümün anlamını okura sunar. Roman boyunca ölümün romantik (veya cinsel) doyumu elde etmede hiçbir engel tanımadığını gösteren birçok hikâye anlatılır. Halet-i ruhiyesi allak bullak Eveline yaşamın kenar çizgilerine dört elle sarılırken, Kálmán yaşamın kendisini köşeye sıkıştırmış, Hayalperest Álmos yaşam ile ölüm arasındaki çizgide (onun tutarsızlığını kanıtlayarak) kalakalmış ve Bayan Maszkerádi de korku, can sıkıntısı ve anlamsızlığın etkisinde felç olmuştur.

Günebakan çoğun zaman maraziliğe kur yaparken derin bir biçimde verimli ve organik bir yapıt olarak kendisini gösterir. Örneğin, romanın merkezinde olup öne çıkan bir bölüm, tıpkı *Savaş ve Barış*'ta Nataşa'nın dansının işlevine benzer bir işleve sahiptir. Bu bağlamda sahne romanın geri kalanına aslen pek uymaz ve kitabın varlık sebebi değildir. Nataşa'nın dansı, onun Rusluğunu belirtir. Bu, aslına bakılacak olursa köylü, hizmetçi, aristokrat, ister gelenekçi ister modern görüşlü tüm Rusların Rusluğudur. Kendisini açığa çıkaracak organik bir bütünün parçalarını bir-

leştiren bir özelliğe sahiptir. *Günebakan*'daki çingene serenatında, Bayan Maszkerádi'nin kentli tavrına, adabımuaşeretine aykırı gelen ve onun modern görüşüyle çarpışan bir şeyler saklıdır. İyi yaşamayı seven, köylü Pistoli savunma mekanizmasını müzik, şarap ve şiir aracılığıyla bir tarafa koyar. Bayan Maszkerâdi oyuna gelerek, kendisini Pistoli'ye bırakır. Böylelikle herkesin birkaç saatliğine de olsa mest olduğu bir cümbüş ortaya çıkar. Cinsel gizilgüce sahip bu sevimli sahnede, çigan, Macar ve insan olmak bir süreliğine olsa da gerçekleşir. Fakat üzücü bir biçimde an, geçiverir.

Krúdy, imge-yoğun ve gizli anlamlarla örülü bir dile sahiptir. Gerçeküstü, uhrevî ve cinsel olanın aurasını yaratmaya çabalarken, dile dair herhangi bir zorlamada bulunmaz. Kitabın açılış sayfaları gotik bir romansın atmosferine sahiptir. Fakat bu hava hızlı bir biçimde daha yoğun bir ortamın içinde kaybolur ve karakterlerin soluduğu havaya tüyler ürpertici bir biçimde siner.

Günebakan, cinsel bir karnavaldır. Görünüşte sadakatsiz eşlerin bolca bulunduğu, saygıdeğer ve soylu kadınların cirit attığı bir atmosfere sahiptir. Zampara erkekler Budapeşte'nin bakirelerini baştan çıkarır ve arzular, kadın ile erkeklerin akıllarını başlarından alırken, aşk ile cinayet neredeyse iç içe geçmiştir. Delicesine âşık birinin gözlerindeki delilik her yerden gözlemlenebilir. Fakat ölüme olan referanslar da daima hissedilir. Karnaval, fırtınalı gökyüzlerinin altında ve geçen zamanın sert rüzgârlarında gerçekleştirilir.

Romanda bol miktarda olay bulunur, fakat bunlar *Günebakan*'ın olay örgüsü için yer almazlar. Krúdy,

dönüşümlü olarak müstehcen, nostaljik, güldürücü ve hassas, kinik ve umut verici bir biçimde romanın gerçek öznesinin yaşam ve aşk olduğunu hissettirir: Tutkunun gereksizliği fakat kaçınılmazlığı, belleğin verdiği acı ve haz ile hepimizi bekleyen tozlu mezar. Bir karakter aşktan muzdarip diğerini azarlarken şöyle bir soru sorar:

"Ne diye sirk çadırının tepesindeki ipe tırmandınız ve şimdi de aşağı inemiyorsunuz? Hayatınızı acı çekmeden sürdürebilecekken ne diye bu işkenceye maruz kalıyorsunuz?"

Kitabın temel sorusu, sayısız defa farklı tonlarda sorulup, farklı erkekler ve kadınlar tarafından defalarca yanıtı verilen bu sorudur. Krúdy, bir romancı olarak, güvenilir çiçek dürbünüyle bir numuneyi inceleyen bilim insanı gibidir.

Günebakan, olağanüstü olduğu kadar talepkâr da bir romandır. 19. yy. Rus yazarları ile 20. yy. gerçeküstücüleri arasında kusursuz bir köprü görevi görür. Okur kendisini romana verdiğinde, onun büyülü ve derin yapısını keşfedecektir. Bununla birlikte roman, hikâyesi ya da verdiği dersler nedeniyle değil, Krúdy'nin edebiyat serüveninin tümü, romanın satırlarına sinmiş olduğu için önemlidir. Bütün mesele, Krúdy'nin sesi, imgeleri, sezgileri ve dili değiştirip dönüştürmesinin okurda yaratacağı etkidir. Krúdy, adeta resimler yazar: Unutulamayan karakterlerin portreleri, Budapeşte'nin ve Macar kırsalının görünümleri, duygulanımların ve güdülenmelerin betimlenmesi vb.

Tüm bunlara rağmen ne Ady ne de Krúdy ana-

yurtlarının ötesine geçebilmiştir. Sanatları, eğer bir biçimde sözcüklere dökülecek olunursa, en fazla "Macar deneyimi" olarak adlandırılabilir. Macar ulusal edebiyatının büyük yazarları göz önünde bulundurulacak olunursa, hem Ady hem Krúdy'nin kendi türlerinde bir atılıma gidip o zamana kadar ulusal edebiyatı tekelleri altına almış Népiesség (halkçı damar) grubu yazarlarının ideallerinden farklı idealler ortaya koyduklarından rahatlıkla bahsedilebilir. Aynı zamanda yapıtlarındaki Macar havasını da koruyarak hem biricik hem de modern bir Macar edebiyatının yolunu döşemişlerdir. Bununla birlikte yaşadıkları dönemde, halkın beğeni düzeyinin sanatsal iletileri için hazır ve yeterli olmadığı doğrudur. Özellikle Ady için Macar edebi çevrelerinde geçerli olan bu önerme, kısmi olarak Krúdy için de kullanılabilir. Yaşadığı dönemde kolaya kaçarak eğlendirici bir kimse olarak kabul edilen Krúdy, kimi zaman edebiyatçıların sanatsal değeri hakkında şüpheye düştüğü bir yazar olmuştur. Buna rağmen az sayıda eleştirmen için Krúdy, 20. yy.'ın ilk yarısının en özgün yazarı olarak kabul edilir.

Krúdy; Proust, Joyce ve Roth gibi çağdaşları (her ne kadar onları okumamış olsa da) ve Allende, Marquez gibi takipçileriyle (her ne kadar onlar Krúdy'i tanımamış olsalar da) sık sık karşılaştırılmıştır. Bunların dışında Krúdy'nin kimi başka yazarlarla da benzerliklerini gözlemlemek mümkündür. Yapıtı yer yer, Arthur Schnitzler'in hikâyelerinde rastlanan 19. yy. sonu ince erotizmine yaslanır. Anlatımı bir gündedün duygusu solur ve Proust'u anımsatacak bir biçimde uzun, çetrefilli cümleler kurar. Aniden yer değiştiren bakış ve bilinç akışları akla Virginia Woolf'u getirebilir. O

da tıpkı Kafka gibi rüya ve gerçekliğin birbirlerinin sınırlarını ihlal etmesini arzular. Çehov'un kahramanlarındaki ironi ve bilgelik Krúdy'ninkilerde de okurun karşısına çıkabilir ve yaşamın çıldırtan beyhudeliği karşısında ikisi de benzer bir tutum alırlar. Kırsal yaşamın merak uyandırıcı bir biçimde portreleştirilmesi, *Anna Karenina*'daki Levin sahnelerini akıllara getirir. Hal böyleyken, tüm bu benzerlikler Krúdy'nin sadece bu ya da şu yönünü aydınlatır ve özelliklerinin büyük bir bölümü gölgeler içinde kalır.

Bundan sonrası için ümit ettiğim tek şey Krúdy'nin yapıtının tümünün dilimize kazandırılmasıdır. Çevirmenin işinin çok zor olduğunun bilincinde olarak, neredeyse çevrilmesi olanaksız olan bu dâhi Türkçeye kazandırıldıkça, Türkiyeli okur da onun parıldayan ve melankolik yazı dünyasına dahil olacaktır.

Kaya Tokmakçıoğlu

GÜNEBAKAN

1. EVELINE'E DOKUNMAK

Genç kadın yatağa uzanmış, şamdandan gelen ışığın altında romanını okuyordu. Konağın içinden gelen belli belirsiz bir gıcırtı sesi duydu. Karşı odalardan birinde biri mi vardı? Elindeki kitabı indirip dinlemeye başladı. Saatin akrep ve yelkovanı, birileri kayalık zeminde tırmanıyormuşçasına geceye yavaş yavaş çöküyordu.

Yirmili yaşlardaki Bayan Eveline, ilk aşkının sancısını öyle ya da böyle atlatmıştı ancak ara sıra yeniden aklına gelen bir şey vardı. Kuzey rüzgârlarında uğuldayan bir martı gibiydi intihara kalkışan genç adamın hatırası. Onun dışında Bayan Eveline için söylenecek şeyler sağlıklı ve sakin olduğuydu. Ciddi bir tutum içerisindeydi, yazın beyaz, kışın ise siyah giyerdi. Güz vakti ibadetlerini Franciscans Kilisesi'nde yapardı. Aynı şevkle, tıpkı baharda arazisindeki bahçeyi çapaladığı gibi... Bayan Eveline, o büyük mutluluğun bir yerlerde kendisini beklediğini biliyordu ve bu sebeple günler akıp giderken sakin kalıyordu.

Ancak gece yarısı kopan bu gürültü onu telaşlandırmıştı.

İlk önce odasının kapısını kilitleyip kilitlemediği-

ni hatırlayamadı. Fakat banyosuna açılan küçük kapının kilitli olmadığından emindi. Gözlerini banyonun kapısına dikti. Omuzlarındaki şalın altından yavaşça süzüldü ve banyoya doğru parmak uçlarında sessizce ilerledi. Anahtarı kapının öbür tarafındaki kilidin üstünde bıraktığını gördüğünde dehşete kapıldı. Bakır kapı tokmağı, bir tabutun mezara indirilişindeki yumuşaklık ile dönerken Bayan Eveline büyülenmişçesine izliyordu. Kapının öte yanındaki elin kilitlere aşina olduğu belliydi.

Eveline son kez etrafına bakındı. Kış bahçesine bakan asma balkondaki pencerede Peşte'nin eski Josephstadt evlerinde görebileceğiniz demir döküm parmaklıklar vardı.

Ardından kendini korumak üzere kullanabileceği bir silah aradı. Şapkanın birine tutturduğu Türk işi mektup açacağına göz gezdirdi.

Kapı tokmağı neredeyse tam tur dönmüştü. Dışarıdaki yabancının kapıyı açması gereken an gelmişti.

Gül rengi kapı açılmaya başlamıştı.

Eveline o denli yüksek sesle bağırmıştı ki kendi sesini tanıyamadı:

"Kálmán, kalk! Evde hırsız var!"

Dehşet içinde dikiş makinesini cama öylesine hızlı fırlattı ki pencere camı gürültüyle patladı.

Kapı tokmağı gevşedi ve kilide geri oturdu.

Ardından evin diğer tarafındaki kapılardan biri küfür edercesine çarpıldı.

Eveline'in birazdan duyacağı adımların sesi sokaktan geliyordu ve gece yarısı melankoli dolu, dalgın bir gezinti yapmak isteyen herkesten gelebilirdi.

Kalbi küt küt atarak koştu pencereye Eveline.

Bembeyaz bahçesi mezarlık gibi görünüyordu. Yaşlı ağaçlar kardan örtülerini örtünmüş, öylece dikiliyorlardı. Bahçenin öbür yanındaki duvar beyaz beyaz beliriyordu. Bu dünyanın tüm kahramanları çekip gitmiş ve ev hatıraları bir köşeye atılmışçasına sessizdi yeniden.

Genç kadın kürk ceketini apar topar giyindi. Geceliğinin dokusu yılışık bir erkek kedi gibiydi. Küçük neşeli terlikleri yatağın altında hazır olda bekliyordu. Aynadaki akiste küçük canlı gözleri ve bembeyaz yüzüyle karanlık bir kadın silueti görünüyordu. Eveline öylece dikiliyordu; kalbi ölesiye çarpıyor, soğuk terler dökülüyordu bedeninden. O anlık tehlike geçtiğinde kendini ne yapacağını bilmez halde buldu. Tek yaptığı korku içinde ayakta durmaktı ve açıkçası yapabileceği tek şey de buydu.

"O olabilir mi?" diye düşündü.

Eski nişanlısı, Kálmán. Kálmán, Eveline'in evinin zikzaklı koridorlarını ve sağa sola açılan kapıların yerlerini karanlıkta bulabilecek kadar iyi biliyordu kesinlikle. Köşedeki asma balkondan bahçeye inen döner merdiveni de... Jacobins'in eski Peşte'de saklandığı ve evin sahibinin bir komployа karıştığı günlerde inşa edilmişti merdiven. Soylu ailelerin konakları gezi rehberlerindeki resimler gibi görkemli bir şekilde cadde boyunca sıralanmıştı. Sıradan bir hırsız bu eski evlerden birinde kaybolabilirdi. Eveline'in gece yarısı ziyaretçisi Kálmán olmalıydı.

Ne istiyor olabilirdi ki? Gündüz vakti dilediği zaman geliyordu zaten. Önceleri birçok kez olduğu gibi, neye ihtiyacı varsa gelip istiyordu. At yarışları ya da kumar yüzünden borca düştüğü zamanlar gibi...

Bu tür durumlarda Eveline hayırsever bir akraba gibi her daim Kálmán'a cömertçe yardım etmişti. Gıcır gıcır, belli belirsiz parfüm kokusu bulaşmış banknotlar, Eveline'in bahçeye bakan özel odasındaki gül ağacından yapılma para kutusunun içinde, Kálmán'ın saçma sapan bir saatte çıkıp gelmesini bekliyordu. Eveline'in narin beyaz parmakları, banknotların en büyüğünü tıpkı bir mendil gibi gelişigüzel bir biçimde kavradı. Batıl inançlarından ötürü evdeki zenginliği yitirmemek için verdiği paradan, bir peni geri alırdı. Ancak Kálmán'ın başka sebeplerle de ortaya çıktığı olurdu. Kadının teki kalbini kırdığında, onu terk ettiğinde ya da ona ihanet ettiğinde... Böyle zamanlarda köşedeki gül ağacı kutu, Kálmán'ın mahzun halini şefkatle karşılardı. Eveline'in kar beyazı parmakları, genç adamın çehresindeki bulutları dağıtmakla meşgul olurdu.

Fakat Kálmán iki senedir ortalıkta yoktu.

Şimdi geri gelme nedeni ne olabilirdi?

Yeniden para sıkıntısı çekiyor olabilir miydi? En son ayrıldıklarında Eveline, genç adamın tüm borcunu kapatmıştı. Kálmán artık yeni bir hayata, temiz bir sayfayla başlayabilirdi böylece. Karşılığında da, onu affetmek için elinden gelen her şeyi yapan Eveline'i unutabilirdi.

Eveline şafak sökene dek camın önünde oturdu. Ağaçların ışığı içlerine çekişini izledi. Şafak, kasabanın üzerine yeni sağılmış süt gibi dökülüyordu. Cüce çalılar, okula doğru yaptıkları uzun yürüyüşün ardından şapkalarına kar biriken küçük öğrenciler gibi, gündüz vaktine uyanıyordu. Ağırbaşlı servi ağacı, şafak sökerken evine dönen melankolik bir kumarbaz edasıyla, siyah beyaz pelerininin altından belli belirsiz

seçiliyordu.

Eveline camı açtı.

Karlarla kaplı bahçedeki ayak izlerini gördü.

Parlak kar yağmaya devam ederken, ayak izlerini solan anılara dönüştürüyordu. Avcıların kurt izlerini diğer hayvanlarınkilerden ayırt ettiği gibi Eveline de gece gelen ziyaretçinin ardında bıraktığı izleri tanıdı. Elini göğsüne bastırdı. Şimşek gibi yerinden fırladı, banyodan geçip döner merdivenden aşağı, bahçeye indi. Kapıyı ardından kapamayı düşünmedi bile.

Öğlen güneşi altında uçan bir kelebek gibi ilk ayak izine doğru parmaklarının ucunda yavaşça ilerledi. Ve bir sunağın önündeymişçesine dizlerinin üzerine çöktü. Ardından, gece yarısı ziyaretçisinin bastığı yerdeki kar birikintisine eğilip bir öpücük kondurdu.

Eveline, ayakkabı topuğunun bıraktığı izi öptü. Bunu yapmasının sebebi vücut ağırlığının burada toplanması, gücün ve cesaretin burada birikmesi ve buradan dağılmasıydı. Eveline'in dudakları, binicisini atın üzerinde tutan ve yönlendiren o görünmez üzenginin üzerindeki topuğun bıraktığı kavisli ize dokundu. Bu daimi üzengiler, gezginimizin ayak izlerini bir o yana, bir bu yana taşımıştı. Kimi zamanlarda hayallerde bile görülmemiş, hayatının aşkını bekleyen kadınların olduğu, gülümsemelerin önceden hesaplandığı, sokaklardaki kaldırımlar kadar pis göğüsleri ve yüzsüz dizleriyle keşfedilmemiş, harikulade diyarlardaki sürprizlere götürmüştü gezginimizi. Aynı üzengiler yorgun ayak seslerini başka yollara da çekecekti. Kalbin azgın gümbürtüsünden, kısık uğultusuna, maskeli baloların tuhaf girdaplarından, uysal alevlere, uyuyan bakireler gibi derin derin nefes alan muz ağaç-

ları altında, zar zor duyabileceğiniz bir çıtırdamayla yağmur düşen bahçe patikalarına doğru çekecekti. O üzengiler bir gün bu zavallı, tereddüt içindeki ayakları tamamen ele geçirecekti. Kayıp gezginimizi kim bilir nerelere götürecekti.

Josephstadt Kilisesi'nin çanları Advent ayini için çalıyordu. Bahçe duvarının ardından bedenlerini eğmiş başörtülü yaşlı kadınların öksürük sesleri geliyordu.

Öğle postasıyla bir mektup geldi.

Eveline, Kálmán'ın elyazısını ilk görüşte tanıdı. Zarfın içinde bir tutam biberiye vardı.

"Bahçene daldığım için beni affet. Sınırımı aştığım için pişmanlık içindeyim ve sana bunu geri gönderiyorum. Bunu almaya hakkım yoktu."

Solan çiçek, soğuktan donmuş bir kuş gibi başını yukarıya kaldırarak bu sıcak odada canlanmıştı. Müthiş bir buz kokusu Eveline'in odasını yeniden hayata dönmenin bir belirtisiymişçesine kaplamıştı.

Bujdos'taki kır evinde kar bile bir başka yağıyordu.

Gece yarısı ziyaretçisinden birkaç gün sonra Bayan Eveline, tüm eşyalarını toplayıp Tisza nehrinin yukarı yakasındaki yere taşındı. Buhranın soluk atlıları başkentteki evine çökmeye başladığında böyle yapardı. Düşman gölgelerin merhametsiz suretlerinden köy evine kaçarak uzaklaştı Eveline. Bujdos İstasyonu tabelasına varana dek de gözlerini açmaya cesaret edemedi.

Kış vaktini burada geçirmek en iyi seçenekti. Her gün yağan kar tıpkı Alplerdeki gibiydi. Bataklık koruları, sazlar ve kıvrımlı dereler, aklı başından gitmiş

kadınların pagan âşıklarıyla birlikte dünyadan elini eteğini çekip, öylece uzandığı bir mevsim boyunca gizlenmek üzere karın altında kalmıştı. Manzara hayal âlemi gibi büyülüydü. Eski Macaristan'dı burası. Kutsanmışların, alçakgönüllülerin, yoksulların uykusu kadar sessiz... Yılın bu zamanları kuzeydoğu tren hattının rayları kar altında kalır, telgraf direkleri başıboş serseriler için tabela görevi görürdü. Gece yarısının kırağıyla kaplı pencereleri; bilinmeyen yerlere gidecek, aklını yitirmiş ya da lanetlenmiş tuhaf gezginleri gizlerdi.

Bujdos'taki kır evinde yaşam, arka bahçenizin köşesinde öylece duran bir kardan adamki gibiydi.

Ancak eski malikânenin kemerli geçitleri bakımlı ve sıcaktı. Çelik parmaklıklarla kaplı pencereler, dingin ve güvenli hissettiriyor, manzaranın bir parçası haline geliyordu. Saatten gelen ahenkli çan sesi, yaşlı ataların yankılı ilahileri gibi çınlıyordu. Hizmetkârlar, uzun hayatları boyunca görevlerini burada yerine getirmişlerdi. Her bir çiçeğin ve ağacın, tren hatlarının, atlar ile köpeklerin adını bilirlerdi. Her biri Bujdos'taki kır evinin bir ferdiydi. Kargalar bile eski birer dosttu. Yol kenarındaki aziz kaya, köy halkının selamını almak üzere hazır beklerdi. Mezarlıktan dönen hayaletler eski pipolarının aynı yerde durduğundan emindi.

Eveline burada doğmuştu işte. Kendi benliğini hissettiği yer burasıydı. Aile mezarının girişindeki demir döküm parmaklıktan annesi ile babasının kumtaşından anıtını görebiliyordu. Eveline nazikçe selam verdi ve ailesi ona geri seslendi. Buradaki tüm mahlukatlar, köpekler, atlar ve insanlar Eveline'i

kraliçeleriymiş gibi selamladılar. Yukarı ve Aşağı Álmos'un Hayalperestleri'nden Andor Álmos, Álmos Adası'ndan buraya, donmuş Tisza nehri üzerinden saygılarını sunmak için at sürmüştü. Eğerin üstünden indi, babası ile büyükbabasının yemekte ne olduğunu sormak için camın önünden geçerken vurdukları pervazın aynı noktasına vurdu.

Hayalperest Álmos, kırklı yaşlarında, fırça gibi saçları ve asil bakışları olan bekâr bir köy bilginiydi. Menderes'teki adada, insanları ve bahar taşkınlarını uzak tutan taş duvarların ardında tek başına yaşıyordu. Aheste aheste konuşurdu, uzun yıllar boyunca kimse onun yüksek sesle kahkaha attığını duymamıştı. Tavırları alacakaranlık kadar sakindi. Kış sessizliğini severdi. Bahar gelince sigarasını tüttürür, gelip geçen kayıkçıların şarkılarını dinlerdi. Ne savurgan bir tavrı vardı, ne de çılgın... Bir susamurunun azmiyle adasında kalırdı. Hiçbir kâğıtta adı geçmeyen bir bilim adamıydı. Uzun kış gecelerinde hayatlarına renk katmak için kütüphanelerindeki ciltli kitapları yalayıp yutarak Fransızca ve İngilizce öğrenen, mazide kalmış birkaç centilmenden biriydi. Onlar, yetmişlerine merdiven dayamış kimseler gibi astronomi üzerine çalışırlardı. Horace ve Berzsenyi'yi ezbere bilirler ancak seçim kampanyaları ile politikacıları küçümsediklerinden kasaba meclisine katılmazlardı. Kitaplardaki dana derisinden yapılma sararmış isim etiketlerinin üzerinde en son onların adı yazılı olurdu. Ölüm döşeğinde okudukları bu kitapların okunan sayfalarında onların notları vardı. Ve sevdikleri kadınlar, saksılara ekilmiş çiçeklerdi. O dönemlerde evin hanımı, günlerini sakin bir tempoyla ve çok az gürültüyle geçiren, açık

tenli, güzel kokan, durgun ve şehvet dolu kıvrımları gecenin tüm hazlarını vaat eden bir hanımefendiydi. Kıvrımları taşra saatleri gibi yavaş ve sonsuz, acelesiz, *Rubenesque*[1], davetkâr bir cazibeydi. İnsana huzur dolu, erdem taşan hayaller yaşatırdı. Ve ömrümüzde bahşedilen şölen günleri gibi söz verilmiş kıymetli çocuklar getirirdi dünyaya. Malikânenin bu talihi bol duvarları arasında Don Kişot'un şehvet dolu budalalıkları, Manon Lescaut'un elem verici perişanlığı ve hatta şair Kisfaludy'nin melankolik dizelerinin dedikodusu, sanki uzak diyar gezginlerinin masallarıymış gibi büyük bir hayretle anlatılırdı.

Hayalperest Andor Álmos, Bayan Eveline için duyduğu aşkı hiçbir zaman dile getirmemişti. Aralarındaki yakınlık saf, kimse tarafından sorgulanmayacak, çocukluktan kalma ve ömür boyu sürecek bir arkadaşlık olarak kabul edilmişti. Kuşların çiftleşmesi, evcil hayvanların kızışması ve meyve bahçelerinin çiçek açması kadar doğal; doğudan esen rüzgârların baharı müjdeleyip sazlıkları savuruşu, taşkınları dindirip cömert bir elle çimenleri okşayışı kadar huzurluydu.

"Berbat hissediyor gibisin?" dedi atlı. Atından inip, omzundaki karı silkeledi. Genç kadının soğuk alnını öptü.

Donuk bakışlarını güvenilir bir kardeş olarak gördüğü Andor'a çevirdiğinde gözleri doldu Eveline'in.

"Onu düşünüyordum... O tuhaf adamı."

Andor, elini sertçe savurdu.

"Kışı burada geçirmelisin. Hatta tüm yılı. Kır evi

1. Peter Paul Rubens'in tablolarında kullandığı bir tekniğe verilen isim olmasının yanı sıra, obez olmayan ancak şişman kadın figürlerini temsilen kullanılır. (ç.n.)

sana iyi gelecektir. Zavallı kız, darmadağın görünüyorsun. Eski haline dönebileceğin tek yer burası. Ne olup bittiğini sormayacağım bile. Eğer mevsim ortasında şehirden kalkıp buraya geliyorsan, kaldıramayacağın bir şeyler olmuş olmalı. Lütfen anlayışla karşıla beni... Şehirdeki Efendi Kálmán ya da başka biriyle ilgili bir şey sormayacağım. Yalnızca tamamen iyileşmeden gitmene izin vermeyeceğimi bil."

Eveline'in tebessümü umut vericiydi. Çocukluk yıllarının Noel çanlarını ve koro şarkıcılarını anımsatıyordu. Kış vaktiydi. Kızakla kaymaya giderlerdi... Ve buz tutmuş Tisza'da ışıl ışıl öğlen güneşi altında buz pateni... Ve domuz avı da vardı... Postacı kar kokulu kitaplar getirirdi... Soğuktan donmuş dergiler... Ve Noel süsleri uzun yolculuklardan sonra kullanılamaz hale gelse de hepsini tek tek karıştırırlardı. Çiftlik kâhyasının karaladığı hesaplara göz gezdirirlerdi... Ölmüş ailelerini, dostlarını, yaşamlarını harcayan kadınları ve şehrin gizemlerini konuşurlardı. Bekçi köpekleri aralıksız havlardı. Yastıklarının çiçek desenlerinden belli belirsiz kokuların taştığı, rüyalar kitabının doğru tahminler yaptığı ve kar fırtınalarının eksik olmadığı bu eski malikânenin tepesinde uçan şey muhtemelen Azrail'in ta kendisiydi. Takvime bakmalı, günlerden neydi? Noel zamanının ve yeni yılın kokusu umut dolu çocukluk anılarının hayàlini canlandırıyordu. Sararmış okul kitaplarını yalayıp yuttuğumuz ve acımasız yaşlı öğretmenlerimizin, pamuk ipliğine bağlı mutlu beklentilerimizi yaşatan hayallerimizin oyununu sergilerken bile bizlere gözdağı vermekten kaçınmadığı zamanları...

Eveline dostunun kemikli elini yakaladı.

"Oyundan atılan bir çocuk gibi pek çok kez gitmeme izin verdin. Bunu bir daha yapma, olur mu? Bu sefer geri dönmeyebilirim..."

Hayalperest Andor Álmos, Eveline'in saçlarını okşadı.

"Sen özel bir insansın ve içinde bir damla dahi kötülük olmadığını biliyorum. Seni uzun zaman görmediğimde bile senin iyi olduğunu biliyordum. Basit şeylerle, seni alçaltacak şeylerle uğraşmadığın için kalbin asil. Kederle, seni hayallerinden uzaklaştıracak tasalarla ya da düşkünlüğün aklını çeleceği günahlarla asla işin olmadığı için ruhun el değmemiş. Akşam vakti şöminenin önünde diz çöküp, kar tanelerinin düşüşüyle kendini hayallere bırakan genç bir kız gibi cana yakın ve barışçılsın. Fakat lambalar yandığı anda, hayallerindeki o şövalyeler, atlarını süren sevgililer, kuyruklu kelebeklerin kanatları üzerinde uçarlarken birden arkalarında tek bir iz bırakmaksızın yok oluyorlar. Sabah vakti ile gün ışığı ağır, dingin ve tatlı su gibi enfes. Bu civarda kış mevsiminde gökyüzü çoğunlukla grimsi, tıpkı yaşamlarımız gibi. Fakat aynı zamanda bir tavşan kürkü kadar ılık... Senin için endişelenmiyorum canım. Yine buraya döneceksin çünkü yaşamak için ihtiyaç duyduğun her şey burada. Evin, mezarın, gökyüzün ve seni besleyen şu toprak... Eveline, sen buranın hanımısın. Her ne kadar kendini şehirli bir hanımefendi olarak görsen de burada yetişen bir çiçeksin. Karın düşüşü, sonbahar yapraklarının özgürce savruluşu ve baharın nehir kıyısında yeşerişi, tüm bunlar senin gerçek dünyan. O boğucu şehirde insanlığın telaşından sıkılmış ve ilk gün her ne kadar o ağır havadan hoşlanmış olsan da günlerini odasında

esneyerek geçiren bir otel misafirisin. Sana bu kadar uzak olan o yabancılardan ne bekliyorsun?"

"Aslında onlardan hoşlandığımı söyleyemem fakat uzak ülkelerin gezi rehberleri gibi eğlendiriyorlar beni. Benim için hayatta olmak demek yeni dostlar edinmek; yeni sesler, yeni isimler, yeni yüzler bulmak demek. Tokalaşmak bile farklı olabiliyor. Ve insanların yalanları dünyanın en güzel peri masallarını anlatıyor bana. Üstelik yalan söylemeyen tek bir kişi yok etrafımda." Bu esnada Andor Álmos, Eveline'in yemek odasına kurulmuştu. Dolabı açıp, erik konyağı şişesini aldı. Kendisine bir dilim jambon kesti; ekmek somununun kokusunu içine çekip, kendisine keyifli ve küçük bir ziyafet çekti.

"Erkekler bir pipo dolusu tütüne bile değmezler. Bu sözlerimi iyi hatırla. Artık yirmi iki yaşındasın. Seyahat etmeyi, gezginleri, festivalleri, çarşıda gezen kadınları, son moda paltoları ve parlak ışıkları seviyorsun. Gerisingeriye o acınacak haldeki maskeli balolara birkaç defa daha döneceksin. Yaşamın içindeki hayal kırıklıkları ile fırtınalara, gerçek mutluluğu bulmak için ihtiyacın olacak. Evet, aynen böyle, durma dışarı çık. İyi vakit geçir ve biraz kahkaha at, dans etmeye ve kendi gözlerini kamaştırmaya devam et. Er ya da geç bu sahte gösteriye doyacaksın. Ben ise seni burada bekliyor olacağım. Hiçbir yere gitmeyeceğim. Ancak şunu bil ki eğer bir sene içerisinde hâlâ geri dönmemiş olursan... Buna çok üzülürüm işte," dedi Hayalperest Andor Álmos.

Veda edip yola çıktı. Atlının kardan silueti beyaz gecenin içinde kayboldu.

***

Adaya dönüşünün üçüncü gününde Eveline'den bir mektup geldi. Hayalperest Bay Álmos'un bir an evvel oraya gitmesi gerekiyordu çünkü Bayan Eveline onunla önemli bir konu hakkında konuşmak istiyordu. Ve böylece her şeyden elini eteğini çekmiş adam evcil susamurlarını bir kez daha Eveline'i ocağın başında, kalbinde yayılan hastalık yüzünden beti benzi atmış bir şekilde bulmak üzere terk etti.

"Sanırım gittikçe korkağın teki haline geliyorum. Geceleyin sanki evde birileri yürüyormuş gibi geliyor. Uyanıp odada biri var mı diye kapıya bakıyorum, beni gerçekten uyutmuyor. Kış gecelerinin cam fanustan sessizliğinden, ateş korlarının sessizce ölmesinden, antika eşyalarımın gölgelerinden, bu tehlikeli köy evinden ve tembel tazılarından ve... Uyuşuk hizmetçilerden korkuyorum. Uykumda öldürülsem umurlarında olmaz."

Hayalperest Andor Álmos'un yanıtı sert oldu.

"Sessizliğe alışırsın. Bir süre sonra rüzgârın gürlemesini de umursamazsın. İçinden bir parça hâlâ büyük şehirde..."

"Sevgili halam gençlik aşklarını gördüğü mutlu rüyalarıyla keyiften dört köşe olurken, refakatçim Mademoiselle Montmorency uykusunda yaşlı bir rahibe kadar gürültü yapıyor. Hizmetçilerim Budapeşte'ye aşk mektupları gönderiyor. Kâhya her gece sarhoş... Burada yapayalnızım ve korkuyorum. Birileri evimin etrafında sinsi sinsi dolaşıyor. Serserinin teki olabilir. Ya da haydutun biri, veya..."

Hayalperest Bay Álmos gülümsedi. "Sana âşık birileri... Bana bırak sen, ben ilgilenirim. Gece gelip, atımla etrafı kolaçan edeceğim."

O gece ay tıpkı bir karnaval palyaçosu gibi neşe saçıyordu. Karla kaplı arazi, üzerindeki yıldızlarla birlikte parıldıyor, korudaki ağaçlar, beyaz kefenleri altında kımıldamadan duruyordu. Huzurlu bir kış gecesiydi ve horozların ötmesine daha çok vakit vardı. O vakte dek yaşanacak yüz ölüm vardı... Bir atlı gölgesi haydut gibi, ayışığı altındaki evin önünü ve araziyi taradı. Atın nefesi keskin soğukta dumanlı bulutlar oluşturuyordu. Bir el silah sesiyle pencereler tuzla buz oldu.

Eveline tepeden tırnağa tir tir titreyerek panjurları açıp seslendi.

"Álmos, sen misin?"

"Evet, benim," dedi çatallı sesi. "Artık korkmadan uyuyabilirsin sevgili Eveline. Hayaletten eser kalmadı."

"Bana elini ver iyi yürekli efendi."

Andor pencerenin demir parmaklıklarına uzandı.

Eveline, Álmos'un kürk eldivenini yavaşça çıkarıp eline tutkulu, geç kalınmış bir öpücük kondurdu.

"Teşekkür ederim," diye fısıldadı.

Eveline'in geceliğinden sızan sıcaklık, öpücüğündeki duyarlılık, Álmos'un elini kavrarken sergilediği hararetli tutum ve gecenin kokusu, orta yaşlı şövalyemizi afallatmıştı. Atından inerken, genç kadına ışıldayan gözlerle bakmıştı.

"Sevgili meleğim," diye mırıldandı utanarak. Genç kadının çıplak boynunu okşadı.

Hızlıca söz vererek elini geri çekti ve uzun yeleli atını sürmeye başladı. Devasa av köpekleri, Álmos'un atı gecenin tazısıymışçasına fırlayınca savrulan kar taneleri gibi sessizce kaçıştı.

Eveline'in uykusuzluğu son noktasına dayanmıştı.

Büyük bir şehirde uykunuz kaçtığında, sokaktaki gürültüler başka insanların da o gece rahat edemediğini gösterdiğinden kendinizi avutabilirdiniz. Ancak taşradayken gece yarısı sizi delirtebilirdi. Saatler tahtakurtlarının gıcırtısı kadar ağır ilerlerdi. Gelip geçen nesilleri izlemek üzere gözlerini apaçık tutan eski atalarınızın duvarda asılı duran portrelerini tüm ayrıntılarıyla hayal edebilirdiniz. Yıllar yağmurun esintisiyle su gibi akıp geçerdi. Göç eden kuşlarla, açık mezarlara dayalı başlarıyla yas tutanlarla, rahiplerin yapmacık sözleriyle, yığılıp kalan atlarla ve dinlenmek üzere yere uzanan yaşlı bekçi köpekleriyle, bir zamanlar genç ve uyumlu olan hizmetçilerle, dilek kuyusunu ve orman kadar büyümüş bahçeyi çevreleyen yıkılmış çitlerle... Birbiri ardına gelip geçer yıllar. Uykusuzluğun ortasındaki insanın gözleri açık kalırdı yalnızca. Ölmeyi unutan bir kadavra gibi... İnce bir toz tabakası, çürüyen tavandan her şeyin üzerini örtmek üzere dökülürdü. Aydınlık yüzlere ve samanların toplandığı damlara... Güler yüzlü komşulara, bahar lütuflarına ve ışıl ışıl beyaz dişlere... Fani hayat ayakucumuzda can çekişen sadık bir hizmetkâr gibi çömeliyordu. Ve elimiz susuzluğumuzu giderecek kadehlere daha az uzanıyordu.

Sonunda horozlar ötmeye başladı.

Gece, bitap bir lanet gibi döküldü. Deli kuşun çağrısıyla karanlığın durgun, hareketsiz perdeleri açılmaya başladı. Uzaklardan duyulan sesler ayırt edilebiliyordu. Yabankazları, başka dünyaların dilinde konuşan göçebe ruhlar gibi gecenin engin körfezini geçmek üzere ve gizemli bir emre itaat edercesine

yükseklerden uçarak göremediğimiz güzergâhlarında ilerliyordu.

Horozun çığlıkları gecenin köründe pencerenizin altında kütük gibi bekleyen, kalbinde cinayet; gözlerinde suçluluk ve dehşet taşıyan, daha önce hiç görmediğiniz serserilerin gelişini haber veriyordu. Sabah olduğunda gerçek şekillerine bürünüyor, yol kenarında bekleyen yalnız ağaçlara ya da şapkalarını sallayan, küçük sırt çantaları ve uzun değnekleriyle kıvırcık saçlı genç gezginlere dönüşüyorlardı. Neşeli bir melodi mırıldanıyor; iyi haberler, eğlenceler, oyunlar, yeni şarkılar ve uykulu halde kendilerini bekleyen küçük evlere taze, ışıl ışıl umutlar getirebilmek için parlak gözlerini uzak diyarlara dikiyorlardı. Masalara kurulup, yiyecek bir şeyler bulabilmek için inanılmaz hikâyeler anlatıyor, şarap koymaya yardım ediyor, odunları kesiyor, tombul domuzları kulaklarından yakalıyorlardı. Kırk yıldır çalmayan ayaklı duvar saatlerini tamir ediyor ve genç kızların saflıklarının yanında kalplerini de çalıp, gecenin ortasında çıkıp gidiyorlardı. Uykusuz bir gecenin ardından horozun çığlığıyla evinizin önünden geçen bu serserilerin yaşamı, kıskanılacak kadar keyifliydi. Pencerenizin önüne, dizlerine kadar uzanan ceplerinden çıkardıkları tohumları, sarı taçlı günebakanlar filizlensin diye atıyorlardı. Yollarına devam eder etmez de günebakanlar, pencereden içeri bakacak kadar büyümüş oluyordu. Evin genç hanımı da büyülü mağarasındaki Alaaddin gibi çoktan uykuya dalmış halde yatıyordu.

Eveline gün içerisinde geceyi düşünmeye cesaret edemiyordu. Uslu bir çocuk ya da eski dönemlerin gelinleri gibi, Hayalperest Bay Álmos'un hikâyelerini

dinlemeyi tercih ediyordu. Álmos köyün sevgilisi olarak, sohbetin devamlılığını sağlamak üzere mutlaka eski kitaplarından bir iki sayfayı, adasından ayrılmadan önce okuyup geliyordu.

Hayalperest Bay Álmos'un beraberinde getirdiği taze kar kokusu sıkıcı günlük hayata bir tokat gibi iniyordu ve sizi her şeyi itiraf etmeye itiyordu. Günahlarınızı, hastalıklarınızı, kötü düşüncelerinizi, zayıflıklarınızı, bunalımlarınızı ve elbette acılarınızı... Birbiri ardına döküyordunuz içinizdekileri, günahlarınızın mümkün olduğunca çabuk bağışlanması adına... Yenilenmiş, iyileşmiş ve yıkanmış halde yeni bir sayfa açıp tasasız, uluorta, bencilce, rahat ve sıradan bir hayata başlayabilirdiniz. Bu; medeni hayatın lanetlerini, ruhsuz zevklerini, yabancı acılarını ve nevrotik danslarını sonsuza dek terk etmek anlamına geliyordu. Bu, bir çift lastik çizme giyip, sarımsaklı sosise diş geçirmek ve donmuş nehrin üzerinde açtıkları delikte çamaşır yıkayan kadınlara katılmak anlamına geliyordu... Bu, küçük pis çocukları sırt çantalarından çekmek anlamına geliyordu... Bu, çok fazla yemek ve ceylanlar gibi koşabilen göçebe Çingene kadınları misali karın üzerinde çömelmek, çocuk doğurmak ve kargaların toplandığı huş ağacı korusunda ölmek anlamına geliyordu.

Eveline ufak tefek bir kadındı. Siyah saçları vardı. Kırmızıya bayılırdı. Kendini eğlendirmek için evin içinde Çingene kılığında gezer, Mademoiselle Montmorency'nin falına bakardı. Gittikçe solan bu yaşlı hizmetçinin on çocuğu olacaktı.

2. EVELINE'İN GEÇMİŞİ

Günün birinde Hayalperest Bay Álmos uyandı ve öldü.

Her sene Álmos'un, Eveline ile biraz vakit geçirdikten sonra yaptığı şey buydu. Yalnız kurtların sancıları ile ona saldıran rüzgârların uluduğu aşk dolu zamanlardan sonra yaptığı şey tam olarak buydu. Böyle günlerde rüzgârlarla ve fırtınanın savurduğu kuşlarla çevrelenen adadaki evinde keman çalmaya başlardı. Böyle zamanlarda, Álmos'un pirinç düğmeli, beyaz yırtık eldivenli, eski tozluklar giyen hizmetkârı kendini küçük hücresine kapatırdı... Hayalperest Bay Álmos, ölümüne bir düelloya hazırlanırcasına, Kraliçe Maria Theresa'nın korumalarından biri gibi akşamdan şafağa dek kürsüsünün önünde keman çalmaya devam ederdi. Besteyi kâğıda döken kişinin güller ve leydi siluetleri çizdiği bir partisyonun eski melodilerini çalardı. Fransız şarkıları, büyükannenin hayalleri... Alman öğrenci şarkıları, yabancı ülkelere seyahat eden Macar beyefendilerinin armağanları... Viyana valsleri, kaygısız ataların yumuşak perukları... Lavotta ve Czerny'nin kompozisyonları, hayatın başıboşluğuna ilham verebilmek adına vatanlarına dönen müzisyen-

lerin fantezileri...

Müziğini çaldığı esnada Hayalperest Álmos ne yer ne de içerdi. Siyah bir frak, beyaz bir yelek ve rugan ayakkabılar giyerdi. Yüzü sonbahar görüntüsü kadar dingin, gözleri düşen yapraklara dikili, dudakları sıkı sıkıya kapalı olurdu. Tüm bunlar yalnızca teatral bir tutumdu. Tüm o iğrenç sarmaşıkların yasaklanması gereken dünyadan tek beklentisi, kendine ait kuytu bir köşe bulabilmek olan hayalci, çekingen ve alaycı Macar beyefendileri için mükemmel bir örnek teşkil ediyordu Álmos. Hayat meselesinin ara sıra ufak jestlerle ya da zar zor duyulabilecek kelimelerle idare edildiği o dünyadan tek beklentisi buydu. Böylesi bir davranış kimilerine karamsar gelebilirdi ancak işin aslına bakacak olursak bu, insan ırkının olağanüstü bir özelliği, krallara özgü bir aşağılama yeteneğiydi.

Álmos böyle vakitlere "hayattan geri çekilme" adını vermişti.

Issızlığının ortasında amacına ulaşmak için uzaklara gitmesine gerek yoktu. Günün birinde Asyalıların Macaristan'ı ve tüm Avrupa'yı ele geçireceği korkusuyla bu ıssız ada arazisine tuhaf ataları tarafından inşa edilmiş ev, ölümün ve yok oluşun mabediydi. Evin etrafında yaşama dair en ufak bir heves yoktu çünkü buradaki hayat monotondu, yapayalnız günler birbiri ardına geliyordu. Yegâne amaç, yok olmaya hazırlanmaktı. Çatıdaki oluk, miadı dolmuş bir bekçi köpeği misali yavaşça ölüyordu. Yaşlı dedeler gibi topallayan sandalyeleri vardı. Büfenin duruşu baş döndürücüydü; yaşlı, tombul bir kadın gibi bayılacakmışçasına baş aşağı bakıyordu. Lambaların ışığı soluktu. Duvarlar dökülüyor, pencereler dokunulmadan parçalarına

ayrılıyor, halıların ilmikleri dökülen saçlar gibi sökülüyor ve zavallı baca, hayattan bıkmışçasına zar zor duman üflüyordu. Herkes ve her şey, tavernanın tekinde mutluluk hayallerinden sıkılıp, şaraptan yorgun düşen konuklardan biri gibi kalkıp gitmeye hazırlanıyordu. Duvarda bir zamanlar genç bir gururla endam eden portreler, tanınmayacak kadar sararmıştı. Kalplerdeki idealler, renkli notalar; yalnız kedilerin bağırışları ve yalnızların kendi şarkılarının her biri, gece yarısının sessiz saatlerinde nadir ve kıymetli halıların yere serildiği bir meditasyona dönüşüyordu. Kitapların hikmeti, günbatımının tozu, gündüz vakitlerinin yavru köpekler misali enerjisi, hepsi çocuklukta kalan eski oyuncaklar gibi gittikçe uzaklaşıyordu.

Böylesi bir inziva bozulursa, uykusundan uyandırılan bir keşiş gibi elindeki sopasını savurarak mağarasından dışarı fırlayabilirdi Álmos. İnsanın ruh hali durma noktasına geldiğinde, o kişi ormanların tepesinde kara bir bulut gibi kabalaşırdı. Gece vakti rüzgâr, sıradan kurşunların etki etmediği korkunç bir zebani gibi ulurdu. İtaatkâr mobilyaların şeytani köşeleri açığa çıkıyor, ev sakini dirseklerini ve dizlerini etrafa çarpıyordu. Aynaların yansıması gittikçe belirsizleşiyordu. Ya da aynaların kendisiydi belirsizleşen... Mezar taşlarına yaslanan duygu dolu eller gibi örümcek ağlarıyla kaplı, eski bir fotoğraf gibi keskin, nazlı bir görüntü yansıtıyorlardı. Gözbebeklerinde minik, yüzen noktalar beliriyordu. Hayatın kıyısından demir alıp, eski engin gemiye eşya ve yolcu taşıyan, melankolik bir kayıkçı tarafından yüzdürülen küçük sandallardı bunlar.

İşte böyle anlarda sessiz adam ölümü seçiyordu.

Kemanın melodileri, ona mutluluk veren ve sevdiği her şeyi alıp savuruyordu. Minik kara notaların çizgilerinden dostane yüzler fırlıyordu. Yeşil konaklar, üzüm salkımlarıyla çevrili verandalar, esneyen tazılar, neşe dolu gözler ve gösterişli papyonlar... Erkek dostları vatanlarına ya da kadınlara kadeh kaldırıyordu. Beyaz masa örtüleri, serin çardaklar, hoş ve ağır sonbaharlar, buz tutmuş yapraklar, meyve bahçelerinin kokuları ve mutlu olduğunun farkına varmadığı mutluluk zamanları... Sakince esneyen yıllar, kavaklarla çevrili patikalar, dalgalı su kanalları, oyun oynarcasına kıvrılan baca dumanları, uzakta çatırdayan kuyunun çıkrığı, kahverengi giriş kapıları ve dertsiz, olağanüstü rüyalar vaat eden karyolalar... Kış yolculuklarının kürk kokusu, kekik otu esintili bir taverna odası, buğulu pencere camına yazılmış bir kadın ismi ve taze düşmüş karın üzerinde öylece kalmış küçük bir ayak izi... Noel ağaçlarının altında bembeyaz parlayan kadınlar... Yumuşak tenleri kucaklanmak üzere bekleyen kadınlar... Baldırlarına süslü kurdeleler bağlayan genç kızlar... Sarı saçlarında kırmızı gölgeler ve bir zamanlar dokunuşu mutluluk saçan uzun parmaklarında yüzükler... Dualarla dolu kutsal kitaplar, yol kenarlarındaki haçlar, çocukluk günlerimizde devasa davullarıyla kutlama yapan insan toplulukları, kalenin olduğu tepeye yapılan keyifli yürüyüşler, güçlü buzağıları güden kızlar ve artık hatırlayamadığı o minik kulakmemeleri... İyileşmesi uzun zaman süren hastalıklar, bahar havasının nefesi gibi gelen nekahetler, mezar gibi kokan buz kesmiş şafakları haber eden saat çanları, arabacıların yolların kokusunu getiren geniş pelerinleri ve yol arkadaşınız olacak hanımefendinin

gizemli duruşu... Anılmaya değer av köpekleri ve arka bahçedeki görkemli ağaçlar, tuhaf yaşlı adamlar, kızıl sonbahar şafakları, kuşların çığlıkları ve hikâyeler anlatan kadınlar... Hayata dair her şey kemanın melodisiyle kaybolmuştu. Hayalperest Bay Álmos artık ölmeye hazırdı. Sandalyesine oturdu, tespihini eline doladı, gözlerini kapayıp dilediği gibi son nefesini verdi.

Álmos'un uşağı olup biteni Bayan Eveline'e haber vermek üzere aceleyle yola çıktı.

Eveline kürk işlemeli eteğini ve çizmelerini giyip, beraberine iki büyük av köpeği alarak donmuş Tisza üzerinden kızağıyla karşı tarafa geçti.

Hayalperest Álmoslar kadınlar için ölürdü. Bu hayalperestler köprülerde aylak aylak dolaşır, kabarık, çatık kaşlı söğütlerin altında avarelik eder, sonbaharın şarap kızılına boyalı yalnız, karanlık banklarının tepesinde derin düşüncelere dalarlardı. Banklar parlak kırmızı yağlıboyalarla boyanmış, bu eski, köhne adanın duvarlarına yaslanmışlardı. Dik çatılar o denli kalın bir yosun tabakasıyla kaplanmıştı ki leylekler çayıra konar gibi iniyordu damlara. Bütün portreler, Hayalperest Andor Álmos'un yüzünü, sanki Álmos ailesinin tüm bireyleri isteksiz, tereddütlü ve bir parçası karanlıklara gömülü biri olarak dünyaya gelmiş gibi gösteriyordu. Álmosların görkemli ve gerçek yüzü orada, cehennemin ortasında duruyordu. Kafasız bir bedenin uzuvları, dilsiz bir şövalye... Açık bir pencereden uzatılan beyaz bir çiçek gibi, bu dünyaya yalnızca ailenin dişi suretleri geçebilmişti. İşte hepsi burada, kıllarını bile kıpırdatmadan ruhsuz bir şekilde ölülerini bekliyorlardı. Geçen yüzyılda Álmos ailesinin tüm

erkekleri hayatlarına kendi elleriyle son vermişti. Sakin ve kararlı bir şekilde takdislerini gerçekleştirmiş, son dileklerini vasiyet etmişlerdi. Ölümleri planlı, ritüelistik ve tek bir sebep yüzündendi. Bir kadına âşık olmak...

Onlara çılgın Hayalperest Álmoslar derlerdi.

Bir zamanlar Álmos ailesi Kuzey Macaristan'ın yukarı yakasında geniş arazilere hükmetmişti. Bu topraklar muhtemelen nazik yöntemlerle elde edilmemişti. Yüzyıllar boyunca Hayalperest Álmoslar varlıklı dulların, yaşlı, zengin hanımların ve pahalı çeyizleri olan kızların peşinden, tıpkı Tisza'nın batak sazlıklarında avladıkları nadir balıkçıl türlerine duydukları ilgiyle koştular.

Ailenin altın çağıydı o zamanlar.

Sonuç itibarıyla tarihi mekânlar, hisarlar, ormanlar ve kaleler elde ettiler. Kadınların laneti, hapsedilen eşlerin feryatları, kıyının öteki tarafında bırakılan hanımların bedbaht ve intikam dolu gölgeleri Hayalperest Álmosların gözünün önünden gitmez oldu. O zamanlar kadınlara günah çıkarmaları için çok az vakit kalırdı. Çılgın seks partileri, bedenlerden taşan mutluluklar, kızıl bakire kanları, coşkulu av partilerinin delice öfkesi, vicdan duygusunu zehirler ve uyuştururdu. Bugün bu kalelerde dolaşan hayaletlerin çoğu o zamanlardan kalmadır. O zavallı kadınlar başka ne yapabilirdi ki? Tanrı'nın gazabını torunlarına yağdırmak üzere öbür dünyadan beyazlar içinde gelirlerdi. Hayaletler artık hayal ürünü varlıklar değildi, taş duvarlardan fırlayan kulakotları gibi karşınıza çıkıyorlardı. Lanetler baykuşların çığlıklarına dönüşüp, mezarlarda ve ayışığı altındaki ormanlarda yankılanarak,

pek çok Macar ailenin uzak geçmişinde belli belirsiz dolaşıyordu. Bu aygır gibi güçlü adamların hayatlarında üç ya da dört kadınla birlikte olmaları alışılmadık bir şey değildi. Yaşlıları da gençleri kadar isteksiz evlenirlerdi. Mecbur kalırlarsa evlenecekleri kadınları kaçırırlardı. Rakiplerinin kanları düğünün gerçekleşeceği kilise mihrabından akar, dehşete düşmüş zavallı gelinler utançla gözlerini yumardı. Bir başkasının kalbine saplanmak üzere, hançerler her daim el altında tutulurdu. Aile tarihlerinin hepsi birbirine benzerdi. Erkekler savaşa gittiğinde kadınlar beşiklerini kendileri sallardı. Onlardan mutlusu yoktu. Kendi sevgililerini kendileri seçerlerdi.

Bunca şiddetin ortasında Hayalperest Álmos ailesinde de bir dönüm noktası yaşanmıştı.

Bir gün gözleri dağ şelalelerinin tüm renklerini yansıtan mavi gözlü, sarışın bir cadı kaçırmışlardı. Kadın, baharın ortasında gümüşi bir huş ağacı misali uysaldı. Yabani dikenler gibi erkeklere yapışırdı. Çimenlerin, ulu ağaçların ve yolların dilini konuşurdu. Hayvanlarla anlaşabilirdi. Yel değirmenlerinin çarkları, o üflediği zaman dururdu.

O cadının adı Eveline'di.

Kurallar gereği kadınların gümüş mücevherler gibi küçük kutulara kapatıldığı dönemlerde Eveline ailenin tüm erkeklerini dize getirmişti. Henüz hayata veda etmiş Andor'un babası Hayalperest Ákos Álmos tereddüt etmeden 1840'ta Eveline ile evlendi. İlk olarak bir albayın, ardından da yüksek mevkili bir devlet görevlisinin dulu olan Eveline'in üçüncü kocası oldu.

Eveline'in önceki kocaları aynı kaderi paylaşıp düelloda ölmüşlerdi. O zamanlarda düelloda yaşama

veda etmek meşru bir ölümdü. Albay, dayanılmaz kıskançlık nöbetleri yüzünden meydan okuduğu Fransız bir gezginin epe kılıcını kalbine saplaması yüzünden ölmüştü. Fransız'ın tek meziyeti, Türk Sultanı'nın mekânında çakırkeyf kereste tüccarlarının oyununa burnunu sokması ve hepsini soyup soğana çevirmesiydi. Bu güvenilmez Fransız, devlet tiyatrosuna konuk sanatçı olarak çağrılan Parisli bir dansçıya dikmişti gözlerini. Akşamları kumarhaneden çıkıp, performans boyunca kolları bağlı şekilde localardan birinin altında heykel gibi dururdu. Onun gitmediği günlerde ise locasındaki Albay Sükray... Dansçı ikinci ve üçüncü perdenin arasında, havada peri kızı misali süzülerek sahneye inerdi. Koreografisini insanüstü bir edayla tamamlardı.

"Madam, size tapıyorum," diye iç geçirmişti Albay Sükray'ın loca korkulukları altındaki heykel. Bu sözleri sarf ederken alev alev gözleri albayın karısına kilitlenmişti. Yaratıcı tarafından bahşedilen o gözler, Buzinkai'nin (adı çıkmış bir hilebaz) el çabukluğunu dikkatlice gözlemleyip açığını belli etmek üzere izleyen gözlerdi. O gözlerle en ufak bir hilede kendini belli etmeden, başarılı bir şekilde oyuncunun omzuna dokunma fırsatı yakalardı.

Albay, Fransız'ın sözlerini net bir şekilde duymuştu. Karısının ışık saçan yüzüne bakılması bile derin ümitsizliğe düşmesi için yeterli bir nedendi. Kendi evlerinde, yatak odalarının mahreminde tuhaf Fransız'ın sahnenin ulaşılamaz yıldızına olan aşkı ile pek çok defa dalga geçmişlerdi.

Sükray makam sahibi ve asil bir adamdı. Alçak sesle karısına, gösterinin sonunda salonun tüm ihti-

şamlı ışıkları yanmadan evvel oradan sessizce gitmeyi teklif etti. Peri kızının dansı boyunca salon bütünüyle karanlığa bürünmüştü. Oranın çapkınları bu fırsatı seçtikleri sevgililerin kulaklarına tatlı sözler fısıldayarak ya da aşk mektupları ileterek keyifle değerlendirirlerdi.

Durumdan etkilenen Eveline kocasının koluna girip locanın arka tarafına kadar onu takip etti. Kapının dışına çıktıklarında Albay hafif bir edayla beyaz eldivenini silkeledi, katladı ve locanın altında her zamanki dinginliğiyle bekleyen Fransız süvarinin gözüne doğru salladı. Süvari eldivenin dokunuşuyla sanki yüzüne bir balta inmiş gibi sersemledi. Yüzünün rengi attı, acıyla gözlerini yumdu. Kasabanın en talihsiz âşığı olarak umutsuzluk içindeydi. Daha fazla oyunculuk sergilemesine gerek kalmadan, Eveline ve Albay kapıdan çıktıklarında her zamanki vurdumduymaz tavrını takındı.

On sene öncesi miydi, sonrası mıydı Albay borcunu ödemeyen Fransız'ı sınır dışı edilmesi için ilgili birimlere teslim etti. Bu olay, erkeklerin cömert olduğu ve aşkları için kendilerini kurban ettikleri günlük dedikoduların salonları tıka basa doldurduğu Romantik dönemde olmuştu. Kadınlar sahnedeki kahraman karakterlere âşık olurdu. Başkentteki çoğu kadın da karşısına çıkan ilk dans hocasıyla ya da müzisyenle kaçma arzusuna kapılırdı.

Ertesi öğlen Albay'ın önceki gece tiyatroda onurunu kırdığı adamın mevkisi ve arazisi Fransız Devrimi esnasında elinden alınmış, Saint Louis soyundan asil bir Fransız olduğu öğrenildi. Bunu iddia eden kişiler Fransız'ın aralarından su sızmaz yakın dostların-

dan başkası değildi. Avrupa kıtasını dolaşan Fransız kumarbazların ve sahtekârların yaşamları genellikle Cermenlerin mizah anlayışı sıfır olduğundan Alman hapishanelerinde sonlanırdı.

Albay bu meseleyi bir an evvel çözmeleri için Yüzbaşı Asszonyfâi ile Yüzbaşı Leiningen'e özel bir ricada bulundu. Subaylar, Fransız'ın epe kılıcındaki yeteneğini kabul etmek zorunda kalırken, Albay düellonun kıvrık Macar kılıcıyla yapılmasını talep etmişti.

Her halükârda düello kuralları açıkça, rencide olan tarafın lehineydi. Subaylar ayrıntılı bir kayıt tutmadılar o güne dair. Yalnızca kişisel günlüklerinde yazanlardan ibaretti olanlar. O sayfalar ileriki zamanlarda koparılıp, askeri mahkemede olaya karışan subayların beraat etmesinde delil olarak kullanıldı.

Düelloyu yapacak kişiler bir bahar sabahının erken saatlerinde, şehir parkının ücra bir köşesinde buluştular. Korunun kuytuluğu işlerine geliyordu. Erkeklerin uğruna kılıçlar ve silahlar çekip yüzleştikleri bu kadınlar daha önceleri Yedi Elektör'ün balo salonu ile kışladaki binicilik okulunu da birbirine katmışlardı. Matem elbiselerini giyip çığlıklar atarak kendilerini düellonun ortasına atıp, acı bir tiyatro sergilemişlerdi. Albay Sükray kaçamaklarını elinden geldiğince gizli tutardı ancak rakibinin ağzının sıkı olup olmadığına hiçbir zaman güvenmezdi. Özellikle Eveline'in yatakta uyuyor numarası yaptığını fark ettiği son iki gecedir... Eveline'in kalbi eskisinden daha hızlı çarpıyor ve arada sırada kontrolsüzce, derin derin iç çekiyordu. Melankoliyle savrulan Albay kımıldamadan karısının yanında yatıyor; Eveline'in, kendi uykusuzluğunu biliyor olmasının hainliğine en ufak bir tepki

göstermiyordu.

O sisli, ölümcül günün sabahında sevgili Eveline'in uyuduğu odada tek bir ses olmadığından, fark ettirmeden dışarı çıkmaya niyetlendi Albay. Yavaşça kapıyı açıyordu ki karısı fırfırlı dantel yastıkların arasından panter gibi fırladı.

"Ah, zavallı adam... Beni son kez öpmeden mi gidiyorsun?" diye bağırıp kasvetli, sıska ve uykusuz yüzünün diğer tarafını çevirdi. Albay sızlayan kalbine son defa söz geçirdi. Soğuk bir nezaketle dudaklarını önce Eveline'in eline, ardından da alnına yasladı.

Eveline kontrolsüzce hıçkırarak, sert bir şekilde kendini yeniden yastıkların arasına bıraktı. Hunyady Alay Albayı, asil Kamilló Sükray yatak odasının kapısını son defa, yavaşça kapadı. Acı dolu kalbiyle şehir sınırındaki koruya yürümeye başladı.

Umutsuzluk hakkında romantik romanların bahsettikleri bir yana, sadakatsiz eşlerini tereddüt etmeden öldüren öfkeli kocaların var olmasının nedeni, tüm acıların başlangıcı olan kadının ihanetiydi. Duygu yüklü, alçakça ve acınacak bir acı... Utanç hepsinin ardından gelirdi. Gurur, vahşi bir ayı gibi ayağa kalkar, kaçınılmaz olarak hiddetli bir kahırla devam ederdi.

Sükray düelloya giderken, karısıyla gizli bir ilişkisi olduğu anlaşılan Fransız'ı öldürmeye karar verdi.

Kadınların gizemli hislerini, sır gibi gizledikleri işlerini ve asla bilinmeyen maceralarını kim ölçebilirdi ki? Sevgili karınız neden Saint Cecilia'ya, sis kokusuyla kaplı bir suareye gidip tüm öğleden sonrasını gizemli bir yabancıyla korulukta geçirirdi? Ve dizlerinde karınca ısırıkları ile geri dönerdi... Eveline'in minik,

nazik dudakları kelimeleri mutsuz şair bozuntularının ya da yorgun romancıların eserlerinden dikkatlice seçiyor, etrafındaki herkesi esprili hazırcevaplığına hayran bırakıyordu. Ancak bir saat kadar önce gizli âşığına duyduğu kontrol edilemez tutku yüzünden tavernada çalışan hizmetçi bir kız gibi bağırmıştı. İngiliz bir dadı ya da yatılı okullar genç bir kıza kusursuz davranmayı, alçakgönüllü olmayı ve dans etmeyi öğretmede yeterli olabilirdi. Tüm bunlar toplum içerisinde oldukça önemli konulardı ancak delicesine sevmek, zevkle ve sefilce bağlanmak, dişleri zangırdarcasına âşık olmak; bu genç kadın bunları yalnızca fahişelerle yatıp kalkan ahlâksız, beş para etmez adamlardan öğrenebilirdi. Sıkılmış sosyete kadınlarından içten içe aşkın gizemlerini keşfetmek istemeyeni var mıydı acaba?

Genç bir asker olarak görev edindiği on emrin kutsal saygınlığından bir adım dışarı çıkmamış Albay Sükray'ın düelloya giderken kafasından geçenler bunlardı. Kirli eller, avucundaki değerli goncayı tehdit ediyordu.

İki adam da çıplak gövdelerinin üzerine siyah ipekten gömlekler giymişlerdi. İkinci kez ağız dalaşına girdiklerinde Albay'ın öfkeli hamlesi, saksağanların dikenli çalılara takılması gibi Fransız'ın epe kılıcına takıldı kaldı. Kalbinde açılan yara saniyeler içinde ölüme götürdü Albay'ı.

İki yüzbaşı da gezgin süvarinin sınır dışı edilmeden önce kasabayı terk etmesi gerektiğini resmi bir şekilde dile getirdiler. Fransız, Albay'ın dul eşinden özür dilemeden bunu yapamayacağını belirtti. Subaylardan geri dönene kadar cesedin yanında kalmalarını rica etti. Döner dönmez kasabadan ayrılacaktı.

Şaşkına dönen subaylar göz ucuyla birbirlerine baktılar. Fransız'ın dudak uçuklatan yüzsüzlüğü, subayların kelimelerini kifayetsiz bırakmıştı. Cesedin göğsünden akan kan, bu ölü adamın onurunun kırılacağını bildiğinin bir göstergesiydi.

"Ne kadar süreye ihtiyacınız olacak?" diye sordu Yüzbaşı Asszonyfái.

"Yarım saat."

"O halde acele edin."

Fransız, ceketini alıp, silindir şapkasını taktı ve düello alanından koşar adımlarla uzaklaştı. Tereddütlü subaylardan öğrenilen kadarıyla Fransız'ın sarışın hanımefendiyi bu kötü haberlerle ziyaret edip etmediğini bilmemizin imkânı yok. Olayın aslını bilen tek kişi olan Eveline de sessiz kalmayı tercih etti. Bu tarz olaylar yaşayan kadınlar, böylesi mantıklı sessizliklere bürünürlerdi.

Asszonyfái ile Leiningen, gece çökene dek Albay'ın cesedinin yanında, Kutsal Cuma günü Mesih'in başında bekler gibi beklediler. Ardından cesedi el arabasına koyup mezarlığa götürdüler. Eveline ilk defa matem elbisesi giyiyordu. Sarı saçları, beyaz tenli boynu ve uçuşan etekleri çok geçmeden ikinci bir kocanın kucağına düşecekti. Bay Paul Burman'ın, Buda'daki yüksek mevkili devlet adamının kucağına...

Bay Burman da tıpkı Eveline için başkentteki her kilisede ağıt yaktıran Albay gibi, kırklı yaşlarına kadar bekâr kalmıştı. Paul Burman yüksek tabaka burjuva ve zengin tüccar ailelerinin evlerinde hoş karşılanan, enerjik, esprili ve resmiyete düşkün bir centilmendi. O dönemin erkekleri nasıl sır tutulacağını iyi bilirlerdi ve Bay Burman kendisine onurunu adamış kadın-

ların ihanet sayılabilecek tek bir bakışına müsamaha göstermezlerdi. Bay Burman'ın önceki yaşam tarzına dair bilinen tek söylenti, en az bir terzi kadar kadın kıyafetlerine aşina olmasıydı. Büyükannelerin, kızları Buda tepesine giderken giysin diye bıkmadan ördükleri beyaz çoraplara duyduğu ilgi öylesine değildi. Bay Burman ayışığı altında cilveyle gösterilen jartiyer kurdelelerinin kelebek düğümünü oldukça iyi bilirdi. Uzun, zikzak dikişli flanel çamaşırlar, hafızasında sadık dostlar olarak kalmıştı. Zarif kadın ayakları için yaratılan *Eberlasting* marka ayakkabıları eliyle tek hamlede çözüp çıkarabiliyordu. Hanımefendilerinin göğüslerinin üzerini kapayan gömleklere işlenen tüm markaları, gözlerini mahveden aşk işçisi zavallı kızların hepsini tanıyordu. Peşte'nin kadınlarının çektiği büyük acılar, gardıropları yüzündendi zaten. Giydikleri tapılası fırfırları ve beyaz uçlarıyla parlayan iç eteklikleri suçuydu hepsi... Yalnız kaldıkları tüm vakti bu çamaşırları yıkamak ve ütülemek için harcıyor olmalıydılar.

Bay Burman kadınların elbiselerinin altında gizledikleri, el altından satılan muskalardan hiç haberi yokmuş gibi davranırdı. Öğlen uykusuna yatarken başını, yalnızca özel sevgililere bahşedilen kadın saçlarıyla doldurulmuş ipek yastığına koyardı. Dairesinde kadın ayakkabıları, unutulmuş iç etekler, çoraplar, gömlekler, mendiller ve şapka tüylerini hatıra olarak özenle saklıyordu. Dahası, kışın öğle vakitlerinde sarı ipek perdelerin ardında dururken, bir zamanlar kapısından eksik olmayan, oraya bir daha dönmeyeceklerine dair ciddi yeminler eden, aldıkları risk yüzünden korkudan ödü patlayan kadınların hayalini kurmayı alışkan-

lık haline getirmişti. Önceki buluşmalardan kalma eve getirilen gecelikler, Bay Burman'ın dolabında somutlaşıyordu. Misafirleri evin içinde terliklerle koşuşturur, Burman'ın iç çamaşırı dolabına mutlaka bir göz gezdirirlerdi. Sanki ömürlerinin geri kalanını orada terk edilmiş vaziyette geçirecekmiş gibi mutlu mutlu koltuklardan ya da sandalyelerden birine kurulurlardı. Nezaket kurallarını da manastırda öğretilen terbiye gibi tamamen unutup, muzip şarkılar mırıldanıyor, çocuklar gibi sıçrayıp oynuyor ve Bay Burman'ın elle renklendirilmiş Ortaçağ ayin fotoğraflarını buğulu gözlerle süzüyorlardı. Ve bu Budapeşte hanımları, Lövész Caddesi'ndeki dairede gördükleri diğer kadınların hediyelerinden asla başkalarına bahsetmezlerdi.

Bay Burman, Eveline'e o denli âşıktı ki, matem yılının sona ermesi için Noel'i bekleyen çocuklar gibi haddinden fazla sabırsızlanıyordu. Eveline'in isteği üzerine önceki ilişkilerinden kalan her hatırayı, her zaferini paramparça etti. Eski kiremit sobaya atılacak çok şey vardı. Geçmişin tüm aşklarını, hayat bahşeden bahar zamanlarıyla Paskalya Bayramı'nda gelen aşkların hepsini seve seve yakıp küle çevirmişti. Bay Burman'ın kudretli erkekliğinden geriye yalnızca tek bir anahtar kalmıştı. Bu anahtar bir zamanlar Bay Burman'ın tavladığı kadınlardan Lövész Caddesi'ndeki eve adım atmaya korkanları götürdüğü, Üröm'deki Rus Ortodoks Şapeli'nin anahtarıydı. Ancak Eveline geçirdiği kıskançlık nöbetlerinin birinden sonra anahtarı Bay Burman'ın elinden aldı. Ve evliliğinin altıncı ayında, eski bir kral naibiyle evli olan Moskovalı bir prensesin mezarının bulunduğu bu şapeli birileriyle buluşmak üzere kullanmaya başladı.

(Peşte'de Ortodoks inancı benimseyen ve ibadet için Ortodoks şapellerini tercih eden kadınların sayısı oldukça azdı. Bu sebeple normal şartlar altında kendi ibadethanelerinde Yüce Tanrı'nın varlığı karşısında kafalarını bile kaldıramayacak Katolik, Protestan ve Yahudi kadınlar, kral naibinin yüksek mevkili görevlisi olan Bay Paul Burman'la Rus şapelinde hiçbir suçluluk duymadan gülüp eğleniyorlardı. Buda Tepeleri, Peşte hanımlarının pek çoğunun Üröm'e yaptığı bu ufak gezintileri görmüştü. Sabahın erken saatlerinde at arabasıyla yola çıkarlardı. Yanlarında sadık ve güvenilir bir kadın olurdu ve memnuniyetle Bay Burman'ı beklerlerdi. Burman, amacına yaklaştığı anlarda sabırsızlaşır, vakit geçirmek için Moskova işi dini resimler ile objeleri incelerdi.)

Bay Burman'la olan ilişkisinden önce Eveline dini bütün bir insandı. O bahar ise, Eveline'in Üröm'deki şapele gitmediği tek bir hafta dahi yoktu.

"Gerçekten dua edebildiğim tek yer burası," diyordu. Doğrusu kocası Eveline'in dürüstlüğünden hiç şüphe etmiyordu.

Kocalar, mevzu bahsi geçen kendi eşleri olduğunda insanüstü bir çekimserlik sergiliyorlardı. Kendi eşlerinin, bekârken sayısız kez yasak aşk yaşadıkları o evli kadınlara benzeme ihtimalini reddediyorlardı. Aslında Bay Burman'ın, eşi ne zaman ibadet için Üröm'e gitme bahanesiyle acele etse, samimi bir tatmin duygusu kaplıyordu bedenini.

Günün birinde, eski aşklarından birine ait, Bay Burman'ın oldukça iyi tanıdığı bir el yazısıyla yazılan, isimsiz bir mektup geldi ve bu ahmak kocanın gözleri o zaman açıldı. "Eveline sivil kocasıyla alakasız şekilde

beyaz subaylara olan ilgisini tazelemişe benziyor," diye devam ediyordu mektup. Kendine çok fazla güvenen Bay Burman mektubu bir saniye tereddüt etmeden yırtıp attı.

"Elbette pek çok kadın sevgili karımı kıskanıyor olmalı," diye düşündü. "Yeterince aşk acısı çektim. Eziyet dolu, gizli saklı, korkutucu ilişkiler, boynuzlanmış kocalar, kaygılar gördüm... Küçük beceriksiz kadınlar yüzünden kaç kez boynumdaki ilmiğin beni boğduğunu hissettim."

İsimsiz mektupların ikincisi Bay Burman ofisindeyken geldi. Mektubu yazan kişi Peşte'de hâlâ onu sevgiyle düşünen kadınların, eski şövalyelerini acınası halde bulduklarını iletmişti. Salonlarda bir araya geldiklerinde ondan kısaca "zavallı adam" diye bahsediyorlardı.

Bay Burman'ın yüzü kıpkırmızı kesiliyordu.

Üçüncü uyarı geldiğinde Paul Burman kavak ağaçları gibi heybetle ayağa kalktı, yumruğunu sıkıp artık daha fazla aptal yerine konmayacağına dair ant içti. Karısının Ürom şapeline yapacağı bir sonraki geziyi gizlice bekledi. Şapele vardığında Eveline ile kedi bıyığına benzeyen favorileri olan, Eveline'in önünde el değmemiş kutsal bir varlığa taparcasına diz çökmüş zırhlı süvariyi baş başa yakalamayı başardı.

"Seni budala!" diye bağırıp Eveline'in yüzüne yavaşça tokat attı.

"Bunun hesabını vereceksin!" Eveline bağırırken gözlerinden ateş saçıyordu ve dürüst şövalyenin de Bay Burman'ı düelloya davet etmekten başka seçeneği kalmamıştı.

Düello Bay Burman'ın yoktan yere ölmesiyle so-

nuçlandı. Şehir parkının tahta çitleri ardında, muhtemelen Albay'ın da kanının döküldüğü yaprakların arasında zırhlının silahından çıkan kurşun, Bay Paul Burman'ın alnının ortasına isabet etmişti. Şunu bilmelisiniz ki bu ağırbaşlı, sivil adam düellodan önce dünyanın en sakin tavrını sergilemişti ve şahitlerine pek çok kez birazdan öleceğini dile getirmişti. Ölümünü bir nevi bedel olarak görüyordu. Bu elem son eşleri tarafından aldatılan tüm kocalara ithaf olacak ve hatırlanacaktı. İbret niteliğinde bir vasiyet, son bir arzuydu bu.

Bay Burman her şeyini, düellodan önceki gece kendisinden af dileyen Eveline'e bıraktı. Eveline kocasına gelen isimsiz mektupları sırf ilgi uyandırmak için kendisinin yazdığını itiraf etmişti. Bitkiler toprağı nasıl seviyorsa o denli, her zaman, yalnızca onu sevdiğini dile getirmişti. Bu sebeple Bay Burman ölüme giderken onu teselli edip, olacaklara hazırladı. Onu memnun edip, neşesini yerine getirmek için elinden geleni yaptı.

İşte böylece Eveline, otuzlu yaşlarına geldiğinde Hayalperest Ákos Álmos'un dördüncü karısı oldu.

Hayalperest Ákos Álmos'a dair bildiğimiz şeyler soğukkanlı, kendine hâkim bir köy adamı olduğuydu. Deliksiz uykuları ve özümsemeyi severdi. Eveline'den önceki üç karısını da abartısız bir üzüntüyle toprağa vermişti. Her birinin çeyizinden ve geriye kalan eşyalarından yalnızca kullanılabilir olanları -kıyafetler, ayakkabılar, kürkler, gömlekler- seçip, bir sonraki eşine vermek üzere özenle saklamıştı. Dördüncü eşiyle de, büyük acılar çekerek ölen önceki karısının yatağında sevişmeyi umursamadı. Talihsiz kadın kendini

zehirlediğinde başına toplanan tüm ebe ve hemşireler, kadıncağızın midesindeki zehri çıkarmak için ellerinden gelen her şeyi denediler. Hayalperest Ákos Álmos, şımarık Eveline'i başkentten koparıp köydeki malikânesine getirdiğinde, o korkunç hastalığın izleri hâlâ yatak odasında görülebiliyordu. Eveline odaya ayak basar basmaz bayılmıştı.

"Zavallı eski karım," diye söylendi Ákos. "Ölümü kesinlikle kalbinin zayıflığından değildi. Evet, artık burayı düzenlemek senin işin..."

Eveline'in elinin altında kendini tatmin edebileceği kadar serseri, çiftçi ve gezgin müzisyen olduğu müddetçe arada sırada bu tarz bozgunlara tahammül edebileceği de ortadaydı. Kocasına sıradan bir olaymışçasına eski ilişkilerinden bahsediyordu. Hayalperest Ákos Álmos her ne kadar aslan gibi gürlese de karısına olan aşkı gün geçtikçe artıyordu. Bu yalnızca yaşlanmakta olan bir adamın umutsuz ve huzur kaçıran tutkusuydu.

Hayalperest Ákos Álmos, yasak bölgede avlanan avcılar tarafından kanadından vurulmuş bir çulluk gibi acılar içindeydi. Büyülü bir sisle örtülü tüm Nyírség'deki -Huşluk- en mutsuz adamdı. Önceki eşlerinin cenazesinde de orada bulunan kralın soytarısı dışında tüm arkadaşları ona gülerken, kadınlar onu küçümsüyorlardı. Yaşlılar hâlâ sadakatsiz karısının başını kesen Krucsay'dan bahsediyorlardı. Hayalperest Álmos için iradesiz diyenlerin yanı sıra onu savunanlar ise eski bir atasözünü dile getiriyorlardı. "Damadın saçı süt beyazı ise, genç gelininki ateş kırmızısıdır." Diğerlerinin görüşüne göre de, bu yaşlı muhallebi çocuğunun ülkeden kamçılanarak sürülmesi gereki-

yordu. Ákos da bu utancını gizlemek için aile isminin devam edeceği ıssız Tisza adalarına sığındı. Ancak onu yalnızlığa ve sürgüne kadar takip eden karısının elini hiç bırakmadı.

Kendisi için gözyaşı döken kadınlara gülen o çelik gibi sağlam, güçlü adama ne olmuştu? Üzerine oynanan oyunlara ya da sevgiyle açılan kollara kırk yılda bir ilgi gösteren; kelimelerini, öpücüklerini ve şefkatini esirgeyen o soğuk adama ne olmuştu? Dışındaki dev çerçeve kırılmış, haddinden fazla kullanılan bir kapı kirişi gibi bükülmüştü. Kan çanağına dönmüş gözleri sağlıklı karısının derin uykularını izliyor, en ufak iniltinin, nefesin ve mırıltının tadını çıkarıyor, her birini tek tek kalbine kazıyordu. Eveline'in rüyasında dudaklarından dökülen âşıkların isimleri hoşuna gidiyordu. Böylece o kişileri bulup öldürüyor ya da en azından dövdürüp, üzerlerini zift ve tüyle kaplatıp onların sonsuza dek sürgünde kalmalarını sağlıyordu. Ancak Eveline uykusunda tıpkı bir aktris gibi numara yapıyordu. Cilveyle mırıldanıp kıkırdıyor, belli belirsiz bir tonda Ákos'un adını sayıklıyordu. Yastıklardan birini alıp sevgilisinin kaslı boynunu okşuyor gibi yapıp, vaat dolu dudakları öpücükler gönderiyor ve kundakta sallanan bir bebek gibi kendi kendine kur yapıyordu. Nefes alıp verişleri düpedüz müzik gibi geliyordu kulağa. Tıpkı berrak Viyana valsleriyle inleyen, eski ve kasvetli Macar salonlarını aydınlatmak için kullanılan, küçük tahta bir kutudan dökülen zarif notalar gibiydi... Ağza alınmayacak zevkler boynundan omuzlarına, kalçalarına ve bacaklarına doğru iniyordu. Aşk öylesine kıymetli, öylesine hoş ve olgun bir meyve kadar lezzetliydi ki gözlerinizi kapayıp bu kadın

yerine başka birini hayal etmenize gerek bile yoktu. Gençliğinde hizmet ettiği güzel kraliçenin mührünü yalamaktan kendini alıkoyamayan emekli bir muhafızın tutkusuyla, uzaklardaki olası aşkları gizli gizli düşünmenin gereği yoktu. Eveline'in küçük ayakları bile tüm dünyevi acıları telafi edecek bir sevgi saçıyordu. Saçlarından bile haz taşıyordu. Ensesine dökülen bal rengi buklelerden... O buklelerden tek bir tanesi için dahi eskilerin soylu şövalyeleri Kutsal Topraklar'daki haçlı seferlerini bırakıp, geri dönebilirdi. Tek bir omzu bile, krallıklara bedeldi. Pek çok erkek yaşamın tüm sırlarını ve gizemlerini bilen bu eşsiz kadına sahip olabilmek için boynunu idam tahtasına koyabilirdi... Tek bir öpücük uğruna... Bir kez sarılabilmek uğruna...

Hayalperest Ákos Álmos, prensesler gibi uyuyan karısını ve esmer bedenini izlerken, Eveline uğruna ölen Albay ile Bay Burman'ı anlamaya başladı. Ve evet, Eveline yeni evinde bu denli kaba, seviyesiz ve duygusuzca karşılanışını affedip unutabilseydi onun için canını seve seve verirdi. Ancak Eveline bunları hiçbir zaman unutmadı, asla merhamet göstermedi. Álmos'un tehditlerine yalnızca gülüp geçti. Suratına doğrultulan tüfeğe sakin sakin bakmayı sürdürdü ve o ölümcül şiddete her defasında omuz silkti. Ne Álmos'un dizleri üzerinde sürünmesi ne de hıçkırıkları Eveline'i caydıramadı. Aksine, kurtların saldırısına uğramış bir kısrak gibi Álmos'u tekmelemeye devam etti.

Böylece Hayalperest Ákos Álmos gecelerini, misafirinin hüzünlü yüzünden başka bir şeyin ayak basmadığı o büyük, sıkıcı salonda iki mum eşliğinde geçirmeye başladı. Bu olağanüstü kadının çektirdiği eziyetler, o ayakaltında olmadığı zaman daha çekilir hale geli-

yordu. Fransız ansiklopedilerini, İngiltere'nin tarihini ve Kármán'ın *Fanni Hagyományai*[2] isimli romanını okuyordu. Ciltler bıraktığı gibi duruyor, kıvırdığı sayfalar acılar içindeki adamın kaldığı yeri belli ediyordu. Silahını doldurup okşuyor, saatlerce namlunun ucuna bakıyordu. Sonraları, ikinci kışın ortalarına doğru içmeye başladı. Başlarda erken sonbaharların tüy gibi bulutlarını ve karaçalı misali, ince bir tabaka üzerinde biriken bir sis gibi yüzen melankolinin gizli akıntısını anımsatan, kafası hafif, basit, yerli şaraplar vardı. Ardından Attila'nm cenazesindeki üç katlı tabutun içine dayanılmaz acılar gömen yıllanmış Tokay şaraplarının altın sarısı parıltısına kapıldı. Tokay, Álmos'un hayaletler görmesine sebep oluyordu. En sonunda tipik bir Macar erkeği olup çıktı. Gece gündüz sarhoş bir köy ağası...

Böylece Hayalperest Ákos Álmos, bir maça valesi kadar melankolik yaşadı hayatını. Karısının geçmişini asla unutamadı. Eveline'in hayatına giren erkeklerin hepsi Bay Ákos'un, bedenindeki ateşi söndürebilmek ümidiyle kendi üzerine şarap döktüğü soğuk koridorların köşesinde dikilen birer balmumu heykele dönüşmüştü. Kafasız ejder, ruhuna yenik düşüyordu...

Álmos afallamıştı. Yağmurun, karın ve buzun engel oluşturmadığı, gençliğinin enerjik, umursamaz, dirençli günlerinde bile karısının sevgisini kazanacak en ufak bir yol bile bulamadı ve tüm vaktini kadınların gözyaşlarıyla boğuşarak geçirdi. Narin masumiyetlerini hor görüp, kalplerini kırmıştı. Kadınların alçakgönüllü niyetleriyle deyim yerindeyse mısır tarlasında

2. Macar yazar József Kármán'ın mektup şeklinde yazdığı roman.

hoplayıp zıplayan bir domuz misali dalga geçmişti. Sürekli ona sarılmalarından, en doğal arzularından, şairane ses tonlarından ve gizemlerinden sıkılmıştı. Bıyıklarını kıvırması ya da en ufak bir hareketi, her ne kadar bu beyaz çoraplı köylü kadınların cehennem ateşinden ve lanetlenmekten ödleri patlasa dahi, beğenilerini toplamaya yetmişti. Konuştuğu zamanlar, sesi doğrudan kalbe inerdi. Dokunuşu nadir ipekler gibiydi. Tutkulu öpücüklerini unutmak imkânsızdı. Ve artık her gece, Eveline poz vermeyi reddettiği için gizli gizli çalışmak zorunda kalan gezgin bir ressama yaptırdığı portrenin önünde bir ileri bir geri, amaçsızca ve sarhoş halde yürüyordu. Ve epilepsiye yakalanmış gibi sızlanıyor, inliyordu.

"Beni neden sevemiyorsun sevgilim, benim değerli meleğim?"

Bir gece Eveline'in portresi bu hayal âleminde sürüklenen zavallı çocukla konuşana dek, kemikli yüzüyle boş boş ortalarda dolandı Hayalperest Álmos. Ya da kendisiyle konuşan şey şarap kokulu odaya dalan Eveline'in ta kendisiydi...

"Benim için ölmeye hazır olduğunda seni seveceğim," diyordu cıvıldayan ses. Hayalperest Ákos Álmos'un ağıtlarına bir cevaptı bu.

Álmos sonraki gecelerini, kendi intiharını planlayarak geçirdi.

Karısını diğer erkeklerin bakışlarından (tıpkı değerli bir hazine gibi) uzak tuttuğu ada Tizsa'nın taşkınlarıyla çevrilmişti.

Uzakta Huşluk uzanıyordu. Tüm o anlamsız düşüncelerle kaplı, durağan kum tepecikleri, tir tir titreyen dullar gibi ufkun üzerinde uykuya yatmış karanlık

karaçalı öbekleri, hüzünlü tonlardaki tuhaf sesleriyle iyi dileklerini sunarak kaçışan ruhlar gibi, gecenin karanlık örtüsü altında yatan bu topraklardan havalanan yabankazları aşağıda kalan ne kadar mutsuz insan varsa çağırıyordu.

Öbür dünyalardan ve öbür kıyılardan bağırıyordu bu dev kuşlar.

Bataklıktaki gizli sığınaklarında yaşayan balıkçıların duyabileceği seslerdi bunlar. Bu adamlar karanlıktan fırlayan seslerin anlamlarını hayatın mucizeleri olarak görürdü. Hayalperest Ákos Álmos, yabankazlarının kendisini bilinmeyen diyarlara çağırmasını bekliyordu. Sırılsıklam, kanatları buz tutmuş, korkutucu bir kaz gibi çok çok uzaklara gidebilirdi artık... Erkek kaz yuvayı terk ettiğinde, dişi de cennete uzanan gizemli yollara vururdu kendini. Şafak vakti, hava henüz karanlıkken yükseklerin altın sarısı okyanusunda erkeğinin ardından üzgün, bitap düşmüş halde yüzebilirdi dişi kuş...

Kuşun ötüşü, Hayalperest Lord Álmos'un öte dünyadan duyulan çığlığıydı. Ve Eveline, kendisini alçakgönüllü olmaya iterek, itaatkâr bir şekilde erkeğini hayallerin diyarına dek takip edecekti.

Bahar kapıdaydı. Tizsa'nın çevresi efsunlu sislerle ve zehirli gazlarla kaplıydı. Hayalperest Sör Álmos bir gecesini ayışığı altındaki bataklık arazide geçirdi. Ruhların minik toz parçacıkları gibi Samanyolu'na uzanan bir merdivene tırmandığını rahatça görebiliyordu. Bahar geceleri, yerkürenin dalkavuk toprakları üzerinde mucizevi bir şekilde ışıldıyordu. Sisler, buharlar ve dumanlı bacalar, ayışığı huzmeleriyle oyun oynamak için geçip gitmiş güzelliklerin kıvrımları gibi

yükseklerde yüzüyordu. Suyılanları eski derilerinden kurtuluyor, balıklar ile kertenkeleler ayışığıyla renklerini parlatıyor ve yaşlı, dilsiz bir su kuşu sonsuz sessizliğe ant içiyordu. Altımızdaki toprak çift kabuklu hayvanlar gibi ikiye yarılıyor ve gizemli geceler, henüz insan gözüyle görülemeyen tohumlarla nişanlanıyordu.

Hayalperest Sör Ákos Álmos'un trajik ölümü için vakit gelmişti.

Tisza Adası'ndaki bataklığın sıcaklığı Álmos'un yok edilemez bünyesine sinsi bir yılan gibi sızıp, boğazından aşağı kayıyor ve zehirli gazlarla gözlerine nüfuz edip, halihazırda dengesini yitirmiş olan aklını ölümcül sonlarla çıldırtıyordu. Doktorlar onun sıtmaya yakalanmış olabileceğinden bahsediyordu. Diğer yerli hastalıkları gibi sıtma da kinin ile tedavi ediliyordu. Hayalperest Ákos Álmos'un durumu, sayıklamasına neden oluyordu. Davranışları, zavallı adamın adadaki tecrit hayatı yüzünden delirdiğinin ispatıydı.

O düşünce bir mayıs akşamı bataklığın kenarına konan aya uzunca bir süre baktıktan sonra, köylü hizmetkârların arasında kraliyet ailesini selamlarcasına karaçalıların arasına yığıldığında kafasında çaktı. Acılar içindeki varlığını sona erdirmeliydi. Fakat ilk olarak...

Aklını kaçırmış vaziyette Eveline'in odasına gizlice girdi. Merhametsiz kadın, kocası İncil'den alıntı yaparak buna hakkı olmadığını ispatlamaya çalıştığı halde, geceleyin her defasında meşe kapıyı ardından sürgülüyordu. Eveline asla oralı olmuyor, omuz silkiyordu. İncil kimin umurundaydı ki?

Ancak o gece önceden hissetmişçesine (serçepar-

mağının havanın gidişatını sezdiği gibi) kapıyı aralık bırakmış ve derin uykusundan, ensesine uzanan zalim bir el tarafından uyandırılmıştı. Neşeyle titreyen avuçlar balıketli kadınların omurgası altında bulunan o küçük çıkıntılara yapıştığında, mucizevi kablolar ile telgraf telleri bu birleşme ânının sinyallerini gönderdi. Eski bir halk türküsünde anlatıldığı gibi kadın vücudu olarak bilinen o olağanüstü kalenin en çok arzulanan ve en zayıf noktası ensedir. Eveline'in boynu hem kolyelere hem de ilmiklere göreydi. Gösterişli kadın boyunları, sahip oldukları kuğu edasıyla sakin bir görüntü çizer, beynin hükmü olmadığında bile büyülü duruşlarını sergilemekten geri durmazdı. Kendileri görüp duyar, konuşur, ayağa kalkar, tevazu ile teslim olurcasına eğilirlerdi. Öyle boyunlar vardı ki, pek çok erkeğin başını belaya sokmuştu.

Tüm hayali pencereden uçup gidene dek Eveline gördüğü ilgiden dolayı acı çekiyordu. Kuş gittiğinde şu soruyu mırıldandı:

"Beni neden uyandırdın?"

"Neden mi?" diye düşünmeye başladı Hayalperest Bay Álmos. "Çünkü sevgilim, sana veda etmek istiyorum."

"Beni bu yüzden mi uyandırdın?"

Hayalperest Bay Álmos kıyıya vurmuş bir seyyah gibi üzülerek başını salladı.

"Evet, bu yüzden canım. Bir saat içerisinde yola çıkmış olacağım. Ellerim ve ayaklarım, buzdan bir evin içinde kayıyormuşum gibi beni terk ediyor ve ardımdan kapılar kapanıyor. Kontrolden çıkmış bir kedi gibiyim. Hayatımın son saatini mutlu olarak geçirmek istiyorum. Düşünmek istemiyorum, korkmak

istemiyorum. Sarsılmak ya da görünmez rüzgârlarda savrulmak istemiyorum... Bir saatliğine gözlerim açık ya da kapalı olsun, yalnızca seni hissetmek ve görmek istiyorum. Ah, evet yalnızca seni... Asla içemediğim o kadehi istiyorum."

Eveline öfkeyle kaşlarını çattı. Ardından bu sözlere inanıp inanmaması gerektiğini düşünerek sinsi bir bakış attı. Onu pencerenin altında hüzünlü şarkılar çalıp kalbinizi acıtan ve sizi ağlatan, evin kederli hayaletlerini uyandıran, bıyıklarında kalan şarap damlalarını yalarken kendi kendine gülen gezgin bir müzisyen gibi kandırıyor olabilir miydi?

Eveline katı ve işini bilen bir kadındı. Sonradan pişman olacağı hiçbir şey yapmamıştı. Tüm bunların bir tuzak olabileceğini düşünüyordu.

"Onurun üzerine yemin edebilir misin?" diye sordu. Durumu daha iyi düşünmek için zaman kazanmaya çalışıyordu.

Hayalperest Bay Álmos duygusuzca başını salladı. Ruhlar âlemine kaptırdığı kayıp uzvunu düşünen tek bacaklı bir adam gibi garip bir şekilde yapmıştı bunu.

"İsa aşkına yemin et," diye mırıldandı Eveline. Hayalperest Bay Álmos'un tavrında şüpheli bir şey yokmuş gibi davranıyordu.

Hayalperest Ákos Álmos tek dizinin üstüne çöktü. Eveline'in eli ölmekte olan atalarını yüzyıllardır huzura ve ebedi sessizliğe kavuşturmak üzere kullandığı ağır, gümüş haça gitti. Gerekirse haçı silah olarak kullanabilirdi. Doğru şekilde kullanılırsa bu ağır nesne birini öteki tarafa gönderebilirdi.

Hayalperest Álmos, Eveline'in elindeki haçı aldı ve yavaşça, kubbeli odada rahatça duyulabilecek şe-

kilde yeminini etti.

"Ben, Hayalperest Ákos Álmos, yüce Tanrı ve İsa Mesih'in önünde sana yemin ediyorum ki bir saat sonra bu dünyada yaşamak yerine öleceğim ve cehennemden asla geri dönmeyeceğim."

Eveline rızasını başıyla onaylayarak gösterdi.

Gece yarısını vuran cam saate baktı. On iki havari tek sıra halinde dizilmişti.

Saatin kadranı taşıdığı beklentiler, hüzünler ve üzerine fırlatılan ölümcül bakışlar yüzünden Tizsa'nın yukarısındaki rengârenk çakıllar gibi dökülmüştü. Üzerindeki rakamlar solmuş, akrep ile yelkovan burkulmuş bıyıklar gibi eğilmiş, tavaftan bitap düşmüş hacıların elbiseleri gibi mahvolmuştu. Ancak saatin çalışır vaziyette olan mekanizmasının bu dünyadaki işi henüz bitmemişti. Hâlâ birilerinin ölüm saatini bildirmesi gerekiyordu.

"Akrep bir sonraki rakama geldiğinde vaktin dolar," diye söylendi Eveline ve yanındaki mumu söndürdü.

Peki, hayatına giren ilk Hayalperest Álmos'a bir kadın uğruna zevkten ve kederden nasıl öleceğini göstermiş olan Eveline'e ne olmuştu? O zamandan beri küçük kadınlar Hayalperest Álmoslara makul sebeplerle aynı soruları sormaya başlamışlardı. "Benim için bir iyilik yapabilir misiniz? Benim için ölebilir misiniz?"

Eveline dokuz ay sonra hüzünlü, huysuz bir erkek çocuğu getirdi dünyaya. Merhumun isteklerine olan saygısından ötürü oğlunu sıklıkla, babasının beyaz huş çalılarının arasındaki yeşillerle örtülü tümsek mezarına götürüyordu. O güne dair olanları kitaplıktaki

Onegin'in (Fransızca yazılmış) kıvrılmış sayfasında görebilirdiniz.

Vaftiz töreninde çocuğa Andor Zoltán adını koydular. Zoltán ismi şair Petőfi'nin genç dulu Kontes Szendrey'den sonra dönemin Macaristan'ında dul anneler tarafından oldukça rağbet görüyordu. Çingene kadınları göç ettikleri vatanlarına olan bağlılıklarını samandan yaptıkları kuklalarla nasıl gösteriyorlarsa, kocalarının hatırasına sadık kalamayan dullar da akrabalık bağlarını uzaktan hissediyorlardı. Bir çeşit balo elbisesi ya da şapka yaparak yeni maceralara kapılarının açık olduğunu diğer kadınlara belli ediyorlardı. Bu davranış tuhaf ama gerçekti. Sonraki günlerde köyün mevki sahibi kadınları matinelere ve maskeli balolara katılacak davetlilerin listelerini inceler, uzaktaki hanımlarına en uygun olan kıyafetleri belirlerlerdi. Eveline, sevdiği dergileri *Sohbet Zamanı* ile *Leydilerin Rehberi* sayesinde başkentteki gelişmelerle yakından ilgilenebiliyordu. Köydeki inziva evinden bile Peşte'nin olaylı yaşamına dahil oluyordu. Postacı uzun mektuplar getiriyordu. Moda dergilerinden en son akımları kimin belirlediğini, hangi şapkaların ve saç modellerinin revaçta olduğunu takip ediyordu. Yine aynı sebeplerden dolayı saçlarını Petőfi'nin dulu gibi kestirdi. Çekmeceli yazı masasının başında aşkla dolup taşıyor, mutsuzluğundan dem vurduğu romantik bir günlük tutuyor ve önceki aşklarından bahsetmekten çekinmiyordu. O günlerde oldukça meşhur olan şair Kálmán Lisznyai'yi pek çok kez davet etti. Ve *szőr* (bir tür işlemeli kepenek) giyen şairin gelip gelmediğine bakmak üzere sürekli pencereden gözler hale geldi. Eveline elli yaşında veremden öldüğünde

infaz memuru Herald, Eveline'in vatanseverliğini, sanatçı kişiliğini ve asil ruhunu överek, trajik şekilde ölen kocasının yanına siyah duvaklar giymeye gittiğini bildiren bir ölüm ilanı astı.

Herald'ın böyle detaylı bir ilan hazırlamasının sebebi, insanlara zavallı Eveline'in şu an Tisza'daki adada ziyaret ettiği, en son ölen Hayalperest Álmos'un himayesinde olduğunu hatırlatmaktı.

Merhum Eveline'in gerçek boyutlardaki portresi artık hayattaki adaşının duvarında asılıydı. Çerçevesinden çıkıp canlanmışçasına bir izlenim uyandırıyordu Eveline'in varlığı... Aralarındaki benzerlik şaşırtıcıydı. Saf adamların hayatlarını kasıp kavuran, donmuş kalpleri şenlik ateşi gibi alevlendiren bu olağanüstü kadın yeniden hayata dönmüş gibiydi. Burada, dünyadayken yapacağı şeyleri tamamlamak için tek bir yaşam yetersiz gelmiş olacaktı ki, istisna olarak Eveline'e ikinci bir yaşam hakkı verilmişti. Ebedi uykusundan uyandığında bedeni hâlâ dinç, gözleri hâlâ ışıl ışıldı. Ve soğuk kalbindeki alevler henüz sönmemişti... Bir kez daha denemek için, yeni adamlarla tanışmak, aşkın kadehinde yeniden boğulmak için... Yalnızca gür, bal sarısı saçlarını geride bırakmıştı. Mezarında... Çuha çiçekleri ile yusufçukların arasından topraktan çıktığı gün tarlalar kalın çavdar ekinleriyle kaplıydı. Saçlarını örerek olgun çavdar taneleri, sert elmalar ve sarı otlarla kendine bir taç yaptı. Saçları kaplan derisi gibi kızıl kahve yansımalarla doluydu. Uyuyan ağaç dalları arasında ölülerin ruhları binlerce yarasa gibi parıldarken, ayışığıyla aydınlanan ilk gece Eveline'e büyü sanatını öğretti. Genç huş ağaçları toprağında yaşayan soluk benizli kadına kendi özünden

vererek, sonsuza dek çevik kalması için zavallı kadının ayaklarını yaladı. Böylece yaşlandığında bile sapasağlam basabilecek, dizleri capcanlı olacaktı. Huşluk'ta erkeklerin kem gözlerinden bahsetmek yersizdi. Kadınların sesleri bahar kuşlarının tuhaf melodileriyle bezeliydi. Kalçaları, kuluçkaya yatan kuşların rahatlatıcı sıcaklığını yayardı. Bakışları, güneşe dönen uzun günebakanların gözlerindeki hayranlığa benziyordu. Saçları ise asi rüzgârların kaprisli parmaklarıyla taranan taze ekinlere...

Zavallı Eveline, merhum Eveline'in portresi altında acı içinde kıvranıyor ve kendi akrabasının da acısını paylaşıyordu. Tüm kederi, anneler çocuklarını öptüğünde uçup giden yaralar gibi kaybolmuştu. Her şeyin ona sadık kalacağı bu evde kendini tuhaf şekilde birden güçlü hissetmeye başladı. Bu eve, hâlâ kapıda etekleri uçuşan önceki ev sahibesinin mirasına sahip çıkmak için geldiğini biliyordu artık. Tek yapması gereken onu takip etmekti. Ressamın ilkel dokunuşlarında beyaz, ileriye doğru uzanmış olan el, kadınların geçebilecekleri büyülü bir noktayı işaret ediyordu. Eveline elin işaret ettiği noktayı takip etti. Hayalperest Andor Álmos ve diğer aile bireyleri çiçek kokulu, ceviz ağacından tabutlarında elleri dua edercesine birleştirilmiş halde, takım elbiseleri ve siyah zarif ayakkabılarıyla ölüm sonrası ziyaretçilerini saygıyla selamlıyordu.

"Hayalperest Álmos, beni nasıl bırakabildin?" dedi Eveline. "Seni boşu boşuna ararken nasıl huzur içinde yaşayabilirim ki?"

Ölü adam, Eveline bir güvercin gibi ötse bile uyanmadı.

"Gerçekten ölü olduğunu biliyorum. Gidişin kutsal bir şekilde ve törenlerle oldu. Gözlerini oyunlar oynamadan, kimseyi kandırmadan kapadın. Seni onlarca ton çimenin altına gömsek bile sesini çıkarmazdın. Yine de hâlâ sana yalvarıyorum, sensiz yapamıyorum. Geri dönemez misin?"

Eveline birden ayağa kalkan ölüyle bunları konuştu.

Şaşırmadan, ancak merakla Eveline'e baktı. Hâlâ rüya görüp görmediğini bilmiyordu.

"Sanırım bir nevi mezar hastalığı kaptım," diye homurdandı ve yavaşça tabutundan doğruldu.

3. FALDA ÇIKAN SEVGİLİ

Peşte'nin merkezinde yaşayan; beyaz tozlukları, özenle ütülenmiş pantolonu ve akşam saatlerinde bile belirgin olan kıvırcık saçlarıyla genç bir adam vardı.

Bu genç adamın dış görünüşü, eski çağ prenseslerinin ve oynak burjuva kızlarının boyunlarını süsleyen antika muskalardaki süslemelere benziyordu. Kahverengi lüleleri demode şekilde taranmış, bezgin gülümsemesi, melankoliye kaçan tavırları ve elli yıl öncesinin romantik döneminden kalma moda anlayışına göre giyinişi, kadınların kalbine açılan bir kapı vazifesi görüyor, kendini sevdirip sonsuza dek hatırlanmasına olanak sağlıyordu. Duruşu, asil sınıftan biriyle evlenmeyen bir prensin kibarlığını ve kırılganlığını yansıtıyordu. Krem rengi eldivenleri ve yeni tıraş edilmiş yüzüyle kumarhaneye gider gibi görünse de çoğunlukla, aptal olduklarına kanaat getirdiği genç aristokratları soğuk ve küçümseyici bir gülümsemeyle süzdüğü semte yöneliyordu.

Hikâyemizin geçtiği dönemde Kálmán evsiz barksız bir adamdı.

Hem hayırseverliğinden hem de Ninon de Lenclos'a olan bitmek tükenmek bilmeyen sevgisin-

den ötürü bu genç adamı evine alan yaşlı kadın, birilerinin altınlarını gizlediği zulasını kurcaladığını o gün fark etmişti. Yaşlı kadının zulasındakiler sıradan madeni paralardan değildi. Ninon gençliğinde bu paraları hüküm süren imparatorlar, kardinaller, İngiliz lordları ve taht varislerinden hediye olarak almıştı. Hepsi de bu alımlı ve komik genç kızın ilgisini çekmeye çalışmıştı. Dünyanın dört bir yanından kral ve kraliçelerin kafaları, bu genç kızın süvarilerinin yeleklerindeki süslü gümüş paralarla ayağına geliyordu. Ninon, Képíró Caddesi'ndeki minik sarayında yalnız kaldığında böylesi ünlü dostlarla vakit geçirmekten asla sıkılmayacağını dile getirmeye bayılırdı. Florinlerinin arasında Monako Prensi'nden Kraliçe Victoria'ya kadar hepsi vardı. Bu ünlü şahıslar, yaşlı kadının evindeki misafirliğinin üçüncü ayma giren Kálmán'ı yiyip bitiriyordu. Bu sebeple Kálmán, bir şekilde küçük kasanın anahtarını aşırmayı başardı.

Kálmán evden kovuluşunu trajik görmüyordu. Kasasına yeni anahtarlar yaptırır yaptırmaz Ninon'un onu affedeceğini adı gibi biliyordu. Yaşlı kadın büyük olasılıkla o esnada çoktan yola koyulmuş, Jókai'nin eserindeki Bayan Baradlay gibi kılık değiştirerek tüm şehirde Kálmán'ı arıyordu.

Kálmán alışkanlıktan adımlarını Josephstadt'a, günlük gezintilerini izleyen gri perdeli camları ve yüksek burçlarıyla olağanüstü görünen konağa, kuşun kafese geri dönüp dönmediğini görmek için çevirdi.

Müzenin etrafında bol kesimli, İspanyol paça pantolonların daimi yürüyüşü devam ediyordu. Burada hayat hiç bitmeyecekmişçesine, ölesiye sakindi. Nesiller sonsuz deryalar gibi akıyordu. Ölenler sıra-

yı bozmamak için yeniden diriliyor gibiydi. Birbirine tıpatıp benzeyen şekiller, birbirine tıpatıp benzeyen yerlere gidiyor, kızlar her zamanki gibi evleniyor, konteslerin saçları atalarınınki gibi beyazlıyordu. Taç kapıların altında birbirinin aynı sakallı ve kel damatlar, aynı iyi eğitilmiş, bakımlı atları zapt ediyor; aynı misafirler, aynı vagonlarda yerlerini alıyorlardı. Günler, erişilemeyen tabiatı düşünmeden geçiyordu. Şifa dağıtan doktorlar tesadüfi reçeteler yazıyorlatdı. Kitaplar, aynı eski aşklardan bahsediyordu... Vaftiz törenleri, ailede henüz koyulmamış bir isim bulamıyordu çocuklara...

Kálmán, kibarlık taslayan bu dünyayı sevgiyle kucaklıyordu. Konteslerden birinin yatak odasını dikizlemek için her şeyini vermeye razıydı! Cennetten düşen bu melekler dünyada geçirdikleri bir günlerinde ne yapıyorlardı? Dansçılar gibi sancılı ayak egzersizleri mi? Yoksa neşeli şiirlerle, gravürlerle mi haşır neşirdiler? Soğuk, kayıtsız ve görkemli yüzleri, buklelerinin kendine özgü kıvrımları, kuğu gibi boyunları ile minik kulakmemeleri, at arabasının camından atılan meraklı bir bakışla Kálmán'ın beyninde capcanlı anılar olarak kalıyordu... Oda hizmetçilerinden birini minnetle kabul ettiği bile olmuştu. Kızcağızın giydiği çoraplar ve ayakkabılar büyük olasılıkla Kálmán aracılığıyla ona miras kalmıştı. Üchtritz Konağı'nın giriş katındaki Ivkov'un küçük tavernasında duyduğu kadarıyla bununla yetinmesi gerekliydi.

Kuş kafese henüz dönmediğinden Kálmán alnını demir parmaklı girişe yaslayarak rüyalar âlemine daldı. Ardından tereddütlü adımlarla küçük oval bahçeyi dolduran kuru yapraklar arasında güçlükle iler-

ledi. Burası gençliğin tüm neşeli hayallerini saklayan, telkâri bir sandukayı andırıyordu. Bu beyaz taraçalı minik Fransız bahçesi, yeşil etekli çamları ve yaban üzümü şaraplarıyla dolu duvarlarıyla Eveline'e baharın ve sonbaharın geldiği takvim yapraklarını hatırlatıyordu. Kálmân o zamanlarda Eveline için asil bir şövalye gibi ölecek kadar dolu dolu âşıktı. Buna dayanarak küçük Fransız bahçesini kendi akrabası, akranı gibi sevip benimsedi. Küçük sevimli bir kızı neşelendiren çiçekleri ve ağaçlarıyla, şehrin en kıymetli bölgesi olan bu küçük toprak parçasını...

Kálmán'ın yüzü girişi süsleyen demir parmaklıklara dönük, geçmişin izlerini sonsuz kere tekrarlayan pişman bir adam olarak her gece o bahçede oturuyordu. Sevincin süratle akan bulutları, halıya düşen titrek ışık huzmeleri, el sallayan hayaller... Kálmán'm takva ânı böyle gelişiyordu. Aklı ne zaman dinle meşgul olsa kendini şafak vakti Fransiskan Kilisesi'ne yatıya giden ebegümeci kokulu şehir kızları ile günlük ibadetlerini yerini getirmeye gelen haşmetli, kibar beyefendilerin arasında buluyordu. Kumar masalarında bir kere kazandığında, o gecenin sabahı zavallı rahibelerin okyanusun karanlık kıyılarındaki beyaz martılar gibi sıra sıra kilise taburelerinde dizildiği ve arka arkaya dualar saydırdığı Aziz Roch Şapeli'ne uğruyordu. Ancak Kálmán ciğeri beş para etmez bir adamdı. Yirmi beşine bile gelmeden hem Tanrı'ya hem de insanlara olan inancını yitirdi. Ölü yapraklarla dolu bu ıssız bahçe onun için hem günahlarından arınacağı, hem de ruhunu temizleyeceği yer anlamına geliyordu. Burası ona bir zamanlar genç ve masum olduğunu anımsatıyordu. Bahar sabahları, onu sumak çiçeklerini öpmeye

itiyor ve yalnızca hayırseverlik vaatleri veren mutedil pirin öğretilerini uygulayan biri gibi uzak, derin, dingin öğlenleri içine çekiyordu. Anne babasının yüzü, Eveline'e ulaşmaya çalıştığı patikada uzun zaman önce kaybettiği, solmaya yüz tutmuş sepya fotoğraflar gibi süzülüyordu. Uzaklardan masum geçmişi, acı dolu ve hiçbir suçlamada bulunmayan gözlerinin önünde belli belirsiz görünüyordu. Ah, keşke o zamanlardan bir çocuk sesi duyabilseydi. Ancak geçmiş sessizdi. Tutku yüzünden katledilmiş, budala bir sevgili gibi...

Duygu seline boğulmuş durumda Kálmán, Josephstadt'tan şehir merkezine doğru aylak aylak yürüyordu. Bira ve ağır ateşte pişmiş domuzdan yapılan *pörkölt* kokan küçük tavernalarda yemeğini yer ve sakince vaktini kalbinin derinliklerindeki yaralara dair en ufak bilgisi olmayan, sürekli yorgun dolaşan, vurdumduymaz ancak umut dolu arkadaşlarının yanında harcamak üzere oraya kök salardı. Dostları açık seçik, komik hikâyeler uydururken, kırmızıbiberli yemekler Kálmán'ın yüzünü kızartır, köpüklü bira gırtlağını serinletir, yağlanmış gazete kupürleri o gün neler olduğunu haber ederdi. Böylesi katlanılır, keyifli ve kaygısız geceler geçirmesinin sebebi buydu. Ara sıra fahişelerden biri ilgisini çeker ancak işleri bittikten sonra Kálmán kendini ölümü kucaklıyormuş gibi hissederdi. Beyaz ipekten eşarbının içinde pis pis sırıtan kurukafası ile tepesinde dikilen refakatçisinin, hendeklerde uyuyan evsizlere ve ucuz parfümleriyle duvaklara sarılı tüm o kadınlara dokunmayışına şaşırıyordu.

Gece yarısı Kálmán, aynı silik suratların ortasında, kumar masasının başında oturuyordu. Hayat dolu

ve neşeli garson, buharı tüten bir fincan sade kahveyi kurnaz gözlerindeki büyük umutlarla hızlıca getirdi. Salondaki hava hâlâ temizdi, halılar sigara külleriyle kaplıydı. Sıcakkanlı ve neşe dolu beyefendilerin gömlekleri kasabanın soylu adamlarına yakışır şekilde şıkır şıkırdı. Oldukça resmi bir tavırla el sıkışıyor ve hile yaptığını bile bile krupiye ile şakalaşıyorlardı. Saçları toplu, elmas küpeli, yumuşak elleri öpülesi konsomatrisin boynu taze ve tatlı kokular saçıyordu. Uşak sürekli kahvehanelerden, tiyatrolardan, restoranlardan ve şehirdeki çeşitli kulüplerden haber getiren yeni oyuncuları ardı ardına gizli bölmeye alıyordu. Canlı ve özenilecek bir şamata bu müessesenin salonlarında hayat buluyordu. Ceket yakalarının üzerinde akşamın erken saatlerinde kadınlar tarafından takılan çiçekler ikamet ediyordu. Oyun masası açılana dek herkes keyifli ve nüktedan görünüyordu.

Kel kafasını kış ağaçlarının üzerini saran kara dallar gibi briyantinli saçlarıyla örten, boyanmış bıyıkları ve özenli sakal tıraşı ile krupiye göründü. Üzerinde yeşil bir avcı ceketi ve şehir gezintisine çıkan asil bir beyefendi izlenimi uyandıran dar bir pantolon vardı. Serçeparmağının tırnağını uzatmıştı ve tefeciden aldığı mühürlü yüzük, parmağına büyük geliyordu. Kumarhanenin kuralları gereği oradaki herkesle tanışıklığı vardı. Pörtlek gözleri misafirlerini baştan aşağı süzüyordu. Kravat iğnesindeki taş armut büyüklüğündeydi ve saatine ordu mensupları gibi kısa bir zincir takmıştı. Platin kaplı dişleriyle mor dudaklarının arasından bilmece gibi gülümsüyordu. Dışarıda baharın gelip gelmediği bu adamı hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Büyük, Amerikan yapımı ayakkabılar giyiyor, gümüş

bir tabakada kulak çöpü ve kürdan, altın kaplama bir tarak, gümüş bir puro makası, geyik boynuzundan yapılma bir cep çakısı ile birbiriyle uyumlu maroken not defteri, ayna, cüzdan ve bozuk para çantası taşıyordu. Sırtında otomatik bir *Browning* tüfek, yakasında Avusturya'da sattıkları türden fildişi edelvays çiçeği, yeleğinin cebinde yüz altın kron ve amberden bir sigara ağızlığı vardı. *A'Ha* isimli Türk sigarasından karnı yeni doymuş bir adamın rahatlığıyla duman bulutları üflüyordu. Evet, hayattan olabildiğince zevk almaya çalışıyordu. Yalnızca şakaklarından gammazlayıcı işaretler okunuyordu. Uğursuzca kabaran damarları, genç adamın sınırlarını zorlayarak kusana dek şampanya içeceğini işaret ediyordu.

(Aklı hâlâ Müze Bulvarı'ndaki mahallesinde olan Kálmán, sade kahve kokusu alır gibi, burnuna genç bir kızın iç çamaşırlarının tarif edilemez tatlı kokusunun geldiğini hayal ediyordu. Şüpheli derecede yapmacık davranan bu kalabalığa, sokak lambası altında bekleyen mahallenin afacan çocuklarından daha az önem veriyordu. Eveline kafasının içinde yankılanıyordu. Birkaç büyülü kelime ya da mantra[3] onu tehlikelerden koruyabilirdi.)

Bıyıklı krupiye oyuna geçmeden önce yeleğinin cebinden monoklunu çıkardı, altın çerçevesini nazikçe gözüne yerleştirdi. Artık tam bir beyefendiydi. Monoklunu dengede tutmak için yüz kaslarına ihtiyacı yokmuş gibi görünüyordu. Cam lens sağ gözünde hiç çaba sarf etmeden, krupiyere saygın bir hava katıyordu...

3. Genellikle Sanskritçe olan dini hece veya şiirdir. (ç.n.)

Oyunu yönetirken, dans hocalarının kadrilleri yönlendirdiği tarzda araya Fransızca kelimeler sokuşturmak gibi bir huyu vardı. Politika üzerine kariyer yapmış olsaydı, basının bayıldığı tumturaklı sloganları ve bildirileri şaşaalı bir dille papağan gibi tekrarlayacağı için çok büyük başarılar elde edebilirdi. Kaldı ki Peşte'nin şampanya salonlarından birinin kötü şöhretli sahibesi olan o konsomatrisle evlenmeden önce Alföld'ün aşağı yakasında gümrük memuru olarak çalışmıştı. Konsomatris her ne kadar şehrin tepelerinde otursa da, bağlantıları kusursuzdu. Salonuna uğrayan tüm mirasyedileri ezbere bilirdi. Kumarhane işletme kararı, Bay Zöld'ün bir daha asla bürokrat cüppesi giyemeyeceği anlamına geliyordu.

Bay Zöld'ün başkente dönüşü kadar kasabayı sarsan bir olay olmamıştı. Şehre bir hain daha gelmişti. Taşralı bir Macar beyefendisi kılığında bir başka üçkâğıtçı daha... Borç senetlerinin birebirini kılını bile kıpırdatmadan basabilir, onları vicdan azabı duymadan fahiş fiyatlara satabilir ya da bir iki müşterisinin icabına baktıktan sonra mışıl mışıl, deliksiz bir uyku çekebilirdi. Hangi tabakaya ait olduğuyla ilgili düzmecesi Bay Zöld'ü başkent sınırlarında lord yapıyordu ve gitgide Macar milletinin alçak bir numunesi haline geliyordu. Aristokratik tavırlar takınıp, Yahudiler yüzünden Macaristan'da iş yapamayacak olmaktan dert yanarken hilelerini yapıyor ve cebinizden çalıyordu. Bay Zöld kendi borusunu öttüren dolandırıcılara mükemmel bir örnekti. Aşağılandığını hissettiği anda ağzından bir çift saçma sapan düello sözü çıkar, burnu havada tavırları ve agresif bakışları, kafatasını ezecek adamla tanışana dek ufku karanlığa boğardı.

Etrafındaki fraklar ile smokinler arasında şampanya ve bulamadığı aşklarla boğuşan, bir zamanlar Guszti'den gayri kanuni yollarla komisyon almış, kilolu ve vaktinden önce yaşlanmaya başlamış Yahudi kadın o gecenin konsomatrisiydi. Borsanın, kartların ve kadınların hayatın gereksinimlerini yeterince karşıladığı zamanlarda Diamant'ın dünya görüşü çok daha farklıydı. Gece kulüplerinde ve kumar masalarında dansözlere müsrifçe çiçek gönderen, taksi şoförleriyle arası bir hayli iyi olan ve kapı görevlilerinin adlarını bilen bir numaralı mirasyedi oydu. Eğlencenin gerçek adıydı, arkadaşlarla buluşulacaksa masraftan kaçınmazdı. Kılları griydi, şişman ve keldi. Astım hastasıydı, deli gibi içer kavgaya karışırdı. Şef garsona borçlanır, borsadaki payını kaybeder, terzideki kredisini tüketir ve en sonunda arkadaşlarını yitirirdi. Yine de tüm olanları akıllı bir adam olduğundan ağırbaşlılıkla kabullenirdi. En büyük zaafı, aşağıladığı adamların şansının yaver gittiğini duymaktı. Yüzü küçümseyici bir bakışla ve öfkeyle değişir, konuşmayı bırakır, sigarasından bir nefes alarak hakaretlerini kibirli bir tavırla dile saydırırdı.

Diamant, gümrük memuru olduğu, Guszti ile evlendiği, rulet masasını yönettiği ve karısının aracılığına rağmen kendisine çok az ücret ödediği için Bay Zölt'ten tiksinirdi.

Bu gibi anlarda Diamant, karı koca ne konuşacaklarını duymak için patronları şafak vakti yola çıkana dek salonda aylak aylak dolaşırdı.

"Zöld baksana, Diamant'a da bir şeyler bırakmalıyız," diye başladı kadın.

"Bırakalım da kendini göle atsın." Kocası sert çık-

mıştı.

"Sanırım kirasını ödemek için paraya ihtiyacı var."

"Gitsin banka soysun."

"Ama..." diye üstelemeye devam etti Guszti. Diamant'ın duyamayacağı şekilde fısıldıyordu. Ancak krupiyenin sesi oldukça gür çıkmıştı.

"Neden eski sevgiline ödeme yapmalıymışım?"

Yapayalnız Diamant bıkkın bir halde yumruğunu sıktı ancak devamını getirmedi. Bay Zöld'ün birazdan ortaya çıkıp, öfkeden kudurmuş şekilde halsizce bu sinir bozucu adamın avcuna birkaç banknot koyacağından emindi.

Diamant görkemli geçmişine saygı duyduğunu düşündüğü gençlerle sohbet etmeyi çok severdi. Bu sebeptendir ki bir zamanlar Guszti'nin gençliğinde bilardo masalarına bakan yaşlı uşağın şimdilerde Tanrı'ya adak olsun diye bol keseden şampanya dağıttığı salonda Kálmán'la takılırdı.

"Genç dostum, senin de gördüğün gibi burada, Macaristan'daki yegâne iki meziyetin hem sayılarla aranın iyi olması hem de Yahudi olman. Gerisinin bir önemi yok. Kocaman bir sıfır... Ev sahibimiz de öyle." Normalden daha yaşlı görünen şişman adam fikrini böyle söylemişti. Budapeşte'deki midyelerin de çoğunu o götürmüştü. "Asırlar boyu süren asilzadelik artık aptallıktan başka bir şey değil. Sanki desteğe ihtiyaçları varmış gibi ödemelerini borç tarihi gelmeden alıyorlar. 1948'lerde miydi neydi, asillik imtiyazlarını kullanıp ellerinde kalan son arazileri de sattılar. Avam tabakasına kendi rızalarıyla indiler. Etraflarında tek bir Yahudi olsaydı kesinlikle, 'Eziyet çekeceğime

ölürüm daha iyi...' diye söylenirdi. Macar asilzadeliği dava açmaya, tartışma çıkarmaya ya da en yüksek fiyata ısrar etmeye bile gerek kalmadan, geçmişin borçları üzerine kuruldu. Kendi arazilerini kendi elleriyle dağıtan bir toplum başka ne türlü bir beklentiye girebilir ki?"

Misafir odasındaki fildişi küre çoktan ruletin üzerinde dönmeye başlamıştı.

Bay Zöld rulet tekerleğini, eski bir Monte Carlo krupiyesinin tecrübesiyle çeviriyordu. (Tekerlek yanlış döndürülürse Madam yüzük dolu parmaklarıyla oyuncuların şansını kaçıracak hareketler yapmaktan kaçınmıyordu.)

Ne Diamant'ın ne de Kálmán'ın bahis için yeterli paraları olmuyordu. Şans getirmesi için beş kron bile bulamıyorlardı. Bu sebeple sakin ve içten bir sohbete dalıyorlardı. Oyuncuların kavga dövüş gürültüsü ve para şıkırtıları onlara uzaklardan, egzotik sesler gibi geliyordu.

"Taşrada bir ev kiralamak istiyorum..." diye devam etti Diamant. Uşağa bir şişe şampanya daha getirmesi için el salladı. "Şaraplara fazladan su katmak için bana yardımcı olacak hizmetçiler tutabilirim. Ah, işte o zaman sevgili karımın, saman döşeğini dolduracak kadar parası olabilir. Kanun kaçaklarının yaptığı gibi, onlarla ya dost olurum ya da demir parmaklıkların ardından rasgele ateş açarım. Atlarım, sığırlarım, çocuklarım ve özgürlüğüm olur o zaman. Mavi bir sabahlık giyer, yüz yaşıma gelince de genç bir kızla evlenirim. Ayrıca babam gibi sakal bırakıp, tıpkı Doğulu bir hükümdar gibi evimin sultanı, efendisi olurum. Şimdi yalnızca koca bir şehrin serserisiyim. Kocaman, dev

bir şehirde evin içindekileri ve sokaktakileri ısıran, köyden gelme bir sokak köpeğiyim... Peki, sen kimsin sevgili dostum, Kálmán Ossuary?"

Kálmán sakin sakin elini salladı.

"Seni düelloya davet etmeyeceğim Bay Diamant. Yüzüme ne vurursan vur, bunu yapmayacağım."

"Biliyorum. Bu zevki yalnızca beyefendilere lütfedersin! Peki, bugünlerde Macaristan'da kimin lordluk tasladığından haberin var mı?"

Diamant lafına devam edemeden öfkeli bir baykuşun dehşet verici çığlığı oyun salonunda yankılandı. Adamın teki karısını uygunsuz vaziyette yakalamışçasına kükredi. Ölüm arzusuyla yanıp tutuşan, boğuk, bet bir baykuş sesi...

Kálmán ayağa fırladı.

İriyarı arkadaşı sakince kolunu yakaladı.

"Sen karışma. Yalnız alçaklar ve aptallar kavga eder."

Kálmán o olaya rulet odasında tanık oldu.

Gözleri alkolden ve öfkeden kan çanağına dönmüş takım elbiseli beyefendilerden biri, boş bir şampanya şişesini kaptığı gibi avazı çıktığı kadar bağırarak, krupiyenin kel kafasını patlatmakla tehdit etti. Dramatik intermezzolar gerçekten de oyunun ortasında sahneleniyordu. Bay Zöld'ün arkasında infaz görevlileri gibi bekleşen ve hanelerinin zaferini kasıla kasıla, anlaşılmaz bağırışlarla kutlayıp ardından buz kesmiş bir vaziyette, mosmor suratlarıyla bakakalan krupiyenin arkadaşları, işe yaramazlıklarını ve yalakalıklarını sergileme vaktinin geldiğini anladılar. Biraz sonra da burnundan soluyan oyuncunun etrafında toplandılar. İçlerinden biri adamı tavırlarının uygun-

suzluğu hakkında ikna etmeye yeltendi. Bir diğeri de Zöld'ün oyununun gayet düzgün olduğunu savundu. Üçüncü bir kişi ise kasaplarınkine benzeyen yumrulu parmaklarını çakırkeyif beyefendinin burnuna doğru salladı.

Oyunun skorunu tutmak üzere kullandıkları defterlerle kâğıt tomarlarının olduğu yeşil çuha masanın başına çömelen diğerleri hep bir ağızdan, "Oyunu mahvediyorsun!" diye ciyakladılar.

"Dışarı atın onu!" Çığlıkları, sıfırdan başlayıp dünyaları kazanmış göbekli, kirpi gözlü, domuz tüccarı kılıklı biri tarafından fısıldanmış gibi esrarlı bir tonda yankılandı.

"Sakin ol Albay," diye sızlandı bazıları. Albayı sakinleştirmeye çalışırken kaşlarını çatıyor, şansa kazanıp, kaybetmenin iyi tarafından söz ediyorlardı.

Bir iki oyuncunun kollarını kıvırmaya başlaması ve içlerinden suratının ortasına vurmaktan kendinizi alamayacağınız kel olan züppenin pis pis sırıtması yüzünden, "Baskı altındaydım, elbette siz beyefendilerin tarafındayım," diye alttan aldı Albay denen mühim şahıs.

"Ne ilginç," diye peltekçe konuştu züppe. "Albay baskı altındaymış... Çok ilginç."

Ancak yorumu zamansız gelmişti. Öfkeden kuduran Albay krupiyeye çok uzak olmasına rağmen hıncını, yumruğunu adamcağızın suratının tam ortasına indirerek çıkardı. Adam masanın altına yığılıp kaldı.

Centilmenimiz baştan aşağı bembeyaz kesildi (gözlüksüz olan) ve arka cebinden kolu kadar bir altıpatlar çıkardı.

Guszti, "Hah, ihtiyacımız olan şey buydu!" diye

neşeyle bağırdı. Hatta neredeyse sevinçle yapmıştı bunu. Fazla çaba sarf etmeden silahlı çocukcağızı aceleyle yan odaya iteledi.

Bay Zöld gözlüğünü çıkaracak şansı buldu ve masum, hatta daha ziyade acı dolu bir ifade takınıp (herhalde diğer züppenin talihsizliğine yanıyordu) duygudaşlık kurduğunu belli ederek ayağa kalktı.

"Baylar, burada fasulyelerle oynamıyoruz. Eminim diğer herkes de adil ve dürüst bir oyun istiyordur."

"Burada olup bitenden polisin de haberi olmalı," diye dişlerini sıkarak ısrar etti Albay.

Bay Zöld yavşak bir tavır takındı.

"Bu beyler benim günlük misafirlerimdir," diye konuşurken rulet masasının etrafındakilerin bu vatanın birer kahramanı, şövalyesi olup olmadıklarını anlamak için çevresine saygıyla bakıyordu. O an aydınlanmış gibi, "Bu odalarda oynanan oyunların yasal olduğu yönünde ifade vereceklerdir. Üstelik rulet oynuyorsanız oyunu yönetecek bir krupiyenin olması şarttır," şeklinde ekledi.

"Beni buraya getiren herif sıfır çekmeyeceğime dair garanti vermişti!" diye haykırdı Albay.

Bay Zöld, Albay'ın sözlerini doğru duyduğundan emin değilmiş gibi bir elini kulağına götürdü. Son on beş dakikaya rağmen tartışma şu noktada durulmuş gibi görünüyordu. Bay Zöld başını kuşkuyla sallıyor, derin yaralar almışçasına konuşmaya devam ediyordu.

"Albay bu sözlerle ne kastetmiş olabilir? Ayrıca hangi budala kendisini kandırma cesareti göstermiş?"

"Jalopy'di!"

Bay Zöld, "Jalopy," diye tekrarlayıp, hafifçe gülümsedi, "şerefsiz herif."

Diğer oyuncular da, "Jalopy!" diye bağırdılar. Böylesi absürd ve ironik bir şey duydukları için kahkahalara boğuldular.

Sevinçten dört köşe olan Bay Zöld koltuğuna serildi. Albay homurdanarak sigarasından nefes çekip, kan çanağına dönmüş gözlerini arada bir masanın etrafında gezdiriyordu. Bu esnada yan odada dalga konusu olan Jalopy'e, Madame Guszti'nin yüzük dolu parmakları tarafından soğuk kompres uygulanıyordu. Ah, o muhteşem beyaz ellerin üzerindeki tüm o yakutlar, zümrütler, turkuvazlar! Bakımlı, yumuşak ve narin kadın elleri, işte Jalopy tüm gününü böyle ellere hayranlıkla bakarak geçirebilirdi. O an evleneceği kadının parmaklarını yüzüklerle donatmaya, bunu yapmaya imkânı yoksa bile yalvarıp, birilerinden ödünç almaya ya da yüzükleri çalmaya kesin karar vermişti.

Çaktırmadan oyun odasına sıvışan Diamant elleri cebinde, Kálmán'ın arkasında duruyordu. Yaşça büyük olan diğer adamın öfkelerini de sevinçlerini de kendilerine saklamayı beceremeyen bu mızmız, gürültücü ve terbiyesiz oyuncuları adam yerine koymadığı basbayağı ortadaydı. Gençliğinde tanınmış bir oyuncu olduğu dönemlerde o ve meslektaşları koca bir serveti kıllarını bile kıpırdatmadan kazanır, kaybettiklerinde de tek kelime şikâyet etmezlerdi. Evet, o günlerde kadınlar, kocaları evin dışına adımlarını atar atmaz dua etmeye başlarlardı.

Diamant oyunu sessizce, yüzünde kibirli bir gülümseme ve şanssız kumarbazların acı, hor gören ifadesiyle krupiyenin aldığı miktarın büyüklüğüne baka-

rak izledi. Bazı adamların beti benzi atmıştı. Titreyen parmaklar ardı arkası gelmeyen yenilgilerin ardından geriye kalan paraları karıştırıyordu. Kimileri de uğur getirsin diye taşıdıkları eşyaları tabanca doldurur gibi okşuyor, buz altında kalmış tepeler gibi duran omuzlarını kamburlaştırıyordu. Yüzleri yangından kaçıyormuşçasına, şans tanrıçası Fortuna'ya korku içinde yalvarıyordu. Top yanlış yöne dönmeye başladığında sızlanmaya başlayan oyuncuların gırtlaklarından öfke dolu iniltiler yükseliyordu. İçlerinden biri, aklına daha iyi bir şey gelmemiş olacaktı ki gözü seğirerek, "Sevgili Géza, neden!" diye yaygara koparıp dudaklarını ısırıyordu. Herkesin gözü arabaların arka tekerini izler gibi, yuvalarından fırlarcasına talerlerin ve florinlerin üzerindeydi. Umut dolu bakışları arada krupiyenin önündeki yığına kayıyordu. Kirli banknotların kanatlarının çıkıp, beyaz bir güvercine dönüşerek uçup gitmesini bekliyorlardı.

Albay elinde ne varsa kaybetmişti ve korkunç düşüncelere kapılmıştı. Ceketi bir sirk görevlisininki gibi buruşuk bir halde üzerinde sallanıp duruyordu. Çıkarcı tipler krupiyenin arkasında omuz omuza dizilmiş, keyiften dört köşe vaziyette birbirlerini dürtüp, varını yoğunu kaybetmiş bir oyuncudan daha komik bir şey yokmuş gibi dalga geçercesine Albay'a bakıyorlardı. Aynı safta oluşları, kendilerine zalim ve manasız tavırlar takınmaları için cesaret veriyordu. Hesaplamalarına dalmış olan yaşlı bir beyefendi dazlak kafasına küçük bir şaplak yedi. Arkasını döndüğünde şaplağı atan kişi çoktan masanın altına saklanmıştı. Tüm bu maskaralıklara rağmen hepsi hâlâ sonsuz bir saygı ve itaatle Bay Zöld'ün arkasında duruyordu.

"Sıfıra elli forint," diye bağırdı Albay. Sesi boğulmakta olan bir adamınki gibi çıkmıştı.

Bay Zöld dönmeye başlar başlamaz yakaladı topu. Albay'ın soluk yüzüne hainçe, fena bir bakış attı.

"Paraları görelim," dedi sakince.

Ancak Albay'ın hiç parası yoktu. Boşu boşuna beceriksizce ceplerini yokladı. Elli forinti geç, tek bir senti bile yoktu.

"Parayı görelim," diye tekrarladı Bay Zöld. "Paranız yoksa oynayamazsınız."

Adamcağız zorla çıkan sesiyle, "Ama ben albayım," diye kükredi.

Bay Zöld ellerini iki yana açarak durumu özetledi. Diğer oyuncular oyunun düzenini bozan soyup soğana çevrilmiş dostlarına somurtarak baktılar. ("Bu gece bu ikinciydi.")

Diamant, Kálmán'ı kolundan yakaladı.

"Gidelim. Burada kalırsak yalnızca başımızı belaya sokmuş olacağız. Albay'ın senet imzalayıp oyuna devam edeceğine bahse girerim. Daha önce de pek çok kez öyle oldu," diye homurdandı Yahudi. "Bak, güneş doğmak üzere. Gidip kahvaltı falan yapalım... Franciscans'ta bütün gece açık olan ufak bir taverna biliyorum. Misafirim ol."

Bay Diamant rahatlaması için göz kırpıp, yeleğinin cebinden ona bakan on forintlik banknotu çıkardı.

Nereden gelmişti bu para? Muhtemelen menekşe kokulu, parti düşkünü ev sahibesi yanından geçerken gizlice cebine koymuştu. Ya da oyunculardan birinin masasının altında kartal gözlü Bay Diamant tarafından yerde bulunmuştu. Masanın oralarda bulunmuş olmalıydı çünkü Diamant oyun masalarının etrafında

asla gezinmezdi.

On forint çok paraydı. Kalbi kırık Kálmán'ı neşelendirmeye yetecek kadar çoktu. Hatta Bay Diamant'a, gizli bölmeden çıkarken ketum kapıcının elini sıktıracak kadar... (Daha sonraları parası olduğu zamanlar bu evde hoş karşılanıp, lordlar gibi ağırlandığını fark etti. Eveline'in parfüm kokulu banknotlarını yeşil çuha masada kaygısızca savurduğu günlerde, bu nazik kadının gül ağacı kasasının onun emrine amade olmasından dolayı kendine güvenebiliyordu. Ancak artık Eveline yoktu... Her ne kadar gizlemek için elinden geleni yapsa da kumarhanedekiler Kálmán'ın yoksulluğunu sonunda öğrenmişlerdi. Veresiye kullandığı at arabası geceleri hâlâ Posta Caddesi'nde Kálmán'ı bekliyordu. Kalm Havana tütününü çiğnerken oyunu izleyebilmek için bıkkın bir ifadeyle kapıcıya verdiği iki forintlik bahşişten de geri durmuyordu. Gözlerden uzak olduğunu bildiği yan odada oyunculardan ufak miktarlarda, kendinden oldukça emin görünerek kibarca borç istiyordu. Ancak Bay Zöld'ün kartal gözleri her şeyi görüyor ve Kálmán'ın masada oturduğu on numaralı sandalye asla boş kalmıyordu.)

Şafak vakti gelmeden ufak tefek bir kadın ve uzun bacaklı bir adam caddede kol kola günlük yürüyüşlerini yapıyorlardı.

Şehirdeki herkesi tanıyan Diamant kendinden emin bir şekilde mırıldandı.

"Kendini bir kadının ellerine bıraktığında böyle olur işte. Bay X evlenir ancak cüce karısını temiz hava alması için yalnızca gecenin köründe dışarı çıkarır... İmkânım vardı ancak ben bekâr kalmayı yeğledim... Zöld'ün yaptığı gibi evlenmek hiç de zor değildi."

Sabah ışıkları Rákos Mezarlığı'ndan gelen yansımalarla şehir merkezindeki antika evlerin pencerelerini fener gibi aydınlatıyordu. Merkezin eski sakinleri suya karışıp toza dönüşmüş, şimdi de eski evlerini gözetliyorlardı. Işıklar soluk dükkân tabelalarını ışıl ışıl parlatıyordu. Diamant üst katlarda ışığı yanan bir pencereyi işaret etti.

"İşte uyudukları yer orası. İyi, saf ve dürüst olanların... Mutlu ailelerin, el değmemiş kızların. Ah, sadece bir kez dürüst bir kadının aşkına layık olabilseydim! Keşke kaderimde masum, bembeyaz, cennetten çıkma bir varlık olsaydı. Şu an burada olmak yerine Jesuits'in kırmızı tuğlalı kilisesine şükranlarımı sunmaya gidebilirdim..."

Diamant, Kálmán'ın kolunu yakalayıp romantik bir kahraman edasıyla içli içli konuşmaya başladı. (Kálmán kuşkuyla süzdü Diamant'ı. Her ne kadar arkadaşı yıllardır şampanyayı su gibi içse de belki o gece fazla kaçırmıştı.) Gözleri bir hayaletinki kadar kederli, sesi perde arkasından gelen bir çello tınısı gibi acıklıydı.

"Hayatım adı çıkmış kadınların arasında geçti. Hiçbirini baştan çıkarmadım, hayır, yakışıklı bile sayılmam ve dahası kadınlar için çok fazla para da harcamadım. Sadece orada oturup, gece gündüz sigara içip onlara eşlik ettim. Doğaçlama cevaplar verdim, asla beni yere düşen mücevherlerini ya da çiçeklerini alırken göremezdin. İkram ettiğim bir bardak bira, bir şişe şampanyadan daha keyifli gelirdi onlara. Bazı sabahlar onları at arabasıyla etrafa göz atmak, sosisli ısmarlamak, falcıya gitmek ve bunlar gibi unutamayacakları şeyler yapmak üzere karnavala götürürdüm.

Akşamları da gece kulübünün arka köşelerinde alkış tutan garsonların arasında dururdum, fakat kızlar beni yine de fark ederlerdi. Ara sıra onlara çiçek veriyordum, onlar da verdiğim çiçeği saçlarına takıp tüm gece dans ediyor ve sabahında çiçeği bir bardak suyun içine koyuyorlardı. Ne içtiklerini pek fazla umursamayacaklarını bildiğimden ucuz *Sport* sigarasından ikram ediyordum. Öğlen vakti geldiğinde aile ziyaretine giden bir akraba gibi evlerine uğruyordum. Bana aile meselelerinden, talihsiz aşk mevzularından bahsedip, eski nişanlıların fotoğraflarını ya da budalanın tekinden gelen aşk mektuplarını gösteriyorlardı. Bazı durumlarda bir iki öneride bulunup, akıl verirdim. Ama genellikle sessizce oturup sigaramı içer, ağırbaşlı bir şekilde tarotta ne çıktığını dinlerdim. Batıl inançlarına inanıyormuş gibi yapıp, kalleş arkadaşlarının dedikodusunu yaptıklarında ya da hayatın monotonluğundan şikâyet etmeye başladıklarında sevimli sevimli kafamı sallıyordum. Sözleşmeleriyle ilgili akıl danıştıklarında kemik çerçeveli gözlüğümü takıp başları polisle belaya girerse nasıl davranacakları konusunda onları yönlendiriyordum. Asla onlara ne kadar hoş göründüklerini, ya da onları sevdiğimi söylemedim. Yalnızca orada oturdum, sigaramı içip anlatılanları sessizce dinleyip, sakin ve zeki görünmeye çalıştım. Diva ile çiçekçi kızı bu şekilde elde ettim ben. Ne bedenim ne de ruhum asla tam anlamıyla onlar için yanıp tutuşmadı. Çünkü başka bir şeylerin, ulaşamayacağım bir şeylerin hayalini kuruyordum."

Diamant durup, kiraz ağacından bastonunu, gri şafağın yansıdığı pencereye doğrulttu.

"Orada... Yukarıda... Özenle kurulmuş yemek

masasında oturan kocaman bir aile düşün. Kırmızı servis altlıklarının üzerinde dumanı tüten taze bir fincan kahvenin olduğu... Ve sabah ilk iş koşa koşa öptükleri, pencerenin önündeki sümbüllerden sinen kokularıyla dolaşan kızlar düşün. Elleri beyaz ve yarı saydam, çiçeklerini suladıkları küçük yeşil tenekeye yakışıyor. Ara sıra yüzüme su damlaları düştüğünü hissediyorum da... Saf, masum bakireler hakkında tüm bildiğim bu. Puantiyeli eşarpları, düzgünce geriye taranmış saçları, o kulakmemeleri, gittikçe solan ve ardından yeniden kızaran mercanları, boyunlarından aşağısı, yanakları pınarlardan taşan sular kadar serin, alınları korkuyla Tanrı'ya bağlı, melankolik şakakları, rüya gibi bukleleri, kendi halinde burunları ve sıkı sıkıya kapalı, kaderine boyun eğmiş dudakları... Sanki yalnızca bir sefer konuşmaya hakları varmış gibi. Yalnızca düğün gecelerinde ilk defa konuşacaklarmış gibi... Bunların hiçbirini yakından görmedim ancak nefeslerindeki çiçek kokusunu hayal edebiliyorum. Her zaman hasretini duyduğum, masum, nazik, dindar, ayakları bembeyaz kadınlardı. Bana gelenler ise aktrisler ve etrafımda kırk takla atan kötü şöhretli olanlardı... Saf bir bakirenin eli bir kerecik alnımı okşamış olsaydı bambaşka bir adam olurdum. Yalnızca bir kereliğine dışarıda Paskalya sabahı olduğunu ve kalbimin o bahar bir kadının aşkıyla dolup taşacağını sezseydim şimdikinden çok daha başka bir yola sapardım. Bir kerecik bile iffetli bir kadın bana gülümseyip, elimi tutmadı. Ruhumu kurtarmak için akıl vermedi... Yalnızca dans eden kızların savurdukları iç eteklerinin arkasında, parmaklarımın ucunda durdum. Hayatta ileriye gidemememin tek sebebi budur. Yakında elli

yaşıma basacağım ve bir köpek gibi öleceğim."

Kálmán boğazında vızıldayan bir ses hissetti. Orkestra şefi işaretini verince başlayacak bir ilahi gibiydi.

"Eveline. Eveline... Saf bakire, sevgili Eveline."

Ancak Eveline hayatının yegâne hazinesi olduğundan çenesini tuttu.

Bu hayat oyununda âşık erkekler, diğer erkekleri aşağılık düzenbazlar olarak görmeye meyilliydiler.

Bay Diamant harcanmış hayatından melankolik bir karo valesi gibi bahsederken dertsiz kalbi ve kendini beğenmişliğiyle Kálmán, şişko bilge adamın az evvel dile getirdiği kadınları çoktan elde ettiğini düşünüyordu.

Keder ve hüzün nidaları, âşık bir adamın kulağına yalnızca beyazlarla bezeli dalgaların şiirleri gibi gelirdi.

Aptalca ama o günlerin Macaristan'ı, sesi konuşmaya başladığında keder içinde bir âşığın liri gibi gelen şair Kisfaludy'i önemli biri olarak görüyordu! Badacsony'nin mavi tepeleri, rüya gibi, yumuşacık bulutlar yalnızca birkaç buruk kalbi hüzünlendiriyordu. Üzüm bağlarıyla kaplı dağlardaki erik ağaçları arasında gezerken yalnızca birkaç kişi bunları hatırlıyor; tüm hayat, tüm evren sanki genç bir kızın üzerine kuruluymuş gibi mutsuz birer çoban olarak dolanıyordu.

Âşık bir adam bile her daim diğer bir kadına gülümsemeye hazırdı. İçinde hissettiği duygulara rağmen kalbini sarmalayacak başka sarmaşıklar olabilir miydi? Birilerini eğlendirdiği ya da birilerine eziyet ettiği müddetçe aşk dünyanın en saçma, en çocuksu şeyi olabilirdi.

Sevgili dostlarımızın yüzlerine sıvadıkları şey pal-

yaço makyajından farksızdı.

Ya da bir geri zekâlının şapkasına taktığı uzun ve gösterişli bir sülün tüyünden başka bir şey değildi.

Ya da, çocuklarla yaşlıların şans oyunlarında kullandıkları, işe yaramaz fındık taneleri gibiydi...

Âşık olan herkes aptallaşıyordu.

Yalnızca cesareti olanlar kadınlarına çektirdikleri eziyetleri kabulleniyordu. Bu sebeple şairin teki çıkıp ahmaklığını anlatmaya başladığında insanlar etrafını sarıyordu. Ve şişko, fıçı sesli, bira göbekli, sivri çeneli, yaşanabilecek tüm bedensel rahatsızlıkları bünyesinde barındıran bu adam, ağzının bezgin kenarlarına hüzünlü dizelerden ziyade müstehcen ve alaycı cümleler yakışırken ne diye kalkıp aşk hakkında konuşurdu ki...

O gecenin şafağında Kálmán bir daha asla aşk üzerine nutuk atmayacağına dair içinden yemin etti. Bundan böyle sonbaharda tek başına sazlıkların arasında uçuşan sinekler gibi, yalnızca kendi kendine, "Eveline, seni çok seviyorum," diyecekti. Kálmán, tenorların her gün söylediği, dünyanın her yerinden yankılanan şarkıları duymaktansa ölmeyi yeğleyecek kanlı canlı bir adamdı (Nitekim kadınlar bu şarkıları dinlemekten asla sıkılmazlardı).

Şehir merkezindeki Franciscans Kilisesi'nde yapacağı evliliği ve büyükannelerinin St. Gellért Tepesi'ndeki karnavalda giymeleri için diktikleri dantelli uzun çamaşırları giyen genç bakireleri seve seve kabul edeceğini hayal eden Bay Diamant: "Lanet olsun!" diye iç geçirdi. Büyük olasılıkla dansçı kızların ayakkabılarından içki içmenin yanı sıra eninde sonunda, bu dünyada işlerini yoluna koymayı da düşünen her

adamın yaptığı gibi, kalbinin derinliklerinden kendi çoraplarını kendisi ören bir kadın geçiyordu.

"Kahretsin, üzerime bir şey döküldü..."

Tüylü avcı şapkasının üzerinde, sabahın bu erken saatinde şehrin sokaklarına yukarıdan dökülmüş ne olduğu belli olmayan bir şey vardı. Tam o anda ikinci katın beyaz perdeli penceresi kapandı.

(Hayallere dalmak kolaydı. Beyaz eller ve dantelli bir gecelik... Uykulu minik bir surat, kar beyazı omuzlar, bin bir geceye değen uzun kirpikler, yastıklara gömülü derin derin iç çekmeler, çoraplarını çıkarırken gecenin karanlığında uçuşan güveler kadar titrek düşünceler, tatlı rüyaların kaşlarına bıraktığı peri tozları, uykuya dalan kadının yetim kalan eli ve şafak vakti rüyalar âleminde gezinen bakirenin ayak bileğinin ipek yorganın kenarından taşışı... Ancak Bay Diamant'ın serenat yapacak hali kalmamıştı. İçinden lanet okuyarak, şehrin öfkeli, bekâr erkeklerinin sabahın köründe sokaktan geçerken uyuyan insanları rahatsız ettiklerini düşündüğü tiplerin kafasından aşağı su dökmek gibi bir huyları olduğunu söyledi.)

Tüm bunlar polisin tüm gece açık kalmasına izin verdiği, eski Peşte'nin merkezindeki tavernalardan biri olan *Eski Asker*'e gelmeden olmuştu. Gece hayatı burada daha renkliydi. Hatta elinde Şapka Caddesi tabelası taşıyan kapı görevlisine, İmparator Maximilian'ın zamanından kalma askeri bir üniforma giydirip, nişanlarını omzuna takmışlardı. Bir elinde kılıcı, kafasında da uzun bir tüy vardı.

Kubbeli odalar, Franciscans'ın arazisinde kalıyordu. Matbaacılar, gazete çalışanları, ucuz kadınlar ve geceleri yaşayan diğer mülteciler burada kamp kuru-

yorlardı. Dallanıp budaklanmış gezginler sonbahar rüzgârlarıyla savrulup, mezarlığın merdivenlerinde sıkışıp kalmışlardı. Gezginlerin yolun kenarındaki tuğla ocağının üzerine serilmiş ıslak pelerinleri gibi bu başıboş hayatlar da kendilerine kuytu bir köşe bulmuşlardı. Seyyahlar gecenin içinden alkol bulutlarının süzüldüğü bu köhne tavernaya girmeden evvel, buraya kadar getirdikleri haçları dışarıdaki duvara asmışlardı. Belki de asla uyanamayacakları derin uykulara dalmadan bir saatliğine eğlenmek, masalarda bağırıp tepinmek, bir şeyler tartışmak ve hatta bir iki şarkı söylemek üzere buraya uğrarlardı. Bu büyük şehrin, Budapeşte'nin on binlerce sakini çoktan uyumuştu. Rüyalarında loto sayıları, beyaz bacaklı kızlar, kâbus gibi cadılar, yarının endişeleri ve uçup giden paralar vardı. Sanki geceleri uzak şehirlere gidiyor gibiydiler. Uykudaki insanlar vergilerini ödemez ve kimseye dava açmazlardı. Sakince oldukları yerde uzanır, esner ve harikulade bir sessizliğe gömülürlerdi. Koca şehirde onlarca sesin, duygunun ve özlemin arasından yalnızca Eski Asker'dekiler ayakta kalırdı. Uyuyanlar asla uyanamayacak olsaydı, Eski Asker'in sahipleri tasasız, mutlu ve gözü açık şekilde, kapıları kuzu kanıyla işaretlenmiş evlere gelip konan melekleri izleyen, hayatta kalmayı başarabilmiş yegâne insanlar olurlardı.

İşte burada oturup şaraplarını içiyor, biralarını yuvarlıyor ve taze kızarmış etlerle damak kaşındıran deniz mahsullerinin tadına bakıyorlardı. Kendilerini geceye sürmüş, şehirle hava aydınlıkken hiçbir işi ve gündüz vakti yüzleşecek kimsesi olmayan insanlardı onlar. Burası olmasaydı bu zavallı tiplerin her biri birer cadı avcısı, kuru dalları at biner gibi dörtnala koş-

turan bir hayalet ya da yollarda akıp giden bir aylak olup çıkarlardı. Hatta çatı tepelerinde gezinen belirsiz ayışığı benekleri, kulübesine sıkışan bir köpek, kapı ağzında gizlenen bir gölge, ayın etrafını çevrelen başıboş duman halkaları, parçacıklar saçan yıldız ışınları, intiharın eşiğinden döndüren bir ikna, üçkâğıtçıların taktığı uzun şapkalardan giyen benekli bir gayda, uykusuz bakirelerin aklını çelmek için bedenden ayrılıp sinsice ilerleyen düşünceler... Gece çöktüğünde şehirde başka yapacak hiçbir şeyleri olmayan, azat edilmiş tutsak ruhlar gibi bıyıklarını büyük bira bardaklarına daldırıyorlardı. Bu çatının altında cellatlarla kurbanlar, titrek günahkârlarla uysal balıkçılar yan yana oturuyorlardı. Sıcak bir yatakta iffetli bir öpücüğü ve el değmemiş bir bedeni bekletenler amaçsızca güneşe uçan yusufçuklar gibi çoktan yoldan çıkmışlardı.

Bu umutsuz, kederli bar müdavimleri en az Mısır piramitlerini yapanlar kadar çile çektiği için Bay Diamant'a saygı duyuyorlardı. Karşılandıktan sonra ilk ismiyle hitap ettiği faytoncu kılıklı tiplere selam vermeye devam eden melankolik Diamant için ayrı bir masa açılırdı.

"Haşlama... Ve elbette elinizde varsa ilik kemiği," dedi Diamant, uzun bacaklı taverna çalışanına. Sanki bütün gece ayakta durmasını sağlayan şey her daim resmi bir seremoniyle yemek servis etmesiydi.

Eti çiğnemeye başladı. Diamant arpa birasını yuvarlarken (Gözleri uzakta bir noktaya dikiliydi.) ön kapının Purgatory trenlerindeki kadın kompartımanları gibi örtülü olan camı açıldı.

Bütün gece ayna karşısında hazırlanmış gibi düzgün giyimli, temiz ve parfüm kokulu bir kadın salo-

nun havasını değiştirerek içeri girdi. Perişan kumarbazların gözünde etrafına ışık saçan ve güzelliğiyle etrafta salınan bu kadın, bir sonraki oyunun şans meleği olabilirdi. Afrika'da suyun tükendiği günler gibi geçip giden gençliği, bu gecelik geri dönmüştü. Gerçek bir kadındı. Doğum sancılarıyla deliye dönmüş, kıskanç bir kaplandı. Tepelerin ardında ölen güneşin kızıl çarkıydı. Güreşen ikizleri aksettiriyordu. Ayın uzun bacaklı, umursamaz, flüt çalan kızı ile güneşin demirci oğlunu...

Gözlerinden birinde perde var gibi görünüyordu. Demir parmaklıklar ardında, ölüme mahkûm edilmiş esirler yakarıyorlardı. Aşk, gençlik, şarkılar ve pervasızlık için...

Diğer gözü ise hedefini arayan altın başlıklı bir ok gibi Kálmán Ossuary'i süzüyordu.

Kálmán olduğu yerde kalakalmış, hırçınca savrulan eteğin olduğu yöne bakamıyordu bile. Delicesine yaşamak buydu işte. Emekli olan sirk atı ertesi gün cenaze arabasını çekerdi.

Diamant'ın nüktedanlığı üzerindeydi.

Kadının yanına sokularak, taşralı bir kilise mütevellisi gibi tatlı dille:

"Madam, burası size uygun..."

"Nişanlımın yanında olmak istiyorum," diye lafını kesti Ninon. Uykusuz kaldığı o gece bu cümleyi prova edecek kadar vakit bulmuştu.

"Ancak burası taksi şoförleri kulübü," diye ısrar etti Diamant. Cümlesini vurgulayabilmek için hatırı sayılır derecede efor sarf etmişti. "Erkekler, ölene kadar dayak yemiş bir kadının gözü önünde olmaktansa morga bile gitmeye razı olurlar. Ancak siz zarif bir ley-

disiniz, nereye giderseniz gidin erkekler elinizi öpmek isteyecektir."

"Evet, aynen öyle oluyordu ancak bu adam beni mahvetti," diye duraksadı.

"Gidelim leydim," diye yanıt verdi Diamant, histerik kadını kolundan yakalayarak.

İki adımda kadını Eski Asker'in önüne çıkarıp, kaldırımda bekleyen arabaya oturttu.

"Lütfen artık eve gidin..."

("Hatta istersen eski aşk mektuplarını bir gözden geçir sevgili çocuğum," diye ekledi içinden.)

Geri döndüğünde Kâlmán'a daha bilindik bir tavırla seslendi.

"Evlat, buradan gitmelisin. Senin için burada cehennem azabı ve ıstıraptan başka bir şey yok. Aklında olsun, bugünlerde hapishaneler bomboş, dolmayı bekliyor... Buralardan git, temiz hava bulabileceğin, ferah bir yere git. Çığlıkları ve bir boğanın sakin kalp atışlarını yalnızca uzaktan duyabileceğin bir yere... Hâlâ gençsin, kendi kendinin efendisi olabilirsin. Kendine günahların için dua edecek ve uğruna diş ağrısı olsun, eziyet olsun, her şeyi seve seve göze alabilecek masum, melek gibi bir kadın bul. Burada işler kızışıyor."

Ve Ossuary, kendini astı.

Kafası bir dizi zalimce heves ve melankolik hayallerle doldu. Şehir merkezinin dar sokaklarından birinde, sokak lambalarının titrek ışığının altında ilmeği boynuna geçirmeden önce dikkatle inceledi... Acınası, bitmek bilmeyen bir günde güneşin, Aziz Gellért's Tepesi'nden batmaya niyeti yoktu ve tüm öğlen tabancanın namlusuna bakarak geçmişti... Hapishane

sıçanlar ve saçları kısacık mahkûmlarla doluydu... Leş kokularının arasında diri diri gömülmüştü...

Büsbütün sefil hissediyordu.

"Gün ağarınca gidişin için gerekli hazırlıkları tamamlarım," diye devam etti Diamant. Dişlerini sıkıp, koca bir yudum bira içti. Sanki düşmanını yutuyormuş gibi çiğnemişti birayı.

Bir süre sonra Kâlmán Ossuary, Eski Asker'in yürek yumuşatan ve ruhu dinginleştiren kubbeli salonlarını terk etti. Kalbinin derinliklerinde inanılmaz bir değişim duygusu dolanıyordu. Artık kumarhanelerde aylak aylak dolaşmak yoktu. Ölümle sıkı fıkı dost olan iki paralık gidişatını adam gibi düzeltecekti. Beş kuruş para vermekten âciz bir köylü olan aksi amcasıyla iyi geçinecekti. Hukuk derslerinden geçecek, kendini Peşte'ye avukat olarak tanıtacaktı. Aile üzerine kurulu olmayan bir hayat mecburiyetten dolayı amaçsız ve sıkıntılı olurdu. Eveline'le tanıştığı Josephstadt'ta evlenecek birilerini bulabilirdi. Kapıları sürgülediğinden emin bir halde her daim tetikte olur, karısını yalnızca tiyatroya ve günlük işler için de Buda Meydanı'na götürebilirdi. Bir süre sonra da küçük bir beşiğin tepesinden bakar, birbirlerinden hiçbir şey gizlemeden, sessiz hayatın tadını çıkarırlardı. Hep birlikte fotoğraf çektirir, pazar günleri öğlenleyin, akrabalarının yattıkları Farkasrét Mezarlığı'nı ziyaret ederlerdi. Artık leziz rostolar ve temiz masa örtüleri ile dolu düzenli bir mutfağın, yumuşak bir yatağın ve saat alarmının keyfini gerçekten sürebilirdi. Baharın ve sonbaharın tüm güzelliklerini, sessiz ve mutluluk dolu günleri doyasıya yaşayabilirdi. Evlerinden gelecek en ufak bir ses, kuşların huzurunu bozmayacaktı. Yalnızca dikiş

makinesi gürültü yapacak, postacı banka havalelerini bırakmak için zili çalacak ve akşam yemeğinden sonra yaşlı emekli komşuları Prusya seferiyle ilgili anılarını anlatmak üzere misafirliğe gelecekti. Aile doktorları sık sık, yalnızca siyaset konuşmak için arayacak ve öğlen kahveleri karısının ellerinden alışveriş çantaları düşmeyen yakın arkadaşlarıyla birlikte içilecekti. Herkesin uyuduğu bu evde saatin akrebi boş yere gece yarısını gösteriyordu. Çöpçünün çanı ve gece düşkünlerinin ayak sesleri çok çok uzaklardan duyuluyordu. Gaz lambaları evin sahibesi Meryem Ana'nın henüz acıyla tanışmadığı dönemlerdeki gölgesine benzeyene kadar her gece aynı yerde, aynı ikonanın altında yakılıyordu. Ev sahibesini rüyasında sayıklarken yakalama şansınız olsaydı tek duyacağınız ev işleri ve hizmet etmekle ilgili cümleler olurdu, "Marie, beyefendinin çemen tohumlu çorbasını tazele..."

Kálmán ile Eveline, ya da Eveline'in yerinde her kim geçecekse, kederli oldukları zamanlar dışında yaşadıkları müddetçe birbirlerine asla yalan söylemeyeceklerdi (Yine de Eveline'in rızasını almaya niyeti vardı).

Şimdiye dek her Allah'ın sabahı, aynı azimli, aynı şen ve kirlerinden arınmış Kálmán'ın, tüm çözümlerinin uçup gittiği gece çökene kadar uyuduğuna tanık olmuştu.

Azimli, şen ve kirlerinden arınmış olarak eve dönen Kálmán şimdiye dek vaktini her gün şafaktan gece çökene dek uyuyarak geçirmiş, uyandığında aklındaki tüm çözümleri de saniyesinde unutmuştu. Gözlerini kapar kapamaz kaotik rüyalar, tımarhaneden çıkma imgelerini üzerine atmış, sabahları ettiği yeminleri

bozdurmuştu. Bu korkunç kâbuslardan uyandığında kalbi, hastalığa yenik düşen bir frengi hastası gibi çarpardı. Yazarlık becerisi vardı, tüm rüyalarını, yaptığı saçma şeyleri, kendi kendini aldatışını, hayaller ülkesini nasıl dolandırdığını, hepsini yazabilirdi. Hayatı boyunca yetecek kadar malzeme vardı elinde... Sersemlemiş beyni hayatını değiştirmek için oldukça kararlıydı. Günleri, gökkubbeyi yarıp göç eden turnalar gibi birbiri ardına geçiyordu. Yirmi beşine geldiğinde bile Eveline'in (Gerçekten onunla evlenmeyi reddediyorsa) ona evlenebileceği birini bulup, tüm günahlarını affedeceğine ve geleceğini kurmasına yardım edeceğine inanıyordu. Eveline'i doğaüstü güçlere sahip bir azize olarak görüyor, cömertliğinin bir anneninkinden çok daha fazla olduğunu düşünüyordu.

Dertlerinin çözümleneceği bu günde, evinden çıkıp geçen mevsim (Eveline Peşte'yi terk ettiğinden beri) Ninon de Lenclos'un, pek çok kez Kálmán'ın borcunu kapattığı rüzgârlı şehir merkezindeki butik otele, yarı ayık şekilde yürümeye başladı. Ninon, yeni iç çamaşırları ve kıyafet de verince Kálmán, bu kadının kucağına, krallara ve zevk düşkünlerine layık asma kattaki yatağına geri dönmeyi lütfetmişti. Sonsuz yürüyüş için güç ve sabır bulma ümidiyle kutsal görevlerini yerine getiren tövbekârların İsa'yı düşündükleri gibi, Eveline'in harikulade yüzü Kálmán'ın gözünün önünden gitmiyordu Bu sebeple de onun kutsal benliğini gücendirecek bir şey yapmazdı...

Eveline, Kálmán için romantik romanlarda bahsi geçen kadınlar gibiydi. Dünyevi acılara dirençli, inancını körükleyen kutsal bir bakireydi... Eveline'in yüzü kısmetsizler ordusunun tepesinde dalgalanan eski

papazların sancağında belirirdi. Kálmán ise hepsinin ortasında, o sancağın gölgesinde yürürdü... Onu kafası karışık halde gördüğünde Eveline hâlâ öğrenciydi (Gençliğini tükettiği şehir merkezindeki bir okulda okuyordu) ve bu uzun zaman önceydi. Kálmán'ın gücünün tavan yaptığı ve yanındaki kızın adına da kararlar aldığı dönemlerdi. Ancak hayal âleminde yaşayan bu ufak tefek kız çok geçmeden olanların farkına varmaya başladı. Yalnız olduğu zamanlarda Kálmán'm ne haltlar yediğini, ne düşündüğünü, nasıl yaşadığını ve hangi caddede yürüyüp, kimlerle konuştuğunu biliyordu. Kálmán'ın dudak uçuklatan hayatını görmeye başladığında on yedisine yeni basmıştı Eveline. Kálmán'a bahar şenliklerindeki at yarışında harcaması için ilk defa bin forintlik bir banknot verdiği zamanlardı. Henüz reşit olmadığından servetini yönetemiyordu ve bu parayı nereden bulduğu tam bir muammaydı. Bahsin sonucunu duyduğunda en ufak bir pişmanlık duymamıştı. Szerb Caddesi'ndeki kız okuluna bakan pencerenin altındaki eski bahçede Kálmán'ın, kaybettiği binliği ödemeden huzur bulamayacağını söyleyip, yeminler etmesine rağmen Eveline, "İdare ederim," dedi yalnızca... Uzaklara bakıp sessizce, Kálmán'ın para kazanmaya çabalamaktansa vaktini daha verimli şeylere harcamasını diledi. Kálmán'ın Eveline'i yalnızca o okulunu bitirip kendi parasını yönetmeye başlayana dek idare etmesi gerekliydi...

Doğal olarak düzgün bir işe girmek için çaba sarf etmedi. (Doğuştan şanslıydı. Bir keresinde tarlalarda tavşan kovalarken tüfek elinden kaymış; kurşun, ölümün treni gibi kulaklarının dibinden hızla geçip gitmişti. Yıllar sonra bile bunu hatırlayıp şükrederdi.)

Otele vardığında şık giyimli, siyah eldivenli bir kadın kaldırımda bekleyen arabadan inip elini Kálmán'ın omzuna koydu ve hüzünlü sesiyle, "Lütfen, artık *Güvercinlik*'e gitmeyin bayım. Benim evimde her daim sizin için sessiz, temiz ve rahat bir oda olacak, bunu biliyorsunuz. Ve benim olan her şeyin size ait olduğunu hatırlatmama gerek olduğunu sanmıyorum," dedi.

Güvercinlik'te dolaşıp, tüm öğlenini bekleyerek geçirmek zorunda kalsa bile sevdiği adamı görmekten başka bir şey düşünmeyen bu kadın, Ninon'dan başkası değildi.

O sabah talihsiz kadıncağızın Kálmán'a tam anlamıyla sahip olduğu gündü. Ancak yine de kalbini elde edememişti...

Kálmán soğuk bir şekilde kadını reddetti.

"Madam, aramızdaki her şey bitti. Heveslerinizi tatmin edecek başka birini bulun. Peşte'yi terk ediyorum ve sizi ya da burayı bir daha asla görmek istemiyorum."

"Neden, benimle kaldığınız günlerde mutsuz muydunuz?" diye sordu Ninon. Şemsiyesini tehdit edercesine doğrultmuştu.

Kálmán, kaçacak bir delik ararcasına etrafına bakındı. Yakınlardaki bir evin bahçesinde bir geçit olduğunu biliyordu. Mahalle sakinlerinin ayak izleriyle şekillenip, sonraları yassı taşlarla döşenmiş ve bir kere girdiğinizde nereden çıkacağınız belli olmayan ıssız bir patikaydı burası. Kálmán'ın niyeti bu patikaya girip Ninon'dan kaçmaktı. Ancak bu deneyimli bayan aptal değildi ve Kálmán'dan önce davranıp tereddütlü adamcağızı arabanın önüne kadar getirdi. Sanki inişli

çıkışlı kederlerini paylaşan hayali bir kadından bahseder gibi tutkuyla, durmaksızın konuşuyordu.

"Şunu bilin ki Peşte'de bu kalpsiz genç adamdan daha iyisi yoktur. Prensin evimdeki odasını tamamıyla kendisine tahsis etti. Pekâlâ, ara sıra prens hazretleri kız arkadaşlarından biriyle buluşmak üzere Peşte'ye indiğinde zorunluluktan kahvehaneye giderdi. Onun dışında evin efendisi ve sahibi oydu. Oda görevlisi onun ayak işleri için sürekli bir oraya bir buraya koşturuyordu. Terziyle ayakkabı ustasını tüm gün meşgul ediyordu. Berber çırağı, prensin kendisi içerideymişçesine tüm akşam koridorda onu bekliyordu. Ah evet, kolay, sıkıntısız, dingin ve güzel bir hayat... Araba Zugliget'e kadar götürürdü onu. Soylu leydi dostlarımla tanıştırmıştım. Evimin kapalı kapıları ardında hissiyatlı ve kutsanmış bir huzur, sessizlik vardı. Kilerim ağzına kadar dolu olurdu. Ve yaz tatillerim taşrada... Hepsi onun gönlünü hoş tutmak içindi... Şarap mahzenim, çiftlik hayvanlarım, atlarım, köle kadar sadık hizmetkârlarım, evimin bacasında narince tüten dumanlar, tüm erzağım, kuru fındıklar ve taze elmalarla dolu tavan arası, bal gibi tatlı salkım salkım üzümler ve ev yapımı sosislerim, peynirlerim... Buradaki ünüm, hepsi onun içindi. Onu, beni ömür boyu himayelerine alan asil ailelerden gelme eski dostlarımla tanıştırmıştım. Üzüm bağında çalışan kâhyama, arazinin yeni sahibinin o olduğunu söyleyip, verdiği her emri yerine getirmesi konusunda tembihlemiştim. Ona verdiğim öğütleri ve tavsiyeleri ödemeye kalksaydı, bir matbaa kurup gece gündüz banknot basması gerekirdi... Alçak herif!"

Ninon çığlığı basıp yeminler etmeye başladığı es-

nada Kálmán da aniden patikaya kaçıp, gözden kayboldu.

Bir an Ninon beyninden vurulmuşa döndü. Ardından kralların uğruna savaşlar başlattığı bir gülümseme geçti suratından.

"Eve dönelim Friedl," dedi gümüş saçlı, yakışıklı şoförüne. "Anlaşılan yaşlanıyoruz..."

Bir çift Rus atı, şehir merkezinin sokaklarında tırıs gitmeye başladı.

Kálmán Ossuary de rotasını, uzun zaman önce Eveline'e mucizevi yardımlarda bulunan ve genç kızın sığınağı kabul ettiği Aziz Roch Şapeli'ne çevirdi. Eveline'in, daha doğrusu Aziz Meryem'in yardımıyla Ninon'dan paçayı kurtaracak gücü bulmuştu kendinde. Budapeşte'nin en güzel kadını, taştan oyulmuşçasına saf ve ilahi bir zarafetle sütunun üzerinde yükseliyordu. Başı, yıldızlarla bezeli altın tacının ağırlığından ziyade, Kerepesi Yolu'ndan geçen çiftçileri ve hainleri görebilmek için aşağı eğilmişti. Elleri sanki Josephstadt'daki tüm kadınların ebedi dualarının ortasında sıkışıp kalmış gibi, cenneti görürcesine dua eder vaziyetteydi. Buraya, daha önce dua etmeye gelenlerinki gibi etrafını sarmalayan bağlılık duygusuyla heykelin demir parmaklıklarına yaklaştı. Muhtemelen bu muhteşem varlığa, Eveline'i koruduğu için şükranlarını sundu. Eveline buraya, Aziz Roch Şapeli'ne en son gelişinde rahibelerin arkasındaki dilencilerin arasında kılık değiştirmiş bir prenses gibi dua etmişti. Tel örgünün arkasında, kederli bir sabah Kálmán'ın yolunun düşeceğini önceden sezmiş gibi bıraktığı kasımpatılar duruyordu. O sabah Eveline taşradaki malikânesinde bölgedekileri nasıl bilinçlendirebileceğini düşünüp

dururken Kálmán başkentte kaybolmuş, geri dönebileceği ve içini dökebileceği kimsesi kalmamıştı... Bir adamın beynindeki en hassas düşünce, insaniyetli bir kadının duyarlılığıyla asla boy ölçüşemezdi... Böylesi bir kadın yalnızca bir erkeğe eziyet etmek istediği zaman (suskunluğu ya da yokluğuyla) yalan söyleyebilirdi.

Kálmán alnını demir parmaklıklara dayayarak bir papaz gibi sessiz ve kaygısızca dua etti. Sütunların üzerinde Eveline'i görüyor, yüreğinden geçen fısıltılar yalnızca ona, mucizelerin kadınına, iyileştiren nefesine ve her şeyi unutturan şefkatli ellerine söyleniyordu.

En sonunda, her şeyi gören bakirenin affını kazanacakmış gibi kederle, hıçkırarak, "Eveline," diyebildi. Kutsal bakire, Ninon'a karşı sergilediği soğuk tavrı, oradan nasıl kaçtığını görmüştü. Şimdi de ateşli dualarını görüyor olmalıydı. Bu sebeple aralarında dağlar da yükselse, onu görmeli ve affetmeliydi.

Uzaklarda, Macaristan'ın köylerinden birine Eveline'in dadısı her zamanki gibi sabah ilk iş olarak tarot kartlarını açtı.

Antika kadın uzun süredir desteden çekmediği bir kartla yere çömeldi.

"Buraya yaklaşan bir yolcu var," dedi. Eveline rüzgârda savrulan bir yaprak gibi titremeye başladı.

4. GENÇ VE TUHAF BİR LEYDİ İLE TUHAF SEVGİLİLERİ

Öte dünyada daha önce neler yaptığını sorsalar Maszkerádi, söylediği yalanları ertesi gün hatırlayan kadınlardan ölesiye korktuğunu itiraf ederdi. Onun dışında günlerini düğünlerde gezerek harcamıştı.

Maszkerádi, Peşte'deki Dağkeçisi Caddesi'nde yaşayan beyaz çoraplı burjuva kızlarının akşamları, sıra sıra dizili kasaba evlerinin arka bahçelerindeki banklarda oturup, uzaklardan duyulan akordeonları dinledikleri günlerde yaşamıştı. Bu genç kızların kalpleri, musluğu neredeyse hiç açılmayan bir oluk gibi, aşkla dolup taşardı. Kışın kasabanın bu yakasına seyyar satıcıların karman çorman kokusu yayılır, yazın ise yeni kolalanmış iç etekliklerin baskın kokusu duyulurdu. Maszkerádi, Dağkeçisi Caddesi'ndeki tüm dişi nüfusunu bile isteye baştan çıkarmış ve kaçırmış bir adamdı. Başıboş bir ruhtu. Aslen Fransız ya da Alman'dı. Sürgünde bir prens de olabilirdi, üçkâğıtçının teki de. Düzgün bir beyefendi de olabilirdi, gece yarısı serenatçısı da... Eskrim ustası ya da otlakçının teki... Şartlar neyi gerektiriyorsa o olurdu. Orta sınıftan evli kadınlar, tek bir bakışıyla utanarak bakışlarını yere in-

dirirken kocaları da Maszkerádi'nin esnek vücuduna istemeden de olsa bakarlardı. Her genç kızın *Books of Hours*[4] kitabında Maszkerádi tarafından seçilmiş bir aziz mutlaka vardı. Bazen bu genç kızlardan dört ya da beş tanesinin Franciscans Kilisesi'ndeki Pazar Ayini'nde ölü bir ruhun anısına yakarıyormuş gibi, göstermelik bir şekilde yan yana geldiği de olurdu. Geceleri silah sesleri mahallenin dinginliğini bozardı. Kocalardan ya da aile babalarından biri, uyuyan ev ahalisinin etrafında sinsi sinsi dolaşan Maszkerádi'ye uyarı ateşi açarlardı. Maszkerádi'nin uzun siyah sakalları ve sesiyle hayvani bir çekiciliği olduğu doğruydu. Şehrin (bir süredir yaşadığı) seçkin leydilerinden, Peşte'nin en karanlık hapishanelerinden paçayı yırtmasını sağlayacak samimi mektuplar aldığı doğru olmalıydı.

Günün birinde adı çıkmış bu maceraperest, öfkeden deliye dönmüş kocaların bahçe kapısına yaslanıp küçük vefasız karılarının çıkmasını bekledikleri binanın onuncu dairesinde, esrarengiz bir şekilde ölü bulundu. (Kaldı ki Maszkerádi'nin evine giden yol tehlikelerle doluydu. Kadınlar akşamki baloya gitmeden önce öğlenlerini geçirmek için kar yağsa bile onun yanına koşarlardı. Ya da baharda Buda tepesine yürüyüşe çıkmadan evvel sabahleyin... Ya da tükenene kadar gözyaşı döktükleri cenazelerden sonra... Yağmurlu gecelerde olukların altında iki büklüm yürürlerdi. Kısacası şehirdeki hiçbir erkek böylesi bir trafik görmemişti.) Sorgu hâkimi soruşturma bile yapılmadan bu tehlikeli adamın defnine izin verdi. Ölü

4. Ortaçağda oldukça meşhur olan Hıristiyan dua kitabı.

adamcağızın parmak izini almayı bile teklif etmedi... Kurbanın kalbine saplı örgü şişi ile alnına gömülü çivi resmen öylesine rapor edildi. Ahlâksız bir adam için bunca yaygaraya değmezdi. Tez vakitte de çürüyen ceset ambulansla şehrin dışına götürüldü. Herkes için en iyisi buydu.

Maszkerádi'nin ölümünden iki hafta bile geçmeden, gecenin geç saatlerinde silah sesleri Sonbahar Sokağı'nda yeniden duyulmaya başladı. Yeni evli Libinyei alaybozan tüfeğini ateşlemişti. Hayaletlerden bahsediyor, kâbusunda Maszkerádi'nin, sevgili gelininin başucunda belirip ardından pencereden kaçtığını gördüğüne yeminler ediyordu. Lotti'nin beti benzi atmış, tepeden tırnağa titriyordu. Sonraları annesine kendinden çok emin halde bir itirafta bulunmuştu. Hayatında gördüğü en acayip rüya, ılık bir rüzgâr gibi ürpertmişti onu. "Eğer hamile kalırsam kendimi Tuna'ya atarım!" diye yemin etmişti genç gelin, ancak daha sonra bunu yeniden düşündü.

Bu olayın üzerinden de iki hafta kadar sonra Lotti'nin eltisi, bahar kadar mavi gözleriyle Helen, Meryem Ana'nın bembeyaz omuzları ve şekerliğiyle bilinen diğer Bayan Libinyei, gecenin bir yarısı kocasını uyandırmak zorunda kalmıştı.

"Odada biri var," diye fısıldadı.

Boyacılık yapan kocası yorganı yüzüne çekmesine rağmen birilerinin kapıyı yavaşça kapayıp ön bahçeden çıktığını duyabiliyordu. Tir tir titreyen elleri Helen'in omzunu yakaladı.

"Öf, mezarlık gibi kokuyorsun. Aynı Lotti gibi," diye ağzından kaçırdı şaşkın boyacı.

Her ne kadar bu olay ailenin en mahrem odala-

rında meydana gelse de, mahalle sakinleri iki Bayan Libinyei'ye tuhaf tuhaf bakıyordu. Hepsinden öte iki eltinin adı çıkmış aynı ölü adamı paylaşıyor olmaları çok çarpık bir ilişkiydi.

Şehrin av kulübünde bir kadeh şarabın ardından çakırkeyf olan, muhtemelen Libinyei'lerin akrabası bir vatandaş bu korkunç dedikoduyu iki kocanın önünde konuşma cesareti buldu. O günden sonra da Maszkerádi'nin ölümüyle ilgili olan hikâye iki Libinyei gelininin üzerine kaldı. İkisine de sadık kalmadığı için kadınlardan biri çiviyi Maszkerádi'nin kafasına çakarken, diğeri de örgü şişini kalbine saplamıştı. Muhtemelen geceyi birilerinin penceresi altında serenat yaparak, birkaç düğün ziyaret ederek ve yeni gelinlerin kulaklarına ahlâksız yalanlarını fısıldayarak geçirmişti maceraperestimiz. Ölü adamcağız soğuk mezarındaki çukuru bırakıp, iki katil kadının başına musallat olarak intikamını alıyordu. Libinyei kardeşler sarhoş akranlarının sözlerine inanmış olabilirler miydi? Libinyei'lerin asil Macar soylarına ve özgürlük savaşçısı *kuruc* atalarına olan bağlılıklarına yaraşır bir dizi tatsız tartışma yaşandı o gece. Havada uçuşan sandalye bacakları, dipçikler ve yumruklarla kadınlarının onurunu savundular. Böylece av kulübündeki toplantı gece yarısından önce tatlıya bağlandı. Yöresel Sashegy şaraplarının kıymetli coşkusu, kulüp üyelerinin şapkaları altına yayıldı ve ayaktakımından Çingene müzisyenlerinin kulak tırmalayıcı müzikleri belediye parkının eflatun ağaçları altında sessizliğe gömüldü. Yuhalanan, asık suratlı Libinyei'ler başlarını önlerine eğip, o dönemlerde gece yarısı uyanık kalan Yahudi kızlar ve at gibi kokan tüccarlarla dolu Király

Caddesi'ne, evlerine yollandılar.

Sonbahar Sokağı'ndaki evlerine alışılmadık şekilde erkenden, gece yarısından önce ve ayık halde döndüklerinde şaşkınlıktan hepsinin kalbi neredeyse duruyordu. Beyaz dantel perdelerin ardında bayramlarda kullandıkları lambaların yandığını ve müzik sesinin geceyi sarıp sarmaladığını gördüler. Evin görüntüsü öylesine renkliydi ki çok uzaklardaki bir yabancı bile kırmızı fenerlerle donatılmış bu şehir evininin sıcak davetine kapılabilirdi. Kemanın çığlığı, damlarda gezinen kedilerin serenatlarını anımsatıyordu.

Yaşça büyük olan Libinyei, oymalı duvarın köşesine güçlükle tırmandı. (Şubat ayının sonlarında Josephstadt'ın tüm köpekleri buradan geçmiş olmalıydı.)

Libinyei yukarı tırmanınca kendi evinin penceresinden içeriyi dikizlemeye başladı.

Bunun üzerine sesini bile çıkaramadan duvardan düşüp, kafa üstü kaldırıma çakıldı. Bu dünyadaki görevini tamamlamış biri gibi yerde yatıyordu.

Genç kardeş Pál Libinyei, hiddetle duvara tırmandı. Yüzüne korkunç bir şekilde çarpılmış gibi gözleri kısıldı. Varlıklı boyacı, kırk yıl düşünse aklına gelmeyecek bir manzarayla karşılaşmıştı. İki kadın, Lotti ve Helen edepsizce çırılçıplak soyunmuş, masanın üzerinde boylu boyunca uzanarak inleyen Maszkerádi'ye zevklerin en büyüğünü yaşatıyorlardı. Jambonlar öküz gözleri gibi parlıyor, Gellért Tepesi'nin meşhur şarabı lavlarla dolu bir volkan gibi kızıl ışıklar saçıyordu. Bembeyaz ekmek dilimleri bu yorgun yolcuya davetkâr bir yatak gibi görünüyordu. Köşedeki gezgin müzisyenin nasırlı parmakları koca bir orkestrayı

aratmayacak kadar enerjik bir şekilde telleri kavrarken, müzisyen bu görsel şenliği Ortaçağ keşişlerinin saygı dolu duruşuyla izliyordu.

Libinyei'nin öfkeli yumruğu camı indirdi.

Erimekte olan mumların son kıpırtısında hacı suratlı müzisyenin ayağa fırlayıp, parıldayan enstrümanını havaya kaldırdığını ve Maszkerádi'nin kafatasına ölümcül bir hamle yaptığını gördü. Amacı bu sefer Maszkerádi'yi gerçekten ve sonsuza dek öbür tarafa göndermekti. Gerçekten de şehir parkındaki mezar taşının ardında sonbahar rüzgârları iki âşığın konuşmasını duyabilmek için bu çapkın hovardayı bir avuç kuru yaprak gibi savurmuştu. Çalı gibi gür kaşları ve siyah gece giysisiyle eğlence düşkünü dostumuz döşeme taşlarının arasında kaybolmuştu. Bu olaydan yıllar sonra bile evin sakinleri ne zaman mahzende bir şarap fıçısının gıcırdadığını duysa etrafta Maszkerádi'yi arayacak, ancak sesin yalnızca fermante olan yeni şaraplar yüzünden meydana geldiğini eninde sonunda fark edeceklerdi.

O sırada Libinyei evin girişine yönelmişti. Eline demir bir çubuk kaptığında kendi kurtuluşuna giden o yegâne yolda gözünün önünde cinayetin ihtişamlı görüntüleri beliriyordu. İki kadın (ikisi de kendi odasındaydı) sanki yarın hiç uyanmayacaklarmış gibi deliksiz uyuyorlardı. Gezgin müzisyen kilise dilencileri gibi ortalıktan sıvışmıştı. Libinyei geceyi erkek kardeşinin karısının odasında geçirdi. Lotti'yi üzerindeki ateşten gömlekten kurtarmak uğruna pencerenin altında yatan ölü kocasının uyanacağına ve kanayarak, nefes nefese eve gireceğine ikna etmeye çalıştı. Lotti de fani günahlarını kayınbiraderine itiraf etti. Maszkerádi'yi

öldürmek için demir çiviyi ve örgü şişini o saplamış, Josephstadt'ın tüm annelerinin minnetini kazanmıştı. En önemlisi de Lotti, kafasında saç bile kalmayan o çapkının civardaki en genç kızları ayartmasına öfkelenmişti.

"Ah, seni cadı," diye kekeledi boyacı. Hıçkırıklara boğularak, sevgiyle, "bundan sonra sana ben göz kulak olacağım. Ve Maszkerádi'nin ruhunu öte taraftan akşam yemeği için bile çağırdığını duyarsam seni çiğ çiğ yerim."

Lotti ağırbaşlılıkla söz verdi. Şafak söktüğünde kaldırımdaki cesedi içeri taşıdılar. Gezgin müzisyen sabaha dek cesedin başında nöbet tutmuştu.

Malvina doğduğunda olan biten buydu.

Lotti doğum esnasında öldü. Doktorlar neredeyse ölü bir kadının çocuğunu getirmişlerdi dünyaya. Kızcağız hayatının ilk on beş yılında ailesi hakkında tek kelime edildiğini duymadan yaşadı. Üvey babası Libinyei'nin kendisiyle tek kelime konuşmadığı ince dudaklı, sivri dilli, siyahlara bürünmüş bir kadın (Helen) tarafından büyütülmüştü. Bu kadın gecelerini evin ayrı bir bölümünde, kapısından ayrılmayan dilsiz müzisyenle birlikte hayaletleri kovmak için bilinen tüm hokus pokusları deneyerek geçirirdi. Libinyei arada bir kıza Bayan Maszkerádi diye seslenirdi. (Daha sonraları yatılı okuldan ayrıldıktan sonra Malvina sınıf arkadaşlarıyla yazışırken takma isim olarak "Kontes Maszkerádi"yi kullanmaya başladı.) Günün birinde, keşiş gibi dolaşan müzisyen, Helen'in son saatlerini yaşadığını haber verdikten sonra esrarengiz şekilde bir daha ortalıkta görülmedi. O sıralar Libinyei de kendine öylesine büyük bir servet yapmıştı ki

ihmal ettiği karısının ölümüne neredeyse hiç üzülmedi. Artık malikâneleri, arazileri ve Buda'da mülkleri olan bir adamdı.

Talihi ve serveti onu avutuyordu. Helen'in ölümünden sonra neredeyse bütün akrabaları gelip evinde misafir oldular ancak hiçbiri Libinyei'nin kalbini kazanamadı. Bahar vakti gelince gidilen kaplıcalar, üfürükçüler ve doktorlar fayda etmedi. Kısa süre içinde Libiyei, Helen'in, Lotti'nin ve Maszkerádi'nin ardından öbür dünyaya göç etti. Malvina Budapeşte'nin en zengin varisi oldu. Karamsar, donuk, gözü kara ve zavallı...

Malvina Maszkerâdi, Eveline'in tek ve en yakın dostuydu. Gizli bir günlükmüş gibi her şeyi ona anlatırdı.

Bayan Maszkerádi tarot falına baktırdıktan birkaç gün sonra Bujdos'taki kır evine geldi.

"Sanki tehlikedeymişsin gibi hissettim," dedi hüzünlü kız. Gözleri keder doluydu. "Yanında olmak istedim."

Bayan Maszkerádi daha önceleri de Bujdos'a gelmişti. Her bir köpeğin, atın ve horozun adını bilirdi. Göç eden kelebeklerle, uşakların barakasının çatısına tüneyen leylek, efkârlı hanımı selamlıyordu. Hizmetkârlar her ne kadar kızcağızın gözlerine bakamasalar da, arkasını döndüğü anda başka bir dünyadan gelmişçesine süzüyorlardı onu.

Eveline tuhaf arkadaşını hem seviyor hem de onun için endişe duyuyordu. Baharla gelen uykusuz geceleri, Bayan Maszkerádi'nin ev halkına katılmasıyla son bulmuştu. Cenaze töreni organize eder gibi yakın dönemde başına gelen her şeyi en ince ayrıntı-

sına kadar gözden geçirmişti. Buna Hayalperest Andor Álmos'un esrarengiz ölümü ve yeniden dirilişi de dahildi.

"Deli ama dürüst... Bu köylü Don Juan senin sonun olacak," diye söylendi Bayan Maszkerádi. "Peki ya senin kumarbaza ne oldu? Bana onun mektuplarını göstersene."

Eveline kafasını salladı.

"Bana yazmaya cesareti yok. Bazı sabahlar kendimi pencerenin önünde, postacının uzaklardan gelişini görmek üzere beklerken buluyorum. Yaşlı adamcağız hep aynı yolu kullanıyor. Sonbahar kadar üzücü ve umutsuz... Sanki bir gün Peşte'den bir mektup getirecekmiş gibi... Ama o mektubu gerçekten kabul edebilir miyim, onu da bilmiyorum..."

"Kumarbazın da deli... Sanki başka dünyadan gelmişsin gibi davranıyor," diye yanıt verdi Bayan Maszkerádi. "Her adamın biraz deli olduğuna inanırım ben ve olanlar da bunu doğrular nitelikte. Senin şeytanın ta kendisi, bir nevi Azrail olduğuna inanan dangalaklar var. Özgürlüklerini yitirdiklerini hissedince kendilerini ölümün kollarına bırakmaya can atıyorlar. Öte yandan diğer budalalar da sana bir azizeymişsin, kutsal bir varlıkmışsın gibi itaat edip, senden mucizeler gerçekleştirmeni bekliyorlar. Senin aslında nasıl biri olduğunu yalnızca ben biliyorum. Kafası karışık, bunalmış, yetim bir genç kızsın sen. Neden gördüğün ilk yüzbaşıyla ya da saçlarını ördek götü gibi kestirmiş genç çocuklarla evlenmek zorundaymışsın ki? Ama tabii sen hayatın o şekilde daha ilginç olacağını düşünüyorsun. Bana sorarsan günün birinde manyağın teki, kaz boğan bir tilki gibi gırtla-

ğına çökecek."

"Abartma lütfen," diye rica etti Eveline. "Sen hiç âşık olmadın mı?"

"Olmaz mıyım, köpeğin birine... Ya da atın birine... Ya da nişanlısı gece kulübünün kasasında çalışmak için kaçan genç bir askerin, Buda askeri mezarlığındaki tahtadan yapılma haçına. Erkekler beş para etmez. Dudakları lezzetli bir adam bulabilseydim belki beni öpmesine izin verirdim. Ya da hiç beklemez kendim öperdim. Eğer, Tanrı korusun, hoşlanabileceğim bir adam bulmam gerekirse, onun yol kenarına atılmış bir köpek yavrusu olsun isterim. Yaşamaya devam edeceksem... Hayatta olmak gerçekten iyi bir şey ise, sana bunu nasıl yapacağını göstereceğim. Ama sağlığım pek de iyi değil ve bu durumdan zevk alacak kadar da yaşlanmadım henüz."

"Dur bir sakinleş," diye girdi araya Eveline. "Evin etrafında birileri geziniyor, duymuyor musun? Her gece gelip kalbimi durma noktasına..."

Bahar mevsimindeydiler.

"Öf, sadece hava biraz tuhaf o kadar," diye karşılık verdi Bayan Maszkerâdi kımıldamadan. "Şu meteor saçmalığı falandır. Patlayan yıldızların külleri, dumanları... Rüzgârların atmosferde sürüklenişi... Sadece gecenin sesi bu... Yıllarca tavan arasında kalmış bir mandolin yayını koparıyormuşsun gibi... Delirip, paldır küldür ortalığı karıştırmaya gerek var mı sence? Burada olduğuna sevinmelisin."

"Anlamıyorsun, her gece birileri penceremin önünden geçip duruyor. 'Belki Kálmán'dır' diye düşünüyorum kendi kendime. O zaman da kalbim neredeyse yerinden çıkacak gibi oluyor. Belki de Hayal-

perest Álmos'tur diyorum, bu sefer de kafamı yastığa bastırıp ağlamaya başlıyorum... Ya da belki gece bekçisidir diye düşününce derin bir nefes alıyorum. Yine de mumlar sabaha dek yanıyor, elimden gelen bir şey de yok. Başka türlü yaşayabilir miyim sence?"

Bayan Maszkerádi yatağın ucuna oturmuş, kollarını çapraz bağlamış halde arkadaşını dinliyordu.

"Eski Rus romanlarında da böyle sorular soran tipler vardı. Kart oyunlarındaki karakterler gibi davranıyorlardı... Ama tabii artık her şey çok farklı... Romanlar yalnızca nasıl öldüğümüzü anlatıyorlar. Babam kimdi, onu bile bilmiyorum. Emin olduğum tek şey beni hiç umursamadığı. Annemin de buralara gelebileceğimi düşündüğünü hiç sanmıyorum. Doğdum ve kocaman bir buz sarkıtı oldum. Bu yüzden asla çocuk doğurmayacağım. Sana da tavsiye etmem, Eveline. Her ne kadar sen bunu istesen de yapamam. Bilirsin herkes kendine... Diz dize, kalp kalbe," diye dalga geçmeye başladı Bayan Maszkerádi.

"Malvina, asla mutlu olamayacaksın," dedi Eveline. Sanki bir romanının sayfalarından çıkmıştı sesi.

"Bütün cevapları kendimde ararım ben, hepsini. Yalnızca kendime inanırım ve başkalarının ne düşündüğüne zerre kadar değer vermem. Attığım her adımı sanki elime bir günlük geçmiş gibi, elli sene sonrasını okuyarak değerlendiririm. Aptalca ve saçma bir şey mi yaptım? Her bir kelimeyi, her adımı yeniden gözden geçiririm. Yarın bunlardan pişmanlık duyar mıyım diye... Kendi kendimin yargıcıyım. Yüz yıldır mezarımda yatıyormuş gibi sorgularım yaptıklarımı. Sararmış sayfalarda başı sonu belli olan hayatımı okurum. Benimle dalga geçilmesine ya da ihanete taham-

mül etmem asla. Bundan on sene sonra şu anla ilgili ne hissedeceğimi, bugünün havasını, bu geceyi nasıl hatırlayacağımı bilmek isterim... Zayıflığımdan ya da hassaslığımdan utanacak mıyım? Hayatımı değiştirmeye, bir saat erken uyanmama ya da asla kullanmayacağım bir kelimeyi konuşmaya değecek bir durum yaşayacak mıyım? Alacağım kararları ve hislerimi, ertesi gün pişman olup olmayacağımı görmek için önüme bakarak dengeliyorum. Asla kendimi yıpratmıyorum, değmez çünkü.

"Erkek olarak doğmuş olsaydım Talmud[5] âlimi olurdum. Doğulu bir bilge, bin yıllık gizemleri çözmeye çalışan bir bilim adamı... Üniversiteye gitmemiş olmam ne acı. Ama tabii hâlâ şansım varsa gri sakallı, büyük, bilge bir haham ya da Şark bilginiyle evlenebilirim. Mesela Schopenhauer'la... Ya da ilk öğretmenim, Gyula Sámuel Spiegler'le. Tabii o küçük Yahudi hâlâ hayattaysa... Yo, hayır diğer kadınlar, aktrisler ve o dansözler benim rakibim olamaz. Fahişelerin de canı cehenneme! Kocam arada sırada bir iki tanesiyle kırıştırıyorsa ne olmuş yani? Pisliklerini benden uzak tuttukları müddetçe bana uyar."

Eveline bu bilge lafları gözleri kapalı dinledi. Bütün hayatı ucuz kadınlar etrafında dönse bile her defasında, çocukluğunda şehir merkezindeki rahibe okuluna gittiği dönemlerde ilk kez gördüğü gibi hayal ediyordu onları. Şişko, hantal, koca ağızlı, yürüdükçe etekleri savrulan kabaca boyanmış bir et yığını olarak, erkekleri öldüren korkunç gülümsemeleriyle canlanıyorlardı gözünde. Küçük kızlar bu dünya dışı

5. Yahudi medeni kanunu, tören kuralları ve efsanelerini kapsayan dini metinlerdir. (ç.n.)

canavarların şehirdeki deneyimsiz erkekleri baştan çıkarmak için etrafta sinsi sinsi gezindikleri, sonra da onları dağdaki mağarasına götürüp, bir ejderha gibi tek lokmada çiğneyip yuttukları kâbuslar görüyorlardı. Şimdi bile bu eğitimli, merak dolu, geleceği önceden görebilen genç kadın, düşkün kadınların böyle olacağını hayal ediyordu. (Bir yaz, Peşte'deki St. Stephen Kupası'nda yarışa kız arkadaşlarından biriyle katıldığı bir pazar günü, Kálmán'ın asil, kusursuz bir şekilde kesilmiş İngiliz tarzındaki saçlarıyla çıkıp gelmesi onu heyecanlandırmamıştı bile. Şehirdeki en ahlâksız tayfadan sayılan adam, Eveline'in tüm vaktini yaşlı kontlarla geçirerek harcamıştı.)

Bayan Maszkerádi tüm Talmud bilgisine karşılık yine de, hayatlarını bedenlerini satarak kazanan bu ucuz kadınlardan bahsetmeye bayılırdı. Genelevlerdeki yaşamı anlatan Fransız romanlarını okumaktan büyük zevk alır, leş bir kulübe gidip, gizli saklı neler döndüğünü bir geceliğine görebilmek için pek çok şey feda edebilirdi. Bir erkeği tanımanın en iyi yolunun, onun en pis hareketlerine ve cümlelerine tanık olmaktan geçtiğine ikna olmuştu.

"Babam ya da erkek kardeşim olsaydı, onları nişanlım olacak adamı bir *filles de joie*'ya[6] götürüp, ona eşlik etmelerini söylerdim. Gelecekteki hayat arkadaşımın orada nasıl davrandığını bilmek isterdim..." dedi Bayan Maszkerádi. "Ancak onunla evlenmeyi reddederdim. Hafifmeşrep kadınların baştan çıkarıcı hilelerini öğrendikten sonra, onca tecrübeyle mümkün değil yani..."

6. Fransızca, fahişe. (ç.n.)

Bu çocukça dipnotun ardından bilge Bayan Maszkerádi gecenin sohbetini tamamladı. Yatağına uzanıp, bütün gece evin etrafında gidip gelen ayak seslerini dinleyen Eveline'e aşağılayıcı bir gülümseme fırlattı. Dışarıdaki sesin bahar rüzgârlarından başka bir şey olmadığını iyi biliyordu.

***

Ertesi sabah Bayan Maszkerádi at binmeye çıktı. (Eveline'in Bujdos'taki evinde kalmasının asıl sebebi engin çayırların ve sonsuz yolların keyfini sürmekten zevk almasıydı. Peşte'deyken büyükannelerin, ufak çocukların ve mutsuz âşıkların arasında, Stefánia Yolu'nda çok nadir dolanırdı. "Gösteriş yaptığımı düşünürler," diye geçiriyordu içinden. Ne zaman adamın teki gümüş mahmuzlu küçük binici çizmelerine ve pofuduk bluzuna biraz uzun süre baksa rahatsız olmaya başlıyordu. Sanki birilerini etkilemeye çalışıyordu da!)

Bujdos'taki kır evinin tombul kısrağı Kati'yi, Bayan Maszkerádi'ye verdiler. Atın kulakları bir eşeğinki kadar uzundu. Etrafında dönen konuşmaları dinlemek gibi bir huyu vardı. Yaklaşan ayak seslerini duyunca kulaklarını diker, kısa kuyruğunu hizmetçilerin salladığı toz fırçası gibi harıl harıl bir o yana bir bu yana savururdu. Ara sıra iyi eğitilmiş bir sirk atı kadar itaatkâr olurdu. Kaprisli anlarından birinde Bayan Maszkerádi'yi sırtından atıp, yaptığından gayet memnun bir halde kaçmıştı. Kiler aşçısının karısı kadar yaşlı ve bıkkın bir kız kurusu kadar obur, keyifsiz ve tez canlıydı.

Bayan Maszkerádi, yaşlı koro solistlerinin kıyafet değiştirdiği molaların monoton konuşmalarına tanık

olmak yerine, baharın ilk günlerinin renkleriyle bezeli tarlalarda gözlerini dinlendirerek tepelere ve vadilere sürdü atını. Yalnızca insanoğlu baharın gelişiyle hayretler içinde kalabilirdi. Altmış, yetmiş yılda bu görüntüyü defalarca görmekten sıkılmazdınız. Her bahar, kaybedeceğiniz ya da kazanacağınız yeni bir oyun demekti. Bir diğer gerçek ise kimsenin yeniden doğmaya cesareti yoktu. Her şeye en baştan başlamaya... Yeniden sevmeye, evlenmeye, hayat boyu sürecek planlar yapmaya... Yırtık pırtık eski kıyafetleri ve kırık dökük süsleri atmaya... Koşmaya, çırılçıplak koşmaya ve ormandaki goncaları, ağaçları, solgun çocukları birer birer yutmaya, hâlâ dudaklarında kış vaktini geveleyen, vaşak kürklerine sarınmış yaşlıların yanına usulca uzanıp dinlenmeye... Bayan Maszkerádi, baharları anlatan bir şiire hayatı boyunca bir kez bile rastlamadığı gibi, kış vaktinden keyif alan insanları da her daim küçümsemişti. Hepsi aynı değil miydi? Feryat figan kar fırtınalarıyla, ılık ve ağır meltemler mezara bir kez adım attığınızda aynı gelmiyor muydu? Eninde sonunda her şey biteceği için hayattayken tüm bunların ne gibi bir önemi olabilirdi ki?

Bu sebeple Bayan Maszkerádi tombul Kati'yi kırbaçlayıp heyecanın doruğunda, eriyen karlardan geriye kalan karanlık yuvaların ve yaşamaya layık olmadıkları için bahar gelince asılarak katledilen adamlar gibi salınan çıplak dalların olduğu huş ağaçlarının arasında dalmıştı.

Kurnaz kısrak ıslak yolda eşkin giderek, ölülerinin hayaletlere karışmak için kaçtığı mezarlar kadar karanlık ve derin hendeklerden atlamıştı. Çayırlar, uzun süren tutukluluklarından kurtulmuş, yatağın ucunda,

ziyaretçilere yasak bir odada bekleşen hasta adamlar gibi görünüyordu. Kuşlar, kargalar ve saksağanlar, altlarında uzanan toprağı ilk defa görüyormuşçasına havada süzülüyordu. Bahar, intikam alır gibi yayılıyordu. Bir çift güçlü el, meteorların bu dünyaya olan sürgünlerini gerçekleştirebilmesi uğruna gökyüzünün devasa kapısında bir çatlak açmak için tüm kuvvetiyle abanıyordu. Oyuncu zamparalar ve yaygaracı, edepsiz kadınlar, palyaçolar ve göbekli çapkınların bu dünyaya ulaşabilmesi için... Kapıdaki çatlak gittikçe büyüyordu. Geyik başlı, yosun sakallı ölümsüz efendi toprağı silip süpürürken muhteşem bir telaş yaşanıyordu. Kış mevsiminin acıklı hatıralarını kovalayarak bu diyarlardan sürüyor, ölü bedenleri mezarlarına tekmeliyor, gezgin ozanların ensesinde kamçısını şaklatarak yaklaşan felaket için çayırların sonsuzluğa uzanan halılarını seriyordu.

Goncaların üzerinde minik, çıplak periler bacaklarını açmış oturuyordu (Şimdiye kadar koruların derinliklerinde sessiz birer gölge olarak beklemişlerdi). Havada nereden geldiği belli olmayan sesler, çıtırtılar ve gıcırtılar uçuşuyordu. Toprağın altındaki tohumlar ve filizler sanki muazzam bir ilahi söylüyordu. Sağanak rüzgârlar tıpkı bir tekerlek gibi delice havada dönüyor, uğuldayan bulutlar akıp giden toprakla birlikte ıslık çalıyor, sakin sular da bu bahar şenliğinde yer almak istercesine sebepsizce kabarıyordu. Ciyak ciyak meleyen keçilerin, herkesin ve her şeyin oynamaya can attığı tarlalara dolmaması da bir mucizeydi. Ve boyunları bükük, yapayalnız ruhların hayalleri için yaratılmış gibi görünen kasvetli koruların derinliklerindeki ağaçların arasına gizli, sonbahardan kalma

terk edilmiş oyuklarda, kimsenin göremediği birileri hâlâ oturuyor olmalıydı. Ancak böylesi ıssız yerler bile gizliden gizliye mutsuz yaşlıların hayatlarına burnunu sokup, onları gözetlemeye can atan genç hergelelerin hedefi oluyordu.

"Bahar!" diye düşündü içinden Bayan Maszkerâdi. "Aptalın tekisin ve sana hiç mi hiç inanmıyorum!"

Yine de içinde biraz inanç kalmış olacak ki yıllardır âşık olduğu ağacı aramaya devam etti.

Aradığı ağaç, kurumuş bir derenin setinde yükselen bir bodur söğüttü. Oldukça heybetli, bir bekçi gibi inatla yere sıkı sıkıya tutunmuş bir ağaç... Dalları yaşlı bir adamın yatağından kaçan sadakatsiz, yelloz bir kadın gibi, esen rüzgârlarla uzun süre önce dökülmüştü. Ancak yaşlı ağaç güçlü, sakin ve saygıdeğer bir metanetle dimdik duruyordu. İşte bu ağaç ağırbaşlı, asla incinmeyen bir yiğit, ne Paskalya'yı, ne de etrafında yitip giden hayatı kutlayan bir adamdı.

Bayan Maszkerádi bütün hayatı boyunca tam olarak bunun gibi sert, yaşlı ve ağaçvari bir erkek aramıştı. Efsanelerde geçen yaşlı ormanlardaki gibi elleri cebinde, bıkkın bir halde bir tarafa doğru eğilmiş, köklü, kabuklu, cansız gövdesinin üzerinde yüzü olan bu ağaca elinden geldiğince sadık kalabilirdi. Ara sıra ağacı, evlenmeden önceki yaşamında sefalet içinde sürünmüş, yaşlanmaya başlayan bir serseri, ortalıkta amaçsızca dolaşan bir sokak köpeği ya da erkek düşkünü kadınların metresiymiş gibi düşünüp eğlenebilirdi. Sevgili ağacı aşkın bütün zevklerine, acılarına tenezzül bile etmeden galibiyetlerinden ve umutsuzluğundan kendine düşen payı mutlaka alırdı. Başarının tadı, elini öpebilmek uğruna önünde diz çöken kadın-

lar demekti... Tek bir duygu belirtisi bile göstermeden ruhsuzca, yoluna çıkan her kadını baştan çıkarıp, işi bitince de öylece bir köşeye atardı. Kadınlar onu hem sever, hem de ondan nefret ederlerdi. Onu elleri titreyerek okşar, ardından da Peşte'deki hizmetçilerin çöpleri camdan fırlatışı gibi yüzüne doğru lanetler yağdırırlardı... Yiğit ağaç kendi düşüncelerine kulak verip, her daim iyi olduğunu düşündüğü şeyler yaparak sakin kalır ve kendi içinde yaşamaya devam ederdi. Kimseden ne bir çiçek, ne de bir tutam saç alabilirdi. Hiçbir öpücüğün hatırası kalmazdı. Kadınlara hak ettikleri gibi davranırdı. Ayışığıyla aydınlanan gecelerde hiç kimsenin penceresinin altında bekleyemeyeceği için, asla kalbi kırık bir halde etrafta gezinemezdi... Bahar gelince etrafta bir iki hafta boş boş dolandıktan sonra, tüm benliğiyle, dünyadan bıkmış bir halde geri dönerek başına gelenleri, kadınların ona neler söylediklerini, nasıl koktuklarını ve tatlarının neye benzediğini asla dile getirmezdi... Bayan Maszkerádi, sürekli gençlik maceralarını anlatan yaşlı adamlarla ilgili romanlar yazan yazarlardan ciddi anlamda tiksinirdi. Bu sebeple Eveline'in gece gündüz kitaplarını elinden düşürmediği Turgenyev'e tahammülü yoktu.

Kart zampara geçen seneki sevgilisini, Bayan Maszkerádi'yi görmemiş gibi davrandı. Muhtemelen bir daha asla dönmemek üzere hercai köpüklerini, neşeli dalgalarını ve gökkuşağı renklerini yitirerek hayatının ilk yıllarında kurumuş olan dere yatağındaki yerinde, kayıtsız ve soğuk bir şekilde dikiliyordu.

"İşte buradayım babalık," diye fısıldadı Bayan Maszkerádi atından inerken.

Yaşlı ağacın gözlerine, sıkı sıkıya kapalı soğuk du-

daklarına, kalın, cansız gövdesine ve cebindeki ellerine dikkatle baktı.

Ağaca, kabilesinde bundan daha iyi bir eş bulamayacağını düşünen yerli bir kadının, koca adayını kucakladığı gibi sarıldıktan sonra, "Buradayım ve tamamen seninim," diye devam etti.

Yaşlı söğüdün budaklı yumruları ve kökleri, yüzlerce el misali Bayan Maszkerádi'nin çelik gibi bedenini sarmaladı. Yosun sakalları soğuktan donmuş kızın yanaklarına yapışarak güzel bir başlangıç yapmıştı. Kim bilir, belki de bu ihtiyar ağaç genç kızın onu kucaklamasına gerçekten karşılık veriyordu.

"Sır tutabildiğini biliyorum," diye mırıldandı Bayan Maszkerádi. "Lütfen, seni sevdiğimi kimseye söyleme."

Bayan Maszkerádi, hiçbir erkeği kucaklamaya cesaret edemeyeceği gibi kucakladı. Ağacın gövdesine dolalı kolları ve bacakları ile ihtiyar sevgilisine dayalı parlak alnının hali, Roma'nın bereket tanrısı Priapus'un kadın milletinin elinden kaçış nedenini anımsatıyordu.

"Benim eski suç ortağım, buralarda olduğum müddetçe seni ziyaret edeceğim," dedi.

Sarı kısrak Kati, bıkkın bir ifadeyle başını öne eğip, sırtındaki Bayan Maszkerádi'yi acı içinde eve götürürken sanki kendi düğünlerinde kavga etmişler gibi yüzü beş karış asıktı.

Öğlen vakti bir avuç gri ruh, acıklı ölümlerini tekrar dile getirmek istercesine toplanmış gibi bir sis çöktü tarlaların üzerine. Puslu deliler, üstgeçitleri ele geçirdiler... Besbelli nasıl öldüklerini dile getiremiyorlardı...

Bayan Maszkerádi kır evinin arka taraflarında, yüz yıllık kemerlerin altındaki odalarda dolanırken ardı ardına sigara yakıyordu. Tıpkı bir asker gibi adım atıyor, halinden memnun hatta neredeyse mutlu görünüyordu. Yine de ağzını açtığında sesi bir tuhaf çıkıyordu.

"Aman Tanrım! Kimi insanlar hayatında hiç hastalanmadan, kaza geçirmeden, talihsizlik görmeden yaşıyorlar. Bazen sırtlanlara yem oluyormuş gibi hissediyorum."

Eveline sallanan sandalyesine oturmuş, Sir Walter Scott'ın *Ivanhoe* adlı romanını okuyordu. Ortaçağ şövalyelerinin büyülü dünyasından çıkıp arkadaşına baktı.

"İyi bir şeyler okumalısın Malvina... Eninde sonunda hepimiz öleceğiz..."

"İyi de nasıl? Erkeklerin yalanlarını yalayıp yuttuğun için kendini kaleye hapsolmuş bir metres gibi görüyorsun sen. Senin ölümün de her şeyiyle bir tiyatrodan farksız olacak. Şamdanlar, dua eden rahipler, cenaze çanları, kapının önünde hıçkırarak ağlayan hizmetkârlar, koca bir felaket... Başrolünü senin kapacağın bir düzmece... Ama benim bunların hiçbirine tahammülüm yok. Ödleğin tekiyim, şehirli bir burjuvayım, Josephstadt'ta bir *Bürgerim*[7]... Ölümden korkuyorum."

Bayan Maszkerádi pencerenin önünde, tayt giymiş aktrisler gibi bacaklarını açmış dikiliyordu. (Biri ona bunu söylese utancından yerin dibine girebilirdi.) Düşüncelere daldığı esnada alnına düşen bir tutam

7. Pizzacı. (ç.n.)

kahverengi bukle, rüzgârın esintisiyle dalgalanıyor gibi görünüyordu. İnce bedeni, yere saplanmış bir eskrim kılıcı gibiydi. Vücudundaki kan, damarlarına çelik bir kablo gibi yayılıyor, sarsılıyor, titriyordu. Sisli günlerde sürekli gergin oluyor, sanki hayatı yeni bir şeyler düşünmeye bağlıymış gibi endişeyle kendine eziyet ediyordu.

"Bir gün öleceğimi bile bile yaşayamam. Pek çok kişinin gelip geçtiği bu sıkıcı yoldan seve seve ayrılırım. Bir şekilde başka türlü yaşamak, başka şeyler düşünmek, diğer herkesten farklı hissedebilmek için bunu yapabilirim. Koca ovanın ortasında yalnız kalmış bir ağaç olmak beni hiç rahatsız etmezdi doğrusu. Yapraklarım diğer ağaçların yapraklarından farklı olurdu. Beni en çok korkutan şey ikizimin kaderini paylaşmak..."

Eveline sonunda Kutsal Topraklar'daki muhteşem şövalye Ivanhoe'nun maceralarını okumaya bir son verdi. Etrafındaki Ortaçağ leydileri çil sürüsü gibi dağıldı ve Eski İngiltere'nin meşe ormanları kaybolarak, uğultuları çok uzaklardan, ufkun ötesinden gelmeye başladı.

"Senin ikizin mi var?" diye sordu. Bu sıkıcı öğlen sonrası, tüm zamanların en karanlık sırrını keşfetmiş gibiydi sesi.

Bayan Maszkerádi'nin çelik gibi gözleri bir akıl hastasınınkiler kadar dingin görünüyordu.

"Evet ve yurtdışına çıktığımda, Mısır'da geçirdiğim o kış rastladım ona. Saygın bir leydiydi, ruhsuz ve kabaydı. Sevgilileri için tuttuğu kırmızı ceketli devecileri ve hizmetkârları vardı. Otel orkestrasının çaldığı şarkılar kadar hüzünlüydü sadece ve Kahire'deki ya-

şam kadar da neşeliydi. Düzenlenen balolar, bıkkınlıktan yapılan âlemler, resmi yemekler, çöle yapılan ufak gezintiler, hepsi oraya gelen zengin ve başıboş gezginleri hipnotize ederek keyiflendirmek üzere gerçekleştiriliyordu. Orada gösterişli beyaz otellerde konaklayan her sosyete kadını kadar boş, insanlıktan çıkmış bir hayat sürüyor ve kafese konmuş bir papağan gibi, hayalini kuran erkeklerin parmaklarını ısırıyordu. Sanırım bir şeyler hissedebilmesi için tıka basa pahalı, baharatlı yemekler yemesi, bir iki baloya uğrayıp dans etmesi ve soğukkanlı birkaç adamın kulağına sakince kışkırtıcı sözler fısıldaması gerekliydi. Tiyatroya gittiğinde elmas tokasına takılı akbalıkçıl tüyüyle bütün dikkatleri üzerine toplardı. Ara sıra eline bir Fransız romanı alıp sayfalarını karıştırırdı. Etrafındaki onca kel, huysuz ve bıkkın adamın ortasında, narince süzülürdü. Damarlarında Çingene ya da *Creole*[8] kanı dolaşıyor olabilirdi. Kimsenin bilmediği uzak diyarlarda günlerini öylesine harcayan Fransız bir prensin adını kullanıyordu.

"O zamanlar geceyi tesadüfen birlikte geçirdiğim bir askere âşık olmuştum...

"Sana hiç âşığım dedim mi? Hayır, Eveline itiraf etmeliyim ki bir kere bile âşık olmadım. Tıpkı o Fransız prensesi gibi... Mısır'a yalnızca kış mevsimini ve baharın ilk birkaç gününü harcama niyetiyle gitmiştim. Basitçe yemek zili çaldığında öğle yemeğine iner, semt garnizonundan bir askerle biraz kırıştırırdım. Basitçe çünkü, *haut monde*[9] yaşam tarzında işler böy-

8. ABD'nin güney eyaletlerindeki Fransız yerleşimcilerin soyundan gelen beyazlar. (ç.n.)

9. Fransızca, yüksek sosyete. (ç.n.)

le yürüyordu. Maskeli baloya girme şansını yakalayan hizmetçi bir kız gibi eğleniyordum.

"Bir gece askerlerden biri –ne onun ne de bizi çöle götüren devecinin yüzünü sana tarif edebilirim açıkçası– şey, biraz fazla içti ve onu reddettiğim gecelerde o Fransız kadının yanına gittiğini itiraf edip, bizi hiçbir şeyin ayıramayacağına dair şerefi üstüne yeminler etti. Ona göre seslerimiz, bedenlerimiz, saçlarımız ve hareketlerimiz bir aynanın yansıması gibi birdi. Dahası seviştikleri zaman prenses ona 'benim tatlı, genç efendim' demiş. Macaristan'da köylü bir kadından öğrendiğim kelimelerin aynılarını kullanıyormuş. Prenses, tıpkı benim gibi, zevkin doruğuna çıktığı anda ölmek için yalvarıyormuş. Yüzünü benim gibi okşuyor, menekşelerini sulayan bir kadın gibi yıkadığım ellerini benimle aynı şekilde öpüyormuş. Ve yine bu prenses, Mısır gecelerinde susuzluktan kavrulan zavallı menekşe, bu sarışın Fransız şarabını kana kana içerken korkunç derecede mutlu oluyormuş.

"Adamcağız, benim en gizli sevgi gösterilerimi başka bir kadınınkine benzettiği zaman beni diri diri gömdüğünün farkında olmayacak kadar sarhoş ve duyarsızdı.

"O esnada ne düşündüğümü, ne hissettiğimi deşmeyeceğim. Tek söyleyebileceğim; o gece bana sevgiyle yalvarıp başımı öne eğdirdikten sonra, uzun, kumral saçlarıma bir düğüm atıp, kendi boynuna geçirdiği... Boşu boşuna. Josephstadt'tan gelme naif, küçük bir kız gibi bunun ne anlama geldiğini o an idrak edememiştim. O zamanlar ne bir hapishane görmüşlüğüm vardı, ne de akıl hastanesi. Sadece kendi etrafımda dönen dünyayı, trajedinin derinliklerinden, gizemler-

den uzak kendi dünyamı bilirdim. Afrika kıyılarından geçen lüks gemilerimizle, Karadeniz'deki kölelerle dolu bir sandalın arasındaki mesafe kadar uzak gelen dünyamı... O zamanlardan beri nasıl yaşarsam yaşayayım, nasıl hissedersem hissedip öyle davranayım eninde sonunda kendimi eski bir dua kitabına kapanmış, kalbim huzurla dolu bir halde Josephstadt'taki beyaz perdeli evimde, duvardaki kutsal söğüdümle birlikte rahibin son ayinimi gerçekleştirmesini bekler halde bulacağıma inandım. Hâlâ da, mutluluk denen o huzurlu adada, vahşi sargasso[10] denizlerine zarar vermeden gezinebileceğime ve yeni maceraların, deneyimlerin gözlerimi kör etmeyeceğine inanırım.

"Kısa keseceğim. Ertesi sabah, gergin bir gece geçirdikten sonra sevgili Fransız prensesimi yakın takibe aldım ve gördüm ki zatıalileri de çoğu 'kültür âşığı' gibi gününü beyaz yolcu gemilerinde ve altın kaplama otellerde geçiren itici bir tipten fazlası değilmiş.

"Prenses beni görür görmez tanıdı tabii. Küstah şey, kıyafetlerimi bile taklit etmiş. Ya da ben onunkileri... Merak ettiğim bir diğer şey benim gibi sol gözünde görme problemi olup olmadığıydı. Bu yüzden onu denedim. Öğle yemeğinde sol tarafına oturup, beyaz dantel yelpazeme büyük, okunaklı harflerle Fransızca, "Senden nefret ediyorum" yazdım. Sol gözümle harfleri seçemiyorum, biliyorsun. Yemek esnasında bir iki sıradan laf ettik. Ardından yelpazemi açıp birkaç kez suratının dibinde salladım. Sol gözü benimki kadar kötü görmeseydi, yazdığım harfleri çok rahat okuyabilirdi. Ama o hiçbir şey olmamış gibi gülümsüyor ve

10. Atlas Okyanusu'nun sargasso adı verilen deniz yosunlarının adaya benzer birikintiler oluşturduğu bölümü. (ç.n.)

hayvanat bahçesinde kafese konmuş bir puma kadar sıkılarak, umursamaz davranıyordu. Saçlarından Japon bahçelerinin kokusu yayılıyordu. Egzotik bir kuş kadar tuhaftı. Ona benzediğimi fark ettiğim an ruhumun derinliklerine korkunç bir ürperti hissettim.

"Yemekten sonra askerle açıkça konuştum. Ona o gece dinlenmek istediğimi, bu yüzden de geceyi benim yanımda geçiremeyeceğini söyledim. 'Ayriyeten, prensesin aramızdaki inanılmaz benzerlikle ilgili ne düşündüğünü merak ediyorum,' dedim. Gözleri fal taşı gibi açıldı. 'Sorarım," deyip, çenesini sıvazladı garibim. Kolonide geçirdiği günler, çoğu Avrupalı gibi onu da iki paralık etmişti. Ona bakarken bu mavi gözlü genç adamın bir zamanlar beyaz önlükle okula giden sarı saçlı ufak bir velet olduğunu, ağzında kalan kek tadını ve annesinin alnına kondurduğu öpücüklerin izlerini düşündüm.

"Ertesi sabah askeri, Fransız prensesinin odasının dışında, koridorda boğulmuş halde buldular. İkizim, benim yerime her şeyi yapmıştı. Saçlarından bir düğüm hazırlayıp, gösteriş budalasının boynuna dolamış ve onu boğmuştu.

"Katil prensese ne mi oldu? Sana bununla ilgili bir şey söyleyemem Eveline çünkü askerin ölümüyle ilgili olan soruşturma tamamlanmadan Kahire'den ayrıldım. Eve ateşler içinde, sanrılar görerek döndüm. Uzunca bir süre ülkeden ayrılacağımı sanmıyorum. Ne olursa olsun burada iyi kötü, kadın erkek birbirimizi tanıyoruz ve korkunç sürprizlerle karşılaşmıyoruz. Günahlarımız aynı günahlar, düşüncelerimiz birbirinden çok da uzak değil. Arada bir hayvanat bahçesine gittiğimde kafeslerdeki egzotik yırtıcıla-

rın gözleri, yurtdışında yaşadığım şeyleri hatırlatıyor bana. Yani, tüm bunlardan sonra diyebilirim ki artık Josephstadt'ta kalıcıyım. Her ne kadar mutlu ve sakin bir ölüm hayal etsem de, elimdeki haçı son bir kez öpmeden huzura kavuşacağımı sanmıyorum. Bazen ikizimin, Fransız prensesin tüm bunlara benim yüzümden katlandığını ve acı çektiğini düşünüyorum. Aslında benim yaşamam gereken şeyleri yaşayıp, kefaretimi ödedi. O kaybolduktan sonra geriye kalan bir gölgeyim ben. Bedenleri yerin altına gömülen gölgeler nereye giderler? Bir şekilde yaşamaya devam etmeleri gerekir, değil mi? Kaderim belki bana merhametli bir ölüm sunar..."

"Zavallım benim," diye tepki verdi Eveline. Yalnızca köylü kızların sarılabileceği kadar içten bir şekilde kucakladı arkadaşını. Yaylalarda işlenen ketenin eskiliğini ve lavanta kokusunu duyumsayabiliyordu. Modasının geçtiğini bilmesine rağmen soğuk havalarda hâlâ yumuşak kotondan flanel iç etekler giyiyordu. Kubbeli odalarda oyalanmaya, mayıs olunca bahçede gezinmeye ve sonbahara kavuşunca da kaşmir şalına sarınmaya bayılırdı. Ve eski, güzel romanları severdi.

"Peki, ikizin aslında kimdi?" diye sordu Eveline.

"Mısır mevzusunu unuttuğumuz zaman anlatırım," diye yanıt verdi Bayan Maszkerádi. Üzerindeki ölü toprağını silkeledi. "Her neyse işte, hava kararıyor. Lambaları yakalım."

Bu bahar akşamı iki Bujdos leydisi, birden başlayan serenadın sesini duydular.

Malvina Maszkerádi ne zaman kır evini şereflendirse, misafirin onuruna serenat yapmak bir gelenek olmuştu.

Ayışığı, bir kanun kaçağı gibi kara kara ne yapacağını düşünen şeker kamışlarının ardından yükseldiğinde ıhlamur ağaçlarından birine yaslanmış birinin gölgesini, Bay Pistoli'nin siluetini ortaya çıkardı. Bay Pistoli çoktan üç kez evlenmiş, Donna Maszkerâdi'yi hâlâ tavlayabileceğini düşünen iflah olmaz bir adamdı. Donna Maszkerádi'ye onca takma isim arasından "Sonelerin Karanlık Leydisi" demeyi tercih ederdi.

Pistoli... Bujdos dışında nereye giderse gitsin vakur ve gaddar yürekli bir adam olarak bilinirdi. Ancak buraya ayağını bastığı anda bir palyaçodan farkı kalmıyordu. Beraberinde bir grup Çingene müzisyen getiren Pistoli, konserden sonraki sabah Hayalperest Andor Álmos'tan aldığı ücretin yarısını kendine saklıyordu ve Eveline de bu güzide melodilerin bir parçası olduğu için bir kısmını ona ayırıyordu.

İki kadın da geceye teslim olduğu an, devasa bekçi köpekleri zincirlerini çekiştirmeyi bıraktı; bekçi, tüfeğindeki kovanları boşalttı ve bahar gecesi, yatağına uzanan bir bakire gibi toprağa yayıldı. İşte, Çingenelerin şeytan çarmıhına tırmanırcasına doluştuğu at arabası buralara kadar gelmişti. Ah, evet! Çingeneler at arabalarını sürmeye bayılırlardı! Kontrbasçı, düğünlerdeki büyükbabalar gibi arabanın önüne oturup alayın başına geçmiş engebeli yolda giderken titreyerek, suç ortağına sarılıyordu. *Cimbalo*[11] yem çuvallarının rafına bağlıydı ve onu çalan çocuk kafasındaki melon şapka ile boynundaki fırfırlı kravatla arabanın basamağında oturmuş, içli içli çalgısına bakıyordu. Arabanın iç tarafında torbaların içindeki kemanların

11. Macar çingenelerinin çaldığı santur benzeri bir çalgı. (ç.n.)

arasında ilgisizce konyağını yudumlayan kırmızı suratlı bir yol denetçisi, kendi bölgesindeki devriyesini tamamlamaya çalışıyordu.

Çingenelerin bitmek tükenmek bilmeyen muziplikleri, kendilerine özgü kaba kahkahaları, her an her dakika kıkırdamaları, pervasızlıkları, rahatlarına düşkün oluşları, o ânın müziğiyle gururlanmaları, saf şakaları ve hayatın her bir nefesinden ayrı ayrı, hayvani bir zevk duymaları; hepsi, aynı anda... Sanki Nuh'un gemisi bu insancıkları başka bir dünyadan alıp toplamış gibi bir aradalardı. Ölü hayvanların leşleri üstünde büyütülen bu esmer tenli, cesur Çingeneler vatanından çok uzaklardaydılar. Aralarının kötü olmasına rağmen Budapeşte ya da Paris'teki kuzenlerinin krallar gibi yaşadıklarının farkındaydılar ve mesleklerinin üstatlarını isimleriyle bilirdiler. Kuralları ve kendi düzeni olan bir dünyayı hor görmekten başka bir şey talep etmeyen özgür göçebelerdi Çingeneler... Kendi ışıklarının altında yaşar, batıl inançlarına hayatın kendisinden çok bağlanır, hüzünlendiklerinde hastalıkları, şeytanı ve ölümü görmeye başlarlardı. Yine de intihar, ak bir karga gibi çok nadir dolanırdı tepelerinde. Yoksulluğa yenilmemek için orkestralar kurarlardı. Oğlanları yaşlı kadınlar, kızları yaşlı erkekler yetiştirirlerdi. Kendilerini iyileştirmek için yabani otlar kullanırlardı. Tıpkı sokak köpekleri gibi...

Bay Pistoli, Çingene köyünün patronuydu. Tüm hayatını Çingenelerin arasında geçirmişti. Evine yalnızca karısını sakinleştirmek, bıyıklarını boyamak, siğillerinde çıkan kılları kesmek, saçlarına briyantin sürmek ve alacaklıların mektuplarını çöpe atmak için gider, ardından yeniden yollara düşüp, orkestrasını

aramaya koyulurdu. Bu yarı deli köy ağası, ciddi anlamda yaşlanmış erkeklerin iş yapamaz hale geldiklerini şiddetle reddettikleri eski Macaristan zamanlarından kalmaydı. İsteğini geri çevirmeyen kadınlarla tıpkı bir dans hocası gibi vals yapar, acemi kızları kendi etraflarında döndürürdü. Büyük tavşan dişleri, pörtlek gözleri, gür sesi, haddinden fazla büyük, etli kulakları, nasırlı eklemleri ve pipo sapına benzeyen bacaklarıyla çevredeki kadınlarda tuhaf bir ilgi uyandırırdı. Buralarda hâlâ erkeğinin vurduğu yeri öpecek cinsten kadınlar vardı. Son anlarına dek bir çift güzel laf duymak için yıllarca eziyet çeken kadınlar... Erkeği isterse saçlarını kesecek, dişlerini sökecek, parlak gözlerini oyacak, aç karnını sıkacak, canını yakan tutkularından vazgeçecek; bahar vaktine, güzelliklere, hayatın kendisine veda edebilecek kadınlar... Pistoli yabani bir domuz gibi kükredikçe, kadınların elleri bu canavarı sakinleştirmek için ayaklarına dolaşırdı. Bu sebeptendir ki Bay Pistoli üç karısını gömecek kadar çok yaşadı.

"Hadi gidip şu yavruyu görelim," dedi Pistoli Çingenelerine. Bayan Maszkerádi'nin onun için Bujdos'a döndüğüne içten içe ikna olmuştu. Değişmez eşyalarını, üzerinde çıplak sevgililerin birbirine sarıldığı lületaşından sigaralığı ile banyo yapan güzellerle kaplı gümüş tabakasını çıkarıp cebine koydu. Kadınları utandırmak ve fantezi kurmalarına yardım etmek için kullandığı özel kalemliğini (cam kısmından baktığınızda minik, çıplak dansçılar görebilirdiniz) aldığından emin olmak için tekrar kontrol etti. İşaretparmağına takarak türlü türlü salak kukla oyunları yapmak için de minik bir şapka... Ayaklarını yıkayıp,

gırtlağını temizledikten sonra "yavruyu fethetmek" için yola koyuldu.

Şamatayla dolu, damağını gıdıklayan bir şarkı tutturup, her köyde ayrı bir gelin onları bekliyormuş gibi damat edasıyla salınan Çingenelerle birlikte dolanmaya başladı. Ele avuca sığmaz hayvani tavırları, hüküm giymiş adamların mizacına hatta daha önceleri yarım senesini geçirdiği Nagykálló Akıl Hastanesi'ndeki delilerin ruh haline benziyordu. İlk karısını, anıların kendisi kadar güzel olan sessiz kraliçesini buradan kaçırmıştı. Kısacık, erkek çocuğu gibi saçlarının altından ümitlendirici bakışlar atardı. Beyaz dantellerin içinde karşı konulamaz bir kadındı... Adı Izabella'ydı. Savaş alanında ölmekte olan askerlerin gözünün önünden gitmeyen Ortaçağ prensesleri gibi unutulmaz bir kadındı. O zamanlar Pistoli dizleri üzerinde sürünür, saçları kalın ve hızlı uzar, ruh hali genç bir boğanınki gibi değişirdi. Izabella'nın emriyle yatağın altında seve seve sürünürdü. Bu romantik kadın Pistoli'nin hayatının aşkı olarak kaldı. Günün birinde kendini astığında Pistoli, karısının cansız bedeninin yanında çok geçmeden sevgilisinin peşinden mezara gireceğine dair yemin etmişti. Bu, yirmi yıl önceydi. Pistoli pek çok kez sarhoş oldu, evlendi, karısını gömdü, çamurlu hendeklerde ve çiçekliklerde uyudu. Hafızasında kocaman bir şehirde gezinen bir köpeğin burnundakiler kadar çok kadın kokusu biriktirdi. Kadın ayakkabılarına, hışımla savrulan eteklere, gömleklere ve çıplak enselere bayılırdı. Yalın ayaklı hizmetçi kızlarla, azize gibi hatunların etrafında deli bir adam misali dans ederdi. Kırmızı ışıklarla aydınlatılmış evlerin önünde, sokağın ortasında sevdiği kadının adını bağırırdı. Her

gece kadınların yatak odalarının penceresine tırmanır, çığlıklar, bağırtılar, silah sesleri ve ellerde sallanan kazıklardan kaçışmalar birbirini izlerdi. Ertesi sabah kıskanç saldırılar yüzünü yara bere içinde bıraktıktan sonra zafer, genç hizmetçinin yatağında kazanılırdı. Pistoli'nin hayatı böyle geçti... En sonunda mumlarla ya da gaz lambasının sönük alevleriyle aydınlanan hücresine geri dönen bir mahkûm gibi yalnız başına kaldığında, yaşadığı cümbüşün onu boğan yorgunluğu da çökünce, yastığında biriken ölüm kırışıklıklarını ve onu sağır eden sessizliği derinden hissederdi... Eli kulağında ölümünden ödü patlar, Izabella'nın onu öbür tarafa çektiğini düşünürdü. Bu yüzden geceleri uyumayı bırakıp, yalnızca hava aydınlıkken, yanan mumların yanı başında, içini boşalttığı gardıroplar, sandıklar ve çekmecelerle dolu bir odada uyumaya başladı. Yılanlar halının üzerinde gezindiğinde bağırmaya yeltenir, ancak tüm gün deli gömleği içinde bas bas bağıran eski albay dostunu hatırlayınca kendine hâkim olurdu.

İşte Çingenelerle yatıp kalkan, yollarda yüksek sesle kıkırdayan, bir an kendini bomboş hissetmeye başlayıp, kendi kahkahasının hayaletimsi yankısıyla boğulan şehvet düşkünü bu adam Pistoli'ydi. Sessiz ağaçlar, kaçan bir mahkûmun geri getirilişini bekleyen bir darağacı gibi kasvetli bir şekilde dikiliyordu. Gölge kuytular, hep hayalini kurduğu piyango sayılarını bir kâğıda yazmak için oraya uğrayan Ölüm'e sığınak olmuş, uğursuz bir şekilde kulaklarını dikip, kahkahalardan yorulan Pistoli'nin biraz ötedeki vahşi kucaklarına zıplayarak düşmesini bekliyordu. Yol kenarında gördükleri kuyuları ve dilsiz kurbanlarını birbiri ar-

dına geçiyordu Çingene yüklü araba. Pistoli'nin tıpkı alacaklılarına ödemeyi yapacağına dair kayıtsızca verdiği sözler gibi dengesiz anlarında dünyaları vaat ettiği kadınlar kendilerini bu kuyulara atardı. Zavallılar, Pistoli'nin muazzam sözlerine hayran kalır, beklentileri gerçekleşmediğinde de akıllarını yitirirlerdi. Tarlalardaki kuyular cinayete istemeden suç ortağı olur, süregelen bir döngünün abideleri gibi birbiri ardına dikilirlerdi. Hiç kimse onları suçlayamazdı. Pistoli'nin ihtiyacı olan şey, bir sonraki günü görebilmek adına o geceyi atlatmak için biraz kıkırdamak ve öylesine, abuk sabuk davranmaktan başka bir şey değildi. Bir keresinde kaçarken pencereden atlayıp ayağını kırdığında bundan inanılmaz derecede keyif almıştı. Bunu, Izabella'nın ölümüne ufak bir karşılık olarak kabul etmişti.

Ayışığıyla aydınlanan bahar gecelerine, esmer Çingene çocuklarına, sessiz, melankolik çalgılarına, yıldönümlerinde dans eden kontrbaslarına dönüp, yol kenarında umutsuzca salınan ağaçları geride bırakalım. Yan yana, yaşlı, deli kadınlar gibi gezginlerin ardından yas tutan ağaçları... Dallarının altında durup yemeğini yiyecek, şarabını içecek, yüreğinden kopan bir şarkı tutturup belindeki kemeri dalların en kalınına asacak ve dingin gecenin karanlığında, huzur içinde yitip gidecek bir gezgin için yakaran ağaçları... (Pistoli tıpkı kedi kılıklı, babacan icra memurlarından nefret ettiği gibi, kalın dallarını geçtiği yola doğru uzatıp, uzun süredir süren acısına son vermeyi lütfeden ağaçlardan da tiksiniyordu. Onun yerine rüyalarında öte dünyanın azaplarıyla boğuştuktan sonra o ağaçlardan yapılma yataklarda uyanıp, onu okşayan ve sahip

çıkan kadınların yanında olmayı tercih ederdi.)

Sonunda Çingene alayı Bujdos'taki kır evine vardı.

Geceye mavi ışıklar saçan pencerenin altında yerlerine geçtikten sonra, "Matmazelin şarkısını çalalım," diye komut verdi Çingenelere Pistoli. Evin tüm sahipleri Rus Ortodoks inancına bağlı olduğu için ve Kutsal Bakire'nin merhametini dilenirken gazyağını ve lambanın fitilini ellerinin altında bulundurmayı sevdiklerinden gaz lambası, kutsal ikonanın altında dururdu.

Müzik başladığı esnada Eveline her zamanki gibi elinde bir roman, sayfalardaki tiplerle kendi erkeklerini kıyaslayarak oturuyordu. Gecenin bu saatlerini, günlük hayattan uzaklaşmayı, yaşamları ve kaderleri sayfalara kazınmış insanların hikâyelerini dinlemeyi seviyordu... Kim bilir, belki birileri onun hikâyesini de yazmıştı. "Genç bayan," demişti bir keresinde falcı, "tüm çocukluk hayallerin gerçekleşecek. Ancak o hayaller gerçekleştiği anda artık bundan mutluluk duymayacaksın." Eveline, bu dünyanın gelmiş geçmiş en muhteşem kadınlarından biri olarak, uğruna seve seve acı çekecek erkeklerin hayalini kurmuştu. Tiyatro oyunlarının, baloların, şenliklerin, iyi atların, özgür bir yaşamın, şehrin tüm gürültüsünün yanında köy hayatının huzurunun... Tutkuların, güzel iltifatların ve unutulmaz günlerin... Hayat her daim Eveline'in arzularını, sihirbazların şapkadan tavşan çıkardığı gibi kolayca yerine getirmişti. Şimdi de İspanyol romanlarında okuduğu gece yarısı serenatçılarını penceresinin altına kadar getiriyordu. Sinyora balkonda, kavalyesi aşağıda...

Bayan Maszkerádi uzun kürk paltosunu kaptığı gibi Eveline'in odasına daldı.

"Bu Çingeneleri sen mi çağırdın?" diye sordu doğrudan. "Beşinci sınıf köylü orkestralardan nefret ederim ben. Benim ne tür müziklerden hoşlandığımı sen nereden biliyorsun ki? Ben modern bir kadınım. Eskilerin sevilen parçalarını bile hatırlamam. Sana söylüyorum, eğer şunu derhal kesmezlerde bütün kurşunlarımı üzerlerine yağdıracağım."

"Sakin olur musun," diye yanıt verdi Eveline usulca. "Âşığın buraya gelmiş yine."

"O köylü berduş mu? Hıh! Çizmelerinden birini bile çıkaracak olursa, arkama bakmadan kaçarım ve buraya bir daha adımımı atmam!"

"Pistoli gelmiş," diye açıklamaya kalkıştı Eveline. "Senin şarkılarını çalıyor, duymuyor musun?"

"Ah, canım benim!" Bayan Maszkerádi'nin ses tonu nefretle aşağılıyordu adamı. "Şehirde olsaydık, huzurumu kaçırdıkları için hizmetkârlarımı üzerlerine salardım. Adalin'in ilaçları sağ olsun, uykuya dalmak üzereydim. Şimdiyse Tatar tavırlarıyla bu herif ve deli göçebeleri, Asya'dan buraya kadar üşenmeden getirdikleri çalgılarıyla ortaya çıkıp, beni paldır küldür gerçekliğin tam ortasına atıyorlar. Macaristan'da, kuş uçmaz kervan geçmez bir köydeyiz! Bu piçler penceremizin altından defolup giderse şanslıyız. Bu adam geçen sene de pencereme taş atıp duruyordu? Neden yani? Neden jandarma gelip bu canavarı içeri tıkmıyor ki?"

"Ona karşı nazik olmaya çalış," dedi Eveline ağırbaşlılıkla. Yatağından çıkıp eteğini giydi ve ipek işlemeli rugan terliklerini ayağına geçirdi. Uzun buklele-

rini toplayıp, alnını açtı. Ağzındaki tel tokayla dalgın dalgın dışarıdaki serenadı dinlemeye başladı.

"Dışarıdakinin Pistoli değil de gece yarısı serenadı bahanesiyle bizi soymaya gelen birileri olup olmadığından emin olsan iyi edersin," diye devam etti Bayan Maszkerádi. Kızarmış, öfkeden deliye dönmüştü.

"Bundan kolay ne var, git pencereyi kaldır, panjurları da aç. Eline bir kibrit alıp dışarıdakinin Sör Pistoli olup olmadığını sor. Bize bu özel, gece yarısı serenadını yapan muhteşem şövalyeye, asil sinyora teşekkür etmeliyiz."

Maszkerâdi, çingene gibi sövmeye devam etti...

"Ölürüm daha iyi! O yaşlı hayvanın yüzünü göreceğime kör olurum daha iyi!"

Eveline kırmızı jartiyerinin kopçalarını taktı ve hantal, bordo sabahlığını omuzlarına aldı. Gece yarısı çiçek bahçelerinin üzerinde uçuşan rengârenk güveler gibi koşuşturmaya başladı. Yüzü, vaatlerle dolu şehirleri keşfetmek üzere sabahın erken saatlerinde uyanan gezginlerinki gibi ferah, kararlı ve cesurdu.

"Artık buralı sayılırım. Komşularımı gücendirecek bir şeyin altından kalkamam Malvina. O yüzden evimde kurallarıma uymanı rica ediyorum."

"Sana yemin ediyorum gidip o aşağılık herifin üzerine kaynar su dökerim!" diye tehdit etti Bayan Maszkerádi. "Bundan daha küstah bir adam görmedim ben. Zilzurna sarhoş olup, etrafındaki kadınları taciz etmeye bahane arıyor... Burada hiç jandarma yok mu? Arka bahçedeki bekçi köpeklerine ne oldu?"

"Köpeklerim Bay Pistoli'ye alışkın. Yapacak bir şey yok. Pistoli Efendi, bu civarın saygın insanlarından biri ve kendi isteğiyle gitmek isteyene dek evi-

mizde misafir edeceğimiz bir konuk. Bu ıssız yerde birbirimize destek olmamız gerektiğini biliyorsun Malvina. Bu taraflara vergi görevlisinden başka kimse gelmiyor ve onu bile sarhoş etmek için elimizden geleni yapıyoruz."

Bayan Maszkerádi omuz silkip, camı kırarcasına açtığı an, aşağıdaki beyefendinin yukarı ateş edebileceği düşüncesi beyninde çaktı.

"İçeri gel ayyaş herif!" diye bağırdı karanlığa doğru. "Ama önce sakalını kessen iyi edersin, yoksa masaya yapıştırırım seni!"

Ancak Pistoli henüz işini tamamlamış değildi. Gece yarısı serenatlarına, küçük kasabaların kadrillerini[12] düzenleyen etkinlik görevlileri gibi oldukça katı ve resmi bir şekilde yaklaşırdı. Kadrillerde tek bir figürün eksik olduğu bir seremoni görülmüş şey midir? Genç hanımlar ve partnerleri başlamaya can atarlarken, sabırsız ayakları *csárdás*[13] bölümüne geçip sabaha kadar devam etmek için yanıp tutuşurdu. Kendini beğenmiş kadril hocaları, Musa'nın Yahudileri peşine taktığı gibi tüm ekibi arkasına alır, özenle hazırlanmış eski figürleri ardı ardına sergilerdi. Altıncı figür neden bu denli karmaşıktı? (Ben olsam tüm o sanatsal zımbırtılardan sonra sadece partnerimi kaybetmediğime sevinir, eski Macaristan'daki çoğu centilmenin kadril başladığında ettiği boş ve ümitlendirici sohbetlere devam ederdim.)

Pistoli, gece serenatlarının piriydi.

Macaristan'da Çingene orkestralarının kapalı panjurlu pencereler altında çaldığı bütün roman-

12. Eski bir dans türü. (ç.n.)
13. Macar dansı. (ç.n.)

tik melodileri bilirdi. Balatan Gölü'nün şarkılarına, Boka, Lavotta ve Csermák'ın fantezilerine aşinaydı. József Konti'nin valslerini asla es geçmezdi. Serenatlarında tavladığı kadınlar yarı uyanık, yarı rüyada süzülürken neler duymaktan hoşlandıklarını göstermişti Pistoli'ye. En son favorisi, sık sık tepesindeki sessiz pencerelere gecenin bir nişanı olarak gönderdiği başlangıç şarkısıydı. *"Ormanın üstündeki bulutlu gökyüzü..."* Bay Pistoli bu şarkıyı ıhlamur ağaçlarının altında mırıldanmaya bayılırdı. Oldukça hoş, çınlayan ve bariton bir sesi vardı. O günlerde o bölgenin kadınlarının kalbini çalmak için müzikal yeteneklerinizin olması şarttı. Şarkı bitip, kontrbasın tınısı düğünlerin son notası gibi gecenin içinde kaybolduğunda Pistoli şapkasını eline alıp, panjurları açılan pencereye yanaştı. Eveline elinde kibritle (Bayan Maszkerádi'nin huysuzluğu yüzünden) cama çıkıp, ince düşünceliliği için bu muhteşem centilmene bir iki kelimeyle teşekkürlerini sundu.

"Yalnızca saygılarımı sunmak istedim," diye yanıt verdi Pistoli.

Kır evinin verandası bahar gelmesine rağmen henüz kullanılmaya başlamamıştı. Ters çevrilmiş tabureler, hasır masalar, çiçeklikler, parlak cam başlıklı saksılıklar, hamaklar ve sallanan sandalyeler, sanki yaz hiç gelmeyecekmiş gibi verandada istiflenmişti. Eveline, Bay Pistoli ile müzisyen dostlarını buraya davet etti. Sağ tarafa masalardan biri kuruldu ve Bayan Maszkerádi kilerden biraz jambon getirirken Eveline, elinde şarap şişeleri ve kadehlerle verandaya çıktı. Çingeneler siyah bir sürahi kapıp köşelerine çekildikten sonra, çaktırmadan kimin ne kadar

slivovitz[14] içtiğini hesaplamaya başlamışlardı. Bahçe şamdanları, avlunun bir kısmını aydınlatıyordu. Uykulu hizmetkârlar pencerelerden gizlice bakınıyor, Çingenelerin bacaklarına atılmaya izinleri olmadığından dev tazılar avluda hırlayarak dolaşıyordu. Bay Pistoli iki kadının arasında çalım atarak gidip geliyor, durmadan hayatlarında bir erkek olmadan nasıl yaşadıklarını soruyordu. Maszkerádi uzaklara bakıyor, kıvranan dudakları sessizce lanet okuyordu. Eveline nezaketi elden bırakmadan misafirine bu zamana dek evlenmeyi hiç düşünmediğini, ancak Bay Pistoli'nin naçizane tavsiyelerini dikkate alacağını söylüyordu.

"Bildiğim kadarıyla ailenizdeki tüm kadınlar şimdiye dek evlendiler," dedi karamsar bir şekilde Bay Pistoli.

"Ailede hayatta kalan tek kişi benim," dedi Eveline. "En son ölenin adı Nyirjes de Nagynyirjes'di."

"Kralla dost kalındığı müddetçe bu isimden faydalanabilirsiniz. Usulleri ve hangi kapıyı çalacağınızı bildiğiniz sürece, bir de başınıza bela almaktan korkmuyorsanız saygın bir aile ismi gelecek zamanlar için kullanışlı olabilir. Burada, Macaristan'ın kuzeydoğusunda hepimiz tarih için ölüp biteriz. Biz de ölünce başka eski Macar kalmayacak buralarda. Geleneklerimiz, âdetlerimiz, saygın karakterimiz hepten yok olacak. Bildiğimiz Macaristan eskisi gibi olmayacak. Yeni icatlar, modern tipler bizi atalarımızın topraklarından sürecek. Evlenmemiş Macar kadınları bu yüzden beni üzüyor açıkçası. Macar kadınları soyumuzu devam ettirmek için daha çok çocuk doğurmalı."

14. Macarlara özgü erik konyağı. (ç.n.)

Pistoli, sözlerini kadeh kaldırırcasına yüksek sesle dile getiriyordu. Yanındaki bayanlarla kadeh tokuşturup beklemeye başladı. Dediklerinin aksini iddia etmelerini beklese de iki genç leydi sessiz kalmayı tercih etti. Bayan Maszkerádi'nin uzun kirpikli gözleri hüzünle bakıyor, sakince sabrediyor, misafirin gözleri ise bir an olsun kadının üzerinden ayrılmıyordu.

"Ben dulum... Ve acınası halde bir dulum üstelik. Soğuk yatağında eski günlerin nasıl olduğunu hatırlamaktan başka elinden bir şey gelmeyen bir adam. Evin içindeki her eşya bu sefil dula karısının dokunuşunu, ihtişamını ve hayattan nasıl zevk aldığını hatırlatıp duruyor. Ne kadar acıtacağını bildiği için yeni karısını dövmez dullar. Mezarlıktan yayılan anılar, bu dünyanın dertlerini mazur görmesini sağladığı için sinirlendiğinde öfkesini yalnızca piposundan çıkarır. Dul bir adam bütün gününü kabuğuna çekilmiş bir salyangoz gibi sessizce geçirir. Bıyıklarını kıvırıp, botlarını fırçalar, çiçek hastalığından kalan izlerine aynada uzun uzun bakar, zeki bir adammış gibi kendisine göz kırpar ve hizmetkârlarının ondan çaldığını görmemek için dua eder... Kötü bir gece geçirince, en fazla kendi botlarını azarlar. Onun dışında yüzünde kalıcı bir gülümsemeyle, sıkılı yumruğunu kimseciklerin göremeyeceği şekilde sallar. Ama cenazeler dışında süslü püslü konuşmaya da yeltenmez... Elindeki huzuru sonsuza kadar saklamaya özen gösterip, fani dünyaya kafasını sallayarak neşeli görünmek için yırtınan adamlar hor görüldüğünde dili damağı kurur... Ölmüş karılarının cana yakınlıklarını öve öve böbürlenir... Beş para etmez kadınlar bile saygı görüp, şımartılıp, tıpkı narin bir güvercinmiş gibi el üstünde

tutulacağından bir dulla seve seve evlenirler."

Bayan Maszkerádi gördüğü rüyadan uyanmamak için hafifçe yutkundu.

"Tam ihtiyacım olan şey," diye geçirdi içinden. Kaşlarını kaldırdı, bıçak gibi keskin bakışları Bay Pistoli'nin beyaz göğsüne saplanıp kaldı.

"Hayat," diye devam etti Pistoli. Bilge bir sulh yargıcı gibi ses tonunu ayarlamaya çalışıyordu, "Hayat şakaya gelmez, sevgili leydim (kızım da olabilir diye düşündü). İleri görüşlü, kimsenin bilmediği şeyler bilen kişiler için hayat nazik rüzgârların estiği, güzel kokulu üzüm yapraklarının size eşlik ettiği, öğleden sonralarınızı ayaklarınızı havuzlarda serinleterek ve kısa şekerlemeler yaparak geçirdiğiniz, güzel köpekler ve hizmetçiler ile birlikte dilediğiniz her şeyin yerine getirildiği bir yerdir. Uzun hayatlar, ara sıra içilen pipolar, keyifli yemekler gibidir. Şu an bile mezarınızı kazan, ödünç alınmış hayatınızı böyle geçirirsiniz. Hiçbir şey beklemeden, yalnızca huzur ve sessizlik ararsınız. Kimseye güvenmez, kimseye inanmaz, büyük hayallere kapılmadan yalnızca yaşarsınız. Yaşar ve âşık olur, uykuya dalıp, sağlıklı uyanırsınız... Rahat terlikler giyip, geceyi kuştüyü yataklarda geçirirsiniz. Uzun ve mutlu bir yaşam sürersiniz, en iyi tarafı da budur zaten. Geceleyin adam gibi uyuyup, öğlenleri de biraz kestirirseniz bir iki ufak gürültüden patırtıdan sonra hemen toparlarsınız. İhtişamlı leydim, benimle evlenir misiniz?"

Yaklaşıp Bayan Maszkerádi'yi kolundan yakaladı.

İnatçı genç kadın direnmedi bile. Hâlâ rüyalar âlemindeydi. Kirpikleri karanlıktaki yıldızlar gibi parıldıyordu. Ağzını açtığında, sanki kendi kendine ko-

nuşuyor gibi gelmişti sesi.

"Hayat kocaman bir maskeli balodur bayım," dedi derin düşünerek. Kelimelerini çok uzaklardan seçip getiriyormuş gibiydi. "Bilemiyorum, gerçekten elimi mi tutmak istiyorsunuz?"

Çevresindeki kadınlardan öğrendiği kadarıyla acele ve fevri davranmaktansa düşünerek, temkinli hareket etmek her zaman daha iyiydi. Bu sebeple Pistoli işi aceleye getirmek istemiyordu. Sahne ışıkları altında, piposunu doldururken ânın tadını çıkarıyordu. Uzun uzun, acıyla içini çektikten sonra Çingenelere öne çıkıp, en sevdiği şarkıyı çalmalarını işaret etti. İlk notayı henüz duymuştu ki, pencerelere doluşan yaşlı hizmetçilerinki gibi gözleri pörtledi. Ayakları amansızca masanın altında çırpınmaya başladı. Sessiz olmaları için çocuklarına işaret eden aile babaları gibi iki elini de arka arkaya havaya kaldırıyordu. En sonunda yumruğunu masaya indirdi. Çingeneler müziği kestiler. Pistoli'nin başı birkaç kere sağa sola düştü.

"Hayatım... Sizin ellerinizde," diyebildi kısık bir sesle. "Eğer dileğiniz buysa, şafak söker sökmez kendimi istediğiniz kilisenin kulesinden atarım."

"O halde beni gerçekten seviyorsunuz? Şimdiye dek kimse bana âşık olmamışken..." diye mırıldandı Bayan Maszkerádi.

"Hayatımın yarısını harcadım. Ne derler, ikinci baharıma geldim artık ve hiç kimseyi sizi sevdiğim kadar sevmedim," diye yanıt verdi Pistoli.

"Fakat Bay Pistoli!" diye bağırdı Eveline.

"Daha fazla vakit harcamayalım. Bayan Eveline, bu genç leydiye, misafirinize evlenme teklifi ediyorum. Rıza göstermeniz için size yalvarırım."

Bay Pistoli bu cümlesinin ardından, biraz da kır evindeki hanımların gönlünü hoş tutmak için tek dizinin üstüne çöktü. Çingeneler bu ânı değerlendirip kemanlarının yaylarına asıldıklarında, kontrbasçı neredeyse çalgısını parçalıyordu. Köpekler ulumaya başlayınca, zaten uyanmak üzere olan bekçiyi yerinden zıplattılar.

"Sıradan bir serseri gibi âşığım. Beni affetmeniz için yalvarıyorum." Bay Pistoli ellerini kenetleyip Eveline'e döndü.

"O kadar duygusallaşmayalım şimdi," dedi Bayan Maszkerádi soğuk soğuk. "Bu evde anneannemin döneminden kalma müzikleri Eveline dinler. Ben yaşamaktan bıkmış usanmış, ciddi bir kadınım genç efendi. Oturup doğru düzgün konuşalım. Eğer sizinle evlenirsem bana ne vereceksiniz?"

Pistoli dizindeki tozu silkeledi. Tam kesilecekken kaçan domuzun ardından elindeki bıçağı bırakan bir kasap gibi öfkeyle kalın bıyıklarını kıvırdı. Gezgin bir komedyen misali kadınlarla teatral tonlarda konuşmayı tercih eder, atıp tutar ve saçma sapan konuşup, tek bir ciddi kelimeyi bile atlamadan sohbeti "katlederdi". Yalanlarına inandıkları müddetçe kadınlar için her şeyi yapmayı kendine kural bellemişti. Bu dengesiz kadınlar duydukları karşısında gözlerini fal taşı gibi açar, burun delikleri genişler ve kulaklarını dikip dalgın dalgın pencereden dışarı bakarlardı. Evet, Bay Pistoli'nin hoşlandığı kadınlar yedi diyarda namı duyulanlar, histerinin dibine vuranlardı. Omuzlarını yaktığını düşündüğü için saçlarını kesen kadınların dedikodusunu aldığında neşeyle ellerini sıvazlardı. Kendi çocuğunu diri diri yuttuğunu itiraf eden kadın-

lar karşısında keçiler gibi hoplayıp zıplardı. Çenesinde bir erkeğinki gibi sakallar çıktığını fark ettiği günden beri aynalara bakamayan o kadınla, Munkâcs'taki genç hanımla güle oynaya buluşmaya giderdi. Bu tip tuhaf kadınlarla bir aslan terbiyecisi gibi eğlenir, eğlenmekten sıkıldığı anda da ortalıktan kaybolurdu.

"Size ne vereceğim," diye homurdanıp durumu değerlendirmeye başladı. "Hepsinden önce ismimi... Yerlilerin yanlış telaffuz edip, Pistol dediğini belirteyim. Atalarım tarafından I. Louis'nin sarayında takdis edilmiş eski bir Floransa ismidir. Burada, ülkenin kuzeydoğusunda asil bir hanedan arması taşımak hâlâ bir şeyler ifade ediyor. Kapalı taç arması taşıyan kalkanlar, buralarda hâlâ saygın. Benimkinde pelikanlar var. Yedi yavrusunu kendi kanıyla besleyen bir anne pelikan. Pistolilerin fedakârlıklarını temsil ediyor."

"Ben özgür düşünceli bir insanım," diye yanıt verdi Bayan Maszkerádi. "Tekrar hatırlatayım, bu evde 'sakın şunu yapma'lara, çenesi düşük atalara, köylü hizmetçilerin düşürdüğü çocuklara ya da gördüğü her sarhoş hizmetliyi, her uşağı koynuna alan tüm o anneanne kılıklı tiplere yalnızca Eveline saygı duyar. Ben yalnız yaşarım ve kendim için yaşarım... Tıpkı ovanın ortasında tek başına yaşayan bir ağaç gibi... Yalnızlığımla her zaman gurur duyarım. Tüm bu konuşmalar damağımı kuruttu. Gelin biraz daha içelim müstakbel koca adayım."

Maszkerádi kadehi kaptığı gibi, sandalyesini tıpkı gezgin sirklerdeki amazonlar misali tekmeledi ve Bay Pistoli'nin burnunun dibine girdi. Çekici, keskin bakışlarını adamcağızın gözlerine dikti. İçkisini bir dikişte bitirip, kadehi bahçedeki çalıların arasına fırlattı.

"Bırakalım da o kadehten en son içen kişi ben olayım. Sizin sağlığınıza içtiğim için, Bay Pistoli."

"Buradaki diğer kadınlar gibi bana Pistol diye seslenmenizi umursamam," dedi keyiften dört köşe olan centilmen. Kıkır kıkır gülüyordu. "Feministler gibi tenekeden pantolonlar giymediğinizi görebiliyorum."

"Hayır bayım, benimkiler dantelli ve zariftir. Her erkeğin gözüne hitap edecek şekilde..." oldu Maszkerâdi'nin sert yanıtı.

Kürklü ceketini savurdu. Bacakları, Pistoli'ye safkan teriyerlerin minik ayaklarını anımsatıyordu. Maszkerádi peluş kaplı minik terliklerinden görünmeyen ayaklarını öne doğru uzatmıştı. Siyah çorapları, gençlik arzularını canlandıracak şekilde gergin görünüyordu. Dantelli iç çamaşırını bir anlık görünce Bay Pistoli bakışlarını güneşten sakınır gibi kaçırmıştı.

"O kadar hızlı değil," diye gürledi. Muzip muzip, "Pazen kumaşların sonu gelmedi ya. O dönemlerde pazen giyen kadınlar sıhhatli ve sevimli olurdu," dedi.

"O halde bana güvenin, sizin için uygun olan eş adayı Eveline'dir sevgili efendi," diye söylendi Maszkerâdi. "Bu saygın genç bayan hâlâ büyükannesinin yukarı yakadaki kumaş satıcısından aldığı keten çamaşırları giyiyor."

Eveline'in yumuşak gülüşü, rüzgârda dalları savrulan bir ağacın nazikçe sallanışı gibiydi.

"Ve kalbim de oldukça sakindir, sizinki gibi ateşli değil."

"Ateşli bir kalp!" diye bağırdı Pistoli kendini kaybederek. "Aradığım şey buydu işte. Dünyanın dört bir yanını kendime layık, ateşli bir kalp bulmak için dolaştım durdum. Şimdiyse siz bana ziyadesiyle yaşlı bir

ruh teklif ediyorsunuz. Evimi, şeytan gelip kurulmuşçasına şen kılmak istiyorsunuz. Üzgün hizmetkârlar tutmam yanımda. Melankolik kadınları da... Benim evimde herkes ışıl ışıl, asla sonu gelmeyecek gibi hayatının geri kalanında şen şakrak olmalı. Bekçi köpeklerim sirklerdeki palyaçolar gibi numara yapmayı bilmeli. Sandalyelerimin üç bacağı olmalı ve yatağım çöktüğünde sesi tüm odada yankılanmalı. Cephanelerim ziyaretçilerin kafasında patlamalı. Mina kuşlarım Macaristan'da kimsenin küfretmediği gibi küfretmeli. Devasa sobalarım kahkahalarla çınlayıp, duvarlarım mizah dergileriyle kaplanmalı. Akıl hastanesinde öğrendiğim bir şey varsa o da, kendinizi üzmemeniz gerektiğidir. Çünkü üzgün insanlar birbirlerinin gözlerini deşmeye yer ararlar."

Bayan Maszkerádi dirseklerini masaya dayayıp çenesine yaslanmış vaziyette Pistoli'yi şaşkın gözlerle izliyordu. Kendini müşteri gibi hissediyordu.

"Muhteşem evinizde başka neler var?"

"Huzur ve sessizlik... Gelen zarfları asla açmadığım için mektup mu telgraf mı bilemeyeceğim. Benimle işi olan evime uğrar. Gazete okumam. Yalnızca *Ulusal Dedikodu*, o da dünyada ne olup bittiğinden geri kalmayayım diye. Bir de trende ya da tavernadayken sohbetten kopmamak için... Fakat Munkács'a ya da Patak'a gezici sirklerden ya da tiyatrolardan birinin geldiğini duyarsam beni en ön sırada bulursunuz. Başroldeki kadına onun için deli olduğumu anlasın diye mutlaka çiçek gönderdiğimi de bilmelisiniz. Leydim, bütün kadınlara eski sevgililerimişim ya da bir sonraki ben olacakmışım gibi davranmama zamanla alışırsınız. Akıl hastanesinde insanların kıskançlıktan

birbirlerini çiğ çiğ yediğini öğrenecek kadar uzun süre kaldığım için ne olursa olsun kıskançlık sergilememenizi öneririm."

"Birlikte nasıl yaşayacağız?"

"Müzisyenler gibi. Sabahları sizi keyiflendirmek benim görevim. Akşamları da göbeğim çatlayana kadar, ki sindirime faydalı olduğunu duydum, beni güldürmek için bir şeyler bulmak size kalıyor. Akşam yemeklerinde ziyafet çekeceğiz, salatalar benden. Tatil günlerinde de beyaz şarap ve konyakla pişireceğim kuzu budu... Yatağımı düzgün ve yumuşak tutmak, ayaklarım üşürse diye yakınlarda sıcak tuğla bulundurmak ve başka ilaç içemediğimden başucuma soda koymayı unutmamak dışında ilgilenmeniz gereken bir şey olmayacak. Şimdiye kadar evimin efendisi olmayı becerdim. Sahip olduğum kadınların, bir başka kadının tavırlarına, doğasına, bedenine ve kıyafetlerine sahip olmasını dilemiştim hep. Ancak bundan böyle sizin köleniz olmaya hazırım. Yalnızca sizin köleniz..."

Maszkerádi heyecanla başını salladı.

"İddiaya girerim ki bu sözcükler kadınların patır patır bayılmasına pek çok kez neden olmuştur."

"Evet..." diye yanıt verdi Pistoli yavaşça. "Söylediğim her kelimeye inanırlardı, çünkü her daim gözlerinin içine bakardım."

"Pekâlâ, o halde gözlerimin içine bakın da kadeh tokuşturalım."

Ufacık bir andan sonra Messer Pistoli sorma ihtiyacı duydu.

"Bu nasıl bir şarap? Sanki boğazımda minik öpücükler geziniyor gibi..."

"Beş yıllık Badacsony mahsulü genç efendim.

Kimsenin şarap içmediği bu yere, Bujdos'un göbeğine her geldiğimde bundan içerim."

Pistoli ayağa kalkıp habersiz, ısrarcı ve ceviz büyüklüğündeki gözleriyle birazdan söyleyeceği sözlerin etkisini ölçmeye çalıştı.

"İçkimi..." diye başladı lafa. Sanki söyleyeceklerini bütün ülke hazır olda dinliyor gibi davranıyordu. "...evin iyi yürekli hanımı azize Bayan Eveline'in ve dokunuşu zambak polenleriyle dolu bu sefil Macaristan köylerine kadar ulaşan Nyirjes de Nagynyirjes'in şerefine içiyorum. Kadehimi, dönüşleri buradaki insanların kalplerindeki çorak toprakları yumuşatan kederli, kar beyazı akbalıkçıllara kaldırıyorum..."

"Dikkatli ol Eveline, birazdan bize kefil olarak senet imzalatmaya kalkacak," dedi Bayan Maszkerádi arkadaşının kulağına.

Eveline, sabırla gözlerini devirdi.

"Eğer zorunda kalırsak..."

"Endişelenmeyin, sizi bu Freddy Freeloader[15] durumundan sonsuza dek kurtaracağım. Mahzenden getirdiğim şaraptan biraz daha için."

Pistoli'nin konuşmasının devamını da dinlemek zorunda kalan Eveline, ebeveynlerinin ve amcalarının kutsal anılarına yapılan imalar yüzünden utanıp, bakışlarını kaçırmaya başladı. "Kafa dengi dostları", Macar kadınlarının vatani görevleri, bölgedeki taşkın önlemleri ve beyaz saten terliklere olan aşklar, hepsi bu konuşmadan nasibini almıştı. Bir ara Pistoli sesi

15. Ünlü Amerikalı komedyen Richard Bernard "Red" Skelton'un canlandırdığı, şehir çöplüğünde yaşayan serseri karakteri. Aynı zamanda Miles Davis'in *Kind of Blue* albümünde yer alan, sık sık konserlerine gelip para ödemeden izlemeye çalışan bir hayranından esinlenerek yazdığı şarkı. (ç.n.)

bir kilise korosu şefi gibi titrerken, yaşaran gözlerini işlemeli mendiliyle silmişti. Kısacası, atılabilecek tüm nutukların repertuarını tüketmiş, cenazelerin, doğumların ya da düğünlerin tüm kadehlerini kaldırmıştı orada. Şarap dilini çözmüş ve geleceğin umut dolu fantezilerini körüklemişti. Macaristan'ın tüm beyefendileri birer Cicero'ydu. Macarlar yüzyıllardır, süslü konuşmalar için enerjilerini tüketiyor, içinizde bir yerlere dokunup sizi ağlatıyorlardı. Özellikle yapılan konuşmada geçen yenilgiler ve soygunlar birilerinin başına daha önce geldiyse...

Eveline yaşlı kadınlar gibi belli belirsiz burnunu çekiyordu. Alçakgönüllülükle kadehini tokuşturdu (belki de sarhoş adamcağız masadakilere bu denli güvendiği için yaptığı ithamlardan bir iki tanesine gerçekten inanmıştı). Ardından izin isteyip, evin içinde kayboldu.

Bayan Maszkerâdi, arka sokaklarda kaybolmuş bir gezginin karşısına çıkan, beyazlar içinde bir afet gibi bakıyordu misafirine.

"Söyleyin genç efendi, benim hatırım için neleri feda ederdiniz?"

"Bir kulenin tepesinden atlayabilirim..."

"Bu klişeleri bırakın. Benim öğrenmek istediğim Hayalperest Álmos'un Eveline için yaptığı gibi sevgiyle, güven ve bağlılıkla kendinizi tabuta sokar mıydınız? Bildiğiniz gibi biz kadınlar çocuk gibiyizdir. Kız kardeşlerimizin büyük fedakârlıklar yapan erkeklerini kıskanmaya bayılırız."

"Şerefim üzerine yemin ederim ki..."

"Sabahlara kadar benim şerefime, benimle birlikte arka arkaya içip kerhaneden atılan zavallı bir serse-

ri gibi, üzerinizde tek bir düğme olmadan çırılçıplak, pazar yerine kadar utanmadan yürüyebilir misiniz?"

"Çok fazla şey istiyorsunuz."

"Bütün geceyi gözlerime bakarak geçirip, sabah olunca sahip olduğunuz her şeyden vazgeçip, tüm mal varlığınızı satılığa çıkarabilir misiniz? İtibarınızın, şöhretinizin, erkekliğinizin, hepsinin yok olmasına göz yumabilir misiniz? Köyün maskarası, ülkenin yüz karası, Macar halkının alay konusu olabilir misiniz? Sırf kıskanç sevgiliniz Malvina Maszkerádi böyle istedi diye? Kadınların bir daha, kendine sakladığı erkeğine bulaşmaya cesaret edememesi için, nadide bir *Alt Wien* porselenini parçalarcasına sizi yok etse? Hiçbir sinsi fahişe pençelerini benim erkeğime uzatamaz. Şuradaki hırpani kontrbasçı gibi önemsiz biri olmalı benim erkeğim. Yalnızca benim. Bunu benim için yapabilir misiniz, *Prince Bluebeard*[16]?"

"Akıl hastanesindeyken insanlar bazen birbiriyle şakalaşırlardı. Aramızdaki posta görevlisi sabahtan akşama kadar bir köpek gibi ulurdu ve bahane olarak da sürekli bas bas bağıran albayı sinirlendirmek istediğini öne sürerdi. Bana tuzak kurmazsınız değil mi gönlümün sultanı?" diye sordu Bay Pistoli. Kadın milletinin işine burnunu sokmayı uzun zaman önce bırakmıştı. Titreyerek yeleğinin düğmelerini açtı ve uyuklayan Çingenelere ayağa kalkmalarını işaret etti. "Bana '*Papa Kasabasının Alt Sokağı*'nı çalın!" diye emredip Bayan Maszkerádi'ye dikkatle bakmayı sürdürdü.

Çingeneler tanıdıkları bir dostlarının cenazesini

16. Macar besteci Béla Bartók tarafından yazılmış, Macarca adı *"A kékszakállú herceg vára"* olan tek perdelik oyun. (ç.n.)

mezarlığa taşıyormuş gibi sakince çalıyordu.

"Sizinle ne yapacağıma karar verdim," diye konuştu Bayan Maszkerádi. Sesi soğuktu ve gözleri egzotik yılanlar gibi Bay Pistoli'nin yeleğinin içine kadar giriyordu. "İğrenç karakterinizin ve manevi hastalığınızın dolandığı bu yerlerden kurtaracağım sizi! Buradaki herkes mi iyi, herkes mi namuslu olur? Sanki Kırım'dayız... İnsanlar resmen özel günlerde, yıldönümlerinde birbirlerine sarılıp öpüşüyorlar. Şaşkın kadınlar, huş ağacının ince dalları kadar kırılgan iradeleriyle korumasız ve savunmasız bir halde, melankolik, iki çift güzel söz söyleseniz sırtlarından vurulduklarını unutacak kadar şapşallar ve kendilerine kardeş gözüyle bakan erkeklerin peşine takılıp buralara kadar gelmişler. Buradaki başıboş tek haydutun siz olduğunuza inanıyorum ben. Şeytan gibi kurnaz, en zehirli baş belaları kadar fettan... Hayatınızda hiç birini öldürdünüz mü? Körkütük sarhoş olup birilerinin kafasında kadeh kırdınız mı? Eğer siz gerçekten böyle biriyseniz, kızgın bir sobayı bile öpmüş olmalısınız. Buranın erkekleri kavgaya tutuştuklarında zırlar, sevindiklerinde zırlar, seviştiklerinde zırlar... İstediğiniz kadar gizlenmek için uğraşın, siz her zaman bir sıçan gibi aralarında sivriliyorsunuz. Ne düşündüğünüzü asla ifşa etmeden dolaşan, ayık bir çapkınsınız. *Pálinka*[17] içmekten kütük gibi olmuş Çingeneleriniz için için yandıklarında, taş kalpli bir işkenceci gibi sessizce tatmin oluyorsunuz. Bir kadının göğsünü kanlı ellerinizle, vahşice yırtan, fahişe olup olmadıklarını içten içe hesaplayan birisiniz. Şarap da dökseler,

17. Macaristan'a özgü bir çeşit meyve likörü. (ç.n.)

kan da dökseler umurunda olmayacak, tenekeden bir fincansınız... Kadınlarla ilgili bildikleri bir hapishane kuşununkilerden öteye geçemeyen, ağzı bozuk bir bok çuvalısınız."

Pistoli'nin gülümsemesi, kulağına fısıldayan bir huriyi dinliyormuşçasına memnundu.

"Burada neredeyse bütün kadınlar benim oldu," dedi sakince.

"Ben de mi?"

"Henüz değil, ancak şafağa kadar vakti var."

Maszkerádi omzunu silkti.

"Olabilir tabii."

İki yaşlı uşak, yavru bir hipopotam büyüklüğündeki fıçıyı verandaya yuvarlıyorlardı. Şapkalarını ellerine alıp, başlarını eğdiler. Prens Rákóczi'nin[18] sadık köleleri gibi görünüyorlardı. Şarabı çiçek desenli bir sürahiye koyduktan sonra sanki öte dünyaya gitmek üzere, son uykularına yatacak gibi sessizce çekildiler.

"Sizi iyi tanırım Leydim," diye başladı yine Pistoli. Eli, düşüncelerini sıraya koymak ister gibi havadaydı. "Tanıdığım en gururlu, en kibirli kadınsınız. Beni ayağınızın altında tıpkı bir böcek gibi ezmek isteyebilirsiniz. Kesinlikle haklısınız. Macaristan'daki en iki paralık adam benim... Şimdi de beni sarhoş edip benimle dalga geçmeyi düşünüyorsunuz. Beni katranla kaplayıp, üzerimde bir çuval tüy döktükten sonra cenaze arabasıyla şehre göndermeyi..."

"Yapmayı düşündüğüm şey tam olarak bu," diye yanıtladı Bayan Maszkerádi. Dudaklarını bastıra bastıra konuşuyordu.

18. Macar bağımsızlık hareketinin önderi II. Rákóczi Ferenc. (ç.n.)

"Doğrudur. Ama bana sorarsanız, bunun için değersiniz. Hadi, şu efsane şarabınızdan biraz daha içelim."

"Yudum yudum alın, kafanıza dikmeyin... Özel rezervimden getirttim bunu. Hegyalja'nın en iyi Tokay'ı. Güneşle sevişmeyi seven bir tepeden getirildi."

Bayan Maszkerádi kadehini Pistoli'ninkine tokuşturdu. Neredeyse ikisini de kırıyordu.

"Gözlerinizden tiksiniyorum, beni deli ediyorlar." Kısık sesle homurdanmıştı. "Baktığımda harcadığınız, tükettiğiniz, paramparça ettiğiniz tüm o zavallı kadınların gölgesini görebiliyorum. Naif ve masum sarışınları, şaşı ve kuş beyinli, şapşal esmerleri, dindar görünüp erkekleri baştan çıkarmaktan hiç utanmayan çam yarmalarını, Slovak Meryem Anaları ve Huşluk'un köpek suratlı, itişip kakışmaya meraklı Hunlarını... Pençenize düşen kız kardeşlerimi ve şekilsiz botlarınızla tekmeledikten sonra hapishane kiliselerinin demir parmaklıklarına yapışan dindar koro şarkıcılarını hatta, akıl hastanesinde ıslak battaniyelere sarınıp ölümün ve intiharın kucağında kıvrananları... Kısaca falınızda çıkan yapayalnız, uykusuz tüm refakatçilerinizi... Evet, onları birer cadıya, karışık saçları ve salyalar saçan ağzıyla vahşi birer hayvana nasıl dönüştürdüğünüzü görebiliyorum. Siz koca bir hainsiniz ve ben yine de sizi seviyorum."

Pistoli, elini genç kadının omzuna koydu.

"Size şunu açıkça belirtmeliyim ki hiçbir zaman kendini beğenmiş, evde kalmış ve yırtık pırtık giyinen bir kadınla birlikte olmadım. Dedelerim paralı askerdi. Ben de öyleydim, hem de harekât alanı ola-

rak burayı seçen ipsiz sapsızlardan. Kimseyi sevmem. Bir başıma yaşadığım için hem sevinçle hem de acıyla bağırdığım oluyor. Kimseye itirafta ya da ayrıcalıkta bulunmam, tek başıma burnumun dikine giderim. Kimsenin dostluğuna ihtiyacım olmadığı gibi düşmanlıklarını da hor görmem. Alnım açık, başım dik, sadece ben varım. Benden alabilecekleri tek şey hayatımdır... Ve Madam, hissediyorum ki siz de uzun süreler boyunca yalnız kalmakla arada sırada gurur duyuyorsunuz."

"Her zaman..." Bu iki kelime Bayan Maszkerádi'nin ağzından kaçmıştı. Hızlıca toparlayıp devam etti. "Çukurun tekinde ölüp gitmiş bir sokak köpeği gibi muamele edip, sizi ayaklarımla çiğnemeye bile tenezzül etmesem nasıl tepki verirdiniz?"

Ancak Pistoli genç leydinin jilet gibi sözlerini duymazlıktan geldi. Sadece hafifçe mırıldandı ve kadehine gömüldü.

"Gerçek dostlarıma içiyorum. Hepsi burada. Gençliğim, cesaretim, şüphelerim ve batıl inançlarım. Sevdiğim ve nefret ettiğim herkes burada. Suratları kadehimin içinden bana bakıyor. İşte bakın, aklını yitirip, akıl hastanesinde birilerinin kalbine saplamak üzere bir bıçak bulurum ümidiyle yaşayan kadınlar tam şurada duruyor. Hatta benim kalbime diyebiliriz sanırım. Bana bakıp, beni çağırıyorlar. Her şeyi vaat ediyorlar. Üç deli karım. Biri tüm gününü yatakta geçiriyor, saçları oğlan çocuğu gibi. Tek bir beyaz saçı bile yok. Delilerin saçları beyazlamaz. Gözlerini pencereden bir saniye bile ayırmıyor. Beni bekliyor. Öylece orada yatıp, sonsuzlukta uçan bir melek gibi, bildiği her şeyi önlüğünde taşıyan bir melek gibi ağzını hiç

açmıyor. Ne zaman onu düşünsem, uzaktaki yıldızlara bakıyormuşçasına gözlerim kamaşıyor. Ona ne oldu, nereye gitti, bunları düşünüyorum. Çünkü ruhu beni hiç ziyaret etmedi.

"İkinci karım bana sadık değildi, o yüzden çok da aklıma gelmiyor. Karımın boşboğazlığını alelade gezginlerin ağzında duymaya dayanamazdım. İçlerinden biri beni sırdaşı bellemişti hatta. O hergeleyi bir güzel dövdüm Madam. Eşek sudan gelinceye dek... Bu iki yumruk o surata öyle sert vurdu ki o gün, neredeyse kollarımı kırıyordum. (Adını telaffuz etmeye cesaretim olmasa da sanırım içlerinden en çok onu sevdim...) Eve dönüp ağladım, merhamet diledim ve karımın yanına uzandığımda sıtmaya yakalanmış gibi titremeye başladım. Eğer bana iyi davranmış olsaydı, her şeyi unutup, hafızamdakileri mektup misali yırtıp onu affedebilirdim.

"Fakat o, bunun yerine alçakça, uzaktan, günahkâr ve arsız tavrını korudu. Bu sebeple ben de karşılığında ona, bir fidanı topraktan söker gibi, mümkün olduğunca kibar ve içten davrandım. Çünkü ben vicdansızın tekiyim... Acımı yağmurlarla, rüzgârlarla paylaştım. Perişanlığımı yalnız kendime fısıldadım ve yalnızca tek ayağım üstünde durmaya karar verdim. Evet, en derin, en geniş kuyulara uzun uzun baktım. Derdimi, dayanılmaz acılarımı ve bir kez bağırmaya başlarsam dünya üzerinde hiçbir gücün beni durduramayacağından korktuğumu anlatabilmek için gecenin bir körü mezarlarını kazdığım kemiklerle konuştum. Bana ihanet etti... Kümesi yanan bir horoz gibi çığlıklar atıp, etrafta delice koşabilirdim. Sol elim, sağ elimi bıçağa uzanmasın diye tutmak zorunda kaldı. Ne pa-

hasına olursa olsun ondan kurtulmalıydım. Bu yüzden şu an Nagykálló Akıl Hastanesi'nde. Eğer gölgesi bile peşime takılırsa onu bu sefer vururum."

Şaşkınlıktan gözleri fal taşı gibi açılan Maszkerádi, Pistoli'nin cümlelerini patlamak üzere olan bir volkanı izlercesine dinliyordu. Ölümcül bir tuzakla oynadığını biliyordu ancak parmaklarını kapanın çelik pençelerinden çekemiyordu. Kadınları deli eden bu ahmak ve budala herifin sırrı neydi? Bezgin bir tren düdüğü, tepelerin ardındaki gecenin derinliklerinden koptu. Hayalinde korkunç bir ev, güherçile ile kaplı kalın bahçe duvarları ve tam karşısında oturan adamın güttüğü, başlarını kederli serviler gibi öne eğen kadınlarla dolu bir pasaj canlandı. Gücü kuvveti yerinde, kanlı canlı ve niyeti bozuk bu adamın... O pörtlek gözler, Maszkerádi'yi tıpkı bir hayvan terbiyecisi gibi hipnotize ediyordu. Eveline'i çağırmak iyi bir fikir olabilirdi... Ancak muhtemelen şimdiye dek romanlarından birine dalmış, uyurgezer bir halde dolanıyordu. Çakırkeyf Çingeneler celladın yardımcıları gibi karanlıkta edepsizce tepiniyordu. Zilzurna sarhoş kontrbasçıyı yere yatırmış güreşiyor, adamcağızın tepesine çıkıp sarhoş sarhoş üzerine su döküyorlardı. Köylü Çingeneler öte dünyadan gelen hayalet siluetleri gibi zift kaplı avluda boş boş dolanıyorlardı. Pistoli'nin sakin ve etkileyici sesi ara sıra duyuluyor, Çingenelerine sanki itişen köpeklermiş gibi, "Tamam, tamam, sakin çocuklar," diye sesleniyordu.

Bunu duyan Çingeneler kaldırımda dilenen bir dilenci ya da bir sokak köpeği gibi oldukları yere çömeliyor, devriliyor ya da uzanıyordu. Gece yarısının isli şöminesi önünde kıvrılıyorlardı.

"Peki ya üçüncü karınız?" diye sordu Maszkerádi.

Bay Pistoli sürahiden içindeki yangını söndürürcesine kocaman bir yudum yuvarladı. Yeniden nefes almaya başlaması birkaç saniyesini aldı. Sersemlemiş bir halde etrafına bakındı.

"Bu Tokay şarabı en iyi ağrıkesici bence. Sizi Hint fakiri gibi bir şeye çeviriyor. Kadının teki örgü şişini kalbime saplasa kanamaz."

"İçmeye devam edin Pistoli. Sarhoş olursanız açık saçık cümlelerinizi dinlerken utanmak zorunda kalmam. Sarhoşken bazı şeyleri yapmanıza izin verebilirim. Dün midemi bulandırıyordunuz, bugün ise hava değişti... Bahar geceleri değişken ve tahmin edilemez olabiliyor. Yıldızlarla ortak bir noktamız varmış gibi hissettirmiyorlar mı?" Lafını bitirince önündeki sürahiyi sarhoş misafirine uzattı.

"Ah, üçüncüsü mü? Beni çok severdi. Adı Mishlik'ti ama sanırım bir ismi daha vardı herhalde. Bir zamanlar Mishlik adında bir köpeğim vardı... Her neyse, Mishlik'in kaşları bitişik ve kalındı, dünya yıkılsa ayrılmazdı. Yüzü, kızıllara bürünmüş genç kızların bir kez olsun çıkamadığı kapalı pencerelerin sureti gibi, inanılmaz derecede soğuktu. Dudakları her daim sıkı sıkıya kapalı olduğundan ince bir çizgi gibi görünürdü. Bir kalenin sonsuza dek kuruyan kuyusu gibiydi. Çenesinin hatları keskindi. Her gece cinnet geçirip beni uykumda boğmaya kalkardı. Sessizliği sevdiğini söyleyip, yumuşak ve hassas parmaklarının narin dokunuşları sinsice, çaktırmadan boğazıma sarılırdı. Gırtlağımda dolaşan bir yılan gibiydi. Yataktan fırlayıp kaçmam gerekirdi. Fakat o da güçlü, kıvrak ve esnek bir kadındı. Kollarını ve bacaklarını etrafıma

dolar, dudaklarını dudaklarıma dayayarak ölümcül bir öpücük verirdi bana. Ağzı bir vampirinki gibiydi... Bedenimin öptüğü her yerinde arı sokmuş gibi kırmızı noktalar bırakırdı. İçindeki alevi görmeyeyim diye gözlerini sımsıkı kapardı. Belki de beni korkutup kaçırmaktan korkuyordu. Tek kelime etmeden, sessizce, ölümüne seviyordu beni. Zavallı şey, beni öldürmeyi istediğine dair tek bir imada bile bulunmadı. Evet, Mishlik'ten ödüm patlıyordu. Hava kararınca cesaretlendiğini fark ettikten sonra geceleri eve gidemez oldum. Onu dövmeye kalksaydım, plastik bir topa vurmaktan farkı olmayacağını biliyordum. Adımları öylesine sessizdi ki arkamda gezindiğini anlayamıyordum. Kımıldamadan oturur, uzaklara bakardı. Yukarı yakadan bu deli kadınla evlendiğim için kaç kere, acılar içinde pişman oldum bilemezsiniz!

"Uykularım, terk edilmiş yel değirmenlerinde sızlanan hayaletler misali hafiflemişti. Lanetlenmiş gibi bir o yana bir bu yana dönüyordum. Ölümünü bekleyen bir mahkûm gibi duyduğum her kapı gıcırtısında uykumdan sıçrıyordum. Sağlığımı, iştahımı ve umursamaz tavırlarımı yitirdim. Şafak vakti gelince Çingenelerimin eve gitmem için ısrar etmelerinden bile korkar olmuştum. Muhtemelen Mishlik'in hizmetindeler diye düşünüyordum. Tıpkı devasa akçaağaçların gecenin içine dağılan fısıltılarının yutkunmamı zorlaştırdığı gibi... Kendinizi asabileceğiniz kadar büyük ağaçların... Vaktimin çoğunu geceleri uyumayan ve her daim sarhoş gezen kör piyanistin yanında geçiriyordum. Kasvetli zenci piyanistin... Günlerce cenaze marşları çalıyordu. Kendime 'Don Sebastian' adını takmıştım. Yola çıkıp mezarlığa giden arabaları çeken

siyah heybetli atları izliyordum.

"Bir gece aklıma gelince Mishlik'e bakmaya gittim. Beni aldatırken yakalarsam işini bitiririm diye düşünüyordum.

"Gece yarısı penceresinin camına hafifçe vurdum. Bir zamanlar bu sulak bölgede yaşayan bütün kızlar beni cama vuruşumdan tanırdı. Aynen öyle, eski günlerdeki gibi ikna edercesine tıklattım camı.

" 'Kimsiniz?' diye sordu Mishlik.

" 'Don Sebastian' diye seslendim ses tonumu değiştirerek. Ama Mishlik'i kandırmak kolay değildi.

" 'Ön kapının anahtarını getiriyorum,' dedi panjurların ardından. Sanki geçerken uğramışım gibi hiç şaşırmamıştı.

"O gece hava çok tuhaftı. Rüzgâr bacaları dövüyor, mezarlıktaki mezarları kazan köpeklere havlayan tazılar gibi sesler çıkarıyordu.

"Apar topar ön kapıya yöneldim. Kemiklerimi, sevgili beyaz kollarımı saklarcasına ceketime sarınmıştım. Hani bahar gecelerinde eski sevgilinizin evinin önünden geçerken baş döndürücü bir telaşa kapılırsınız ya, saçımı önümden çekmek için işte öyle ölümcül bir arzu duyuyordum. Burada vazifesinin başında bir asker gibi öleceksem de kadınım tarafından bulunacaktı bedenim... Elindeki kartları dikkatle inceleyen bir kumarbaz gibi öylece bekledim. Başıma ne gelebilirdi ki?

"Mishlik kapıyı açtı.

"Tek kelime etmeden suratıma bakıyordu. Bu gece yarısı sürprizim onu hiç şaşırtmamıştı. Doğrusunu isterseniz yüzü bir yılanınki kadar ifadesizdi. Kafasından neler geçtiğini bilemeyiz. Ara sıra ağzını

açtığında gerçekten mutlu olurdum, çünkü asla yalan söylemediğini bilirdim.

"Yemek odasının ışıkları yanıyordu. Mishlik'in gecenin bir vakti uyanık olması fikri hoşuma gitmiyordu. Sabahlara kadar oturup ne dolaplar çeviriyor olabilirdi ki? Kadınları sürekli meşgul tutmalısınız. Çocuk bakmalı, bulaşık yıkamalı ya da uyumalıdırlar. Hiçbir şey yapmadan oturuyorlarsa, başınız büyük belada demektir.

"Durup sordum, 'Neden uyumadın?'

"Kollarını iki yana açtı.

" 'Eve geleceğini biliyordum. Boya küpü kadınlarından sıkılıp, karının temiz ellerine muhtaç olacağını biliyordum... Gel, sana masaj yapayım. Hamur gibi yoğurayım seni.'

"Şunu belirtmeliyim ki her zaman karılarımın omuzlarını, bacaklarını ve şişkin dizlerimi ovmalarını sevmişimdir. Er ya da geç işinin hakkını veren her erkeğin dizleri şişer. Belli bir yaşa geldiğinizde başkalarının sağlığını düşünmek sevişmek kadar önemli olur sizin için. Bu yüzden beni seven kadınların ağrıyan yerlerimi bulup ovmasını, kuşburnu kokulu parmaklarıyla çimdiklemesini beklerim. Ondan sonra başı okşanan bir kedi gibi uyurum. Ama Mishlik'in aklında başka bir şey vardı o gece. Beni boğmaya çalışacağını düşünüp kendimi uzak tutmaya karar vermiştim.

"Ceketimi çıkarıp yemek odasına geçtim.

"Yüce Tanrım! O manzarayı asla unutamam!

"Akıl hastanesinde olduklarını sandığım iki eski karım, yemek masasının etrafında oturuyordu. Masanın başında ilk karım, Sári, kısacık saçları, deli deli

bakan kocaman gözleriyle leş gibi *pálinka* kokuyordu. İçkisini yudumlarken beni görmezden geldi.

"Diğer karım Mári ise uzun bir yolculuktan dönmüşçesine kafasını masaya koymuştu. Tanrım, ne kadar kilo almıştı. Göbeği hamile kadınların karnı kadar şişti... Yüzünde öylesine acı dolu, öyle sefil bir ifade vardı ki ona kızamıyordum.

" 'Karılarınla oturup vakit geçirmeyecek misin?' dedi Mishlik. Kendine bir sandalye çekti ve kollarını bir hâkim gibi çapraz bağladı.

" 'Neler oluyor burada?' diye bağırdım. 'Bu zavallıları kim getirdi buraya?'

" 'Seni son bir kez görmek için geldiler,' diye yanıt verdi Mishlik.

"İlk işim kapıya koşmak olunca Mishlik sessizce gülümsedi. Anahtarı çoktan cebine atmıştı."

Pistoli konuşmasına ara verip şarap şirahisini kaptı. Şaraptan öyle büyük bir yudum aldı ki neredeyse gırtlağı deliniyordu. Maszkerádi şaşkın gözlerle adamcağızın maharetini izliyordu.

"Eee, size ne yaptılar? Neden gözlerinizi oymadılar?" diye mırıldandı.

"Evlilik haklarını istediler," diye yanıtladı Pistoli. Tekrar durdu, gözlerini kırpmadan masanın ortasına bakmaya başladı. "Siz görgülü ve kibar bir leydisiniz, daha fazla devam etmeyeyim.

"Ama gördüğünüz gibi hâlâ hayattayım. Beni kolaylıkla öldürebilirlerdi. Üçü bir aradayken beni çiğ çiğ yiyebilirlerdi... Anlaşılan o ki durumu nasıl idare edeceğimi biliyormuşum.

"Onlara şefkat gösterdim, yumuşatıp sakinleştirdim. Sabah olunca üçünü de Nagykálló Akıl

Hastanesi'ne yatırdım. O zamandan beri oradalar. Yine de her gece yatağa yatmadan evvel yatağın altını bir yoklarım. Karanlık sokaklara daldığımda arkamı kollarım. Bugün bile en ufak çıtırtıda yerimden zıpladığımı bilirim. Aya çıplak gözle bakmayı da sevmem. Ben buraların delisi Pistoli'yim. Hâlâ beni seviyor musunuz?"

"İçmeye devam edin. İçin de hiçbir şey hatırlayamayın. Beni, bu geceyi, baharı, hepsini unutun..."

Bayan Maszkerádi hayalet gibi ayağa kalkıp evin etrafını çevreleyen ıslak ve ıssız bahçeye yöneldi. Arada bir durup arkasına bakıyordu.

Pistoli'nin yüzü kıpkırmızı olmuştu. Gözlerini içi rahat bir halde sağa sola deviriyordu. Bayan Maszkerádi'nin bahçeye yalnız başına inmesine sesini çıkarmadı. Boş sürahiyi ağzına dayadığını fark edince kahkahalara boğulup sürahiyi tıpkı bir borazan gibi üflemeye başladı. Yumruklarını masaya vuruyor, sandalyesinde dans ediyordu. Saçlarını karıştırdı. Maszkerádi ümitsizce bekliyor, bahçeden onu izliyordu. Bu güvenilmez adam ayağa kalkıp, kafası karışık kadıncağızın peşinden gitmek istemiyordu.

Pistoli bir iki yudum daha şarap içti. Ardından hayalet misali, Çingenelerini de alıp gecenin karanlığında gözden kayboldu.

Bujdos'taki malikânede melankolik bir şafak söküyordu.

Bayan Maszkerádi o geceyle ilgili tek kelime etmedi.

5. PINAR LEYDİMİZ

Yabankazları sazların arasında ötüyordu.

Bahar vaktiydi. Her geçen gün daha çok kaz buraya geri dönüyordu. Gözle göremediğimiz daha çok kuş, uzun yolculuklarını tamamlıyordu... Kanal boyunca uzanan uzun otlara şarkılar öğretmeye geliyorlardı. Topraktan çıkan böceklerle oynamaya, çıplak ağaçların dallarında sallanmaya ve yoldan geçen gezginlere acı acı bağırmaya geliyorlardı...

Kadınların kurusun diye ovalara serdikleri beyaz gömlekleri katlayan da bu görünmez ellerdi. Bahar taşkınları akıp gitsin diye hızlıca kanal kazarlardı. Çukurlarda çömelip kurbağalara, ineklerin kuyruklarını nasıl çekeceklerini ve şapkalarının altında uyuklayan çobanların suratlarına nasıl atlayacaklarını öğretirlerdi. Malikânelerin saçaklarındaki yosunları sökmeyi ve bacaların yanında yükselen eski ve karanlık gider borularının içinden sabun köpüğü gibi tırmanıp, en tepeye çıktıklarında bacaklarını sallayarak oturmalarını da... Genç kadınların sırtını sıvazlar, horozların mahmuzlarını çimdikler, tüm gün koşsunlar diye tazılara zehirli otlar yedirirlerdi. Onlar afacan *kobold-*

lardı[19]. Dumandan halkalar, güneş ışığında patlayan köpüklerdi. Yağmur çiselemeye başladığında yaprakların altında kendilerini büzer, küçük yataklarında kıvrılır, at arabalarının arkasında saklanır, görünmez yarasalar gibi çiftçilerin saçlarını karıştırır ve karılarının gömleklerine asılıp, kızlarının örgülerini çekiştirirlerdi. Onlara ahududu bahçelerindeki esintiler ya da pencerenize vurduklarında sizi uykularınızdan uyandıran ılık yağmur damlaları da diyebilirdiniz. İhtiyar adamlara sataşır, kafalarını samanlara bastırır ve boyunlarına binerek onları sürmeye çalışırlardı... Ve genç adamları keklik gibi avlamaya...

Yağan yağmurlarla ya da perdeleri çektirecek kadar parlak güneş ışığıyla hayat, eski malikânede tüm tekdüzeliğiyle devam ediyordu. Eveline tavan arasında büyükannesinin geçen yüzyılda okuduğu bir düzine kitap buldu. Rengi solmuş yeşil ciltlerden Eveline'in kalbine akan romantik cümleler yayılıyordu. Jósika, Dumas, Sue, a Rocambole... Ah, keşke yeniden kış olsaydı! Şöminede yanan kütüklerin çatırtıları Eveline'e eşlik edebilseydi! Bayan Maszkerádi'yi sorarsanız, o da evin girişinde öylece durup manzarayı izliyordu. Bay Pistoli görüş alanına girdiği anda bu ibretlik soytarının kaçacak yeri kalmıyordu.

Bayan Maszkerádi geldiğinden beri romantik bekâr Hayalperest Andor Álmos, Bujdos'daki malikâneye uğramaz olmuştu.

Her insanın hayatında belli hassaslıklardan ve dikkate alınmayan önemsiz yaralanmalardan bolca vardı.

19. Alman mitolojisinde genellikle görünmez olarak dolaşan, değerli madenleri koruduğuna inanılan küçük cin. (ç.n.)

Sözcüklerini düşüncesizce seçen, bakışları dalgın, tavırları özensiz sevgili insan dostlarımız, kedilerin bazı kadınları uzaktan izlediği gibi diğerlerinin ayak izlerinden yürürken kendi kabuklarının dışına çıkıyor, bir şekilde ne kadar bilge ya da alaycı tip varsa görmezden gelmeyi başarabiliyorlardı. Elbette bahçede gezinti yaparken, otururken, hatta bu bir gemi bile olabilir, kendi hayalinizde karşılaştığınız bir bayana eşlik edebilirdiniz. Ve etrafınızda, hatta millerce ötenizde bir kedi olmadığından emin olsanız dahi, ne yazık ki o kediyi, bayan dostunuzun ayakları dibinde mırıldarken görmeniz an meselesiydi. Nereden geldiğini de asla bilemezdiniz. Yalnızca bu bahsi geçen bayanın durumdan gayet hoşnut olduğunu sezebilirdiniz.

Sözcükler ve diğer olaylar için de geçerlidir bu.

Bayan Maszkerádi yaklaşık iki yıl önce bir sohbet esnasında Budapeşte argosunda "taç" anlamına gelen *kronchi* kelimesini telaffuz etmişti. Bunun üzerine orada bulunan Hayalperest Andor Álmos bir şeylerden kuşkulanmaya başladı. Kısa süre sonra Bayan Maszkerádi Bujdos'taki aynı evde birtakım "köylü hödükler" ile öyle dalga geçmişti ki Hayalperest Andor Álmos'un neredeyse gözü dönüyordu. Bayan Maszkerádi'nin yaptığı ise sadece Budapeşte ağzıyla konuşan eğitimli insanlar ile yüksek tabaka içindeki modayı takip etmekti... Hırsız jargonuyla konuşmak oldukça havalıydı. Bir yaz boyunca bütün Budapeşte'yi saran şapkayı elde taşıma modası çoktan geçmişti. Romantik bekârımız Hayalperest Álmos doğal olarak "köylü hödük" lafının kendisine söylendiğine inanıyordu. Alındığını belli edecek tek bir

kelime bile etmedi. Onun yerine sadece malikâneye yaklaşmıyordu. Hayalperest Álmos'un neden ortadan kaybolduğunu sormak için Bayan Maszkerâdi fazla gururlu, Eveline de fazla naifti. Maszkerâdi, ertesi sene de Eveline'in Bujdos'taki evine kalmaya gelince Álmos'un yine ortalıkta görünmeyeceğini baştan kabullendiler. Bazı kapılar yalnızca içeriden açılırdı. Tıpkı Hayalperest Andor Álmos'un kırılgan doğasının kendi üzerine kilitlediği kapılar gibi... Álmos, çiçek kadar narin bir beyefendiydi. (Hiçbir şeyi üzerine almayan, gürültücü, hayatını bir çırpıda tüketen, her daim yeniden kavgaya tutuşmaya hazır ve kin güden, ardından âşık olup sabahında her şeyi unutan, bir gece önce sakallarını öfkeyle balmumuna daldırdığı masada hayatı yeniden yaşamaya başlayan köylülerin tam zıttı bir adamdı.)

Peki, yabani kazlar sazların ortasında ötmeye başlayınca ve her gece Eveline'i hayal ederken bu romantik ruh, vakit geçirmek için neler mi yapıyordu?

Bulutlu bir öğleden sonraydı. Evin içi sanki bütün dedeleri portrelerinden fırlayıp birer sigara yakmış gibi duman altı olmuş vaziyetteyken antika madalyonlar, Maria Theresa talerleri ve Roma paraları onu eğlendirmekte yetersiz kalıyordu. Elleri arkada bir ileri bir geri yürürken hiç bitmeyecek yağmurlar gibi gittikçe kötüleşiyor, sonunda kendini derin derin iç çekerken buluyordu. Sanki büyük bir keder kapıdan içeri sızıp, gecenin köründe ayaklarını sürüyerek yatağının kenarındaki terlikleri giymek için çömelen yaşlı bir adam gibi eski yağmurlukların altına saklanmıştı. O öğleden sonra, Hayalperest Andor Álmos tüm derdini ve acısını paylaşmak için eski sevgilisinin,

Madam Risoulette'in yanına gitti.

Risoulette, köyün sulak bölgesinde bir zamanlar Franciscan manastırı olarak kullanılan şatoda yaşıyordu. Kemerli koridorlarında minik beyaz pencereleri ve yuvarlak avlusunda neredeyse çatılara kadar uzanan kavaklar olan bir şatoydu burası. Masumiyetin dingin kokusuyla dolu, saat tıkırtılarının melodileriyle yankılanan, temiz ve dünyadan uzak bir yerdi. Risoulette'in kocası emekli bir kaptandı ve gut hastasıydı. Acı dolu bedeni, barometreler ve hava camlarıyla çevriliydi. Ona göre hayatta sorulması gereken iki soru vardı. Hava nasıldı ve yemekte ne vardı? Başka hiçbir şey umurunda değildi. Yıllar geçtikçe Risoulette çevredeki herkesin kalbini kazandı. Ve hepsi de Risoulette'in, evlenme teklifi ettiği gün ne giydiğini, randevularının ve özel anlarının hiçbirini ve hatta aralarında geçen, zamanla toza dönüşmüş cümlelerin birini bile hatırlamayan kocasını asla affetmeyeceğine inanırdı. Kadıncağızın inanılmaz bir hafızası vardı. Kimsenin yüzünü başkasıyla karıştırmazdı. Hiçbir erkeğe, birlikte olduğu diğer adamdan bahsedip onu utandırmazdı. Hepsi de Risoulette'in gözyaşlarına boğulacağından emin bir halde, kalbi artık sonsuza dek onlara ait olacakmış gibi ayrılırlardı yanından... Ve her biri onu başka bir isimle tanırdı. İnançlarından mı, yeni bir aşkın değişik gelişinden mi bilinmez ama her sevgilisine kendini bambaşka tanıtırdı. Hayalperest Andor Álmos için Risoulette'ti. Álmos'un, Doğululararınkine benzeyen esmer tenine ve şen şakrak zarafetine olan hayranlığından ötürü hem Doğu'yu, hem de Batı'yı anımsatan bir isim olan "Risoulette"i seçmişti. Risoulette iyiliğin vücut bulmuş haliydi. Sevgilisinin ahlâksız kaçamak-

ları için her zaman hazırdı ve asla şikâyet etmezdi. Ayrıldıkları zaman birazcık rengi atar, bir süre kiliseye dadanırdı. Önemsiz bir iki hastalık atlatır, ancak eve geri dönme vakti gelince arabaya yapışmaya çabalamazdı. Kaptanın yanına oturur, barometreyi bir ömür izleyecek gibi görünürdü. Asi buklelerini yatıştırmaya çalışır, beline siyah kemerini takardı. Evin ihtiyaçlarını alır ve kendisine gelen mektupları öptükten sonra yakardı. Etrafta dolaşırken karşısına çıkan sahte anılar onu ürkütmezdi. Şuradaki taç, oradaki terlik ya da şu gömlek gibi... "Kocam ben ne söylüyorsam ona inanır!" Hiçbir erkeğin, ona lütfettiği değerli anlara ihanet edecek kadar adi olmadığını düşündüğünden endişelenmesine gerek kalmıyordu.

Hayalperest Andor Álmos'un mutlu günlere yelken açıp, kendisinin de Risoulette olduğu zamandan bu yana neredeyse on yıl geçmişti. Yaşadıkları her şey aşklarının mükemmel ve ölümsüz olacağına işaret ediyordu. Duygusal genç adam aklını yitirmenin eşiğine gelmişti. Düşünmeden ve tereddüt etmeden kendini, Risoulette'in baş döndürücü beyaz ellerine bırakmıştı. Aşkları sürerken acıyı, zevki, fedakârlığı ve romanlarda okuduğunuz, hayata dair her şeyi yaşadılar. Her şey bittiğinde Hayalperest Andor Álmos yarı sersem, mutlu ve ilgisiz hale geldi. Bütün dünyanın kendi aşkı sayesinde döndüğüne inanıyordu. Yıllar sonra geriye dönüp baktığında hayatının karanlık mezarlığındaki tümsek mezarları tek tek seçebiliyor, höyüklerdeki gaz lambalarının titrek ışığını hâlâ görebiliyordu. O zamanlar her bir günü Austerlitz Muharebesi gibi geçiyordu. Yeleğinin cebindeki saat bile çalışmayı durdurmuştu. Hayat yaz zamanı Tisza Nehri'nin kıyısın-

da upuzundu ve öylece kıvrılıp akıyordu. Her sabah, Risoulette'in adını haykırınca başlıyordu. Ve her gece rüyaların panjurları, Risoulette'in eliyle indiriliyordu. Elbette tüm bunlar, tepelerin ardında tangırdayarak uzaklaşan bir araba gibi gelip geçti. Risoulette, geceyi geçirdiği ormanın o tuhaf yuvasında bir iki tüyünü geride bıraktığını fark ettirmeden salıyordu kuşu ve bu işte oldukça da başarılıydı. Risoulette'i kollarına aldığında ve içlerindeki aşk ahenkle nefes alıp verdiğinde Hayalperest Andor Álmos'un aklı başına geliyordu. Aynı anda düşünüp, hissetmek, bir zamanlar nadide bir ikonayı incelemek için tesadüfen bulduğu o eski kilisedeki anılarını canlandırıyordu. Risoulette ona derin kanyonlarda ve baş döndüren asma köprülerde rehberlik etmişti. Onun vardiyasında kimsenin intihar etmeye kalkışmaması ile gurur duyuyordu. Yine de yıllarca pek çok kişi akşam vakti yalnızlığını avuturken; ocak başında, bir şişe şarap eşliğinde Risoulette'le geçirdikleri günden söz etmeden duramadı.

Yaşlı beyefendilerin Risoulette'e "Pınar Leydimiz" diye hitap etmesinin sebebi, düzinelerce kişinin susuzluklarını gidermesiydi.

Ancak Risoulette her defasında Kaptan'ın yanına dönüyor, eski âşıkları onu yalnızca rüyalarında görüyorlardı.

Kaptan misafirlerini oldukça içten karşılar, ardından onlara hemen hastalığını anlatmaya başlardı. O sıralar da yalnızca birileriyle bu şekilde vakit geçiriyordu.

"Topuğunuzda hâlâ var mı? Yanlış hatırlamıyorsam, dizinizin yanı sıra belinizde de gut vardı değil mi?"

"Kurtulmanın imkânı yok," diye yanıt verdi Hayalperest Álmos. Sesi kendi dertleriyle Kaptan'ı eğlendirdiği eski günlerdeki gibi bezgin çıkmıştı.

"Bahar vakti, bütün yılın en hassas zamanıdır. Tam ara zamandır. Ne kıştır, ne yazdır. Tehlikelidir. Bu vakitlerde burnumu bile dışarı çıkarmaya yeltenmem açıkçası; ancak küçük hergele, aptal hizmetçiler ne zaman kapıyı açsa aradan hemencecik sıvışıyor. Doğruyu söylüyorum, bacaklarım camdanmış gibi hissediyorum. Bu çılgın dil, gut kelimesini alıp alelade bir aile toplantısına falan dönüştürebilir. İşin aslı, sizi ölümüne meşgul ediyor olmalıyım. Neyse, ben sizi alıkoymayayım. Sizin de hasta olduğunuzu biliyorum."

Kaptan lafını bitirince kürk ceketlerden ve şallardan kestiği parçalarla kendi tasarladığı rahat koltuğuna geçti. Bıyıklarını kıvırdı. Suratı kıpkırmızıydı. Köyün meteoroloji uzmanı öylece orada oturuyordu. Kulak tırmalayıcı sesiyle devam etti.

"Gidin karımla konuşun. Zavallı, hastalığım yüzünden çok bunaldı. Lütfen ona karşı nazik ve kibar olun. Benim zavallı karım kadar acı çeken kadın sayısı çok azdır. O bana cennetten gönderilmiş bir melek. Ne yazık ki elleri eskisi kadar narin değil artık. Bu dünyadaki her şey yaşlanıyor, Andor. Gutum yakında yirmi yaşına basacak. Söylesenize, Almanların guta tedavi bulduğu gerçekten doğru mu? Ya da neyse, haydi tutmayayım sizi. Sanki tedavi olsam ne olacak. Her şeye yeniden başlamam gerekecek, ben de hiçbir şeyi değiştirmeyeceğim... Değişiklik başkaları için iyidir, arkamızdan gelen nesiller için falan. Bu yüzden on yıllık gazeteleri okuyorum. Etrafımı ölen insanlarla, olup biten olaylarla dolduruyorum. Yeni icat dünya-

nızı hiç anlamıyorum."

Kaptan tıpkı bir heykel gibi, koltuğunda öylece oturuyordu. Muhtemelen o esnada kendini yeni bir hayatın pençesinden kurtardığı için hastalığına şükrediyordu.

"Günümüzde herkes sosyalist kesildi başımıza. Eskilerden bir ben, bir de gutum kaldık," diyerek son bir kez daha Hayalperest Álmos'un elini sıktı. Hayattan isteyebileceğiniz tüm güzel şeylere veda eder gibi bir hali vardı. Kafasında samur kürkünden yapılma bir şapkayla biraz sonra sosyal hayatının gerçekten bittiğini kanıtlarcasına kendi ayağıyla sohbet etmeye başladı.

Risoulette'teki tek değişiklik, boynuna bağladığı beyaz fulardı. O da muhtemelen bir ara eve bacadan girdiği gün boynunu çizdiği içindi... Gözleri, ipek gibi yumuşak, baştan çıkarıcı gülümsemesi ve davetkâr yüzü her daim erkeğini çok önemli biriymiş gibi hissettiren bir teslimiyet duygusu yaratıyordu. Gözleri tereddütle havada asılı kalıyor, uzaklarda bir noktaya kilitleniyordu. Kimsenin fark etmediği bir buluta bakıyor olabilir miydi? Yüzündeki ifadeden, bir şeyler beklediği anlaşılıyordu. Tren istasyonlarında uzun süredir özlem duydukları yolcularını getirecek trenleri bekleyen kadınlar gibiydi.

"Gerçekten sen misin?" diye bocaladı. Şaşırmıştı. Ancak çabucak toparladı. "Ayak seslerinden tanıdım aslında. Baktım oda oda, bu yana doğru yaklaşıyorsun; yerimde duramadım. Büyük bir şeyler olacak gibi hissettirdi ayak seslerin, hani takvimde bayram günlerinin yaklaştığını görürsün ya aynen öyle. Bunca zamandır neredeydin?"

"Eveline'le ilgili tavsiyeni almaya geldim."

"Büyük aşkınla ilgili mi?" diye yanıt verdi Risoulette şaşırmadan. Hastasının dileklerini duyduğunda asla yadırgamayan bir hemşire gibiydi. "Pekâlâ, onu davet ederim... Hemen... İkiniz burada rahatça buluşabilirsiniz. Artık kimse ziyaretimize gelmiyor nasıl olsa."

Yıllardır bu ânı bekliyormuş gibi istekli görünerek (büyükannelerin, yetişkin kızları yan komşunun oğluyla buluştuğunda onları gizlice dinleyip sinirlendikleri gibi, dudaklarında biraz şikâyetçi ama hafif bir gülümseme vardı) kâğıt kalem çıkardı. Mor mürekkebiyle ve manastırda yüksek tabakadan genç kızlara öğrettikleri yazı tekniğiyle kaleme aldığı mektubunda Eveline'i bir fincan kahve içmeye ve sohbete davet etti. Çok değil, eskisi kadar parıldamayan yakut ve zümrüt yüzüklerle dolu narin elleri bundan bir süre önce bambaşka mektuplar yazardı. Erkekleri mutlu eden, kalplerine yakın taşımak isteyecekleri türden, uzun, şehvetli ve entelektüel mektuplar... Ancak erkekler çok maymun iştahlıydılar. Mektubu zarfa koyarken Andor'a gülümsedi.

"En başarılılarımız bile kadınların kutsal üçkâğıtlarından uzak kalamaz. Benim yaşımdaki kadınlar erkeklerle kadınları buluşturmaktan zevk alırlar. Kocam, dünyadaki tüm gut hastalarının derdini dinlemek için ölüp bitiyor olabilir. Ben her bir günümü sevgililerimin yanında ufak kaçamaklarla geçirmeyi yeğledim... Hepsi de çok güzeldi... Ne yazık ki bana akıl verecek kimse yoktu. O yüzden kimi zamanlar işler yolunda gitmedi. Ben kırılgan biriyim, hassas bir varlığım. Gezgin müzisyenlerin gelip pencerenin

altında çaldığı şarkılar gibi, kalbim pek çok fanteziyle dolu... Düşünüyorum da... Gerçek şu ki yaşlanıyorum. Ama seni hâlâ seviyorum. Akasyaların açışını sevdiğim gibi... Seni her zaman sevdim, hep hayalini kurdum. Senin... Bizim... Rüyalarımda uzaklara gitsen de hep geri döndün. Böyle konuştuğum için kusura bakma. Gelecekle ilgili tahminde bulunmak beni eğlendiriyor, biliyorsun. Eveline buraya gelecektir. Ben de yaşlı kocamla ilgileneceğim. İnsanların dediği gibi cadının teki olsaydım neresinin ağrıdığını hemencecik bulabilirdim."

Hayalperest Andor Álmos şapkasını elinde çevirmeye devam ediyordu. Kendini üfürükçüye gelmiş biri gibi hissediyordu. Bir zamanlar çokça vakit geçirdiği, sevgisini gösterip, dindar bir adam gibi yüreği kocaman bir mutlulukla dolarken açık yeşil kilimin üzerinde diz çöktüğü bu eski odaya lanetlercesine bakıyordu. Küçük eski dostları, tenekeden minik askerler antika duvar saatinin üzerinde, minik Ortaçağ köylerinin girişinde bıkkın bir halde aynı yerlerinde duruyordu. Duvarlarda dik burunları ve katı görünüşleriyle felçli dedelerinin ve kadın oldukları yalnızca kıyafetlerinden belli olan büyükannelerinin portreleri asılıydı. Portreler Hayalperest Bay Álmos'un neler yaptığıyla ilgili ilginç öyküler anlatır gibiydi. Bu dilsiz, durağan yaşlılar tüm sonsuz yeminlere, antlara ve dualara tanık olmuşlardı. Ne düşünecekleri sorulmadan, sonsuza dek taşıyacakları bir kelepçe gibi ölümleri üzerine edilen yeminlerden başka tek kelimenin edilmediği o noktaya gelindiğinde, bitmek tükenmek bilmeyen sızlanmaları izlemek zorunda kalıyorlardı.

Evet, Hayalperest Andor Álmos burada, bu âciz

bakışlı, mutluluğu ve memnuniyeti suratından okunan ve sevgilisinin itiraflarını dinlemeye hazır olduğunu ifade eden, beyazlar içindeki utangaç kadının önünde diz çökmüştü. "Lütfen... Yapma... Böyle bir armağanı, bu mutluluğu hak etmediğimi sen de biliyorsun. Benimle uğraştığın, beni bu kadar düşündüğün yeter. Hele seni bundan sonra ara sıra görmeye devam edeceksem... Kalbinde yanan ateşi, hislerinin kıvılcımlarını benden daha iyi kadınlar için saklamalısın. Ben senin hayatında yalnızca yolun kenarından geçerken gördüğün bir ağacım. Gelip gölgeme sığındığında ılık esintilerimle yüzünü ferahlatan bir ağaç..." Risoulette'in ağzından çıkan sözler bunlar olmalıydı... Ya da hiçbir şey söylememiş de olabilirdi. Her ne kadar birbirlerinin yaşam kaynağı olsalar da Álmos'un ağzından çıkacak kelimeleri durdurmak için iki eliyle sarıldı adamcağıza... "Her neyse, sen de bir gün beni, başıboş serserilerin fahişelerini terk ettiği gibi bırakıp gideceksin. Gençlik hayallerim gibi uzaklara gidecek, kaybolacaksın. O yüzden sus artık. Kalbim senin için parçalanırken durumu açıklamaya çalışma..." Ancak odadaki manzara aşkını ilan edecek bir adamın huzur dolu görüntüsünden başka bir şey değildi. Erkeklerin içini dökmek için kullandıkları en büyük silah süslü konuşmalar ve aşk dolu itiraflardı. Kadınlar ellerini, taşmaya başlayan nehirlerin önüne bir bent gibi çekerler; kelimelerden oluşan bir sel doğudan, batıdan, peri masallarından, rüyalardan ve tıpkı dünyanın dört bir yanındaki kervansaraylardan getirilen mucizeler gibi dökülmeye başlardı. Kafalarını yere vurmaktan büyük zevk duyan adamları durdurmaya çalışmak boşa kürek çekmek demekti... Bir erkek aşkını itiraf

etmeye yeltendiğinde yapabileceğiniz tek şey geri kalan diğer tüm yaşlı huysuzları kapı dışarı etmekti. Onların tüm o 'her şeyi biz biliriz' tavırları, kuru ve öte dünyadan gelmişçesine soluk benizleri, bu tarz önemli konuşmaların şaşaalı sahnelerine yakışmıyordu. En fazla, batıl inançlarına düşkün bir kocakarıyı alelacele giydirip, yağmurlu günler geri geldiğinde o gün söylenenleri yeniden anlatabilsin diye kuytu bir köşeye oturtabilirdiniz. Âşıkların itirafları! Mezar başlarında atılan uzun nutukların aksine mutlu anlar yaşatan nadide konuşmalar... Ölen tanıdıklarımıza tek bir soru sormamız gerekiyordu. Acaba dünyadaki günlerinde aşklarını itiraf etmişler miydi?

Hayalperest Andor Álmos, hayata ve aşka dair bildiği her şeyi Risoulette'den öğrenmişti. Yakınlaştıkları anların, birlikte yedikleri yemeklerin, içkilerin, uzun yürüyüşlerin ve aşkın ateşiyle yaptıkları küçük kaçamakların hayatın en kıymetli, en keyif verici anları olduğunu Risoulette öğretmişti ona. O ise bunca şeyi Szatmár'daki yaşlı teyzelerinin yanı sıra, adı çıkmış Marquis'in yemek kitabından öğrenmişti. Dış görünüşü göçebe bir Çingene'ninki gibi vahşi, gözleri geceleyin kamp ateşinde biledikleri bıçaklar gibi ışıl ışıldı. Arada sırada kendini sevgilisine teslim etmeden önce vahşi bir hayvan gibi yırtınsa da dudakları, yaydığı parfüm kokusuyla sımsıkı kapanır, simsiyah buklelerini Carmen'in operasını anımsatacak şekilde tarar ve düğün gecesine hazırlanan bir prenses gibi vücudunun her yerine ayrı ayrı özen gösterirdi. Risoulette Huşluk'tan gelen zavallı asilzadelere, minicik ayaklarıyla asilzadelerin kanayan kalplerini ezebilsin diye göğüslerini memnuniyetle açtıracak cinsten şeh-

vetli büyülerde uzmanlaşmıştı. Bu kadın her yönden inanılmazdı. Etkileyici burnu, kapkara kirpikleri ve asil boynuyla, hassaslığı onu kandırılması zor biri haline getiriyordu. Kapris yapacağı tuttuğunda şairlerin, uğruna şiirler dizdiği zehirli kadınlara dönüşüyordu. Dilsiz bir sihirbaz gibiydi. Sırlarını kendine saklardı... Gözyaşları da kahkahası da pek çok erkeği idam sehpasına götürürdü. Ancak Risoulette, bir güvercin gibi uysaldı... Bahar vakti gibi ondan da asla sıkılmazdınız. Sohbetleri keyif vericiydi, kendinizi maceralı bir gezi rehberinin sayfalarında hissederdiniz. Sesiyle, bir çocuğun topuyla oynadığı gibi oynardı. Sanki sadece kendinizi iyi hissedesiniz diye doğmuştu. Keyif kelimesinin vücut bulmuş hali oydu...

Hayalperest Andor Álmos gri saçlarla dolu kafasını duvardaki gemi penceresine yasladı. Düğünlerine çok az kalan nişanlı çiftler gibi pek çok kez birbirlerine bakmışlardı bu pencerenin camında... Şimdiyse şaşkına dönmüş bir halde bu kadını nasıl terk edebildiğini merak ediyordu. Burada evcil bir kirpi gibi el üstünde tutulmasına karşın uzaklara gitmeyi yeğlemişti. İnatçı bir çocuk gibi uzak köşelere kaçıp, tek başına balkabağı çekirdekleri çiğnemeyi seçmişti.

***

Seçkin tabakadan insanların âlem yapmaktan sıradan bir hayat sürmeye vakit bulamadıkları dönemlerden kalma üstü açık bir araba avluya yanaştı.

Eveline kurdelelerle süslü bir şapka takmış, gri elbisesiyle arabacının yanında oturuyordu. Kısa kuyruklu benekli atlar yol boyunca neşeyle tırıs giderken dizginleri tutan Eveline'in elleri şimdi tüm var olma nedenleri buymuş gibi delicesine titriyordu.

Beyaz panjurlu pencerenin ardında Hayalperest Bay Álmos iki kadının kırmızı tenteli verandada selamlaşıp birbirlerini kucaklayışlarını izliyordu. Vakur ve ölçülü Risoulette genç bakireye, masumiyetine imrenircesine nazikçe sarılıyordu. Eveline'i iki yanağından da öptü. Artık tanıştıklarına göre rakip sayılmazlardı. Kırklarına merdiven dayamış kadın ile henüz yirmilerindeki genç kız aynı adam için yarışmaktan vazgeçiyordu. Yüksek sosyete leydisinin hayatını köyde geçirmeye karar vermiş bu kızcağıza olan sevecen tavrına nazaran Eveline'in duruşu asil, seviyeli ve küçümseyiciydi.

Kaptan bu genç hanımı, arsız bir atı sakinleştirmeye çalışır gibi bacaklarını yere vurarak girişte karşıladı.

Beyaz kapı açıldığında Eveline'in gözlerinden, en az Hayalperest Bay Álmos kadar şaşkın ve kafasının karışık olduğu anlaşılıyordu. Sanki yalnız hülyalarından henüz uyanmış gibi, peri tozları hâlâ kirpiklerinden dökülüyordu. Arkasına bakmak üzere döndü. Gözü yaşlı Risoulette sonsuz bir cömertlikle başını sallayıp ortalıktan kayboldu.

"Beni mi görmek istedin?" diye sordu Eveline.

Geyik derisi eldivenlerini çıkarıp, bir çiçek misali elini Hayalperest Bay Álmos'a uzattı.

"Şey, Kaptan'la karısının evine gelmek benim de aklıma gelmeliydi. Ama inan bana Andor, miskin bir kediden farkım kalmadı. Günler çok hızlı geçiyor ve açıkçası ben de hemen hemen düşünecek vakit bile bulamıyorum. Hayat benim için asla gidemeyeceğim ufkun ardındaki dağlar kadar uzak artık. Oralarda başka şehirlerin, insanların, başka başka hayatların

olduğunu neredeyse hiç düşünmüyorum. Bir avuç külün ortasına yuva yapmış gibiyim. Sıcak kaldığı müddetçe halimden memnun olacağım."

Andor, Risoulette'le konuştuğu tonda ona yanıt verdi.

"Kolayca unutabilen adamlardanım ben. Fakat bu özelliğime asla gereğinden fazla önem verip, kendimi de kandırmadım. Hak ettiğinden fazla gururlanmayan bir adamım diyelim. Hayat bir çırpıda geçiyor... Bunlar önemli şeyler değil. Enteresan şeyler de değil... Zaman yeni yerler, farklı şehirler, başka yüzler göremeden geçiyor. Kendi köşesinde, alnına indirdiği şapkasının altından bilinmeyen yolları ve sıradan yabancıları izleyen bir bekçiden farksızım. Hepsinin gözü ufkun ötesinde... Düşünceleri yabancı mucizelere dalmış, kendi yollarında ilerliyorlar. Biri Ümit Burnu'nda karaya oturuyor, diğeri Hong Kong'da uyuşturucu batağına batmış halde idam ediliyor. Bir başkası korkunç diyarlarda talihsiz bir göçmen kuş gibi kendi etrafında daireler çiziyor... Herkes yollarda, yaşamak, görmek ve hissetmek için ölüp bitiyor. Cinnet geçiriyor. Yeni kokular duymayı, tanımadıkları kadınların saçlarına dokunabilmeyi, başka lezzetler tatmayı, sevişmeyi ve denizciler gibi hepsini unutabilmeyi arzuluyor... Çoğu erkeğin istediği şeyler bunlar. Ben ise kendi çöplüğümün sınırlarından çıkmadan mutlu olabiliyorum. Mağrur, donuk, keçi gibi inatçı biri olarak gönüllülükle, kendimi beğenerek her şeyden elimi eteğimi çekiyorum. Tepemdeki küçük damın altında hayat delice gümbürdeyerek, karmakarışık ve umarsızca akıp gidiyor. Eşi olmayan bir sincap, ormanın kıyısında melankolinin dibine vurmuş kör

bir karga olabilir miyim? Bir insan olarak kesinlikle hayır; hayır, asla çoğu erkeğin istediği şeyi istemiyorum ben. Sanırım yalnızca, nefes alan herkesin yaptığı şeylerden tiksinip, hiçbirinden etkilenmeyen, etrafında olup bitenleri gören ve izleyebilen bir ölüyüm. Bir zamanlar Munkács'taki dükkânların önünde pipolarını içen Türkler gibiydim. Şimdiyse bir nevi tatildeyim. Gerçek şu ki hiçbir şey istemiyorum sevgili leydim."

"Ama beni görmek istedin, öyle değil mi?" dedi Eveline. Birazcık kızardı. Kendinden emin olmayan kadınların yaptığı gibi gözlerini kaçırıp eteğini düzeltti.

"Ah, sen... Sen sanırım anılarımda canlanıp uğruna sarhoşça, delice hıçkırıklara boğulduğum tek kişisin... Hıçkırıklarım o denli yankılı oluyor ki düpedüz bundan keyif alıyor gibi hissediyorum... Yatağıma uzandığımda tek düşündüğüm sensin. Kuş gibi titrek hüznün, başka dünyaları yansıtan gözlerin... Çok güzelsin... Korkunç güzel... Bambaşka bir dünyadan gelmiş gibisin... İrili ufaklı takımadalar, Maluku'nun gizli kokuları, kirpiklerinden dökülen neşeli taşkınlar, alnında birbirinin kovalayan rengârenk gölgeler ve bastığın yerlerde filizlenen çiçekler hep senin işin. Benim için tam bir bilmecesin. Gecelerimi senin yalnızca sıradan bir kadın olduğunu haykırarak geçiriyorum... Rüyalarımın ortasında eli bıçaklı bir katil gibi odamın kapısını aralayıp beni darmadağın eden bir baş belasısın... Kapıya sarılan soluk benizli bir ölüsün ve beni öbür tarafa çağırıyorsun... Sen hem ölüm, hem de hayatsın..."

"Zavallı adam," diyerek Álmos'un alnını okşadı Eveline. Bir erkeğin gözyaşları karşısında her kadının

yapacağını yapmıştı.

Hayalperest Álmos sözlerini yeniden, ortalıkta görünmeyen Risoulette'le konuştuğu gibi seçmeye başladı. Ondan öğrendiği her şeyi kullanacağı son bir sınavı daha geçmesi gerekiyordu.

"Biliyorum, böyle âciz ve hassas durumlarda bir leydiye itirafta bulunmak oldukça ödlekçe... Birazdan söyleyeceklerimi unutmak için tek başıma ciddi anlamda içmem gerekecek. Acı dolu bu anıları silebilmem için kötü şeyler yapmam gerecek... Uzaklara gitmem, yabancı şehirlerde gecenin bir vakti kendime şoför babalarından birkaç gelin satın almam... Açgözlü pezevenklerce kerhanelerde soyulup soğana çevrilmem... Şunu söylemeliyim ki senden tiksiniyor, nefret ediyorum ama sen olmadan da yaşayamıyorum. Başka birini sevdiğini bildiğimden, benim için adi bir kadından farkın yok. Muhtemelen Budapeşteli genç bir taksici ya da kumarbazdır? Ya da yaşlı kadınların yerine senin para yedirdiğin bir atlıkarınca makinisti? Şanghay'da seninle bir gece uğruna servetler harcayacak birilerini bulabilecek kadar gençken bir jigolo tutman midemi bulandırıyor... Ve bana büyükannemi hatırlattığın için de senden nefret ediyorum! Boğazıma takılan bir şey gibi beni öldürüyorsun. Rüyalarımda kanımı emip beni serseme çeviriyorsun. Erkekleri vahşileştiren bir kadınsın sen. O âna dek yiğitlikleri, cesaretleri ve aşk için kendilerini feda etmeleri ile bilinen erkekleri... O kadar yeni ve yabancısın ki yalnız geceleri nefes alan şehirlerdeki kadınların etekleri altında seni bir türlü bulamıyorum. Ve üstelik seni ararken o kadar çok dolaştım ki artık ayaklarımı hissetmiyorum bile... Tüm o orospuların ve rahibelerin

arasında seni ararken..."

"Zavallı şey," dedi Eveline. Kanadı kırık bir kuş gibi kollarını indirdi.

"İçimde caz esintileri uyandırıyorsun... Şekerkamışı tarlasındaki düğünlerde zenci köleler ağızlarını açıp herkesi derinden etkileyen o dans şarkılarını söylemeye başladıklarındaki gibi... Ayışığı altında Tisza'nın kıyısındaki balıkçı tavernasında kalplerin parçalandığı, insanı intiharın eşiğine getiren Macar türküleri gibi... Büyükbabamın valsleri gibi, pazar günleri piyanomdan yükselen tınılar gibi... Farelerin viyaklayıp ortalığı sirk alanına çevirdiği gibi... Akıl hastanelerinden yükselen bitmek tükenmek bilmeyen çığlıklar gibisin. Sen, aşksın."

"Lütfen canımı yakma..."

"Korkma. Kırkına basmış her adam gibi sevişmek, çılgın seks partileri vermek için yanıp tutuşan ancak yüzyıllık bedenini, leydisini tatmin etmesi için tuttuğu sokak müzisyeninin şarkılarını yan odada hıçkırıklarla dinleyerek avutan bir adamım ben... Yaşlı, hasta ve delinin tekiyim. Bir zamanlar yatılı okulda çılgın kızlarca takılmış, koridorda kendini düşüncesizce ve hovarda bir şekilde, zaferleriyle böbürlenen bir adamın kollarına bıraktıkları anda da yere atılan, kullanılmış, eski bir şapka gibiyim... Gece bekçisinin bulduğu ve bastonuyla dürterek eğlendiği, üzerinde pek çok ismin işlenmiş olduğu eski bir şapka... Yalnızca seni arzuluyorum. Yalnızca senin için kıvranıyorum..."

"Seni iyi edeceğim. Ben bahar kadınıyım. Sana hayranım ve seni seviyorum. Yalnızlığında senin yanında olup, senin için kendi evinde keman çalan bir

cırcırböceği olacağım. Lütfen artık daha fazla acı çekme."

Eveline ellerini adamcağızın eline koydu.

Ancak Álmos'un kalbini parçalayan şeyi durdurmak mümkün değildi. Çellosu çok uzun zaman sessiz kalmıştı ve şimdi köşesinden çıkartılıp, Baron Münchhausen'ın şömine başında melodiler çıkaran donmuş kornası gibi kederli şarkılar çalmaya zorlanıyordu.

"Seni buraya neden mi çağırdım? Çünkü bir zamanlar gençtim, aç ve amaçsız bir sokak müzisyeni gibi şu pencerenin altında şarkılar söylüyordum. Burası içimdeki bütün hisleri boşalttığım yer. İçimde öbür tarafa götürecek bir damla kan bile kalmadı. Mezarımda büyüyecek bir çiçek yok. Burası bir şekilde desteden kaçmayı başarıp, mutlu bir kupa valesi gibi diz çöktüğüm yer... Burası aynı anda hem Koç, hem Boğa, hem de Aslan burcu olmak zorunda kaldığım yer... Bir zamanlar tam burada, tavanda rüyaları aydınlatan bir yıldızdım... Kapının altından esen rüzgârdım... Tavan arasındaki çuvalları didik didik arayan gürültücü bir hayalet... Çatıda bir sonraki güne hazır olmak için uyuklayan kediydim... Ben burada aşkın ta kendisiydim. Ve sen Eveline, Risoulette'in öz kızı gibi olabilirdin sevgili leydim."

Risoulette, adının geçtiğini duyunca Noel arifesinde servis yapan mütevazı ve sevimli bir hizmetkâr gibi odaya sessizce girdi.

"Biraz çay almaz mıydınız?" diye sorup, sitem edercesine antika bir koltukta soğuk bir ifadeyle, hisli hisli oturan Eveline'e baktı. (Risoulette her daim çıplak ayaklarını sevgilisinin kucağına koyarken Eveline

hâlâ ayakkabılarını çıkarmamıştı.)

Eveline, Risoulette'e nehirde intihara kalkıştıktan sonra hayatını kurtaran kadına pişmanlığını anlatan biri gibi içten bir şekilde gülümseyince, Hayalperest Bay Álmos suçluluk duygusuyla gözlerini kaçırdı.

"Lütfen oturun, Risoulette. Bize biraz piyano çalar mısınız?" demeye yeltendi. Duygu selinde boğulan birini tatlı dille ikna etmek çok da zor değildi. Eveline sakin ve ölçülü tonlarda konuşuyordu. Risoulette kapının eşiğinde şaşkınca dikiliyordu. Sanki eteğine gazyağı dökmüş de eteği yakacak bir kibrit bulamıyor gibiydi.

"Şey, artık yalnız kalmak istemiyorsanız..." diye söylendi. Sesi acıklı çıkmıştı. "Tchaikovsky sever misiniz?" diye sordu Eveline'e ve sakince nota kâğıtlarını karıştırmaya başladı.

Hayalperest Bay Álmos izin isteyip odayı terk etti. Yan odada Kaptan'ın gut hastalığıyla ilgili teranelerine yeniden maruz kalmamak için onu uyandırmadan, uzun uzun sessizliği dinledi. Birden hıçkırıklara boğuldu. Alelacele mendilini çıkarıp kafasını Kaptan'ın kucağına koydu.

"Siz benim en iyi dostumsunuz," diye ağlayarak, Kaptan'ın ellerini öptü.

Hayalperest Andor Álmos'un sarhoş bir müzisyen gibi sefilliğini itiraf edişinden sonra, "Bu kadar çabuk bırakmayın kendinizi," dedi Kaptan. "Kadınları asla bu kadar ciddiye almamalısınız. Ben çok yer gördüm. Buraları, oraları, her yeri... Hindistan'a gittim, Kafkasya'da dans hocalığı yaptım, Amerikalı kızların zengin yabancıları ağırladıkları seçkin bir konakta müzisyendim. Bir ara Fransız sandılar beni. Bir Alman

ve bir Hollandalı... Kadınlar tarafından misafir edilip, hilebazların bahşişleriyle geçiniyordum. Dans hocalığı yaptığım evlerden birinde adamın tekini şampanya şişesiyle öldürmüşlüğüm de vardır. Hayır, kadınları ciddiye almamalısınız. Her ne kadar Avusturya Macaristan İmparatorluğu ordusu bu konuda tam tersini düşünse de..."

Kaptan'ın sırf Andor'un gözyaşlarını dindirmek için gutu dışında bir şeyden bahsetmesi beklenilmeyen bir durumdu. Hayalperest Álmos, koltuğunda bir mezar tepesine tünemiş gibi nemrut ve hüzünlü bir şekilde oturan bu aksi adama şaşkınlık içinde bakıyordu.

"Eğer insanlar laflarıma kulak vermiş olsaydı..." diye devam etti mezarında dönen süvari; düşüncelerle dolu, esrarlı aksanıyla, "etrafımda bu denli sersemce şeyler olmazdı... Bunca düşüncesizlik... Aptallık... İnsanların hayat hikâyeleri bana tren istasyonundaki lokantada dinlediğim öyküleri hatırlatıyor. Trenler karlar altında dinlenirken insanlar birbirlerine deneyimlerinden ve gözlemlerinden bahsederlerdi eskiden. İstasyonda halinden memnun bir kişiyle dahi tanışmadım ben. Hayatı katlanılır bulmak için gerçekten salak olmak gerekir. Siz de kayıp ruhlardansınız. Burada naçizane eski evimde kalmak yerine duygusal eşiği belli olmayan kadınların eteklerini kovalamak üzere uzaklara gittiniz."

"Şu an gerçekten bedbahtım."

"Neden ki? Burada ihtiyacınız olan her şey vardı. Her daim sizi memnun etmek için üzerinize titredik. Sizin bütün Macaristan'ın en zeki adamı olduğunuzu düşünüyorduk. Misafirlerim bilinmeyen uzak diyar-

lara gitmek için ayrıldığında insanoğlunun aptallığına yandım hep... Eğer mecbur değilse idiniz ne diye bir trene atlayıp giderdiniz ki? Yalnızca gezgin ve sınır dışı edilen Yahudiler trenle seyahat eder. Normal insanlar evlerinde oturur, pipolarını içer ve vakti gelince de son uykularına yatacakları yerleri seçerler. Mesela ben ceviz ağacımın altında yatacağım. Peki, siz neredeydiniz? Ne diye sirk çadırının tepesindeki ipe tırmandınız ve şimdi de aşağı inemiyorsunuz? Hayatınızı acı çekmeden sürdürebilecekken ne diye bu işkenceye maruz kalıyorsunuz? Gördüğüm kadarıyla bu ülkedeki herkes sarhoş ve tek ayık adam da benim. Hiç âşık olmayan adam..."

"Kâbus dolu geceler geçiriyorum."

"Çünkü kadın gibi davranıyorsunuz. Kucağınızda oyuncak ya da değil, mutlaka bir bebek olmalı. Aksi halde yaşayamayacağınız düşünüyorsunuz. Kıkırdamadan komik bir hikâye bile anlatamıyorsunuz. Adaletsizce yargılanan bir mahkûm gibi ciddi, sakin ve sert olamadığınız gibi üstüne bir de kendinizi zeki bulup, bununla gurur duyuyorsunuz. Bıçak sırtında yaşamak soytarıların işidir. Kadınların yalnızca ipek bir gecelik, cennetten kopan bir tüy olduğunu bilmeniz gerekirken siz bütün inancınızı onlara teslim ediyorsunuz. Evet, çok güzel ve nazikler, evet onlara ihtiyacımız var. Ancak en iyi kalplilerimiz bile ölüm döşeğinde aklına kadınları getirmez. Dinleyin eski dostum... Gidin ve uzun tüylü böceklerle dolu bir meşe ağacına tırmanın. Diğerleri yardım çığlıkları atarken siz yaprakların altında sessizliği dinleyin. Ağırdan alın."

Kaptan daha fazla devam etmedi.

Yarım saat sonra piyanonun sesi kesilince Riso-

ulette, gençlik aşkını yaşayan mutsuz bir mazurka dansçısı gibi geldi yanlarına. Eveline veda bile etmeden bahçeden çıkıp gitmişti. Akşam saati, yalnız bir adama doğru sürünen ölüm gibi yaklaşıyordu.

Risoulette yandaki odayı gösterip, "Buraya gelin," diye çağırdı Hayalperest Andor Álmos'u. "Bana emanet edilen bir şeyi size vermem gerekiyor."

Álmos'u kucaklayıp, bal damlayan dudaklarıyla yeniden birleşmenin verdiği haz ve haremden gelmenin getirdiği itaatkârlıkla öptü eski sevgilisini. Vücudundaki her bir kemik, düğün gecesindeki bir bakire gibi hıçkırarak titriyordu.

6. AKŞAMÜZERİNE DOĞRU

Gün, bitap bir kalp gibi yitiyordu.

Kuşlar günlük uçuşlarını tamamlamıştı. Lordların küçük işçileri akşamüzerine doğru diğer herkes gibi, sessizce küçük evlerinin yolunu tutmuşlardı.

Huşluk diye bilinen bölge, tüm öğleden sonrasını hayaller âleminde gezinerek geçirdikten sonra alacakaranlıkta, artık tek başına yaşamaya devam etmesi gerektiği kanaatine varan, huysuz bir leydi gibi rüyalarla bezeli atkısına sarındı. Günışığı huzmeleri, uzaklardan el sallamasına karşın yoluna devam eden bir sevgili misali biraz ötedeki bir dizi kavaktan elini eteğini çekiyordu. Türlü türlü düşleri, büyük bir anlayışla dinlediği ruhu müzik notalarını döktürürken; huşu içinde sayfaları çevirmeye devam ettiği, ateşin yanı başındaki koltuğu boştu... Akşam olmuş, müzik sona ermişti. Görünmez müzisyenler notalarını kendilerini eğlendirmek için tavernada bir kadeh şarap eşliğinde çalmak üzere ceketleri altına gizlemiş, pencerenin önünde omuzlarını eğerek ağır ağır ilerliyorlardı. Kalplerinin etrafındaki ılıklık, partide misafirlerini keyiflendirmek için kullandıkları küçük bronz heykelciklerinin tütsüleri gibi sönmüş, soğumuştu. O

öğleden sonra baştan çıkarıcı bir derenin yanı başında "beni unutma" kelimelerinin arasında, güneşin alnında öylece oturan genç bakire, küçük evinde başı öne eğik, şarkısız ve mutsuz bir halde, tıpkı masallardaki Gretel gibi terk edilmişti. Hayalindeki ışıl ışıl, neşeli annenin dünyadaki en mutsuz şömineyi yakmak için sırtında ormandan topladığı odunlarla birlikte gelip, uyumak üzere olan yorgun kalbini minik kıvılcımlarla aydınlatmasını bekliyor gibiydi.

Bu kasvetli alacakaranlık tüm zevklerin sona erdiğini duyuruyordu her yerde. Hayatta ne yapacağımızı tartıştığımız bahçelerin kapanış saatinin geldiğini ima ederek, uzaklardaki şelalenin bitmek bilmeyen homurtusunu sevgiyle kucaklıyordu. Gölgemsi dokunuşlar bizi her yerde ayaklarımızdan çekiyordu. Daha önce farkına varamadığımız dokunuşlar... Bizi günbatımında yakalayan dokunuşlar... Tıpkı şenlik sona erdiğinde sahibini bulan kayıp bir köpek yavrusu gibi... Keder her yerde, insanların ruhlarında, duaların içinde çırpınıyor ve şarkıcılar son provalarını yapıyorlardı. Kadehlerdeki şarapların tonları değişiyor, yüzlerdeki gülümsemeler güneşte rengi solan ipek kumaşlar gibi soluklaşıyordu. Kendimizi dinleyip, kalp atışlarımızın yavaşlayıp yavaşlamadığını merak ederdik. Bu minik avare, o gün için dünyalarca şey yutmuştu. Bizler ise yeniden görme şansını bulsak mutluluktan öleceğimiz geçmişin güneşli ovalarını, istemeden de olsa hatırlayıp o anki tecrübelerimizle yeniden genç olmayı diliyorduk. Ancak minik avaremiz yine de değişmeyecekti ve akşam karanlığında hayal meyal görünen dağlara sersemce tırmanması gerekecekti. Bütün dünyada, her yerde insanlar geçmiş günlerin anlamsızlığını yaşatan

alacakaranlık ânını yaşıyorlardı. Tek bir iz bile bırakmadan sönen aşkları ve şarkıları... Kum tanesi kadar ufak, damla damla akan ve geri getirilemeyecek mutlu anları... Bir daha yaşanmayacak gülümsemeleri... Göz açıp kapayıncaya dek cennetten dünyaya düşen ışıkları... Her yerde acı dolu vedalar vardı (İnsanoğlunun vicdansız tepkisi!)... Her yerde artık tutamayacağımız eller vardı. Ancak en acıklı alacakaranlıklar, Huşluk adıyla bilinen Nyírség'de yaşanırdı.

Tanrım, burada akşamüzeri ölmeme sakın izin verme!

Son anım parmaklarının ucunda gelerek, yıldızların bile görünmediği sessiz ve derin bir gecede anahtar deliğinden baksın bana. Bir kulübeden diğerine ağır ağır ilerlesin. Ya da bıraksın da öğlen yemeğinden sonra, hiçbir tuhaf vasıtanın tehditkâr şekilde yaklaşamayacağı ve en katı suratlı habercilerin bile korkunç görünmedikleri günışığı altında misafirlerim yanıma gelebilsin. Bıraksın da sonunda dinlenmek üzere her şeyden vazgeçmişken, sefil bir gece boğazıma düğümlenmiş, yarının umutsuzluğuyla bitap düşmüş, uyanık ve bıkkın bir halde tam oturacakken kapım çalsın. Sefil bir şafak vakti, sokak kadınları yırtılana kadar kırbaçlanan pejmürde ruhlarını sırtlanıp evlerine yollanırken... Ölüden beter sarhoşlar bütün geceyi âlem yaparak geçirip, kayıp düştükleri yerde, karın üzerinde uyuyarak donarken... Çıtkırıldım kumarbazlarla, ruhları harcanmış yorgun müzisyenler arka sokaklardan evlerine sürünürken... Belki kara elçi böylesi uzun bir geceden sonra gelir yanıma. Ve akşamüzeri beni keklik gibi avlamaz...

Huşluk'ta alacakaranlığın başka yerde göremeye-

ceğiniz yaratıkları dolaşmaya başlamıştı.

Vicdan duygusu gibi, Eveline'in yanı sıra yürüyorlardı. Gündüz sever saksağanlar, bone takan yaşlı ve dedikoducu kadınlar gibi, çitlerin üzerinde uçarken sizi selamlıyordu. Karman çorman, rüzgârın dans ettirdiği yapraksız kavaklar topraktan çıkan bedenleriyle sessizce uzamaya ve at arabalarında dillerini çıkararak ilerleyen, her an oradan kaçacak gibi görünen kurbağa kafalı, baykuş ayaklı, cıvıldayan gölgeleri gizlemeye devam ediyordu. Kargalar ziyafet umuduyla havada daireler çizip duruyordu. Ziyafettekiler kendi türlerinden dahi olsa onlar için fark etmezdi. Sisli tarlalarda göçebe Çingenelerin ateşleri büyük işlere kalkışacaklarmışçasına alev alev yanıyordu. Muhteşem saç örgüleri ve vahşi kuşları anımsatan sesleriyle, nefes nefese, tutkulu bir hayat süren bu tuhaf yabancılar bilinmeyen sebeplerden ötürü bir tarladan diğerine konarlardı. Geride bıraktıkları rengârenk paçavralarla ezilmiş çimenler onların nerede kamp yapıp, hangi yöne doğru ilerlediklerini söylerdi size. Öte tarafta koparılmış şekerkamışları ile sazlar yeniden canlanacaklarmış gibi etrafta uçuşuyordu. Tarlanın havası isimsiz, başıboş bir kuş misali süzüldüğü sazların tepesinde dünyevi hayatın amaçsızlığını ispat eder gibiydi. Yol kenarına yığılan yüz yıllık köle ruhlar, toprak birikintileri, gelip geçen arabaların tekerlerine sıkı sıkı yapışıyordu.

Çıplak huş ağaçları üşüyen bakireler gibi bu topraklar üzerinde tir tir titrerken, incecik kolları hayatın dayanılmazlığına gözyaşı döküyordu. Yollar, gezginlere hızlı atlarının bu saatte işe yaramayacağını fısıldarken, akşamüzeri bu tarafa doğru gelmek pek

akıl kârı değildi. O anlar, o vakitler asla geri döndürülemez şeylere vesile olurdu. Issız yollar, hayata veda edip öte dünyaya gitmeden önce dizlerinizin üzerine çöküp son kez dua etmeniz için bir azizenin pelerinini solmuş çimenlere sererek size hizmet ederdi... Yolun her iki yakasından göğe uzanan, kocaman, kasvetli ağaçlar yanlarından geçenlere gençliklerinde daha iyi tipler gördüğünü ima edercesine suratlarını asıp, kaşlarını çatar; hepten yalnız ağaç tepelerindeki kerkenezler, dünyadan kovulmuş ölüm melekleri gibi çığlık atardı. Ölü yapraklarla dolu çukurlar ve yol boyunca kıvrılarak her yeri saran sarmaşıklar yüzlerinin korkunçluğundan tanınmayacak hale gelmiş insanlar gibi görünüyor, yalnızca alacakaranlıkta ortaya çıkan yeraltı canavarlarını gizliyordu. Havadaki bir şey, kaçak mahkûmların şarkıları gibi yürekleri dağlıyordu. İnsanı bataklık çalılarının arasında çağlayan, balıkçıların eşi benzeri görülmemiş yalnızlığına hüzünlenmeye itiyordu. Ruhunuzu ıssız tarlalara sürülen korkulukların bakışlarındaki gibi boş bir ümitsizlikle kaplıyor, kimsesiz kuru ağaçlar gelip geçen yolculara zehirlerini akıtıyorlardı.

Yolun üzerinde paltolu adamın biri sakince ilerleyen atların önünde atlayıp, hemen yanındaki atın yularına asıldı.

Eveline rüyasından sıçrayarak uyandı. Yaşlı arabacı, arka taraftan küfürler savurarak indi.

"Kálmán!" diye bağırdı Eveline. Kâbus görmüş gibiydi. "Buraya nasıl geldin?"

Ossuary, arabaya atlayıp Eveline'in yanına oturdu ve elini genç kadının eline koydu.

"Saatlerdir burada bekliyorum. Peşte'yi neden

terk ettiğine bir türlü anlam veremediğim için peşinden gelmeye karar verdim. Ben basit bir paçavra gibi atabileceğin türden bir adam değilim. Şu halime bak, kalkıp senin peşinden kalbi kırık, yaralı, öfkeli bir halde buraya kadar geliyorum... Neyse boş ver, burada ne işin var? Neden bunca zamandır beni aramadın?"

Eveline, Kálmán'ı baştan aşağı süzdü. Kaderinin dönüm noktasına geldiğini anlamıştı. Afallamış, korkmuş ve kafası karışmıştı. Gözlerini kapadı. O bir kadındı. Buhran anlarında sevgiyle yaklaşmayı beceremiyordu. Tek istediği huzur içinde, çitin üzerinde sakince oturan bir kuş gibi yaşamaktı.

Ancak Kálmán zorba bir adam gibi Eveline'in bileğine yapıştı. Cansız, bulanık gözleri ve ısrarcı, haşin suratıyla Eveline'in gözlerine bakıyordu. Budapeşteli köpek yakalayıcıları tarafından kovalanan bir tazı gibiydi. Genç kızın gözlerini kaçırmasını bekliyordu. Parmakları kızın nabzını hissediyor, kafasından geçenleri tahmin etmeye çalışıyordu. Kalkık kaşlarının altından Eveline'i dikkatle inceliyor, gelecek zarı tahmin etmeye çalışan bir kumarbaz misali arada gözlerini kısıyordu. Eveline ise hasta gibi, bitap ve mutsuz görünüyordu. Uykusuz geçen yüz gün ve yüz gece, yüzünden okunuyordu.

"Paskalya'nın pazar günü sen gideli tam dört ay olacak. En son görüşmemizde kış bacaların içinden üflüyordu, şimdiyse bahar tüm Tuna'dan duyulan bir orkestranın melodileri gibi dünyayı kaplıyor. Seni görme arzum beni bile şaşırttı. Kaldı ki kendi cehennemimden çıkmayı düşünmüyordum. Senin şu soğuk bakışlarına maruz kalacağıma Peşte'de, kahvehanelerde at yarışlarıyla uğraşsam iyiydi. Söylesene ne oldu?

Beni gerçekten unuttun mu?"

Bu muameleden korkup, tedirgin olan Eveline, Kálmán'ın paralı askervari yüzüne baktı. Bir zamanlar sıkça hayalini kurduğu, yüreğini titreten yüze... Kálmán'ın gözleri, Andersen masallarındaki fincan gözlü köpekler gibi kocamandı. Kafasındaki saçlar dimdikti. Hayallere daldığında buğulu perdelerin ardından bu kendini beğenmiş, küstah sesi o kadar çok duymuştu ki... Ondan korkuyordu. Ve melankolinin kızları üzerine çöreklenip, yatağının ayakucuna kıvrılarak sonu gelmeyen yumaklarıyla bitmeyen çoraplar örmeye başladıklarında aklına yalnızca Kálmán geliyordu. Şüphesiz Kálmán'ın bu dünya dışı varlıklar ile acılar içinde kıvranan ruhlar üzerinde bir gücü vardı. Kálmán, bir kahraman gibi hiçbirinden korkmuyordu. Eveline, onun bu merhametsizliğini bir buldog köpeğinin yırtıcı dişlerine benzetiyordu. Cesareti, geceleyin kapı eşiğinde sizi uykusuz gözlerle koruyan iriyarı, zenci bir kölenin bağlılığını anımsatıyordu.

"Bana söyleyecek hiçbir şeyin yok mu?" diye haykırdı Kálmán. Eveline'in elini kuvvetlice sıktı.

Eveline derin bir nefes aldı.

"Seni nereye göndereyim ben? Benim evimde kalamazsın!" Yeniden nefes aldı.

"Kısacası beni bir daha görmek istemiyorsun. Burada, bu sevgililik ve flört olaylarından haberi bile olmayan yük hayvanlarıyla dolu köyde mi yaşamak istiyorsun? Beni istememe nedenini anlayabiliyorum. Aşağılık ama dürüst bir doğam var. Gerçekleri senden gizlemem ben. Başka heriflerle baş başa kalasın diye butiklerden gönderdiğin o yarım akıllı hayranlarına benzemem. Ben senin dostunum, arkanı kollarım. Se-

nin hakkında korkunç dedikodular yaymaya kalkacak birinin kafatasını ikiye ayırırım. Ancak yüzüne karşı seninle ilgili düşüncelerimi söylemekten de korkmam. Şundan emin ol ki, eğer bu lanet yere gelen bir tren olmasaydı bile bütün yolu yürüyerek yine gelirdim."

Kálmán azarlamalarına devam ederken Eveline gözlerini kapadı. Tıpkı kocasını aldatan bir kadının eve geri dönünce dayak yemesinden hoşnut olduğu gibi, Kálmán'ın sert çıkışı onu içten içe mutlu ediyordu. O öğleden sonra olanların, Hayalperest Bay Álmos'un ateşli ateşli üzerine yağdırdığı kelimelerin acısını çıkarıyor gibi hissediyordu.

"Buralarda yaşayan bir dostum var, onunla kalabilirsin."

"Hayalperest Bay Álmos denen deliden hoşlanmadığımı biliyorsun," dedi Kálmán küçümseyerek. "Eninde sonunda o herifi nehirde boğacağım."

Eveline olduğu yerde kalmıştı.

"Saçmalıyorsun... İkinizin arkadaş olduğunu görmek beni çok mutlu eder."

Bay Kálmán sertçe kaşlarını çatıp ayağa kalktı.

"Dinle tatlım, sana daha önce o saçma Fransız romanlarından bir karaktermişim gibi benimle oynama demiştim. Ben canavarın tekiyim ve herhangi bir oyuna gelmektense karşımdakini kendi ellerimle öldürürüm. Bu yüzden kafandaki senaryolardan kurtul."

"Lütfen affet beni." Kálmán'ın önüne diz çökmek istercesine sendeledi. "Kötü bir niyetim yoktu."

O esnada aklına hemen yolun ilerisine iki adım mesafede yaşayan Bay Pistoli'nin yalnız başına kaldığı ufak baraka geldi.

"Hadi kalk!" diye emir verip Kálmán'a yer açtı.

Dizginleri eline aldı ve ciddi bir meseleyi halletmeye gidiyormuş gibi yola koyuldular. Benekli atlar kısa bir süre afalladıktan sonra düzgünce koşmaya başladı.

Sonunda gece oldu.

Evsizlerin kalbindeki mumlar söndü. Evlerdeki ışıklar teker teker yanmaya başladı. Ay yavaş yavaş bataklığın üzerinde, kanun kaçaklarını o geceliğine rahat bırakmaya karar vermiş bir şerif gibi etrafı gözlüyordu.

***

Bay Pistoli günlerini, can sıkıntısını en üst seviyeye çıkarmak için uğraşarak geçiriyordu. Akıllı ve yetenekli bir adam olarak, bir ara içine sürüyle sersem sığırcık ve ürkek sutavuğu doldurduğu, tavan arasındaki amatör av çantasıyla uğraşmanın yerinde bir karar olduğunu düşünüyordu. Kadınları keklik gibi çantaya atmak için ihtiyacınız olan tek şeyin birazcık zaman, birazcık inat ve sabırla, kımıldamadan beklemek olduğunu iddia ediyordu. Evet, pek çok kez toprağın kızlarını, onların güneşin altında yanan yüzlerini, esen rüzgârlarla gerinen bacaklarını ve ot yığınlarına yasladıkları gövdelerini geriye atışlarını, çalıların ardında gizlenerek izlemişti Bay Pistoli. Mahallenin kıvrımlı sokaklarında, mısır soymak için çiftlik ambarlarında düzenlenen ziyafetlerde, tüy yolma şenliklerinde, kısacası genç kızların hasret dolu şarkılarının duyulduğu her yerde tilki gibi yanlarına sokulurdu. Nehir yatağında çamaşır yıkayan genç kadınları çaktırmadan, kararlılıkla gözetlerdi. Yollarda, pazara giden kadınlara eşlik eder, onlarla sohbet edip alacakları şeyler hakkında yorum yapardı. Art niyetini belli etmeden oranın halkı Meryem Ana için düzenlenen şenliğe katılmak üzere Pócs'a giderken, kadınların ardından ilahiler

söyler, dualar ederdi. Yarım akıllı hizmetçi kızların elinde büyüdüğü esnada, onu tüm kötü huylarından ve başıboş şekilde aylak aylak gezmekten kurtarmak için naif yardımseverliklerini sonuna kadar kullanmalarından bıkmış, usanmıştı. Aynadaki çocuğa bakıp, dişlerinin arasından, "Hiç şüphesiz serserinin teki olacaksın," derdi. Ardına bile bakmadan yeni maceralara, yeni kadınlara yuvarlanır giderdi. Yolu çoğu zaman, makyaj yapmayı yeni yeni öğrenen çırak kızların dans derslerine düşse de geceyi hizmetçilerin yanında geçirmekten başka şansı kalmazdı. Gezici tiyatroların oyuncu kadınlarına gece yarısı serenatları yapıyor, mezarlıktan dönen dullara yaslanacak bir omuz teklif ediyordu. Kadınların bir araya gelip erkeklerin sadakatsizliğinden dem vurdukları sohbetlere katılıyordu. Kadınların enayiliklerini, elma tartan bir manav gibi kusursuz şekilde ölçüyordu. Çoğu köylü Macar erkeği gibi şehvetli mevzularda ince eleyip sık dokuyan biri değildi. Ölüm döşeğinde bir hesap yapmasını isteseniz tek bir kadının adını bile hatırlamazdı. Muhtemelen hatırlayacağı tek şey, X orkestrasının onu şef seçtiği ve cenazesinde "*Neden Bu Denli Hüzünlü*?"yü söyleyecek boğuk basçıları ile hünerli tenorları olurdu.

Zaman zaman Pistoli'yi ele geçiren can sıkıntısı ile bu ilkel yaşam tarzı, bahar mevsimi sona erdiğinde uykucu tazılar gibi el ele verip, yollarına devam ederlerdi. Felaketlerden kaçan bir dağsıçanı gibi yuvasına çekilirdi Pistoli. Kendine çiğneyecek yeni yapraklar bulur ve kemanını yalnızca kendi keyfi için çalardı. Uzun uzun esnemekten, talihsizliğine sızlanmaktan, yatakta uzanıp saatlerce ayak başparmağına bakmaktan ve en sonunda yataktan çıkmaya karar verdiğin-

de, yolda topladığı dalların ucunu çakıyla bileyen bir adam gibi amaçsızca ortalıkta keçi misali zıplamaktan büyük zevk alıyordu.

Kálmán, Ossuary'i sanki bir dilenciyi eve alıyormuş gibi ruhsuzca karşıladı.

"Bayan Eveline'in hatırı için evim feda olsun," dedi. Leydisinin ricası üzerine bahçe kulübesini Kálmán'ın kalabileceği bir yer haline getirdi.

Bahçe kulübesi nehir yatağının hemen yanma, sağlam odunlarla inşa edilmişti. Burası Bay Pistoli'nin evli olduğu dönemlerde deli karılarını kapattığı yerdi. Ayrıca kulübe Bay Pistoli uğruna evlerinden kaçan kızları da misafir etmişti. Kızların feryatlarından sıkılan adamcağız sigarasını içmek için kendini kulübenin dışına atardı. Kulübe, Çingenelerin içinizi kıpırdatan şarkıları eşliğinde Pistoli'nin av köpeklerini yönlendirirken kullandığı kırbacı başka şeyler için kullandığına da tanık olmuştu. O günlerde çoğunluğu orta yaşlı kadınlar, bu hergeleyi umarsızlığı yüzünden lanetlemek ya da kutsamak için bahçe kulübesini döne dolaşa ararlardı. Pistoli, son otuz yılda büyük hiçbir kayıp yaşamamasına rağmen siyah şapkasının üzerine dikilmiş bir matem bandıyla dolaşırdı.

"Bay Pistoli, artık dul bir adam olduğunuza göre bahçe kulübesine ihtiyacınız olmayacak," diye fikrini söyledi Eveline. Kelimeleri bu yerler için oldukça şairaneydi.

"Ne demek istediğinizi gayet iyi anladım," diye yanıt verdi Pistoli. Durumu bilerek kabullenmişti. "Genç adamı sık sık ziyaret etmeniz beni rahatsız etmez. Bana güvenen kadınları gammazlamak gibi bir huyum yoktur asla. Bir de ne olur olmaz diye haber

vereyim, rüzgâr beni şımarık bir Çingene'nin yanına savurabilir. Hani neden tahıl ambarında tek başına kalsın ki? Gençliğimde peşlerinden pis kokulu ahırlara girerken midem bulanmazdı... Neyse, siz yaşlı Pistoli'nin sözlerine kulak asmayın."

"Lütfen Kálmán'a iyi bakın," diye tembihledi Eveline yola çıkmadan önce. "Sevgili komşum, siz oldukça deneyimli bir adamsınız. İşlerin nasıl yürüdüğünü, insanların nasıl davrandığını, ne gibi tehlikelerin..."

"Siz bana bırakın. Her halükârda beni sık sık ziyaret edip, onu görmek istemediğimi kabullenemeyen şu sarışın Maria'dan kurtulacağım ben de."

Eveline, "Teşekkür ederim," dedikten sonra Bay Pistoli'nin vakur, merhametli ve anlayışlı imaları eşliğinde toprak yola çıkıp, acıklı bir konserin son notası gibi karanlığın içinde kayboldu.

Bay Pistoli, Kálmán'la geçirdiği ilk gece, "Sakalların neden böyle?" diye sordu. Genç adamın yarımay şeklindeki bıyıklarını inceliyordu.

(Ölüm hücrelerinde son kez hüzünlü bir içki içen soyguncuların kullandığı türden, kocaman bir sürahiyle yerel şarap konmuştu masaya. Pistoli'nin ardı arkası kesilmez büyük yudumları, suratının daha çok asılmasına neden oluyordu. Gözüyle Kálmán'ın da ona katılmasını işaret etti.)

Eliyle yaptığı hayır hareketi Ossuary'nin bu daveti kabul etmediğinin bir göstergesiydi. Ellerini arkaya atmış, odanın içinde turluyordu.

"Berberime sormalısınız. Herhalde başkentteki son moda bu diye."

"Ben mi? Ben hiç sakal bırakmadım," diye devam etti Pistoli üstü kapalı bir biçimde. "Gerçi bir ara bı-

rakırım diye düşünmüştüm. Doğru, gençken sakalım kızıl çıkardı. Orléans'ın Dükü gibi... Sonraları siyahlaşıp kalınlaştı tabii. Robert Le Diable'ınkiler gibi saçımı, sakalımı, kaşımı; hepsini aynı anda uzatabilirdim. Bu ülkede bileğinin hakkıyla para kazanan her erkekte olmasına rağmen dudağımın altında hissedeceğim en ufak püsküle bile tahammül edemem ben."

"Önemli olan sakal değil," diye yanıt verdi Kálmán yatıştırmak istercesine. "Bütün kadınlar sakallı erkeklerden hoşlanmıyor ya..."

Ancak Pistoli ısrar etti.

"Orient'te yalnızca köleler tıraş olur. Özgür adamların hepsi sakal bırakıyor. Seninki gibi yarım sakal değil, ki seninkinin amacını da anlayabilmiş değilim. Bütün çeneni kaplayan ve karakterini ortaya çıkaran sakallardan bahsediyorum. Burada kaldığın esnada adamakıllı bir sakal uzatmanı tavsiye ederim."

Kálmán omzunu silkti. Bu köylü adamla tartışacak hali yoktu. Ancak Pistoli o kadar uzun süre yalnız kalmıştı ki, kendi sessizliğinin sesini duydukça bağırıyordu.

"Eski günlerde bütün Macaristan'da moda olan bir şey varsa, o da belli bir yaşa gelen erkeklerin sakal bırakmalarıydı. Bayağı antika bir âdet... Genç oğlanlar kendilerine birer gelin bulup evlenir evlenmez, süslü püslü bir sakal bırakırlardı. Neden o günlerde sakalsız hâkim ya da milletvekili olunamayacağını düşünmüşüz ki? Kadınlardan da erkeklerin sakallarını beğenmeleri beklenirdi üstelik. Basbayağı gelenekti... Yalnız gezgin aktörlerle garsonlar suratlarını tıraş ederlerdi. Şimdiyse modern tipler suratlarında kıl istemiyor. Kendilerini daha enteresan, daha temiz

hissediyorlar. Hatta ne hikmetse bıyık bırakan dostlarından daha zeki hissettiklerini bile duydum. Çağdaş erkekler arasında bir nevi farmasonluk göstergesi miymiş neymiş... Modern erkekleri adam yerine koymam ben."

"Sayın Yargıç, sakin olun."

"Modern bir adam ne diye geleneklerini küçümser ki? Kendisinde farklı, daha aydın, daha bilge hissetme hakkını nereden buluyor? Özellikle burada, Macaristan'da hayatın doğru düzgün devam etmesinin, erkeklerin daha muhafazakâr ve eski kafalı olmalarıma bağlı olduğu bir ülkede... Yeni nesilde erkekliğin e'sini görmüyorum. Kadınların ahlâk duygusu yok. Gösterişli eteklerini güneşte kurusun diye çıkaracak kadar teşhirciler. Bedensel ve zihinsel olarak utanmıyorlar. Genç delikanlılar eğer kendilerini burnu havada gösterecek birtakım gizli ve özel yetenekleri yoksa kaypak, ödlek ve iradesiz olmaktan öteye geçemiyorlar. Basbayağı böyle bu işler. Yeni nesil, eskilere nazaran daha zayıf, daha sığ. Bu günlerde yaşlı olanlarda bile çınar gibi sağlam, sade bir hayat süren, dürüst ve fişek gibi bir örnek bulmak zor. Herkes karaktersizin önde gideni... Düşünüp taşınmadan hemen saf değiştirmeye bayılıyorlar... Hele daha kolay bir yaşam sunuyorsanız kendilerine... Bu ülke için üzülüyorum. Şahsiyetsiz tiplerle, alçakların elinde oyuncak olmasına üzülüyorum... Yakında buralarda tek bir onurlu adam bile kalmayacak. Toplumda ve günlük yaşamdaki ahlâki çöküşü görmemek için kör olmak lazım. Koca ülke hırsızdan, sahte vatanseverlerden, arsız, bencil ve soğukkanlı yalancılardan geçilmiyor. Bu ülkede onur dediğimiz şey 1848'teki

devrimle bitti. O yüzden de çöküşümüz büyük bir kayıp olmaz. Tüm bunlar Macar ırkı sakal bırakmaktan vazgeçtiği için olmuş olabilir mi?"

"Tekrar ediyorum bayım, önemli olan sakal değil," diye yanıt verdi Ossuary. Büyük bir âlim olmasa da günlük gazeteleri okurdu. "Hayat hep aynı kalamaz, elbette değişecek. Daha önce başkalarının yürüdüğü yollardan gitmek istemeyen erkekler olacaktır. Herkes, idrak edebileceği fikirleri barındırır. Yeni fikirlere açık olanlara bu kadar sinirlenmemelisiniz. Hayatın eski istasyonlarının hepsi büyüklerimiz tarafından doldurulduğu zaten. Onlar da ortalığı batırıp gittiler... Tekrardan 1948'e, erkeklerin hâlâ dalgın dalgın, rüya âleminde yaşıyormuş gibi baktığı günlere geri dönemeyiz. Eski bir portreye rahatsız edilmeden bakamadığınız günlere... Neredeyse hiç gülümsemeyen, belli belirsiz yaşayan erkeklerin, birkaç kadın ve bir avuç toprak için sürekli eziyet çektikleri ve kıvrandıkları günlere... O zamanlardan bu yana anladık ki kafanızı duvarlara vurmanın da bir anlamı yok."

"Eğer bu ülke batar, Macar soyu tükenirse bunun tek sorumlusu lanet yeni nesil olacaktır!" diye bağırdı Pistoli. Yumruğunu masaya indirdi.

Ardından etrafına bakınıp ölü bir adam gibi sırıttı.

"Bunları tartıştığım için götün tekiyim," dedi yumuşak bir ses tonuyla. Ellerini başının arkasına atıp yatağa uzandı. İçten içe az önceki gösterisine şahit olabilseydi, kıymetli Bayan Eveline'in çok memnun olacağına dair kendi kendini avutuyordu. Gece boyunca ağzından müstehcen tek bir kelime bile çıkmamıştı. Kaldı ki kadınların seks alışkanlıkları Bay Pistoli'nin

en sevdiği sohbet konusuydu.

Ertesi gece Bay Pistoli, genç adam içki davetini yeniden reddedince, "Modern erkekler içki de içmiyor galiba?" diye söylendi.

Ossuary elini salladı.

"Atalarımız nesillere yetecek kadar içmiş zaten. Yüzyıllar boyunca Macaristan'da herkes, tepelerimiz bu denli verimli olduğu için fazlasıyla şarap içip yeterince sarhoş dolaşmış. Öyle ki, şarapları koyacak fıçı bulamayınca hendeklere döküyorlarmış. Sabahın erken saatlerinde de, gecenin köründe de içiyorlarmış. Puslu, kızıl göbekli kış güneşinin altında, öyle ya da böyle hayat devam ediyormuş. Kimse intihara kalkışmıyormuş çünkü şarap her şeyin ilacıymış... Herkesin kafası yerine gelene kadar birkaç ayık nesle ve ayyaş soyundan kalan son kişilerin de ölmesine ihtiyacımız var. Kendi düğünlerinde bile sarhoşken böyle bir toplumun nasıl bir şeyler başarmasını bekleyebiliriz ki?"

"Hadi ya!" diye homurdandı Pistoli. "Saygıdeğer Bay Ossuary; şu an, bahsettiğiniz toplumun düşmanı tarafından beyniniz yıkanıyor... Eğer senin gibilerin sayısı artmaya başlayacaksa buraları seve seve terk ederim... Şansa bak ki, hâlâ eskilerin değerlerine saygısı olan birkaç düzgün adam var burada."

Pistoli elini şarap sürahisine koyup, sanki birazdan söyleyeceği şeyler ölüm kalım meselesiymiş gibi en ciddi ses tonuyla yeniden konuşmaya başladı.

"Evlat, sana kimin içmemesi gerektiğini söyleyeyim. Domuz gibi içenler... Bıraksan çiftlik hayvanı gibi suyu bile yalaktan içerler. Sarhoş bir heriften daha iğrenç bir şey yoktur. (Gerçi sırf her istediğinde, kendisini tatmin etsinler diye özellikle sarhoş herifleri

tercih eden kadınlar da vardı.) Evet, şarap sana hayaletler de sunabilir; canlı, lüks bir hayat süren şarkıcı kızlar da... Ama yalnızca hayaletlere içen bir adamın alnında şeytani işaretler belirir...

"Ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüş, ayakta bile duramayan o hergelelerin hepsi eninde sonunda bir çukura yuvarlanıp ölüyor. Çalınmış kalplerine bir bıçak saplıyorlar. Kuyuların intihara çeken derinliklerindeki yansımalarına bağırıyorlar ya da kendilerini caddelerin ortasına atıyorlar. Leş kokulu, kıskanç olanları kadınlarının saçlarını yoluyor. Tüm o zavallılar hayat denen engin geceyi atlatmak için ihtiyaç duydukları cesareti toplamak üzere şarap fıçılarında boğuluyorlar... Hücrenin tekinde, hasır yataklarda iyileşemeyecek olanların, çamur birikintilerine yuvarlanmaları daha iyi. Ya da kendi vicdanlarının itiraf kafeslerine tıkılıp kalanlardan, yine kendi vicdanlarını sorumlu tutanların... İçtiği için pişman olan veya hüzünlendiğinde yazlık evlerinin beyaz döşemeleri üzerine uzanıp Almanca şiirler okuyan sarhoşlar, gidip yanlış kadınların önünde diz çökerler. Sabahlara kadar süren âlemlerden dönerken kıymetli deri ceketlerini rehin bırakır, yapayalnız dikilen ağaçlara sözler verir ve hayatının yarısını yaptığı hataları telafi etmek için harcarlar... Halbuki keşke evlerinde dört duvar ortasında kalıp, anahtarı nehre attıktan sonra ev yansa bile orayı terk edemeseler, değil mi? Kimsesiz sarhoşumuz ellerinden birini yatak başlığına bağlamalı ki yüce Tanrı'nın altın şarabı, günahkâr boğazında düğümlenirken, kuştüyü yorganlarının arasında bir nevi tutunacak bir dal bulabilir... Şair bozuntularına da sevgili sarhoşumuzun bu dünyadaki son düşüncelerini

ve hislerini yazmaları için gün doğar! Başıboş kalan malikâneler işgale açıktır artık ve evin içinde unutulan hüzünlü tek parça, şarap sürahisidir. Etrafta konuşacak kimseniz kalmadığında, vaktinden evvel yaşlanmaya başlayan yalnız kimselerin kendi uzuvlarıyla sohbet ettiği gibi, kadehinizi kaldırıp, kırık ayağınızla konuşmanız gerekir! Tek başınıza içerken aldığınız yudumların çıkardığı hüzünlü ses ile kafayı masaya vurmaya başladığınızda o anlamsızca mırıldanmanız yok mu! Özenle saklanan fotoğraflardaki ölüler onlara seslenip, arkadaşlarının hayaletleri etrafta gezinmeye başladığında kadınlar özlem duygusuna kapılıyorlar! Anılarla yüklü irili ufaklı tabutlar, Tisza'nın bahar vakti yükselen sularıyla yerinden oynayıp dans eden bir bahçe kapısı gibi sarhoşluğun inişli çıkışlı yollarında yeniden karşınıza çıkıyor! Kimsesiz sarhoşumuzu bulup onun düşüncelerini kâğıda dökebilseydin bunun gibi güzel şeyler çıkardı ortaya bence... Acı çekme yetimi yitirmediğim dönemlerde bir keresinde denemiştim..."

Kálmán ev sahibinin sözlerini tiksinerek dinliyordu. Şimdiye dek köy hayatına dair yeterince bilgi edinmişti. Hayata ciddi bir işle ilgileniyormuşçasına bıkkın gözlerle bakmayı severdi.

"Her ne kadar beni ikna etseniz de sarhoşluk ilgimi çekmiyor. Bir sirk maymunu gibi davul çalmaya niyetim yok. Rahatça nefes alıp, içim ferah ve ayık bir şekilde hayat denen nehrin üzerinden geçecek düzgün bir yol arıyorum kendime. İyi bir işadamı gibi hesap yapmayı tercih ediyorum."

Pistoli içten içe gülümseyip, "Bu kendini beğenmiş genç adam çok zeki olduğunu sanıyor ama ona

haddini bildireceğim!" diye düşündü. Yağmura hasret ormanlar gibi sürahiden koca bir yudum aldı.

"Yalnız bir adamın hayatla başa çıkabilmesi için kendi mutluluğunu yaratması gerekir," diye devam etti. "Beni ele alalım. Ben her zaman bu ülkede hiç kimsenin kafasının benim kadar çalışmadığına inanırım. İhtiyacım varsa bir yılandan bile akıl alabilirim. Buna rağmen gece vakti geldiğinde ne kadar bilge olursam olayım yalnızlığımdan zevk alamıyorum. İnsanların gerçek yüzünü görmek, yapmacık laflarının ardındaki gerçek sesleri duymak kötü bir yetenek ve beni insanlarla dost olmaktan soğutuyor. Sesleri bana sosyete nezaketini, kibarca yalakalık yapmayı ve sahtekârlığı anımsatıyorsa o tiplerden kesinlikle uzak dururum. Sahte sofulara, dindarlık taslayan ahmaklara baktıkça, idam sehpasındaki davulların ağır vuruşlarını duyuyorum. Bunlar yüzünden sevgili insancıkların dostlukları için yanıp tutuşmuyorum. Aynı şey arzuladığım kadınlar için de onlardan bıkmadığım müddetçe geçerli."

("Tanrım, bu yaşlı gerzek neden hayat öyküsünü anlatmakta ısrar edip canımı sıkıyor ki?" diye merak ediyordu Kálmán gizlice.)

Bay Pistoli şafak sökerken içindeki harareti söndürmek üzere koca bir yudum şarabı bir bardak su içer gibi yuvarlarken devam etti. "Tekrar edeyim, her ne kadar erkeklerin dostluğu için asla can atmasam da bazı zamanlar onlarsız yapamadığım da oldu. Ara sıra onların ruhlarını çağırıp burada gölgelerini, ayak izlerini, buğulu seslerini doyururum. Bedenlerinden geriye ne kaldıysa masama davet ederim. Hayattan ve ölümden, işten güçten falan konuşuruz. Ne kadar

uzakta olurlarsa olsunlar bu eski şarap sürahisi onları buraya getirir. Şarap kadehi, eşlerinin yanında yattıkları yerden kaldırır onları.

"Şaraptan aldıkları her bir yudum onların en derin hislerini, mahrem düşüncelerini ve asla itiraf edemedikleri davranışlarını ortaya çıkarır. Kimsenin izlemediğine inandıkları zaman evde ne yaptıklarını anlatırlar. Rutubetli hücrelerinde ruhlarının kör pencerelerini açar, sefil yaşamlarını dolduran bencilliklerinin tahribini dışarı salarlar. Bu sohbetlerden sonra irdelemediğim tek bir dost yoktur. Bilinçli olarak yaptıkları şeyleri yeniden düşünüp, nedenini ve nasılını değerlendirmeden attıkları adımları bir daha gözden geçiririm. Kasapta et seçer gibi her açıdan ele alırım. Kurtarılabilir insani bir tarafları var mı, varsa da ne olabilir diye bakarım. Makyajlarının ardında ne var diye... Kadınlığın sonsuz temsilcisine, sevgili Anne'mize bağlı olduklarını iddia ederlerken, iğrenç hayvanlar gibi kadınların bacaklarının arasından ayrılıp ayrılmadıklarına bakarım... İlaçlarını test eden bir eczacı gibi yaklaşırım onlara. Yeni bir şeyler keşfettiğimde kahkahalara boğulurum. Araştırmam esnasında sevgili dostlarımın davranışlarının sebebini çözersem alnımm ortasına bir şaplak atarım. Sakinleşir, kendimle barışırım. Şimdiye kadar hayatımı asık suratlı bir öküz gibi geçirmem, aldığım en iyi kararmış. Erkekleri başımdan savarak hiçbir şey kaybetmedim. İçindekileri itiraf eden bir fahişe gibi mutluydum. Kalbim yaşama sevinciyle, şarap sürahim sadakatsiz, kötü olmayan kadınlarla dolardı. Bana keyif veren kadınlar vardı. Gün doğana dek onlarla kâğıt oynardım. Bahisler burun çimdiklemek ve sevişmek olurdu. Ka-

zanan, hayalindeki günü yaşardı ve benim hayallerim kadınları memnun etmekti."

"Alçak herif," diye düşündü Kálmán Ossuary. Pistoli'nin, hediyelerini almaya tenezzül ettiği kadınlar şanslı mı sayılıyorlardı?

"Akşamın başında Eveline'in bahçeden çıktığını görmediğimi mi sanıyordun?" diye sordu birden. Kálmán Ossuary'e keskin bir bakış attı.

Kálmán tedirgin olup dudaklarını ısırdı. Kafasından Bay Pistoli'yle ilgili kötü şeyler geçiyordu.

"Neyse, kadehlerdeki kadınlara geri dönelim. (Tüh. Canım sıkıldığında pek çok kez Bayan Eveline'e buraların hanımı oymuş gibi yaklaşmaya çalışsam da asla çağrılarıma kulak vermedi. Kutsal Cuma'da okuduğum, dilencilerin ayaklarını yıkayıp da kendi ayaklarına ellerini bile sürmeyen yaşlı hanımlardan daha çok yıkandığı, haliyle doğruydu. O yaşlı hanımlar boyunlarının kirine bakmadan şapkalarına balıkçıl tüyü takarlarmış. O sırma işlemeli ağır eteklerin ve deri içliklerin altında yıkanmamış bacaklarla gezerlermiş. Seyyar satıcıların işporta parfümlerinin patlamasına şaşırmamak lazım... Yine de amber ve tütsü kokuları bazen bu eskiçağ leydilerinin vücut kokularını bastıramazmış. O dönemlerin kadınlarına bu yüzden asla yanaşmazdım herhalde. Böyle hassas bir burunla kutsandığım için biraz zor...) Benim kadınlarım her ne kadar gecenin bir körü çıkıp gelseler de her daim canlı canlı, hayata neşeyle bakan tiplerdi. Çıplak ayaklarını ağzıma dayar, saçımı çeker, omuzlarıma binip beni bir at gibi sürerken ellerini ceplerime sokarlardı. Beni etrafta koşturur, kaslarıma masaj yapar, yatağın altına tıkar ve yavru köpekler gibi minik minik ısı-

rarak kovalarlardı. İriyarı olanlar masanın etrafında dans eder, çıtı pıtılar da tepesine çıkardı.

"Minyonlar gözlerindeki çapaklarla halsizce yuvarlanırdı. İri kemikli olanlar ise sanki yalnızca kaburgalarıma âşıkmış gibi gövdemi ezerdi. Haşere basmış kulübelerimden döndüğümde bile beni terk etmeyen kadınlarıma rağmen neden burnumun hiç kalkmadığını da anlayabilmiş değilim. Böceklerden kurtulmam için yardım edeni bile vardı! Hayır hayır, asla bir ömür boyu beni terk etmeyeceklerine inanmadım. Nutuklarımdan, hastalıklarımdan, geçici heveslerimden ya da zırvalarımdan sıkılmayacaklarına asla inanmadım... Aksine, tartışırken beni bıçaklayarak öldüreceklerini beklerdim hep... Ama gece olup da şarap sürahimin başına geçince bütün kadınlarım yanıma gelip bana eşlik etmeye devam ederdi. Beni asla öldürmekle tehdit etmediler..."

"Ekselansları, bana bu fantezi kadınlarıyla ne kadar ileri gittiğini de anlatabilir mi?" diye sordu Ossuary, dalga geçercesine.

"Canlı olanlarını sevip arzulamamı sağladılar. Hayali kokularının ve yakalayamayacağım bacaklarının peşinden gittiysem de gerçek hayatta bana söz verdikleri kurtuluşu hiçbir zaman bulamadım. Haydi, yatalım artık. Bu akşam Bayan Eveline'le buluşmak için sözleştim."

7. PISTOLI'NİN UZUN YOLCULUĞU

Bir gün Pistoli bahçedeki kulübenin etrafında tuhaf bir şey keşfetti. Bahçenin sonuna kadar, gizli bir kaçamak gibi kıvrılan ıslak toprak patikada nal izleri gördü.

"Dikkatli ol Pistoli," diye kendini uyardı ve Asyalı keşişler gibi başını öne arkaya salladı. Gözleri kapalı, sağ ayağının üstünde durarak diğer ayağını dizine sürttü. Kafası düşüncelerle dolu bir halde dolabı açıp uzun süredir yerde yatan botlarına baktı. O günlük, botları dışarı çıkarmaya karar verdi. Kafasının üzerindeki şişkinliği eliyle yokladı. Eski bir Macar inanışına göre kafada büyüyen küçük, kavunumsu şişlikler bilgeliğin işaretiydi.

"Arkanı kolla Pistoli," diye gürledi meşhur rutubetli mahzenine yavaş yavaş inerken. Fıçıdan cam bir boruyla şarap çekmeden önce derin bir nefes aldı. Taş sürahiye dökülen şarap beklenmedik bir şekilde, neredeyse aklından hiç çıkmayan Bayan Maszkerádi'yi anımsattı ona. Şarap dökülürken kadınsı bir ses çıkarıyor, Pistoli'nin gözleri büyüyordu.

Alaycı bir ifadeyle, "Adi bir ev şarabından başka bir şey değilsin," dedi sürahideki şaraba. "Maszkerádi'nin

ateşten ve en saf *aszú*[20] üzümlerinden yapılma şarapları gibi değilsin. Basit ve sıradan bir yerel şarapken muhteşem Tokay şaraplarını taklit etmeye utanmıyor musun?"

İç bahçede, çatılara konan göçmen kuşları ilk defa görüyormuşçasına ağzı açık halde oturuyordu. Sanki havada ileri geri süzülen bir otobüsten yaz tatiline giren beyaz önlüklü yatılı okul kızları çıkıyormuş gibi kırlangıç yağıyordu. Havada süzülen leylekler daireler çiziyor, gökyüzünde yuvarlak patikalar beliriyordu. Yabankazları ormanın kıyısındaki akrabaları olan göçebe Çingeneler gibi bataklığa konarken, Çingeneler de arkalarında sevdikleri için efsunlu ottan örme bebekler bırakıyordu. Ancak genelde bu maketleri bulanlar yalnızca jandarmalar oluyordu. Göçmen kuşlarla birlikte serseriler de ortaya çıkmaya başlamıştı. Mevsimin buzları çözülürken ufkun ötesinde bitmek tükenmek bilmeyen yolculuklardan yolculuklara koşmak üzere yollara düşmek için tabanlarını yağlıyorlardı.

Bay Pistoli yakalayamadığı biri tarafından kafasına vurulmuşçasına, tüm bu olan bitene şaşkınlıkla bakıyordu.

Birden onları kıskanıp, yeni örülen bir duvarla ışığı kesilmiş yaşlı bir sumak ağacı gibi hüzünlere boğuldu. Çamurlu, toprak kokulu, ağaçlardan düşen vişnelerle dolu patikadaki nal izlerini burnu keskin bir av köpeği gibi izlemeye başladı. Arada burnuna Bayan Maszkerádi'nin eşsiz parfümünün kokusu da geliyordu. Bu enteresan ve tuhaf leydi Pistoli'nin son aşkıydı

20. Macarca, asıl. (ç.n.)

ve tabutta bileğine dolanacak gül buketi gibi onu da beraberinde öte tarafa götürmeye kararlıydı.

Güvercinler, gençliğin uzaklarda kalan bahar vakti anıları gibi malikânenin üzerinde süzülüyordu. Hüzünlü bir ifadeyle Pistoli yumrulu parmaklarını, leylak çalılarının dallarını bağlar gibi birbirine kenetledi. Bayan Maszkerâdi'nin o çevrede başka bir adamı arzuluyor olması mümkün müydü? Onca erkek arasında bu kişi Bay Pistoli'nin içten içe nefret ettiği, temizce tıraş olmuş, mutsuz hovardalardan biri olabilir miydi? Pistoli evliliğinin yirmi beşinci senesinde namuslu kocasının omzunda saman çöpleri bulan naif bir kadın gibi hissediyordu. Doğru, kadınların sadakatsizliklerini dillerinden düşürmeyen erkekler, başlarına gelince en çok şaşıran kişi olurlardı.

Bahar havası genç kızların çiçekliklerde tohum ekerken toprağın üzerine eğilişleri kadar tatlıydı. Pistoli ise arsız çocuklar tarafından sarhoş oluncaya kadar içmeye zorlanan yaşlı bir Çingene gibi kendi umutsuzluğuna iki gözü iki çeşme ağlıyordu. Beyaz danteller içinde baştan çıkarıcı edasıyla oturan Bayan Maszkerádi ile Eveline'in bahçesinde yaşadığı sahneler gözünün önüne gelince ağzında acı bir tat kalıyordu. Pişman olduğu tek şey, o gece herhangi bir evsiz serseriye kendini vermeye hazır olan, kadın milletinin anlamsız huylarından muzdarip, kafası karışık genç kıza bir nebze olsun kafasındaki gerçek düşünceleri açıklamamaktı. En azından tavrını onaylamadığını yüzüne karşı söyleyebilirdi. Maszkerádi'nin kullandığı çirkin bir kelime o esnada boğazına düğümlenmişti. Pistoli yalnızca ondan nefret etmiş, iğrenmiş ve onu hakir görmüştü... Bunun yerine onu kurtarabilirdi.

Onu alıp, istediği paskalya yumurtasının yanında saklayıp, canı istediğinde kırabilirdi. Şimdiyse aldatılıyormuş gibi hissediyordu.

Kaderin cilvesi bu ya, Kakuk o gece evin civarında geziniyordu. Macaristan'ı karış karış gezmiş, ayyaş bir serseriydi. Gecelerini hapishanelerde geçirir, dilenciler ve evsizler için evlerin bahçe kapısına ev sahipleri tarafından düzgünce mi karşılaşacaklar yoksa köpekler üzerlerine mi salınacak diye tebeşirle uyarılar yazardı. Yaşlandığında buralara yerleşmişti ve arada sırada Bay Pistoli iki çift laf etmek için uğramadığı müddetçe malikânenin taş duvarlarının tepesinde, pancar gibi burnu ve dumanlı kafasıyla şaraba gömülmüş vaziyette hayatına devam ediyordu.

Aslında Kakuk, Pistoli'nin yanına taşınırken kafasında bambaşka şeyler vardı. Onun eski bir süvari ve adı çıkmış, kavgacı bir tip olduğu söyleniyordu ancak sevgili kahramanımız bütün hırslarından vazgeçmiş bir adamdan fazlası değildi. Pistoli, Kakuk'u öfkeden kudurttuğunda meşhur süvari bas bas bağırırken, *Kartal* adındaki tavernanın tam önüne kapı dışarı edilmişti. Pistoli, Kakuk'u öylesine fena dövmüştü ki zavallı adam haftalarca yataktan çıkamamıştı. Adi herif en sonunda hayatı boyunca seyyar bir ayakkabı tamircisi olduğunu, kırsal bölgelerde gezindiğini itiraf etmişti. Gerçek adı Ignatz'tı ve Veszprém'deki hapishanede bir süre zan altında kaldıktan sonra bir çete liderine bağlılık yemini etmişçesine daimi olarak Pistoli'nin emrine girmişti.

Bir süre sonra Pistoli, dökülmeye yüz tutmuş duvarının üzerindeki kabarık, lahanamsı, gri kafayı fark etti. Bu kafa daha önceleri pek çok kez toprak sahibi

Pistoli'nin ayaklarına kapanmış, tanımadığı insanların mutfaklarına ya da işçi barakalarına girdiği için kazma kürekle dövülmüş, yerlerde sürüklenmişti. Anayolun kavşak tarafındaki huş ağaçlarının oradan bir nevi cenaze müziği geldiğini sandığı için içten içe hüzünlenmişti Pistoli. Kemanlar haykırıyor, feryat ediyordu. Kontrbas kaderin kendisiymiş gibi esip gürlüyordu. Tabutun içindeki, kılıçlarının ucuna limon takmış siyah elbiseli adamlar tarafından son yolculuğuna uğurlanan bir gelin olmalı, diye düşündü. Pistoli uzaklarda gömülenin kendi gerçek aşkı olduğunu hayal etti.

"Yaşlı bir hanıma ya da genç bir bayana götürmemi istediğiniz bir mektup yok mudur?" diye tevazu ile sordu Kakuk ve eskiden kalma bir alışkanlıkla taş duvarın üzerine tebeşirle bir şapka çizdi. Bu, diğer serseriler için bir uyarıydı ve buraya girilmemesi gerektiğini bildiriyordu.

Vaktinde Pistoli'nin yüzlerce kavgaya bulaşmasına yetecek kadar çok aşk mektubu getiren bu meteliksiz kölenin ona böyle nazikçe yaklaşması normal değildi. Seks düşkünü dullar, büyük şehirlerden kovulan hizmetçi kızlar, küçük kasaba garsonları ve asil leydiler mektupları bu serserinin elinden almışlardı. Pistoli bazı mektupları sırf oynaşma fırsatı yakalamak için gönderirdi. Bu bile Kakuk'un alelacele yola koyulup, ona emanet edileni yerine iletmesi için yeterli bir nedendi. Tek tük evlerin etrafında güz rüzgârları gibi savrulurdu. Soğuk kış gecelerinde, kötü yola düşmüş kadınların derme çatma kulübelerde yaşadığı ücra sokaklarda sallana sallana yürürdü. Zalim Dinka adında bir ev sahibesi ona sıcak şarap ikram ederken, Risoulette yumruklarını sıkarak, Pistoli'nin onu bir daha

rahatsız etmemesini istediğini izah etmeye çalışırdı. Zamanla hem haberci, hem de kadınlar yaşlandılar. Fırtınalı gecelerde baykuşlar ötüyor, kadınların tenleri elma kırmızılığındaki renklerini yitiriyor ve eskiden erkeklerin saçlarını okşayan parmaklar şimdi yalnızca dua kitaplarına değiyordu.

"Hayır, bir daha asla mektup yazmayacağım," diye yanıt verdi Pistoli on beş dakika sonra. Kakuk'la "olması gereken bu" tonunda konuşurken kapıyı ardından kapamıştı.

Ertesi gün serseri yeniden gelip, Bay Pistoli'nin yataktan sarkan ayağını çekti (Pistoli bacaklarından birini yatağın kenarından sarkıtmadan uykuya dalamıyordu).

"Bahçeye gel," dedi Kakuk. Ortalıktan kaybolmak üzere olan bir casus gibi gizemliydi.

Güneş batıyordu. Çiçeklenmeye başlayan ağaçlar tomurcuklarını koparmak için yaklaşan birilerinin ayak seslerini duyuyor, gölgeler yorgun tazılar gibi patikanın üzerinde geriniyordu. Çitlerin üzerinden küçük bir kuş fırladı. Öğlenleri kuluçkaya yatmak gibisi varken orada ne işi vardı Tanrı bilir...

Limon ağaçları idamdan önce birbirleriyle kucaklaşan devrim askerleri gibi kolları birbirine dolalı halde şimşeklerin çakışını bekliyordu. Biraz ötede, kırmızı evi çevreleyen bahçenin kuytu bir noktasında anılarla dolu bahçe bankı duruyordu. Bir kalbin hassaslığı ile gençliğin saflığı kadar özeldi... Önceleri kadınların göğe yüceltildiği dönemlerde bir kadının tek bir ayağı bütün krallığa bedeldi. Pistoli ruh ikizinin yanı başında saatlerce vakit geçirir, ağzından akla

hayale gelmeyecek güzellikte şeyler dökülürdü. Ya da tam tersi şekilde, bir önceki gece dengesiz karısı kalenin surlarından atlayan bir şövalye gibi tek başına kuluçkaya yatardı. Ancak, asla canı sıkılmazdı.

Sonraki yıllarda Pistoli ne zaman bu banka yaklaşsa, karşısında bir kadının belirdiğini ve soluk ayın altında dökülen yaprakları yutan hafif bir sisin içinde, huş ağaçlarının arasında kaybolduğunu hayal ederdi. Buluşmak için yırtındığı kadınlar da, görmekten bıktıkları da bu bankta otururlardı ancak sonraları gençliğinin zevklerini özleyen orta yaşlı bir adam olarak acı içinde her birini geri istemeye başlamıştı. Gerçek bir erkek gençliğini çalıp, kanatlarını şapkalarına takan kadınlara kin tutmasa da Pistoli, banka her baktığında kanını emen kadınları orda otururlarken görüyordu.

Ve şimdi, bir kez daha sevgililerinden biri banktaki yerini almıştı. Şapkasına taktığı sülün tüyüyle gölgelenen yüzü, şakıması için zorlanan bir kuş gibi bir şeyleri reddediyordu. Pistoli'nin eski sevgililerinin oturduğu yerde Eveline duruyordu ve Kálmán Ossuary'nın söylediklerini dinliyordu.

Çitin arkasına saklanırken, "Söylediklerinden hiçbir şey anlaşılmıyor," dedi için için. Kulaklarını bir katır gibi dikmişti.

Zavallı Bay Pistoli banka o kadar uzaktı ki, âşıkların konuşmalarını duyabilmek için pahalı bir kürkü seve seve gözden çıkarırdı. Gerçi onlara bakmak bile yeterliydi. Gözleri her şeyi anlatıyordu, her şey gayet açıktı. Ellerden çıkan eldivenleri Bay Pistoli de hissediyordu. Kızıl kahve paltonun açık düğmeleri, Pistoli'nin derin hayal kırıklığını hissetmiş gibiydi. Eveline'in yumuşak bukleleri, bu dünyaya geliş ne-

denlerini anlayan genç hizmetçilerinki gibi gözünün önüne düşüyordu. Kuğu gibi boynu, tapılacak dudakları, uzun kirpikleri zamanın nasıl aktığından bihaberdi. Şahane ayakkabıları, kaymak gibi pürüzsüz çorapları ve her nefes alışında inip inip kalkan göğsünün üzerindeki tılsımı ile bu dünya üzerindeki ilk aşk örneğini anımsatıyordu ve her bir parça bunun için çok değerliydi... Omuzlarının davetkâr hatları, kollarının olağanüstü duruşu ve kalçalarının inanılmaz kıvrımları... Bir gün derin bir mezar çukuruna yuvarlanıp, sonsuz yalnızlıkla baş başa kalacaklarını ve kimsenin onlar için dua etmeyeceğini öngöremedikleri belliydi. Ve o güzelim yanakların birkaç yıl içinde cüzamlı gibi çürüyeceğini... İnsanı kendinden geçiren bu saatte aşkın sonsuza dek süreceğini düşünen kuş beyinliler için olacaklar vız gelir tırıs giderdi nasıl olsa...

Pistoli'nin tek yaptığı ise sanki botuna bir şey girmişçesine ayağını silkelemekti. Ossuary bitmek tükenmek bilmeyen laf salatasının ortasında diz çöktüğünde Pistoli umursamadı bile. Veda vakti gelmişti. Uzun uzun bakışmalar... Niagara Şelaleleri gibi düşen kollar... Sanki sonsuza dek gidiyormuş gibi yola koyulan leydinin sakin, yavaş ve düşünceli adımları...

Biraz sonra bahçenin sonuna, çocuk kaçıran Çingenelerin gürültüsüne benzer bir tangırtıyla Eveline'in arabası yanaştı.

"Yarın o soytarının yanındaki Maszkerádi olmadığı için kurban keseceğim," diye rahatladı Pistoli. Ossuary ona fark ettirmeden eve geri dönmek için gizlene gizlene ilerledi.

Gece olunca hatırlayamadığına inandığı eski şarkıların hepsini anımsamıştı. Şarkılar bir örümcek

gibi tavandan sarktıkça Pistoli hepsini bir köpek gibi havada yakalıyordu. Bazılarının yalnızca tek bir dizesini hatırlıyordu ancak bütün melodiyi mırıldanabiliyordu. Kafasını masaya koyup hayallere daldı. Arada sırada, köşeye sinmiş Kakuk'a kemik atarcasına bir şarkı patlatıyordu. Ancak Kakuk'un başkalarını şarkı söylerken dinlemeye tahammülü yoktu. Çok geçmeden, "Ah, çok saçma!" diye bağırdı.

Kişner gibi bir ses çıkararak yeni bir şarkıya geçti. Bir avuç kör kütük sarhoş düğün davetlisiyle dolu bir arabayı idare eder gibiydi.

Ossuary ayışığının altında ölümüne sıkılmış bir hayalet gibi aylak aylak dolanıyordu.

Pistoli aniden önüne atlayıp, işaretparmağını burnuna kadar sokarak zafer kazanmışçasına konuştu.

"Senden daha sert bir çocuktum... Ve hâlâ senden daha iyi bir adamım. Kızlar benim yanımdan ayrılırken gözyaşı dökerlerdi. Çünkü ben buyum, Pistoli'yim."

Huşluk'un tepesinde süzülen ayışığı, pelerininin altında kuzularını saklayan bir çoban gibi gökyüzünde yükseliyordu.

Ve siyah duvaklara bürünen gece, bir kadının tükenen aşkı gibi sürünerek buraları terk ediyordu.

***

Kakuk bütün gününü taze çimenlerle dolu bir hendekte uyuklayarak geçiriyordu. Sanki kendini tedavi etmek isteyen bir tazı gibi çimenleri çiğniyordu. Ve basbayağı bu dünyaya, çiçek nakışlı, fırfırlı etekleriyle pazara koştururken birbirlerini itip kakan kavgacı kadınlar anayolda yanı başından geçerken, yolun kenarındaki hendeklerden birinde öylece

uzanmak için gelmişti. Hayat, her sabah bir şekilde uyanabilmiş olanlara "hiçbir şey yapmama" ayrıcalığını elbette tanıyordu. Şafak vaktinin yerini yeniden geceye bırakacağı düşüncesinden uzak bir halde, ağır adımlarla, tembel tembel ve bomboş şekilde sonsuz karanlığa ilerliyorlardı. Gündüz vakti denilen şey başıboş rüzgârlar, gürültülü yağmurlar, kulak tırmalayan işkenceler ve acı dolu hastalıklardan oluşan kocaman bir şaka olmalıydı. İnsan eliyle yapılması muhtemel hiçbir roket, sonsuzluğun göbeğinde, gökyüzünün bir ucundan diğerine uzanan geceye dokunamazdı...

Kakuk hendekten çıkıp, çağırdığı ruhlara sol eliyle tanıdık işaretler yaparken, fal taşı gibi açılmış gözleriyle de bir şişe *Egri Bikavér*'a[21] dik dik bakan Bay Pistoli'nin yanına usulca sokuldu. Balmumu müzesindeki heykeller gibi yüzü asık ve kederli görünüyordu. Kıvrık bıyıkları yukarı bakıyordu. Yıpranmış vernikli botları bu davetsiz misafire hâlâ günlük ayakkabılardan üstün olduğunu anlatma derdindeydi. Bu botlar uzun yürüyüşlerde asla tozlanmazdı...

"Amazon," dedi Kakuk. Gezici tiyatroyla takılmaktan, aktörlerin aksanını kapmış gibiydi.

Pistoli ağırlığını yavaşça ayaklarına verip sandalyesini geriye doğru itti. Gözlerini şarap şişesinden ayırıp, ölüm hücresine alınan bir mahkûm gibi derin bir nefes aldı. Duvarda asılı yarı saydam gemi penceresi, kadınların neye benzediğini artık hatırlamıyordu bile. Bir zamanlar önünde durup kendilerine şöyle bir bakar ya da saçlarını toplarlardı... Şimdiyse yalnızca hüzünlü yüzler yansıtıyordu. Pistoli kendi yansımasına

21. Macaristan'ın en meşhur kırmızı şarabı. Öküz kanı anlamına gelir. (ç.n.)

bakıp bıyıklarını kıvırdı.

"Hah evet, amazon," diye homurdandı. Ağzını açtığı gibi gemi penceresiyle kavga etmeye başladı. Acıyla sarsıldığı belliydi... "Fahişe!"

Elinde bir tabanca vardı, ayağa kalkarken almış olmalıydı. Bu evde ateşli silahlar ve keskin bıçaklar uzun yıllar önce etraftan kaldırılmıştı. İntihar düşüncesinden ve ölüme özlem duyulan anlardan ödü patlardı Pistoli'nin. İki yüz pound'luk cüssesinin altındaki kemer hep adi olanlardan seçilirdi. Çoğu sabah bir önceki geceki partinin neşesi olan bu tuhaf, umarsız adam, yatak örtüsü olarak kullandığı eski battaniyeye boylu boyunca uzanıp delice ölmek isterdi. Okuduğu romanlardan birinde geçen durumdaki gibi dişlerini yastığa geçirirdi. İntihar, evinin etrafına yağan karın altında bir dilenci gibi yalınayak yaklaşırdı. Umutsuzluğa düşmeyecekse, âşık olmaktan keyif almazdı.

Elleri cebinde, kayıtsız bir ifadeyle huş ağaçlarının olduğu koruda ağaçlardan birine bağlı, eğerli bir at olduğunu söyledi. Sarı kısrağı Eveline'in ahırından biliyordu. Adı Kati'ydi. Küçük kırpık kuyruğunu pervane gibi savurur ve leydisinin kırbacına, ortaklaşa iş çeviriyorlarmış gibi itaat ederdi. Pistoli atın yanına yere çöküp, aşağılanmanın verdiği hiddetle çalıların arkasına saklanmaktan tekrar tekrar vazgeçerken, Bayan Maszkerádi bahçe kulübesinden çıkmıştı. Ancak ziyareti henüz sona ermemişti.

Pistoli kendi çatısı altında geçirilen her bir dakikayı saydığı ve bu şehvet meraklısı kadın, o iğrenç herifin yanından ayrılıp dışarı çıkmak bilmediği için yüzü öfkeden kıpkırmızı olmuştu.

"Hayatım boyunca dimdik ayakta tuttuğum guru-

rumu, erkekliğimi nasıl oldu da ayaklar altına serdim ben?" Serzenişi Pistoli'nin boğazından inmiyordu. Ungvár'a gelen gezici bir tiyatroda, kadının tekinin öldürüldüğü bir melodram izlemişti. "Jacqueline, cehennemde görüşürüz!" demişti aktör. Pistoli bu kelimeleri hiç aklından çıkarmamıştı. Şarap içerken, sevişirken ya da hüzünlendiğinde bu cümleyi kalbi neredeyse durana dek tekrar ederdi. Ardından karşısındaki kadını âcizliğe ittiği için, birlikte olduğu her bir kadın adına en nihayetinde ayrı ayrı üzülürdü...

Sonunda Maszkerâdi kulübeden çıkmıştı. (Pistoli saçını düzelten kadının buklelerine dokunan bir düzine parmağı gördüğünde hiç yadırgamadı. O kulübedeki kadınların parmakları ve tırnakları Pistoli'ye hem sonsuz sadakat hem de mezara götürülecek aşklar vaat etmişti.)

Genç leydi nisan yağmurları gibi etrafına ışık saçarak, neşeyle Pistoli'nin olduğu tarafa geldi.

Yaşadıkları hiçbir ânı geri döndüremeyecek olmanın verdiği hüzünle gizli âşıklarının evinden çıkan yaşlı kadınlar gibi üzgün ya da bilinci kapalı değildi. Ne zaman yanlış bir şey yapsa eve, Kaptan'ın yanına hüngür hüngür ağlayarak koşan Risoulette gibi, gün ışığında kendini tanıyacak birinin kendi yakınına yaklaştığını fark ettiğinde utançtan tir tir titrerken, öpülmesi için elini uzatmaktan da geri kalmayan leydiler gibi davranmamıştı. Ya da başka dünyalarda yaşayan rahibeler gibi tüm güzel hatlarının üzerini ömür boyu unutamayacağı anılardan bir duvakla örtmüş gibi görünmüyordu... Pistoli kenara çekilip gözlerini kapadı. Kadınların tahmin edilemezliğiyle ilgili acı gerçeği kabul etmişti. Hayalet gibi görünüyor, yüzündeki ke-

mikler kadehinden yansıyordu. Bir zamanlar celladın bileğine sarılı olan saç örgüleri şimdi çatı kirişinden sarkıyordu... Küflü fıçıların yattığı mahzenden feryatlar ile kıkır kıkır sesler geliyordu. Ancak Pistoli çok geçmeden bu görüntüleri hafızasından sildi. Çünkü kadınlar deniz gibidir... Ay gibidir... Ne zaman ne yapacaklarını bilemezsiniz.

***

Maszkerádi'nin özgüveni, yürüdüğü patikanın sanki lastikten yapılmış gibi görünmesine sebep oluyordu. Yüzünde intikamını hakkıyla almışçasına, sakin bir tatmin ifadesi vardı. Yalnızca en yakın dostlar birbirini, kimseye anlatmayacakları sırların mutluluğuyla şüpheye düşmeden aldatabilirdi. Merak, yakın dostlarınızı taklit etmenize sebep olur; onlarla aynı modayı takip ettirip, size aynı şapkayı ve aynı elbiseyi giydirirdi. Bu gibi davranışlar çaktırmadan yanınıza yanaşan üçkâğıtçıların hem dans akademisindeki hem de korunaklı aile ortamınızdaki yeni yerini sağlama alırdı. Kadınlar birbirlerinin kadehinden içmeye, birbirlerinin kıyafetlerini giymeye ve gizlice aynı adamın dudaklarından öpmeye bayılırlardı. Bir süre sonra tutkunun pençesinde, çobanların uzaklarda yanan ateşleri gibi yana yana kıvranırlarken sırları açığa çıkarsa, birbirlerinin gırtlağına yapışırlardı.

Maszkerádi kısrağının yularını çözerken, "Elinizi öpeyim Matmazel," dedi Pistoli, huş ağaçlarının arasından. "Tepemizdeki hava kaynamaya başladı. Her an kasabadan buz getirtmemiz gerekebilir."

Maszkerádi kendisini dikizleyen bu adamı görünce hiç şaşırmamıştı. Bir kraliçe gibi gülümsedi.

"Kısrağıma göz kulak olmanız çok ince, Pistoli.

Lütfen, üzengiyi tutar mısınız?" diye yanıt verdi basitçe. Pistoli, Maszkerádi'nin sesini hiç böylesine sakin duymamıştı. Bir şeyler saklıyor, yeni gelinlerin tuttuğu balayı günlüklerindeki anılar gibi mutlu mutlu gülümsüyordu.

"Sizden yardım istiyorum Pistoli," dedi sonsuz bir lütufla. Evsiz bir dilenciyle konuşmak için cennetten inmiş bir melek gibi görünüyordu. Dilenircesine Bay Pistoli'ye dalgın dalgın baktı. Büyük olasılıkla kıyafetlerinden yayılan parfüm kokusunun bu sert adamı hoşnut etmeye yeterli olacağını düşünüyordu.

Pistoli doğru ses tonunu yakalamak istercesine tereddütle konuşmaya başladı.

"Sakın buraya geliş nedeninizi deşmeye cesaret edebileceğimi bir saniyeliğine bile aklınızdan geçirmeyin sevgili leydim. Her ne kadar kulübenin duvarında önceleri kadınların kendi başlarına kaldıklarında ne yaptıklarını görmek için kullandığım bir delik olsa da... Korku ve endişe içinde o kadar çok kadın yüzü gördüm ki... Odayı toplayanlar, kuruması için havluları asanlar, yastıkları kabartıp ellerindeki aynalarla yanaklarında öpücük izi kalıp kalmadığını korkuyla kontrol edenler... Ancak sizinle ilgili tek bir anı yok hafızamda sevgili leydim. Sizin ziyaretinizi öylesine normal, öylesinde doğal görüyorum ki kafamı meşgul edecek tek bir şey geçmedi inanın.

"Yani benimle ilgili ne düşünüyorsunuz?" diye sordu Maszkerádi. Başını havaya kaldırdı.

Pistoli çitin üzerinde yürüyormuşçasına iki adım öne geldi.

Her ne kadar sesi bir istasyon şefi gibi hâlâ tuhaf çıksa da artık titremiyordu.

"Sevgili çiçeğim, senin tüm Macaristan'daki en aşağılık kadın olduğunu düşünüyorum."

Maszkerádi kırbacını kaldırıp Bay Pistoli'nin suratına iki kez sağlam bir şekilde indirdi. Darbe işe yaramıştı. Pistoli arkasını döndüğü gibi kaçmıştı. Yatağına atlayıp Nyíregyháza'da Bayan Rőzaskerti'nin tokat attığı asker, Kont Stadion'un hikâyesini düşünmeye başlamıştı. Eski asker ertesi sabah beynini havaya uçurmuştu.

O gece Pistoli, "Ah, bir kısrak tarafından tekmelenmenin utanılacak bir tarafı yok," demişti yatağının ucuna sinmiş Kakuk'a.

Kakuk elini mağrurca sallamıştı.

"Sizinle barışmak için geri gelecektir efendim," demişti. Kalan şarabı götürmek için Pistoli'nin uykuya dalmasını bekliyordu.

O gece, karasevdalı bezgin hayaletler ile pörtlek gözlü cinler, ertesi sabah tren enkazında geride kalan uzuvlarını toplayanları sonsuza dek izlemek üzere geri dönmüşlerdi.

***

Kırbacın vuruşu Pistoli'yi en sevdiği şeylerden birine sığınmasına sebep olmuştu. Yirminci defa vasiyetini düzeltmeye... Sahip olduğu olmadığı her şeyi, tanıdığı ve tanımayı arzuladığı kadınlar arasında bölüştürdü. Zalim Dinka'ya, "saçları Sultan Flor gibi kabaca kesilmiş kadın"a, boynuzları bu malikânede büyümüş olan Pista adındaki keçi dışında bütün küçükbaşlarını bıraktı. Rosa Mâli'ye, Macaristan ziyareti sırasında "Melon Şapkalı Kral" II. Joseph'in istirahat ettiği en iyi yatağını... Risoulette'e, Pistoli'nin sirk güreşçilerini izlemekten daha çok keyif aldığı horoz

dövüşlerinde kullandığı, bir ıslıkla yattığı çöplükten koşarak gelen, hayran kalınacak horozlarını... Göstermelik dindar Bayan X'e, koleksiyonunu yaptığı müstehcen fotoğrafları... Askeri rütbelerin hepsini ezbere bilen Matmazel Y'ye, Prens Rákóczi zamanından kalma bir dua kitabı... Bayan Weis'e kürk ceketini, Bayan Fehér'e botlarını, Bayan Pussenkatz'e av tüfeğini... Vasiyetine dahil etmediği tek şey mahzendeki şaraplar ile sosislerdi. Pistoli'nin, evde sarhoş olunacak bir şişe şarap olmadan ölmeye niyeti yoktu.

Piposunu uzun süre önce Eveline'e vermeye söz vermişti. Böylece gelecekteki kocası tüttürecek bir şeyler bulabilirdi.

Ve son olarak, Bayan Maszkerádi de listeye eklendi. Kaz tüyü ile yazdığı kelimeler gittikçe çoğalıyordu. Kıvrımlı süsler büyük harflere ekleniyor, cümleler şatafatlı lanetler dileyerek bitiyordu.

"Leydim Maszkerádi, her ne kadar hayatımın en iğrenç gününün sorumlusu olsa da dışlanmamalıdır. Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına yemin ederim ki artık ona kızgın değilim. Genç leydinin yaptığı şey için aynı görevi görecek narin ellerini kullanmak yerine kırbacına davranmasının tamamıyla benim suçum olduğunu biliyorum.

"Gökyüzünü bulutlar kaplıyor. Ona bu denli âşık oluşumun nedenleri ve nasılları arasında daha fazla kalabileceğimi sanmıyorum. Beni affetmeyecek olabilir. Bu sebeple ölümümden sonra mumyalanmış sağ elimi almasını istiyorum. Gelip elimi kessin ve bir oyuncak gibi kendine saklasın."

Ve ölüm hücresine gönderilmiş yaşlı bir kanun kaçağı gibi sonunda gerçeklerden bahsederek, duygu-

lu bir şekilde kafasını salladı...

Ardından, tanıdığı bütün kadınları, mezarda kafasına dank etmesin diye her birini hatırladığından emin olmak için son bir kez daha gözden geçirdi. Gördüğü tüm içten gülümsemeleri, kadınların yaşlı gözlerini, sallantıda olan evlilikleri, bozulan sessizlikleri ve en sonunda eski ayakkabı derileri gibi görünen o elem dolu yüzleri hafızasında tekrar canlandırdı. Arabasının ardından veda ederken gülümseyen, ertesi gün yeniden döneceğine dair söz verip bir daha asla görmediği kadınların hepsini yeniden andı. Eline sıkıca yapışıp bırakmak istemeyen titrek ellerin hepsini... Bacakları, ardından koşmak için yanıp tutuşurken utancından yerinden kımıldayamayan ve gözleri kapalı, umutsuzluğun narin boyunlarına inecek baltasını bekleyen kadınları... Kısacası özür dilemek istediği (yalanlarına inandıkları için) bütün kadınları... Neredeyse bunun için kalbini söküp çıkaracağı tüm kadınları... Sanki kart destesi üzerinde parmaklarını gezdiren sarhoş bir hilebaz gibiydi. Ve uzun bir rüyaya daldı...

Aynı adam kendini toplayıp, Diósgyör[22] kâğıdına Transilvanya Prensi'ne yakışır bir şekilde imzasını atarken kendiyle alay ederek kıkır kıkır gülmeye başladı. Yaldız döktüğü kâğıda akik mühür yüzüğünü bastırırken parmağını yaktı.

***

Kakuk arkasına yaslanmış, tangırdayan bir mutfak saati gibi tuhaf sesler çıkarıyordu. Tereddütle sallanarak o öğlen bahçedeki kulübeye gelenin Bayan Eveline olduğunu söyledi. Pócs'un Meryem Anası

22. Günümüzde Macaristan'ın Miskolc şehrinde kalan eski bir kasaba. (ç.n.)

olan Eveline... Kaderin hükmünü yerine getirmeye ikna olmuş bir katil gibi gözleri kanlanmıştı.

Bacakları idam edilmeye götürülüyormuşçasına titreyen Pistoli, "Yavaş ol!" diye yanıt verdi.

Kendi etrafındaki aşk uğruna yapılan ihanetleri düşünürken önceleri bir Fransız romanında okuduğu hikâye aklına geldi. O güne dek hiçbir günahla kirlenmemiş bir büyükbaba, en derin cinsel fantezilerini gerçekleştirebilmek için ailelerinin saygın ibadethanelerinden birine ahlâksızlığıyla ünlü bir süvariyi kendi torununa vermek üzere getiriyordu.

"Yavaş ol," dedi yeniden. Şapkasını eline alıp, öğlen vakti uykuya yatan bir kelebeği yakalayacakmışçasına bir iki adım atacak gibi oldu.

"Tavan arasına çıkıp av çantamı almalıyım," dedi sakin bir ses tonuyla. Kakuk kayıtsız bir ifadeyle budala gibi görünüyordu. Bu ifadesini görenler onun her fırsatta açık pencerelerden ya da duvarlardaki çatlaklardan birilerini gözetleme şansını kaçırmayacağına asla inanmazdı. Bay Pistoli'nin Kakuk'u bu kadar sevmesinin bir diğer nedeni de onun böyle kurnazca aptala yatma yeteneğiydi.

Kakuk, Bay Pistoli'ye botlarını çıkarırken yardım edip, Pistoli bahçe kulübesine doğru çıplak ayakla, parmaklarının ucunda ilerlerken onu takip etti. Şefine yardım eden bir itfaiyeci gibi merdiveni alt kısmından yakaladı ve tavan arasına sürünen Bay Pistoli'ye mütevazı bir ifadeyle göz kırptı.

Yukarıdan, "Git," diye eliyle işaret etti. Sanki çirkin adamcağızla olan tanışıklığı, içerideki kıymetli Eveline'in ıstıraplı buluşmasını ve kulübenin kutsallığını bozacaktı. Tavan arasının zeminine uzanıp eski

gözetleme deliğini buldu ve sanki çıplak periler ile kadın işkenceciler onu çatı kirişine yaslayıp bağlamış ve günahlarını itiraf ettirmek için vücudunun hangi bölgesine işkence yapacaklarını bölüşmüşler gibi korkunç bir şekilde titremeye başladı. "Hadi biraz daha devam et seni günahkâr!" diye bağırdı Pistoli'nin ruhu için için... Kemikleri çatırdıyor, cenneti görmenin verdiği gülümsemeyle çıplak bedenlerine inen engizisyon kırbacını hisseden şehitler misali kendine eziyet etmekten kasları patlayacak gibi geriliyordu. Yaşlanmakta olan bir adam acı hissini hâlâ duyabildiği için sevinebilirdi...

Eveline, başını çobanın kucağına dayayan bir kuzu gibi Ossuary'nin önünde diz çökmüştü. Kálmân'ın parmakları, hayatın tüm neşesini ve acılarını çalan bir kemanın yaylarından dökülen sonatların melodisine dokunuyormuşçasına, genç kadının buklelerinde geziniyordu. Kolunu uzatıp, Eveline'in saymak için örgülerinden birinin ucundaki düğüme dokundu. Örgü bir çorabın düzenli ilmikleri gibiydi saçları... Bu keyif dolu ana gelene dek geçirdiği on üç mutsuz yıl için, on üç örgü vardı saçlarında... Örgülerin sarıldığı ipek kurdelelere gitti parmakları. Ve hiçbir şey olmadı. Soğuk bir yalnızlık ve unutulmayla dolu bir gece... Umutsuz gecelerde acı çektiğiniz müddetçe hayat devam ediyordu çünkü. Büyük bir bedel yerine sayılabilecek şekilde acı çektiğiniz müddetçe...

Eveline elini kaldırıp, Ossuary'nin gözlerine yabancı biri gibi gülümsedi. Tavan arasındaki Bay Pistoli farkında olmadan bıçağını yokladı. Bir zamanlar ilahi bir kurtuluş arayan kadınların onun sefil haline bakışını tamamıyla unutmuş gibiydi. Kendilerini unut-

tukları anlarda her şeylerini feda etmeye hazır o olan kadınlar şimdi yalnızca uzak birer hatıraydı... Pistoli yine de hiçbir zaman onlardan ellerinden gelenin fazlasını istememiş, mütevazı kalmıştı.

Eveline ağaç tepelerinde bir mucize görmüşçesine yukarı bakıyordu. Ya da pamuğumsu bulutların arasındakiler, Meryem Ana ile İsa'nın ta kendileriydi... Çoktan sislere karıştıkları için gözlerinin dolmasına gerek kalmamıştı. Gökyüzünden bir ses ona dualarının boşa gitmediğini söylemiş gibiydi ifadesi... Bu, kendi gözleriyle görmeden kimsenin inanmayacağı türden bir sevgiydi. Saatin tiktakları Eveline'in gelip geçen yaşamının üzerinden akıyor, çok uzaklardan bile görülebilecek kızıl bir kule gibi ardında yükseliyordu. Hayat, bir avuç tilki tazısı gibi çitlerin üzerinden atlayıp, çukur kazacak kadar somuttu artık. Evet, bundan böyle diğer avcılar da mutluluk denen gümüş tilkiyi kovalamaya katılabilirlerdi ancak Eveline ne kadar uzağa koşarsa koşsun şu an yaşadığı anıyı asla unutamayacaktı. Kızıl kule ufkun üzerinde yükseliyordu ve anılarını gözden geçiren bu leydi için, o on üç adım artık uzak değildi. İlk tokalaştıkları an bir adım, gözlerine ilk bakışı bir adım, sesini duyuşu ve onu öpüşü bir adım... Kulenin etrafında dönen basamaklar başlarını güneşe çeviren günebakanlar gibiydi... Aşkın güneşine... Ayakları basamaklara, elleri salonlara, kucaklamaları balkonlara, öpücükleri dinlenme bahçelerine dönüşüyordu. İsimsiz arzuları koridorlara, fısıltıları ve iç çekişleri verandalara... Ve son olarak, kulenin zirvesine... Tüm bunları bu dünyaya getiren şey aşkın ta kendisiydi.

Eveline karşısındaki adama dikkatle baktı. Pistoli,

kadınların yüzündeki bu ifadeyi çok iyi biliyordu. Yapayalnız hücrelerindeki deliler, tüy şapkalı şövalyelerini gördüklerinde kendilerinden geçmişçesine böyle bakarlardı. Minik tanrılarından bir mucize bekleyen saplantılı dindarlar da... Deliliğin bir nefes uzağındakiler ile geceleyin aynada kendilerine bakarken arkalarından bir şeylerin sarıldığı kişilerin dehşet dolu gözleri de...

Ossuary sonunda ağzını açtı.

"Sevgilim, tek bir derdim var. Bu lanetli evi ve yeri terk edip Budapeşte'ye dönmek istiyorum."

"Lütfen affet beni..." diye kekeledi Eveline. "Buraya gelmeden önce bunu ben de düşündüm."

Ayağa kalkıp, kafasında haylazca planlar yapan bir çocuk gibi masaya doğru yürüdü. Çantasını açıp, içinden mahcup bir ifadeyle bir tomar banknot çıkardı. Düzenlice sarılmış pembe ve mavi banknotlar. Kadınlar para destelerini düzenlemeyi gerçekten iyi biliyordu.

Ossuary bu manzaraya daha fazla katlanmamak için bıkkın bir ifadeyle ona sunulanı aldı ve hızla parayı cebine attı. Pistoli, Ossuary'nin paraları nereye koyduğunu göremedi bile. Tüm bu olan biten Pistoli'nin yerinden kalkıp, yıldırım hızıyla tavan arasından inmesine sebep olmuştu.

Alt kata indiğinde askerler arasında bir gelenek olan *verbunkos* dansını yapıp, Kakuk'u kucakladı.

"Deli gibi içeceğim ve bir daha asla ayık dolaşmayacağım," diye bağırdı. "Git arabamı getir. Canını seviyorsan kaldır kıçını Kakuk! Şarap istiyorum şarap!"

Esip gürlüyor, yalpalıyordu. Giriş kapısına yaslanıp Quitt'in gelmesini bekledi. Bu tek gözlü Yahu-

di arabacı, Bay Pistoli ne zaman aylak aylak sürtmek istese çıkıp gelirdi. Atların boynundaki çanların sesi yankılandı. Yolun öte yanından duyulan bu hüzünlü çanlar, hayatını kiliseye yapılan bağışlarla kazanan dilenci rahiplerin yakarışları gibiydi.

Pistoli hantal vücudunu arabanın ön koltuğuna çekti. Cinayet işlemeye giden biri gibi kararlı, sert ve sağlam görünüyordu. Kakuk'a ıslık çalınca yaşlı adam bir köpek gibi hoplayarak arabanın arkasına zıpladı.

Araba rüzgâr tarafından savruluyormuş gibi ilerliyordu. Pistoli'nin hantal gövdesini bir o yana bir bu yana sallayarak sarsılıyor, yalpalıyordu. Pistoli içinden geldiği gibi kıkırdıyor, ağlıyordu... En sonunda vahşi bir ayı gibi horlamaya başladı. Ölüm hücresine gönderilen bir adamın bile uykuya ihtiyacı olabilirdi.

8. HAYATIN ZEVKLERİ

Huşluk yollarında geçen üçüncü gündü.

Pistoli bu süre zarfında eskiden takıldığı, ağız dalaşına girip kavgaya bulaştığı tüm tavernalara uğradı. Uzak diyarlara gitmeye hazırlanıyormuşçasına eski sevgilileriyle vedalaştı.

Bu yolculukta Pistoli'nin öğrendiği bir şey varsa o da hayatını bu yollarda, dingin ve ruhsuz bu topraklarda geçiren bir erkekten daha fazla sevgilisi olmadığıydı. Güz gelip de kadınlar ekinleri ayıklamaya başladıklarında, başıboş rüzgârlar etraftaki çerçöp ile tohuma benzer ne varsa savuruyordu... Pistoli'nin sevgililerinin diğer adamlarınkilerden hiçbir farkı yoktu. Bir tek diğer erkekler bu kadınları, atlıkarıncadan indiklerinde hafızalarından silinen lunapark şarkıları gibi unutabiliyorlardı. Ya da en kötü ihtimalle ertesi gün ağızlarında çamurumsu bir tatla uyanıyorlardı. Pistoli ise kendisine nazik olan hiçbir kadını unutmuyordu... Kasabanın en lezzetli birasını satan ve insanları yoldan çıkaran o meşhur arka sokak barına doğru kendini tedavi etmek üzere yola çıkmış bile olsa, üç gün sonra o kadınların cümlelerini ve mimiklerini hatırlayabiliyordu. Gerçi fark etmiyordu...

Anacaddedeki tavernalardan birine gidip, kuyuya daldırılan kovaların cıvıltılı sesleriyle neşelenirken, güneşin altında kıpkızıl parlayan şarabına hayran olduğu zamanlarda da durum aynıydı. Kiraz sopalarıyla yere düşen yaprakları, sanki gaddar bir kalbe saplıyormuş gibi oyuyordu. Zaman zaman, geçen gece ne kadar sarhoş olduğu aklına gelince durup bir kahkaha patlatıyor, geceyi geçirdiği arka sokak tavernasının adının *Ihlamur Ağacı* mı, *Yeşil Ağaç* mı olduğunu hatırlamaya çalışırken, bir genç kızın ucuz parfüm kokulu odasında kalma ihtimalini de hesaplamaya çalışıyordu.

Bu hafifmeşrep kızlardan bazılarının vaftiz babası çıkabileceğinden, onlara hangi aileden olduklarını sormak zorunda kalıyordu. Gelip geçen gezginlerin ve yolcuların günahlarının affı için anayola dikilen haçın önünden geçerken, elinden geldiğince ağırbaşlı davranıyordu. Panayır yerindeki barbekü alanında çalan müzikler, gece yarısı serenatlarındaki melodiler, kadın milletinin zaaflarına olan aşikârlığı, dünyayı hor görüşü; hepsi şapkasının siperinde biriken yağmur damlaları gibiydi... Tüm bunlar durumu olduğu gibi kabullenip teslim olması için yeterliydi. Çok nadir, için için "hayat" diye çığlık atıyordu. Ayaklarınızın dibinde mırıldayan bir kediden farkı yoktu. Ona acı veren bir şeyle karşılaştığında arkasına bakmadan kaçıyor, kayıp bir köpek gibi aradığı şeyin kokusunu yakalayana dek durmuyordu. Bilgeliğin izlerini bulana dek...

Zalim Dinka'yı, on yıl önce bıraktığı yerde bulmuştu. Buralarda hiçbir şey değişmezdi. Kadınlar ya Bayan Blaha'ya ("ulusun gururu") ya da Kraliçe Elisabeth'e benzerlerdi. Kalpleri de mezar taşlarındaki yazılardan farksızdı... (Kasaba mezarlığındaki taze

dulları süzerken, "Biri yetmiş iki yıl, diğeri seksen üç yıl yaşamış. Hiçbir şey değişmiyorken fazladan bir on yıl yaşamanın mantığı nedir ki?" diye merak ederdi Pistoli.)

Zalim Dinka, küçük bir kasabanın eteklerinde yaban üzümü yetiştirirken, *Rampapapam* adında bir *csárdá*[23] işletiyordu. Eski günlerde Pistoli bu kapıdan horozlar öterken de girerdi, gecenin köründe köpekler ulurken de... Hazır, *cimbalom*ların çınlayan müziği için gelmişken, Zalim Dinka'yı gideceği düğüne seve seve götürmeyi kabul ederdi. Onun dışında buraya girerken yüksek kulelerde çalışan işçiler kadar dikkatli olurdu... Rampapapam'da Pistoli, her daim içtenlikle ağırlanırdı. Puşkin'in Zaretzky'e söylediği şarkıdaki gibi, "*Yiğitliği anılarımızda yaşıyor!*" Kendini özellikle bowlingde geliştirmişti. Ülkedeki en iyi bowling oyuncusu olduğu doğruydu. Nyíregyháza'nın dışından gelenlerden, Kossuth[24] tarzı şapkalar takan tüccarlardan ve su idaresi bürosunda çalışan, damalı pantolonlardan muzdarip memurlardan inanılmaz miktarlarda fıçıyla şarap kazanmışlığı vardı. Ancak Zalim Dinka'nın kalbini, haftalık gazete *Uyanış*'ın editörü Pista Puczér'i bir güzel benzetince kazandı. Şaka ustası, tıknaz, pos bıyıklı, geçimsiz ve çabuk öfkelenen köylü editör, Zalim Dinka'nın kalbini çalmaya çalışıyordu. Kavgacı tutumu, baltasını sürekli, tehdit edercesine insanların burnuna doğru sallayıp, tavus kuşu gibi ciyak ciyak bağırma huyu sayesinde pek çok güzelim mayıs pikniğini cehenneme çevirmişti. Dinka'nın tepkilerine verdiği tek yanıt, "Ama ben

23. Eski Macarca'da taverna. (ç.n.)

24. Lajos Kossuth, 1948 Macar Devrimi lideri, avukat ve gazeteci. (ç.n.)

size sadığım. Ve sadakat pek kıymetlidir," olurdu.

Zalim Dinka, Pista Puczér'in tavernadaki garson kızların yanı sıra yakın kız arkadaşlarına da yanaşıp, onlara uygunsuz tekliflerde bulunduğunu biliyordu. Ancak kurnaz editörü hiçbir zaman iş üstünde yakalayamadığı için onu buradan gönderemiyordu. Civardaki kümesler, köpek kulübeleri ve ot yığınları sır tutmakta oldukça başarılıydı. Takımda kimlerin eşleşeceği konusu ne zaman içinden çıkılmaz bir hal alsa Pista Puczér, Pistoli'nin demir bowling toplarını yuvarladığı gibi sadık, ama ikiyüzlü gözlerini dışarıdaki asma çardağa çevirip devirirdi. Editör Puczér'in, Rampapapam'dan atamadığı tek adam da Pistoli'ydi. Mutfakta Zalim Dinka'ya pek çok kez çemkirdiği olmuştu.

"O geveze herif için mi pişiriyorsunuz bunları? Eninde sonunda Amerika'ya kaçacaktır!"

En sonunda gazeteci Puczér kafasında bere, ağzında sigaralık, Rampapapam'ın etrafında kasıla kasıla dolaşmaya başlayınca Pistoli ondan kurtulmaya karar vermişti. Kararının hemen ardından da hareket geçti. Köyden tanıdığı kırmızı etekli bir Çingene dostunu kilere Puczér'i baştan çıkarması için gönderip, kapıyı aralık bırakmasını söyledi. Böylece Zalim Dinka editörü o malum anda basabilecekti. Dinka'nın çığlığını bowling partisindeki herkes duymuş, P.P. yarı çıplak vaziyette süpürgeli hizmetçiler tarafından kovalanarak Nyíregyháza'ya kaçmıştı.

Bu olaydan sonra Rampapapam'ın yeni efendisi Pistoli oldu. Ancak artık bowling turnuvalarına eskisi gibi katılmıyor, hatta ortalıkta çok nadir görülüyordu. Onun yerine içerideki odalardan birinde flüt ça-

lıyor, şarap şişeleriyle dertleşiyor, ayva kokulu odanın duvarlarını süsleyen sepya fotoğraflardaki Zalim Dinka'nın (kızlık soyadı ile Jolân Weiss) yaşlı anne babasıyla kadeh tokuşturuyordu. Szerencs kasabasının eski kürkçüsü olan bu insanlar, sahip oldukları on dört çocuğa bakabilmek için aralıksız şekilde kuzu derisinden sayısız yelek, ceket ve palto dikmişlerdi. Pistoli resimlere bakarken hayat ile ölüm arasında meditasyon yapar ve yalnızca bardaki müşteriler kavgaya tutuşup, tabak çanaklar havada uçuşmaya başladığında hayata dönerdi. Pistoli ucu çivili ağır sopasını kaptığı gibi odasının kapısına tüm gücüyle vurur, prangalı mahkûmlardan öğrendiği küfürleri savurarak esip gürlerdi. Onun dışında hastaneye kaldırılan garp malulleri gibi sesini çıkarmadan otururdu. Pistoli normalde Zalim Dinka'nın yerine, yirmi kadar bardan kovulduktan sonra giderdi. Ya da ilk önce bir düzine kadın tarafından aşağılanır, tekmelenir, bir güzel kandırılıp katranda yuvarlandıktan sonra tüyle kaplanır, köyün deli kadınlarının çocuklarını azarladığı gibi şamar yer, tepesinden bir kova su döküldükten sonra, en sonunda kapı dışarı edilirdi... Böyle gecelerde Pistoli, Dinka son siparişleri almadan evvel erkenden yatağa girerdi. Yarı uyanık halde, müşterilerin hâlâ bowling oynadıklarını duyunca iki paralık âlem düşkünlerinden tiksindiğini hissediyordu.

"Sana kimyon tohumu çorbası yapmamı ister misin?" diye sordu Dinka, Bay Pistoli Rampapapam'a yeniden geldiğinde. Pistoli, nakışlı masa örtüleri, kuştüyü yorganlarla bezeli yataklar, Musevi duaları ve pilili eteklerle dolu gardıropların olduğu odasına yerleşti. Sanki gideli yalnızca bir gün geçmişti (halbuki

yıllardan bahsediyoruz).

Yüzündeki ifade sessiz ve hüzün doluydu. Boşluğa bakıyordu. Şapkasını gözlerine indirdi. Kemerini gevşetmeye lüzum bile duymadan ayaklarını öne doğru uzattı. Öne arkaya yerinden kımıldayıp, biraz fazla eğilince neredeyse eski sevgilisini bir anlığına öpecekmiş gibi oldu. Ancak Zalim Dinka artık onun büyüsüne kapılmadığı için eski günlerdeymişçesine ne botlarını çıkardı ne de şapkasını aldı. Bu leydi artık kırk iki yaşındaydı ve kâkül bırakmak yerine rengini açtığı saçlarını tepeden topuz yaparak kullanıyordu...

"Eğer hâlâ esmer olsaydın, Kraliçe Elisabeth'e benzermişsin. Siyah saçlarına ne oldu?" diye sordu Pistoli kaşlarını kaldırarak.

"Beni boş ver şimdi yaşlı hergele. Nerelerdeydin anlat. Seni son görüşümden bu yana hangi kaltağın peşinde koşuyordun? Ortalığı karıştırmak için döndüğünde seni uzaktan görüyordum aslında ama bir bardak bir şey içmek için uğrama zahmetine bile girmedin!"

"Tamam, sakinleş," diye yanıt verdi Pistoli. Kimsenin gözyaşı dökmediği bu buluşma onu oldukça şaşırtmıştı. Zalim Dinka normalde onu kucağına yatırır, kaybolduktan sonra eve geri dönen bir çocuk gibi öperdi.

"Kiminle konuştuğuna dikkat et," diye uyardı. Ancak sesi daha yumuşak çıkmıştı. Anayolun ötesinden, uzaklardan duyulan bir laterna gibiydi... Eski anılardan söz eder gibi...

Pistoli bu değişikliği dikkatli bir kanun kaçağı gibi hemen fark etmişti. Çenesini baltasına dayayıp, kadıncağıza uzun uzun baktı.

"Beni iyi dinlemeni istiyorum Jolán Weiss. Seni bir daha rahatsız etmeyeceğim," dedi uzunca bir duraksamadan sonra. "Tavırlarını sevmiyorum. Saçının rengini sevmiyorum. Ve kırmızı çizmelerinin gıcırtısından nefret ediyorum. Ve Tanrı aşkına, sen yüzünü neyle yıkıyorsun? Suratındaki o çok sevdiğim çillere ne oldu?"

"Buraya bunun için mi geldin? Bana işkence etmeye!" dedi Zalim Dinka ani bir çıkış yaparak. Tavırları, nisan ayı havası gibi birden değişiyordu. "Beni terk edişinden beri yeterince acı çekmedim mi? Önce babamın hastalığı... Yaşlı adamcağızın bir ayağının çukurda olduğunu biliyordum. Yatağının yanı başında saçlarımı yoluyordum... O adamı bu dünyadaki herkesten çok sevdiğimi biliyorsun. Yine de bütün bu acılarımın ortasında seni düşünüyordum. Uzun kış gecelerini seninle, babam hakkında konuşarak geçirmedik mi? Elleri hâlâ iğneleri kavrayabilseydi, hâlâ kutsal elleri dikiş dikebilseydi... O siyah kuzu derisi ceketi sana sırf sen orospuların peşinde koşarken üşüme diye dikmiş oldu... Büyüdüğüm yere, Sajó Nehri'ne gittim bir ara. Kısa etekler giyip, bataklığın üzerinde yükselen ayın altında, uluyan tilkileri dinlediğim yere... Ve orda bile seni düşündüm ben, çünkü ne zaman oradan bahsetsem beni uysalca dinliyordun... Akrabalarımdan birinin mahzeninde eski bir şarap içerken aklıma ilk gelenin sen olmadığını mı zannediyorsun... Keşke orada olup, o şarabı tadabilseydin diye düşünmüştüm... Şimdi de gelmiş bana işkence ediyorsun?"

Pistoli kafasını salladı. Boynunu sağa sola eğdi. Ardından yavaşça, ağırbaşlılıkla tek bacağını öne uzattı.

"Acıyor," dedi.

"Biliyorum!" diye bağırdı Zalim Dinka. "Orda burada sürünüp sonra buraya seni iyileştireyim diye dönüyorsun. Benim doğaüstü iyileştirme güçlerimin seni iyi etmesini bekliyorsun. Evet, şimdiye kadar pek fark etmezdi. Ama artık sana eskisi kadar cömert davranmayacağım."

"Yalnızca son bir seferlik yapamaz mısın?" Pistoli koca bir ayı gibi homurdanıyordu. Sürekli bacağını çekiştirip duruyordu. "Neyse, *kampets dolores*[25]... Benim için her şey bitti. Botlarım yakında bir çatının kirişinde sallanıyor olacak. Tek istediğim son günlerimin güzel geçmesi için bana yardımcı olman."

"Hımm... Bunu daha önce de söylemiştin." Zalim Dinka'nın gözü yaşlarla doldu ve Pistoli'nin botlarını çekmeye başladı. Mahvolmuş ayaklarını yıkamak için su getirmeye gitti. Avludan al yanaklı bir garson kızla çıkıp geldi ve eğer işini hızlı yapmazsa iki tane tokat yiyeceğini ekleyip yıpranmış botları fırçalarsa birkaç peni alabileceğini söyledi. Pistoli tütün dükkânlarının tahta tabelasındaki Türk erkeği figürleri gibi orada öylece oturuyordu. Kadınlar, fiziksel âcizliğine karşı üstünlüğü ele geçirip yeni doğan bir bebek gibi bedeniyle ilgilendiklerinde yoğun bir duygu hissediyordu.

"Topuğun mu?"

"Evet, orası."

"Buldum, minik baş belaları buraya saklanmış. Seni yaşlı budala söylesene," diye mırıldandı Zalim Dinka. Pistoli'nin ağrıyan ayağını kucağına koyup nazikçe ovmaya başladı. "Vicdanına kaç kadın yükledin

25. "Artık acı yok, hepsi bitti." (ç.n.)

Tanrı aşkına?"

Eskiden olsa Pistoli bu soruya gülüp geçerdi. Kendisi için deliren, hayatlarının geri kalanında onun için dans edip saçlarını yolan kadınların bir listesini çıkarırdı. Ancak şimdi sonun yaklaştığını bildiğinden melankoliye kapılıyordu. Son olaylarla birlikte geçtiğimiz üç gün içerisinde artan içki sefaları aniden Pistoli'yi kararsızlığa sürüklemişti. Ağlarken öylesine çok hıçkırıyordu ki nefes almakta güçlük çekiyordu. Neredeyse bundan zevk alarak istikrarsızca ağlıyor, gözünden sel gibi boşanan yaşlar, kafasını taşlara vuran bir kadın gibi yüreğindeki yükü hafifletiyor gibi hissediyordu. Mendiline uzanamadığı için gözlerini bir çocuk misali Zalim Dinka'nın gömleğine sildi. Birkaç kez daha hıçkırdıktan sonra, gelinin birini gerçek aşkından uzaklara götüren bir at arabasının yolda giderken çıkardığı gürültüyü duyuyormuşçasına bir iki kez daha acıyla kasıldı. Yeniden konuşabilecek duruma gelmişti.

"Zalim Dinka, bu dünyada sahip olduğum tek sevgili sensin. Keşke zavallı annem hâlâ hayatta olsaydı, onu ne kadar mutlu ederdin! Hep kardeşimin istediği türden bir kadın oldun sen. Pişirdiğin kurabiyeler, zatürreeye yakalandığımda bedenime koyduğun sülükler, ızgara partilerin ve Çingene inançlarına olan bağlılığın... Tütsülenmiş sosislerin ve yumuşacık yatağın... Bahar gelir gelmez yetiştirdiğin sebzeler, hayat kurtaran tavuk suyu çorbaların, sucuklarının unutulmaz kokusu ve Paskalya'da yaptığın jambonlar... İnancımı yenileyen efsunların, beni uykumda yanına yatırışın, gece banyoların, açtığın ekmek hamurları, paranı idare ediş şeklin, kıyafetlerimi ütülemen, bü-

tün hareketlerin... İyiliksever ve sadık oluşun... İşlerin kötü gittiğinde bile senin yanında olayım diye benim çalışmama izin vermeyişin... Beni baştan aşağı yenilenmiş, tertemiz, ütülü kıyafetlerle, banyodan yeni çıkmış gibi dışarı göndermekle gurur duyman... Ben buraya çamur ve kana bulanmış halde geri dönsem bile hem de...

"Bu evdeki minik beyaz ayaklarının etrafındaki her şey, arkadaş canlısı köpeklerin, bacana yuva yapan leylek, tavan arasında kuruttuğun cevizler ve yaşlı dadın, hepsi ama hepsi biliyor ki gerçekten evlenmem gereken tek kadın sendin. Kalbimin zaten sana ait olduğundan da bahsetmeme gerek yok sanırım. Bazı günler endişe dolu suratına baktığımda, vaftiz olduğum gün rahibin önündeki halim aklıma gelir, kendimi dışlanmış hissederdim... Senin yanında her daim güvende hissettim ama... Dışarıda köpekler havlarken burada, bu çatı altında, senin kararlılığın yüzünden hiçbir tehlikenin yanımıza sızamayacağını bilirdim. Kadınlığının takdire şayan kudreti senin evinde beni her türlü kötülükten korurdu... Hepsinden kaçabilirdim. O kısrağın gözlerinden bana baktığını görmüştüm."

"Seni zampara..." diye kıkırdadı Zalim Dinka. Bay Pistoli'nin üzerindekileri çıkardı. Ardından yatağa yeni nevresimler serdi. Çarşaflar, çayırların üzerinde uçuşan kazlar gibi süzülüyordu. Isıtılmış tuğlalar ve tabaklar sıra sıra bekliyordu. Sirkeli su da masadaki yerini almıştı. Pistoli yatağa öylesine gömüldü ki yorganların altında bıyıkları bile görünmüyordu.

"İyi geceler gençliğimin tatlı şarkısı!" diye fısıldadı Zalim Dinka ve ürkekçe Bay Pistoli'nin çıplak

alnını okşadı.

Aslına bakarsanız Zalim Dinka oldukça tuhaf bir kadındı. Pistoli'yi en çok, tarih öncesi bir canavar gibi dişlerini çıkardığında, evin altını üstüne getirip, rüyalar âleminde yuvarlanırken üç ayrı tonda horladığı zamanlarda seviyordu. Mağaralarda yaşayan ejderhalarla savaşan ilkel insanların çağında yaşamış olsaydı, insanlardan ziyade, tepelerinde süzülen ejderhaya âşık olurdu. Sirklerdeki kaslı adamları, servi gibi serserileri, gürbüz çobanları ve haydut kılıklı berduşları izlemeye bayılırdı. Neyse ki milleti dikizlerken kadın olduğu için kimseye sıkıntı vermiyordu... Evet, Dinka dev gibi bir adamla evlenmek isterken kaderin karşısına çıkardığı koca, maymun gibi yürüyen küçük bir heykelcikten farksızdı. Tavernanın etrafındaki cennete uzanan kavaklar esen rüzgârlarla gürlerken, bataklıktaki uzun bacaklı balıkçıllar kasıla kasıla yürüyor, Dinka ise Pistoli'nin devasa kaslarını keyifle izliyordu. Pistoli yanı başında uyurken, göğsünü sıkan iffet kemerini artık hissetmiyordu.

"Boynuna taktığım muskayı ne yaptın? Pócs'taki şapelde iki kez takdis ettirdiğim, üzerine yaşlı bir Yahudi'nin de kutsadığı hani?"

"Verdim..." Pistoli utancını gizlemiyordu. "Çalındı, üzerine büyü yapıldı, ait olduğu yerden, kalbimin üzerinden sökülüp alındı. Ama geri alacağım. O günden beri şansım yaver gitmedi..."

Kadın milletinin huylarını gayet iyi bilen biri olarak, "Aşağılık şıllıklar..." diye yakındı Zalim Dinka. "Kaç düzgün adamın hayatını mahvedip perişan ettiler... Bu ülkenin zavallı adamları biraz huzur bulsunlar diye etraftaki kaçık karıları Macaristan'ın dışına

sürmek bu kadar zor mu?"

Pistoli veda ederken Zalim Dinka'nın alnının Eveline'inki gibi olduğunu fark etti. İki kadın birbirlerine gerçekten benziyorlardı. Aynı bölgenin yerlisiydiler. İkisi de Tisza Nehri'nin çiçeklerle bezeli suyunda yıkanıyor, aynı toprağa aynı tohumları ekiyorlardı. Ataları çoktan ölmüştü... Gözleri, ufuktaki aynı yel değirmeninin dönüşünü izliyor, kulakları aynı vahşi kuşların çığlıklarını dinliyor, hasat zamanı aynı danslara katılıyorlardı. Yüzlerindeki çilleri aynı nisan yağmuru siliyor ve Huşluk'un bu yakasındaki topraklar hem Zalim Dinka'nın, hem de leydisi Eveline Nyirjes'in çıplak ayaklarına değiyordu. Ah, ayaklarına baktığınızda bütün kadınlar aynıydı işte! Yazları genç leydiler Huşluk'a çıplak ayaklarıyla bastığında toprak, çiftçilerle asillerin topuklarını ayırt etmeden kabulleniyordu. İki kadının da en sevdiği çiçek sardunyayken, Eveline ve Zalim Dinka'nın birbirine benzememesi olacak şey değildi! Bay Pistoli inanılmaz bir rahatlık duygusu hissediyordu...

***

"Eveline'in ayakları bile bu kadar beyaz olamaz," diye düşündü, Quitt'in arabasına binerken.

Zalim Dinka'yı arabanın yanına çağırdı. Bir sırrını açıklayacakmış gibi kulağına fısıldadı.

"Artık gidiyorum ve bundan sonra ne yazık ki bir daha görüşemeyeceğiz sevgilim. Öte dünyaya göç ettiğim zaman bana sadık kalmanı istemiyorum. Batıl inançlı kadınların ve korkak kocaların ödlerini patlattığım için hayatım boyunca yeteri kadar hayalet gördüm. Bu yüzden peşinden gelmeyeceğim. Her zamanki gibi işlerine geri dönmeni istiyorum. Kısraklarını

Nyíregyháza'daki haraya götürmeyi unutma. Geçen seneden kalan şaraplara su eklemeyi de... Sana yardımcı olmaya vakit bulamadığım için üzgünüm. Bu arada şu hizmetçi kız, Fruzsinka'yı kovsan iyi edersin. Senin gömleklerinden birini giyerken gördüm onu. Szatmár'daki teyzelerinin büyüttüğü kızının buralara gelmesine asla izin verme. Büyüdüğü zaman posta servisinde kendine bir iş bulursa ne âlâ... Hatta çok uzaklarda, Transilvanya'da falan... Annesini kimsenin tanımadığı bir yerde... Kendine de dikkat et. Ayakların hâlâ bembeyaz ve bacaklarında tek bir varis belirtisi bile yokken sen yine de dikkat et...

"Özen gösterip, düzenli taradığın için saçların hâlâ parlak. Kilerde beklettiğin yağmur sularıyla banyo yapmaya devam et lütfen. Biliyorsun, böyle mahzun bakmayı sürdürürsen, başını kaldırdığında gözlerin hep daha ışıltılı olacak. Ağzını yırtarcasına kahkaha atma, dişlerinden biri sararmaya başlamış. Yalnız bir kuş gibi sessiz ve kendi halinde olmaya çalış. Bu yaşta bir kadının hülyalı mırıltıları, erkeklere üzüm bağlarındaki eşekarılarını anımsatır. Ve unutma, koca ülkede yalnızca bir tane doğru dürüst adam var ve o da Hayalperest Andor Álmos. Evdeyken de dışarı çıkarken de çoraplarını giyme sakın! Hoşça kal sevgilim."

Quitt, araba kullanan bir dükkân sahibi edasıyla dizginleri eline alınca Pistoli, Zalim Dinka'yı alnından öptü.

Kasaba kuleleri ufukta küçük birer kamçı gibi görünene dek birkaç mil gittikten sonra tek gözlü Quitt yakınlarda bir taverna olduğunu söyleyip kafasını arkadaki yolcuya çevirdi.

Nyírség tarafındaki Yahudiler gibi abartılı bir tonla, "Eee, nasıldı peki?" diye sordu.

"Ah, bilirsin işte, dolgunlardır tercihim," diye yanıt verdi Pistoli. Alt tabakadan arkadaşını etkilemek istercesine süslü süslü konuşmuştu.

"Şöyle konuşmayı kes, anlamadığımı sen de biliyorsun. Söylesene Pistoli, küçük kadını sen mi dövdün, yoksa o mu seni?"

Pistoli bitkin bir tavırla, "Artık kavga etmiyorum," dedi.

"O halde fazla yaşamazsın sen," dedi Quitt. Atların kulaklarını süzmeye devam etti. Süvöltö'deki kumsalı, devasa çoban köpekleri gibi koruyan meşe ağaçlarına geldiklerinde kafasını çevirip bir kez daha arka tarafa baktı. Bitkin ve solgun yolcusunun arabanın arkasında ölmüş olabileceğinden korkuyordu.

"Ne tarafa gidelim? Fanny Late?" diye sordu bıyıklarının altından.

Pistoli ellerini başının arkasına atıp, şapkasını geriye itti. Gittikçe silikleşen şoförüne dalgın dalgın baktı.

"Fanny Late'e bir ziyaret borcumuz olduğunu mu iddia ediyorsun? Pekâlâ, sen öyle diyorsan Quitt... Eğer düşündüğün buysa... Sanırım iki çift kelimeyi hak ediyor..."

Quitt iki kez başını salladı.

"Evet, bize karşı çok iyiydi... Sen elinde bıçakla onun üzerine yürüdüğün zaman, yüzlerce kez kalbini kırdığında bile... Hep nazikti bize karşı..."

Elbette Fanny Late de bir tavernacının karısıydı... Aksi halde Pistoli kendine, kedilerin öğlen vakti ılık küllerin üzerinde gerindiği, şarap sürahilerinin barda

uyukladığı, sineklerin pencere pervazlarında kımıldamadan öylece durduğu ve tavernacının karısının, küçük oğlunun pantolonunu tamir ettiği başka bir yer bulmak zorunda kalırdı... Bir süre kafeste bir kuş gibi sessizce beklerdi. Şarabını höpürdeterek içer, masanın üzerindeki ellerini dikkatle incelerdi. Tuhaf bir şekilde hiçbir kadının yüzüğünü takmamış parmağına bakarak kös kös kafasını sallardı. Ardından oracıkta sessizce oturan bir kadına yalanlarını düzmeye başlardı. Ve bu gerçekten hoşuna giderdi...

Zonett adıyla bilinen tavernaya girerken, "Bugün günlerden ne?" diye sordu Fanny Late'e.

Kadıncağız hamurunu yoğurmaya devam ederken, sanki görüşeli iki gün bile geçmemiş gibi Pistoli'ye bakmadan yanıt verdi.

"Aziz Florian Günü. Nyíregyháza'da panayır var. At tüccarlarının hepsi bu gece buraya gelmiş olur."

"Desene senin şu at tüccarlarıyla son bir kez kâğıt oynama şansım var."

"Bundan daha beterini de yapabilirsin," dedi Fanny Late yumuşak bir tonda. Hamurunu yoğurmaya devam etti.

Hamur yoğurmak iyi bir uğraştır. Kadınlar üzerlerinde ince bir bluzla ve ayaklarında terlikle hamur yoğurmaya bayılırlar. Beyaz bir mendille sanki ritüel gerçekleştirircesine saçlar toplanır. Tanrı'nın görevini yerine getirmek için doğum yapıyormuş gibi kutsal ekmeğe dokunurken gövdeleri sarsılır, kasları gerilir, alınlarında minik su damlaları belirir. Bunların dışında Pistoli, Fanny'nin dolgun kollarının, kuğu gibi asil boynunun ve bluzunun altından belli olan küçük kavunlarının da farkındaydı. Sanki minik minik pe-

riler etrafında dans ediyordu. Hamuru yoğururken bedeninden taşan koku o denli tatlıydı ki Pistoli neredeyse kendini öldürmekten vazgeçecekti. (Yolculuğu esnasında Eveline sık sık aklına gelir olmuştu. Şimdiye dek evlenmiş, güçlü, sağlıklı hoş bir kadına dönüşmüş olmalıydı. Erkeği başını omzuna yasladığında, aşklarının yegâne nedeni olan yüzünde hafif bir gülümseme beliriyordur diye düşünüyordu. Bir erkeğin şefkatle okşanan başı, çiçeklere konan bir kelebekten daha ağır olamazdı.)

Derin derin içini çekerek, geceye alıştırma olsun diye rafta duran kâğıt destesini aldı. O sırada içeri giren Kakuk, şaşkın gözlerle Pistoli'yi izliyordu. Keşke bir kereliğine de onunla oynasaydı...

Pistoli'nin kâğıt destesinde özellikle sevdiği kartlar olduğu doğruydu.

İki papaz yan yana gelince mutlu olurdu. Ya da bir çift as... Etrafındaki at tüccarlarına kartları dağıtırken birilerine yedili geldiğinde hiç umurunda olmazdı. Kartları uzun uzun karıştırırdı. Sanki hangi kartların geleceğini biliyormuş gibi, mühür yüzüğünü taktığı işaretparmağıyla oyuncuların önüne doğru iterdi destelerini.

Fanny Late elinde kalan hamurları temizleyerek arkasına yaslandı. Pistoli'nin kulağına minik bir öpücük kondurup, eline bir anahtar tutuşturdu.

"Para çekmecenin içinde," dedi.

Kakuk öyle gürültülü yutkundu ki Pistoli az kalsın onu odadan kovuyordu.

"Söyle gözbebeğim!" diye bağırdı Fanny Late. Bay Pistoli'yi sıkıca kucakladı. "Söyle bana şimdi, tek sevgilin ben miyim, yoksa en genç hizmetçim mi?"

Pistoli ezilerek, elini bezgince salladı.

"Kadınlardan bıktım. Üstelik âşığım. Bir bakayım, sen sanki birine benziyorsun... Öbür tarafa bak bakayım! Biraz daha dön."

Fanny Late, Pistoli'nin söylediğini yaptı. Pistoli, kadıncağızı baştan aşağı süzdü.

"Ayakların," dedi uzunca düşündükten sonra. "Aman Tanrım! Ayakların basbayağı onunkine benziyor! Bayan M.'nin ayaklarına! Bayan M. ayaklarının üzengilere değmesini severdi. Sen ise terlik giymeyi tercih ediyor gibi görünüyorsun. Yine de bileklerinin kıvrımları, ayak kemiklerin ve topuğunun yuvarlaklığı hâlâ asil bir leydininkiler gibi. Sanki bir önceki hayatında buralarda, doğanlarla avlanmış ya da şatonun birinde yaşamış gibisin. Bunu saymazsak yalnızca tavernacı herifin tekinin karısısın ve ben seni bu halinle seviyorum."

Fanny Late sessizce başını salladı. Evet; yüzünde, alnında, minik ellerinde ve duru ayaklarında asil bir şeyler vardı. Kaşlarının kıvrımında, burnunun kemerinde, dudaklarının çizgilerinde ve teninde, Mısırlı kraliçelerde olan bir hava vardı. Muhtemelen annesi gençken etrafta aylak aylak dolaşan bir İtalyan'la kırıştırmıştı. Ya da akbalıkçılları dikizleyen aristokrat avcılardan biriyle de olabilirdi...

"Koleksiyonundaki en nadide parça olduğumu söyleyip durdun hep. Kaçak Vidlicskay[26] koleksiyonundaki antika baston olduğumu..."

***

Etraftaki her şeyin birer amacı ve hayat dolu ol-

26. Macar hanedan arması. (ç.n.)

duğu bir mayıs günü şafak söküyordu. Altın yaldızlı ve tozlu anayolun yakınlarında can çekişen ya da intihar etmeyi düşünen hiç kimse, hatta hiçbir şey yoktu. Sazların içinden gelen belli belirsiz bir iki kalın vıraklama dışında kurbağalar henüz akşam senfonilerine başlamamıştı. Bir saat içinde doğaçlama başlayacak gürültünün gerçek bir konsere dönüşeceğini tahmin etmek çok da zor değildi. Kurbağaların neden şarkı söylediğini kim bilebilirdi ki? Güneşin alnına inen şey bir gelin duvağıydı. Mayıs günleri, günlüğüne hislerini boşaltan genç bir kız gibi tuhaf ve hassas olurdu. Terk edildiğinde duyguları topraktan taşar, yerden mızrak gibi fışkıran otlara ve elma çiçeklerinin yumuşak kucaklarına sonsuz sadakat yeminleri ederdi. Mayıs günleri tarlaların buruşuk derilerini, erkeğinin omurgasında parmaklarını gezdiren genç bir gelin gibi okşardı. Öpücüklerini haydutlar, ağaçlarda kendilerini asan adamlar, derin çukurlar ve taş kalpli huş ağaçları arasında bölüştürürdü. Hem herkese aitti, hem de hiç kimseye... Gece çöktüğünde bulutlar öyle bir toplanırdı ki yağmurun gece yarısı ineceğini bilirdiniz. Bir doktor gibi çatıların kiremitlerinde, insanların rüyalarında ellerini gezdirir, pencerelerin titreyip titremediğini kontrol ederdi. Yağmur, çayırları kırbacıyla döver, çiçek açan ağaçlarla oynaşır, yetenekli bir dansçı gibi hızlanır ve yavaşlardı. Yetim bir çocuk misali gecenin içinde kendi kendine oynardı. Ancak mayıs günlerinde bile yaşlı kadınlar, ölüm denen o çirkin örümceğin gecenin altında saklandığını bilir ve irkilirlerdi.

Yolda, hava iyice kararmadan evvel kilisedeki şölene giden bir grup insanla karşılaştılar. Quitt arabayı

yolun kenarına çekip, atları çözdü. Yalnızca Yom Kippur Bayramı'nı kutlayan bir Yahudi olmasına karşın (onun dışında bütün yıl tütsülenmiş jambon yemeye devam ediyordu), diğer insanların inançlarına saygı duyuyordu. Dindar olmanın hayata karşı üstünlük elde etmek olduğunu savunuyordu. Bu yüzden de uğurlu olduklarını düşündüğü topluluk arabaya yaklaşınca şapkasını çıkardı.

Meryem Ana Şöleni gelip çatmıştı. Toprağın kızları çantalarını sırtlarına yüklenmiş, çıplak ayakla ilerliyor ve usanmadan Máriapócs'taki şapele giden yollarında hep bir ağızdan şarkılar söylüyorlardı. Kutsal Leydi, sandaletli papazların olduğu kilisede dindar kulları beklerken gözyaşı döküyor, onları bekleyen bağışlanma ve teselli ümidiyle iki elini de açık tutuyordu. Kadınlar ağır ağır ilerlerken, günahlarının ve dertlerinin yağmurlarıyla ağırlaşmış kanatlarını yerlere sürüyerek yürüyen bir avuç hindi gibi görünüyorlardı. Beraberlerinde, cennetin krallığına daha aşina oldukları açıkça anlaşılan bir iki yaşlı adam getirmişlerdi. Yaşları bir hayli ilerlemiş olan bu adamcağızlar hacı olmalarının getirdiği deneyimle kafilenin önünde bir lider edasıyla yürüyor, bütün bir ulusun kurtuluşu onlara bağlıymış gibi dualarına devam ediyorlardı. ("Pócs'taki şölene giden kafileye önderlik edebilmek için hacı olacak kadar yaşayamamak ne acı," diye düşündü Pistoli. Tüm o dindar insanlar gözünün önünde belirdi bir an.) Kadınlar hamur yoğururken gösterdikleri bitmek tükenmek bilmeyen kararlılıklarıyla şarkı söylüyorlardı hâlâ... "*Meryem, Yüce Annemiz merhametini üzerimizden esirgeme.*"

Sancaklarını, iriyarı bakire kızların yumuşak kol-

ları yukarıda tutuyordu. Cennete girdiklerinde bunun için mükâfatlandırılabilirlerdi. Güneşte yanmış suratları, bembeyaz dişleri, berrak gözleri ve gür kaşlarıyla Huşluk'un bakireleri yürüyüşlerini ta Asya'dan, manda sürülerinin peşinden gelen kazlardan öğrenmişlerdi. Çocuğu olmayanlar buraya gelip, civardaki sazların arasında dolaştığından emin oldukları bebek Musa'ya seslerini duyurmak için ellerinden geldiğince yüksek sesle şarkı söylüyorlardı. Gönlü zengin Bakire Meryem'e, rahimlerinin kutsanması ve kocalarını sonunda mutlu edebilmeleri için yakarıyorlardı. Yüreklerindeki adamların sevgilerini yitirmekte olan sakat kadınlar da oradaydı. Onlar da tüm umutlarını bu kafileye bağlamışlardı. Gizli saklı dileği olan herkesin gözleri keder doluydu. Derdi olan herkes cennetin yolunu gözlüyordu. Tanrının engin göğünü saran gecenin altında yürümeye devam ettiler. Eteklerini bacaklarının arasına sıkıştırıp, mendillerini çenelerinin altından bağlayan kadınlar tarlalarda mum yakıyor; kızıllar içinde meleklerle, cennetin krallığının hayalini ayışığı huzmelerinin arasından görmeye çalışıyorlardı. Uyuklayan kazların arasında liderliği üstlenen bir erkek kaz, başını havada tutmaya çalışarak nöbet tutuyordu. Yabani akrabaları tepelerinden geçecek olsa, onlara hep birlikte selam verecek gibi görünüyorlardı.

Şafak sökerken küçük kuşlar dallarda kımıldanmaya başladığında, kadınlar yeniden yola koyuldular. Pócs'un yakınındaki köye yaklaştıklarında yol kenarında peşlerine takılan dilenciler daha çok hırçınlaşıp, kendilerini parçalarcasına haykırmaya başladılar. Yoldaki toz daha yoğun, hava daha ağırdı. Papazların kulelerinden yayılan çan sesleri cennet vaatleriyle

yankılanıyor, bütün dünya zencefilli çörek ve balmumu kokuyordu. Göçebe Çingeneler barbekü alanında kendi müziklerini çalarken, orgların gümbürtüsü kiliseden taşıyordu... Yattıkları uykudan uyanıp, hızlanan adımları mucizeye tanık olmaya gidiyordu... Yıllardır bu suratlar şaşkın gözlerle yukarıdan gelecek bir işaret bekliyordu.

Pistoli aniden yerinde doğruldu. Etrafındaki ruhani hava yaşlı zamparayı, batıl inançlı bir büyükanneye dönüştürmüş gibiydi. Kafilenin sonunu, kahverengilere bürünmüş, şemsiye taşıyan çizmeli ve şapkalı kadınlar ile memur eşlerinin peşine takılıp küçük kasabalardan gelen leydiler oluşuyordu. O bölgenin en beter günahkârlarını taşıyan arabaların yanından geçerken küçümseyen gözlerle etrafı süzüyorlardı. Pistoli arabalardan birinin yanında belli belirsiz iki büklüm yürüyen iki şekil fark etti.

Hizmetçi bir kızdan alındığı belli olan başörtüsüyle, çiçek desenli eteklere bürünmüş pembe dudaklı Eveline Nyirjes, göğsünü tutarak ağır ağır ilerliyordu. Ayakkabıları elinde, çıplak ayaklarıyla kumların üzerinde salınıyordu. Yanındaki ise ince belli Bayan Maszkerádi'den başkası değildi. Kraliçelere özgü bir edayla, küçümsercesine Pistoli'nin arabasının olduğu yöne bakıyordu. "Bu herif utanmadan hâlâ nasıl ortalıkta dolaşabiliyor..." diye düşünüyordu. Pistoli her ne kadar Bayan Maszkerâdi'nin ayaklarını bir kez daha görmek için yanıp tutuşsa da, genç kadın sarı çizmelerini çıkarmaya yeltenmedi bile. Üzerindeki çiftçilerin giydiği tarzdaki etek, her genç delikanlının hayallerini süsleyen baldırlarındaki yumuşak kasları ortaya çıkarıyordu. Soğukkanlılığını yeniden kazanın-

ca, "Kafilenin yanına gidelim!" diye bağırdı Pistoli. "Orada olmam lazım."

Ancak Quitt arabayı çevirene kadar Pistoli'nin tüm hevesi kaçtı. Başı yaşlı bir adamınki gibi sallanıyordu.

"Vaktim doldu. Eve gidelim," diye gürledi. Kalbinin teklediğini fark etmişçesine hayal kırıklığına uğramıştı.

Kafilenin ardından bakmaya devam etti. Bayan Maszkerádi arkasını dönüp, gölgelerde kalan yolun aşağısına doğru öylesine öfke dolu bir bakış fırlattı ki, Pistoli sanki ufkun ardında bir yerlere yıldırım düşmüş gibi hissetti. Pistoli memnun bir ifadeyle, arkasını dönen kadına başını salladı. Tahmin ettiği gibi olmuştu.

Eve dönerken yol boyunca iki kadının Máriapócs'taki kiliseye gidiş nedenlerini birbirlerine anlatıp anlatmayacaklarını düşünüp durdu... "Kadınlar!" diye iç geçirdi. Artık hayatın yaşanmaya değmeyeceğine emindi.

9. PISTOLI'NİN ŞAFAĞI

Kuleleri taçlandıran saatlere bakarak, hayat ve ölüm arasındaki köprüyü oluşturan mevzuları anlayabilirsiniz.

Duvar ustalığı en eski zanaatlardan biridir. Duvar ustaları da bir şeyler inşa etmenin kusursuz bir maharet gerektirdiğini iyi bilirler. İşçiler çıplak duvarlar üzerine çatı kondurmadan önce zemine bakmalıdırlar. Aksi takdirde ölü bedenleri üzerindeki şey yalnızca bir mezar taşı olur...

İnsan hayatı, çöl üzerinde uçuşan bir yaprak gibi gelip geçer. Bütün gün esen rüzgârlarla tarlaların bir ucundan diğer ucuna, bilinmeyen yerlere ulaşmak ve geceyi geçirdikten sonra veda bile etmeden yoluna devam etmek üzere savrulur. Yüzlerce insanın yanından süzülüp, tesadüfen içlerinden birinin saçına takılır. Akşam vakti yaklaşırken silikleşen gölgelerden daha hızlı yok olan, amaçsız birilerinin saçlarına... Böylesi bir hayat pek çok soruna neden olabilirdi. İnsanı acılar içinde inletip, kalp kırabilir, büyük yıkımlara ve kaygıya sebep olabilirdi... Evet, hayatlarını yaprak misali savrularak harcayan insanlar kendi sonlarına hazırlanmadıklarından dolu dolu bir yaşam sürerlerdi. Rast-

lantılar, dedikodular ve kahkahalar ile tavırlarındaki aşırılık onları bir ileri bir geri sarsarak, ya şanslarını döndürür, ya da talihsizliğin dik âlâsına sürüklerdi.

Diğerleri ise bir çiçeğe konarken ineceği noktayı seçen bir kelebek gibi, kendi hayatlarının gidişatına en ince ayrıntısına kadar hazırlanmayı yeğlerdi. Evlerini, esen rüzgârlarla kolay kolay yıkılmayacak kayalar üzerine yaparlardı. İçlerinden yalnızca birkaçı kendisine uygun bir mağara bulup, günahkârların çarpık ve tehlikeli yollarından uzak bir şekilde orada yaşlanır ve ölürdü. Elbette masum ölen kadınlar ve erkekler de vardı. (Dünyaya gelirken bir şekilde bunun farkında olup olmadıklarını gerçekten merak ediyorum.) Asla acı içinde kıvranıp, vicdan azabı duymaz ve suçluluk hissetmezlerdi. Ancak çoğu suçlunun dibe vurmaktan kaçamayacağı gibi masum olanların da ruhlarının ve bedenlerinin saflığına kanıp kibirlenmeye hakkı yoktu. Evet, bu dünyayı hakir görerek ona hakkını vermemenin ve sahip çıkmamanın savunulacak bir tarafı yoktu... Peri masallarında anlatılan talihsizlikler bile önlenemiyorken, hiç kimse kendi kaderindekilerden sorumlu tutulamazdı. Bu yüzden yaprak misali savrulan insanları kendi hallerine, kendi kabukları içinde bırakmak en iyisiydi. Rüzgârgüllerinin çatılara konmasına engel olamazdınız. Yeraltındaki kirpiler halinden memnun olabilirdi. Her bir yaşam; mutlu mu, mutsuz mu olacağını kendi seçmeliydi. Acıyla geçecek bir saati de, mutluluğun ufacık bir ânını da önlemeye çalışmak aynı derecede aptalcadır. Mayıs piknikleri, cenazeler, düğün geceleri ve saklı acılar aynı şekilde sonlanabilir. Duvar ustaları sıkıntı çekenlerin de, düzgün yaşayanların da üzerlerine duvar örmeye devam

ederler...

Evinde tek başına öylece oturan Bay Pistoli bunları düşünüyordu. Ossuary sigara izmaritlerini ve dindar kafileyle kaçan kadınlarını geride bırakarak, bahçedeki kulübeyi çoktan terk etmişti. Pistoli öğlenlerini dalgın dalgın, Bayan Maszkerádi ile kıymetli Eveline'in kokusuna benzer bir şeyler arayarak geçiriyordu.

"*Sic transit*[27]..." diye mırıldandı.

Bir ara sokak çocuğunun teki bir mesaj getirdi.

"Babam gelemedi," dedikten sonra şapkasının altından bir mektup çıkardı.

"Baban derken?"

"İhtiyar Kakuk. Evdeki leydiden kurtulduk. Bize çok fazla bağırıyordu. Biz de Peder'le onu sepetledik. İhtiyar eve yeni bir kadın getirdi. Yanımıza taşındı. Peder bu yüzden gelemedi."

"Umarım sen de baban kadar bilge bir adam olursun büyüyünce," dedi Pistoli küçük Kakuk'a. Çocuğun avcuna bir peni sıkıştırdı.

Mektup bu civarlarda pek kullanılmayan bir kâğıda yazılmıştı. Buralarda kadınlar mektup yazarken çocuklarının defterlerinden kopardıkları sayfaları kullanırlardı. O da yoksa eski borç senetlerinin arkasına yazarlardı. Mor mürekkeple, "Ağzını sıkı tutmak için sana yalvarıyorum. Barışmak için seni ziyarete geleceğim. *M.*" yazıyordu notta.

Pistoli elindeki kâğıda bakarken yüzünde acı bir gülümseme belirdi. "Genç bayan, dün ya da önceki gün gelmeniz gerekirdi," diye söylendi.

27. Latince, "Böyle geçiyor." (ç.n.)

Pistoli, çenesini eline dayayıp mektubu tekrar tekrar inceledi. Çoğu genç hanımın aksine el yazıları konusunda usta sayılmazdı ancak isimsiz mektuplarla vaktinde o denli haşır neşir olmuştu ki az çok bir şeyler öğrenmişti. Tekliflerini nazikçe karşılamayan kadınlara ve küstahça kendisine sırtını dönen adamlara pek çok mektup yazmıştı. Eğer kendisini bekleyen bir suikast girişimi ya da düello daveti sözkonusu değilse, kaleme aldığı isimsiz mektupları mühürlerken bulaşan balmumu kokusu ellerine sinmiş vaziyette dolaşır, balonun sonuna gelindiğinde de mektuplarını kadınların burnuna atmaktan, hatta annelerinin kirli iç çamaşırları arasına sıkıştırmaktan asla çekinmezdi. (Zavallı Pistoli, diğer erkeklerden hiçbir farkı yoktu. İnsanların onu saygıyla selamlamasını bekliyordu.)

Pistoli mektubu kendince yorumladı.

"Matmazel M. tuhaf bir şekilde tebeşir yemek istiyor gibi görünüyor. Duvarlardaki beyaz kireç bile olabilir bu. Diğer bir deyişle çocuksuz bir eve neşe katmak istiyor. Peki, Bayan M. gerçekten kendine gelmiş olabilir mi? Şimdilik görünen o ki küçük leydimizin kıvrandığı tebeşir ben oluyorum. Ancak ben birilerinin tebeşiri olabilmek için çok yaşlıyım."

Yapayalnız Pistoli'nin düşündükleri bunlardı ve yaşlanmakta olan bir aktör gibi kibirlenerek bu buluşmayı reddetmeye karar verdi. Herkesin hayatında anlaşılması güç, hiçbir anlamı olmayan ve yine de oldukça mantıklı görünen bir iki mevzu olurdu. Muhtemelen bu gururu incinmiş adamcağız yani soylu Pistoli, ona haddini bildiren Bayan M.'den intikam almak için gücenmiş gibi davranıyordu. Sıradan bir tip olup, uzlaşmaya giden naif yolu seçebilirdi. Ancak

yüzüne inen kamçı onu derinden yaralamıştı... Pistoli nazik, duygusal ve tutkulu davrandığı kadınların ellerini öpmeye alışkın bir adamdı. Köylü kadınlar da haddinden fazla sevgi gösterisinde bulunduğunuzda şımarmazlardı... Her türden adamın aşk itiraflarını seve seve kabullenirlerdi. En klişe iltifat bile onların kulaklarına roman gibi gelirdi. Ellerinden ya da ayaklarından övgüyle bahsettiğinizde gözleri dolardı. Yalnızken aynalara uzun uzun bakar, erkeklerin saçlarına abartılı övgüler yağdırdıklarını hayal ederlerdi. Ülkenin bu taraflarında kadınlar hâlâ naif, saf ve iyi niyetliydiler. Köylü hanımlar asla sevgililerini intihara sürüklemezlerdi. Risoulette mesela... Sırf şeytandan farkı olmayan erkeklere yaranabilmek için yoldan çıkmıştı! (Eli yüzü düzgün olmayan adamların bile bir alıcısı vardır derler ya...) Bu sebeple Pistoli'nin sosyete kadınlarından uzak durmak için bu denli çaba göstermesi gayet mantıklıydı. Bir de deli karılarına veda etmesi gerektiğinin hâlâ farkındaydı...

Pelerinini giymiş, geniş siperli şapkasını takıp gözlerine kadar indirmişti. Böylece Nagykálló'da (pek çok kez ortalığı karıştırdığı yerde) tanınmayacaktı. Kafasında aniden bir soru işareti belirdi. Onunla buluşmak isteyen genç leydi aslında tebeşir konusunda yalan söylemiş olabilir miydi? Ya bu buluşmanın tek amacı Kálmán Ossuary'nin, bahçe kulübesindeki misafirliği esnasında gördüğü şeylerle ilgili çenesini kapatmak üzere, Eveline'in sırrına ihanet etmesin diye Bayan M. adında kurulmuş bir tezgâh da olabilirdi? Kız arkadaşlar bazen fazla duygusallaşabilir ve bağlarını güçlendirmek için büyük fedakârlıklar yapmaktan kaçınmazlardı. Bayan M. muhtemelen küçük kaça-

maklarının günyüzüne çıkıp hayatını mahvetmesinin ve dolayısıyla çekeceği acıların önüne geçmeye çalışıyordu. Böyle bir şey olursa, Eveline bunların herhangi birini duyarsa beyninden vurulmuşa dönerdi... "Sen zina yapmaya devam ederken beni yerin altına gömmek istiyorsun, öyle mi?" diye söylendi Pistoli dişlerini sıkarak. "Buna izin vermeyeceğim."

Bayan Maszkerádi ve Ossuary hakkında bildiklerini yazmak üzere önünde bir sayfa Diósgyőr kâğıdıyla otururken yüzündeki ifade, kötü niyetini ve duyduğu tüm kini yansıtıyordu. Pistoli bildiği, bilmediği her şeyi anlatacaktı... Yaptığı haince planın, Ossuary'nın ona tapışını kendi gözleriyle gören kıymetli Eveline'inini tam anlamıyla yıkacağı aklına bile gelmiyordu. Birilerinin ölüm fermanını imzalayan bir yargıç gibi tüy kalemiyle yazmaya devam ediyordu. İşini bitirince mektubu mühürleyip, iki zarfın içine koydu. İç kısımdaki zarfta, "Ölümümden sonra açın," yazıyordu. Diğer zarfta ise kıymetli leydisi, "Nyirjes'li Bayan Eveline'e" diye belirtmişti. Mektubu cebine koyup Kálló'ya, baş belası Bayan M. ile buluşmaya gitti.

Pistoli'nin cebindeki mektup şöyleydi:

Pistoli'nin Evi, Mayıs 18–

Kraliçem!

Size son bir kez daha en içten saygılarımı, kalbimin yabangüllerini, içimde kabaran duygularımı, yitik hayatımın havada tüten dumanlarını, şarkılarla dolup taşan hayallerimi ve başımın üzerinde uçuşan kelebeklerimi sunuyorum. Salıncakta sallanan iki âşık misali çalkantılı bu son günlerimde feryat dolu ağıtlarımın, tahtakurusu misali içimi kemiren bu işkencenin ve tepemde dönüp duran aşağılamaların ardı arkası kesil-

miyor. Sizinle alakası olmayan şeylerden bahsetmeyi gerçekten çok isterdim. Keşke hafızanızı, ormandan dönerken kopardığı alpyıldızı çiçeğini şapkasına sıkıştıran bir avcı gibi beraberimde öbür dünyaya götürebilseydim... Siz benim hayat ağacımdaki elmalarda yaşayan Kraliçe Peri'mdiniz... Gizlice şarkılar söyler, çiçeklerin yapraklarında gezinirdiniz... Gündoğumumdunuz. Dünyamı saran masum bir duvaktınız. Günbatımım... Yitik aşkların anısıyla söylenen, yaşlı bir adamcağızın dudaklarından dökülen şarkıydınız. Sizin aşkınız uğrunda komedyen de olurdum, asker de... Köyünüzde yaşayan bir papaz ya bekçi de olabilirdim. Ancak ne yazık ki sizin hayatınızda böyle bir rolümün olduğunu hiç düşünmedim.

Saatimin içindeki minik kum tanecikleri engellenemez bir şekilde akmaya devam ediyor. Ömrümün kör, faydasız ve tozlu külleri, cam saatin dibinde birikiyor... Mayıs gelince düzenlediğiniz pikniklere orkestramla katılıp size eşlik edebilirdim ya da malikânenizin bir çalışanı, koruyucusu, kâhyası olabilirdim. Ancak kahretsin ki hiçbiri olamadım. Mezarıma gelip, başucumda koro şarkılarımı dinleyerek anılarımı onurlandırırsanız bütün dileklerimi yerine getirmiş olursunuz.

Bastonum elimde, yola çıkmaya hazırım artık. Beni öte dünyaya taşıyacak kayığı bekletmemeliyim. Günahkâr gözlerimin; naçizane siluetinizin hatlarını, saçlarınızı, hayatımda bulduğum tek teselliyi, insanı yüreklendiren yüzünüzü ve kıymetli bakışınızı bir kez daha görmesine izin vermemeliyim. Gözlerim diğer erkeklerin asla göremeyeceği kadar çok şey gördü. Cinayetle arasında ince bir çizgi bulunan aşklara muci-

zevi bir şekilde tutundum durdum. Yoluma ne zaman yeni bir aşk çıksa büyülendim. Ve kendi yolumdan iyi bilirim, aşk bir ileri bir geri gider... Geceleyin penceremin altında gezinen aşkın ayak seslerini iyi tanırım ve bekçilerin aksine başka hiçbir şeyle karıştırmam. Evet, aşkın ağaç tepelerine tüneyip, umarsızca ayaklarını sallayarak oturduğuna pek çok kez şahit oldum. Yol kenarındaki çukurların derinliklerinde, bahçelerin arka taraflarında, çitlerin yanı sıra ve duvarlara asılan, eski dergilerden kesilmiş resimlerde gördüm onu.

Kadınlar ve erkekler günah çıkartan bir rahipmişim gibi bana gelip her şeyi anlattıklarından, çoğu insandan fazlasını bilirim. Garson kızların aşk öykülerini, erkek kardeşlerin kız kardeşlerine olan tutkularını, babaların kızlarına olan sevdalarını pek çok kez duydum... Gaz lambalarının titrek ışıkları ardında insan ruhunun mahzenlerinden gelen sesler, sırlar duydum. Kadınlar savunmasız kaldıkları âciz anlarında bana hangi konuda güvenirse güvensinler, onları her daim dinlediğim ve hikâyeler anlatmaya kalkışmadığım için bilge bir adam olduğumu düşünüyorum. Pazar günleri kilisede bazı kadınların yatak odalarına dair tuhaf anılarını, gizli saklı tutkularını öğrenişimin akabinde kocalarının saf saf içeri girişlerini asla unutmayacağım. Aynı şekilde erkeklerin de bir kadeh şarabın ardından bana güvenip, eşleriyle ilgili her şeyi anlatışlarını ve ruhlarını terbiye edercesine hayat denen labirentin derinliklerine doğru benimle sohbet edişlerini de... Ah, zavallılar! Yine de hepsini dinlerdim. Ve eve dönüp, şarabımla baş başa kaldığımda etrafımda her daim beni gülümsetecek ispiyoncular, hainler ve aşağılık dedikoducular olacağını bilirdim. Pistoli her za-

man cömert bir centilmen olmuştur. Hatta onurlu bir adam... Mezar taşıma bunu yazdırmalıyım sanırım. *"Burada yalnızca tek bir kadını, hayatının yaşanabilir olduğu tek an olan gençlik zamanları kadar sevdiği diğer kadına ifşa etmiş, onurlu bir adam yatıyor."*

Size ifşa etmek üzere olduğum kadın, sevgili Kraliçem, can dostunuz Bayan Maszkerâdi'dir. Genç yaşamlarınızda birbirinizin yüzüne bakmaya devam edeceksiniz. Benimki artık solan bir gül... Tüm sırlarınızı bilen en yakın dostunuz sizi neden mi hayal kırıklığına uğratabilir? Bu leydi sizin nişanlınız, benim de misafirim olan genç adamla gizli bir aşk yaşayarak sizin güveninizi kötüye kullanmıştır... Yaşlı Pistoli'ye güvenin, neler olup bittiğini gerçekten biliyor. Bir yanlış anlaşılma ya da hata söz konusu bile değil. Bir ilişkileri var ve devam edecek de... O ikisi birbiri için yaratılmış. Siz ise Kraliçem, bu gözü dönmüş kurtların ortasında masum bir kuzu gibisiniz. Onların gözü pek ve her şeyi yapmaya hazırlar. Siz değilsiniz. Muhtemelen bu son mektubumda yazanları kabul etmeye bile hazır değilsiniz... Ancak ben görevini yerine getirmiş bir adam olarak mezarımda huzurlu uyuyacağıma eminim.

Sevgili Kraliçem, sizi gizliden gizliye seven bu adamcağız size veda ediyor. Pencerenize sevgilerini gönderiyor ve bu ülkede yaşayan tek bir düzgün adam kaldığını hatırlatmak istiyor. Onun adı, Hayalperest Andor Álmos.

Ölmek üzere olan bir adamın verebileceği yegâne şeyi kabul edin lütfen. Sevgimi.

Âciz kulunuz,

Pistoli

Pistoli etrafta mektubunu götürecek birilerini boşu boşuna aradıktan sonra deliliğinin zirvesinde olduğu günlerde aylak aylak dolaşmak için sıkça gittiği Nagykálló'ya yöneldi.

Kaçık karılarını akıl hastanesinin bahçesinde otururlarken buldu. Sürekli birbirlerinin arkasını kolladıklarından iyi anlaşıyorlardı. Mishlik bir çukur kazıyor, diğer ikisi de pürdikkat onu izliyordu.

Bir süre Pistoli bahçedeki çalılığın arkasından onları seyretti. Kafasını sallayıp duruyordu.

"Zavallılar, şimdiden mezarımı kazmaya başlamışlar... Cenazeme gelemeyecek olmaları ne acı..."

Kadınlar Pistoli'yi birden ortalarında bulunca zerre kadar şaşırmadılar. Vakitlerinin çoğunu onun hakkında konuşarak geçirdiklerinden, yaşlı adamcağızın kendisini görmek gayet normal gelmişti onlara. Diğer ikisi başlarıyla selam verirken henüz ümidini kesmemiş olan Mishlik, hiddetle Pistoli'nin koluna yapıştı.

"Sizi buralarda görmek ne güzel bayım. Bizim için bir iyilik yaparsınız sanırım. İç eteklerimizi buraya gömmemize izin vermiyorlar. Ama artık bunlara ihtiyacımız olmadığına göre başka ne yapabiliriz ki? Sizce de haklı değil miyiz?"

"Yöneticiyle konuşurum," dedi Pistoli. Oyunu devam ettirmekten memnundu.

"Zaten kocası ya da sevgilisi olan kadınların bunlara ne ihtiyacı olabilir ki?" diye devam etti Mishlik. Yüzünü şekilden şekle sokuyordu. "Ancak bizim kocamız, sultanımız birden ortadan kayboldu... Kayıp... Kayıp birini gömebilir misiniz? Kaybolmuşken, kayıpken..."

Tedirgin bir şekilde Pistoli'ye dik dik bakıyorlardı

ancak yaşlı adam sakinliğini korudu. Her birinin yüzünü tek tek inceledi.

"Yine de gayet iyi durumdasınız. Her biriniz, kocanızın şefkatinin üçte birini kaptınız... Diğer kadınlara genelde yalnızca bir çeyrek düşer. Aşk bir erkek için ayışığı gibidir. Dört evresi vardır. Son yarımayı yakalayan kadın içlerinde en mutlusudur çünkü sonuncu yarımay daha uzun sürer. Neyse ki Pistoli'nin ayında yalnızca üç yarımay var... Bir, iki, üç... Dördüncüsü yok. Asla da olmayacak. Eee, iç eteklerinizi neden gömüyordunuz?"

Bu konuşmadan sonra üç kadın adamın burnunun dibine girdiği için Pistoli oradan kaçmak zorunda kaldı. Bitkin, kederli ve mezar gibi suratları zavallı adamın fazla yakınındaydı. İlk karısı bütün endişelerini derin mahzenlerin dibindeki örümcek ağları gibi örüyordu. İkincinin yüzünden antik çağların mezarlarındaki heykellerin acıları okunuyordu... Üçüncüsü ise soğuktan beti benzi atmış gibi görünüyor, sumak çiçekleri gibi acı bir tat yayıyordu etrafına. Hayatlarının sonbaharındaki gözler, gecelerin soğumaya başladığı günlerde sürüsünü ağıla kapatmaya çalışan bir çoban misali etrafında olup bitenleri gözden kaçırmamaya çalışıyordu. Kısacık saçların üzerinden ay, tarlaların tepesindeki gibi süzülmeye devam ediyor, bir zamanlar aralarından geçilemeyecek kadar gür olan buklelerin yerinde yeller esiyordu... Tarlaların kuruyup sararışı gibi bu kadınların saçları da ömrünü tamamlamış, bitip tükenmişti.

"Ne kadar zeki olursam olayım, on beşinde bir genç kızın kucağında ölecek kadar şanslı olamayacağım," diye düşündü Pistoli. Maceralarını son bir kez

gözden geçirmek için yolun ilerisindeki tavernaya yöneldi.

Yirmi yıllık bir sarhoşluktan uyanıyor gibi hissediyordu. Hayatın gri ve boş yollarına bakan hisarlardan birinin surlarına çıkıp oturdu. Sabaha kadar vahşi askerler ve pembeli sokak kadınlarıyla dans edip durdu. Surun taşlarına vurup, hem mezarının hem de beşiğinin üzerinde ağır ağır yürüdü. Ancak gün doğar doğmaz ayıldı. Ona eliyle işaret eden kuleyi fark ettiğinde tüm o alelacele koşuşturmanın, sakince yürümenin ve uzaklara dalmanın beyhude olduğunu gördü. Hayatın tekdüzeliğini, ayaklarının altındaki toprağın burada da, orada da hiçbir neden olmaksızın uzandığını gördü. Ve vadiler yalnızca kurbağaların gürültüsüyle doluydu... Boş yollarda gidecekleri yere asla ulaşamayacak olan devrilmiş arabalar sıra sıra dizilmişti. Rüzgâr, dilsiz bir piyanonun üzerinde gezinen görünmez eller gibi fısıldıyordu. Evet, Bay Pistoli artık ayıktı. Çeyrek yüzyıl boyunca yaşadığı sarhoşluğun, kafasından geçenler yerine şarap ve kadınlar yüzünden olduğuna inanmıştı hep. Hayat denen karnavalda aylak aylak dolaşırken, burnunu barbekü alanından ve beyaz ayaklı kadınlardan uzak tutamadığı günlerde şahit olduğu şeyler öylesine aptalcaydı ki... Uğruna ölmeye can attığı o esmer-kızıl kadınlar neredelerdi şimdi? İntikam için yanıp tutuşan kadınlar neredeydiler? Öpücüklerinin lezzeti, vücutlarının enfes kokusu, avuçlarının narin dokunuşu, gözlerinin ışıltısı, seslerinin tınısı neredeydi? Tatlı fısıltıları, nefeslerinin sersemletici etkisi, uzun bacakları, inlemelerindeki ve nadide feryatlarındaki korku? Bakirelerin coşkusu, tutulmamış sözler ve günahsızların şarap

tadında kıvrımları neredeydi şimdi? Eliyle siper yapıp ne kadar uzağa bakarsa baksın yollar bomboştu. Tek yapması gereken, kuru yapraklar üzerinde ölen bir kuş gibi öylece uzanmaktı. Göğsüne saplanan ok daha derine inemezdi. Palyaçonun ceketinin altından bir balon çıkıyor. Yüzü boyalı. Gürültünün ortasında ağzı bir karış açık, şaşkınca etrafına bakıyor. Hayır, bu denli güzel olamazdı... Ya da şaşırtıcı... Bu denli ilginç, kesinlikle değil... Daha ziyade çalıların arasında dili dışarıda soluyan bir köpek gibiydi. Hayatın kulelerindeki bayraklardan biri bazen direğinden kopup savrulurdu hani? Ardından yağan yağmurlar bayrağı sırılsıklam eder, gösteri de böylece sona ererdi... Hayatın yarışamayacağı yegâne şey, delice ve aptalca hayal kurmaktı...

O esnada Pistoli yol üstündeki tavernada bir kadeh kırmızı şarap eşliğinde düşüncelerini didiklerken oldukça tuhaf bir manzarayla karşılaştı.

Uzaktaki dağın tepesinde Eveline oturuyordu. Güzel yüzü düşmüş, bukleleri düğümlenmiş, gözlerine perdeler inmiş ve gece, dudaklarını deli bir kadın gibi mühürlemişti... Bu korkunç kadın Eveline'di. Bir zamanlar narin, asil, uysal ve pamuk kalpli olan kadın... Bu yaşlı, deli acuze bir zamanlar Eveline Nyirjes'ti... Pistoli gözlerini yumup, eliyle ovuşturdu. Gözlerindeki yaşlara rağmen ufkun üzerindeki diğer dağın tepesinde gördüğü çılgın bir dansçı gibi kafasını sallayan kişi ise Bayan Maszkerádi'ydi. Saçındaki örgüler dağılmış, sesi çatallaşmış, pençeleri kıvrık, gözleri alev alev, bıçak gibi parlarken bacakları bir kurdunkilerden farksız hale gelmişti. Boynu bir yılan gibi kıvrılıyordu.

"Ne biçim bir şarap bu?" diye haykırdı Pistoli. Tavernadan çıkarken titreyerek pelerinine sarındı.

Eve döndüğünde gece yarısı olmuştu.

Ay, tavus kuşu tüylerindeki gözler gibi ölü dünyanın üzerinde uyanıyordu.

Keder dolu düşüncelerinin arasında ufacık bir teselli bulabilmek için cümlelerini tekrarlıyor, ancak kendisine ne olduğuna dair hiçbir sonuca varamıyordu. Verandasından karanlık bir gölge geçince şikâyet edecek hali kalmamıştı. Pantolon giydiğine göre gelen kişi erkek olmalıydı. Pistoli acıyla uludu.

"Sen misin Ölüm?"

Kendisine yabancı gelen boğuk sesi ona cesaret vermişti. Bir yabandomuzu gibi karaltının üzerine atladı ve ağır yumruklarıyla ziyaretçisine vurmaya başladı. Karaltı gıkını bile çıkarmadı. Kendini savunmadığı gibi karşı saldırıya da geçmedi. Yalnızca sıkılı dişlerinin arasından dehşet dolu bir çığlık yükseldi. Sonunda Pistoli gece yarısı ziyaretçisinin şapkasını düşürmeyi başardı. Elleri yumuşak, ılık ve çiçek kokulu kadın saçlarına değmişti. Kollarını kımıldatamayacak haldeydi. Dövüş bitmişti. Bilekliğinde sakladığı kibriti çıkarıp yaktığında tüm bedeni sıtmaya yakalanmış gibi sarsıldı. Beyninden vurulmuşa dönmüştü.

Etrafı aydınlanınca Pistoli'nin ağzı şaşkınlıktan bir karış açılsa da gördüğü şeyin onu hayal kırıklığına uğratmadığını rahatça söyleyebilirdi. Beklediği kişi verandasındaydı. Burnu kanayan Bayan Maszkerâdi bir adım ötesinde duruyordu. Üzerinde takım elbise vardı. Frak, pantolon ve jilet gibi bembeyaz bir gömlek... Sirk çalışanları gibi erkeksi ve uçuk görünüyordu.

Kibrit sönüp, Pistoli'nin parmağını yaktı.

"Bunu neden yaptınız sevgili leydim?"

Kadıncağız cevap vermedi. Sessizce kımıldamadan durmasında tedirgin bir şeyler vardı. Pistoli hayal gördüğünü sanıyordu. Verandasındaki karaltı muhtemelen Bayan Maszkerádi yerine bir kiralık katildi ve arkasını döner dönmez de Pistoli'yi sırtından bıçaklayacaktı. Botlarını gıcırdattığını fark etti. Bu dehşet verici karanlığın ortasında birilerinin ona bir mum uzatması için her şeyini verirdi. Ancak içini rahatlatacak hiçbir şey olmuyordu. Köyün dışında tazılardan biri yaklaşan ölümü hissetmişçesine, korkunç bir şekilde ulumaya başladı.

Sonunda Pistoli bir ses duydu. Karaltı burnunu siliyordu sanki. Bayan Maszkerádi dövülüp aşağılanan kadınlar gibi içli içli kanayan burnunu çekiyordu. Adımlarını tereddütle ağır ağır atıyordu. Veranda döşemesinin üzerinde âdeta süzülüyordu. (Zıplarken uzun bir çığlık attı!) Pistoli, genç kadıncağızın başı öne eğik halde avludan geçişini ve attığı her adımda yere düşen kandamlalarını izliyordu. Karaltı kuyuya yöneldi. Gece yarısı yangınlarında kullanılmak üzere bir kova su, kuyunun dibinde hazır bekliyordu. Pistoli o yönden gelen su sesini duyabiliyordu. Kuyuya yaklaşmaya cesaret edemedi. Eve girip, gaz lambasını almayı akıl ettiği için Tanrı'ya şükrediyordu. Masaya kuruldu, üstüne çekidüzen verdi ve rahatsız bir ifadeyle parmaklarını masaya vurmaya başladı. Lambanın ışığıyla eski haline geri dönmüştü. Ne olmuş olabilirdi ki? Başlarda Maszkerádi'yi dövdüğü için duyduğu vicdan azabı, utanç ve içini kemiren o acı gitmiş; yerini ruhunun kapılarını güçlendiren soğukkanlı ve inatçı

bir bencilliğe bırakmıştı. "En azından ödeştik," diye düşündü. Bayan Maszkerádi kapıyı açabilmek için tırmalayıp, eşiğe yaslandığında karşısında neşeli bir adam buldu.

"Sanırım berabere sayılırız Leydim."

Maszkerádi kederli gözleriyle öylece dikilirken ellerini birleştirip karnına koydu. İpek pantolonundan ve ıslak kıyafetlerinden utanıyor gibi duruyordu.

"Elbiselerime kan bulaştı. Bu halde geri dönemem. Kuru kıyafetlere ihtiyacım var."

Gözlerini yerden kaldırmadan konuşmuştu. Kızarmış burnu sessizce yüzünde titriyordu. Okul müdürü tarafından aşağılanmış küçük bir kız çocuğu gibi hissediyordu.

Pistoli kolunu uzattı.

"Şuradaki antika gardıropta eski karılarımın eteklerini bulabilirsiniz. Dilerseniz siz üzerinizi değiştirirken arkamı dönebilirim."

Maszkerádi gardıroba yönelince Pistoli uyuşuk uyuşuk sandalyesini çevirdi. Masaya eğilerek Maszkerádi'nin dikkatle dolaptaki eski kıyafetleri didikleyen yansımasını aynadan izlemeye başladı. Genç leydi bir süre sonra durup, sessizce üzerindekileri çıkardı. Tüm bu olan biten Pistoli'ye sınır kapısında yaşanan, kılık değiştirerek seyahat eden mülteci bir leydinin geceyi orada geçirmek için ansızın çıkageldiği o tuhaf öyküyü anımsatmıştı. Maszkerádi yavaşça ceketini çıkarıp, gömleğinin düğmelerini açarken kafasını kaldırmaya cesaret edemiyordu. Ardından çok daha yavaşça iç çamaşırını çıkardı. O esnada bluzunun yukarı kaymasını önlemek için elinden geleni yapıyordu. Kar beyazıydı bluzu... Kadın titizliğinin bir

simgesi olarak inanılmaz güzel bir parfüm yayıyordu odaya. Gardırobun yanında öylece dururken uzun kirpiklerini kaldırınca gözleri bir çift zümrüt gibi çaktı. Pistoli'nin arkasını dönüp onunla yüz yüze gelmesi için ısrarla adamcağıza bakıyordu.

"Sırlarımı ifşa etmeyeceğine söz ver!" dedi. Her bir kelimeyi bastırarak, sanki bir metin okuyormuş gibi tane tane söylemişti.

Pistoli'nin yüzü beyninden vurulmuşçasına kıpkırmızı kesildi. Ancak bu yarı çıplak leydinin karşısında yaşlı adamcağızın kendini toplaması yalnızca bir saniye kadar sürdü. Hemen ardından at tüccarları gibi bir gözünü kısarak, bir şeyleri takas etmek istiyormuş gibi konuşmaya başladı.

"Bir şeyler için söz vermeden önce bu komedinin sebebini öğrenebilir miyim peki?"

"Seni korkutmak istedim," diye yanıt verdi Maszkerádi sakince. "Zalim kalbindeki hayaletleri hortlatmak, kovalanıyormuşsun gibi bir izlenim uyandırmak istedim. Korkup korkmayacağını merak ediyordum. Aklın hâlâ yerinde mi, kederle titriyor musun diye... Sadece birazcık korkmanı istemiştim..."

Pistoli şakayla, "Daha ziyade kalp krizi geçireyim diye sanırım?" dedi.

"Evet." Maszkerádi ciddiydi.

Pistoli büyülenmiş bir şekilde, köprünün altından akan suları izlemek istiyormuş gibi öne doğru eğildi.

"Kalbimin külüstür bir saat gibi çalıştığını sen de duymuşsundur? Evet, kalbim tekliyor. Düzensiz atıyor, ara sıra göğsüme bir şey çökmüş gibi ağırlaşıyor. Derin derin nefes almak zorunda kalıyorum... Bunu biliyor muydun gerçekten?"

"Başından beri seni sevdiğim için hakkındaki her şeyi biliyorum ben..." diye yanıt verdi Maszkerádi. Birini yargılamadan önce cümlelerini dikkatle seçiyor gibiydi.

"Şey, aşkını gizleyerek harikulade bir iş başardın..." Pistoli'nin sesi dalga geçer gibi, ürkütücü ve asabiydi. Titreyen ellerini masanın altında gizlemeye çalışıyordu.

Bayan Maszkerádi, çıplak kollarını kazığa oturtulan kurbanlar gibi göğsüne koydu.

"Kır evinde korkunç hikâyelerinle beni üzdüğün o geceyi hatırla. Ne yapmıştım? Seni sessiz, uyuyan bahçeye çağırmamış mıydım?"

"Beni boğmak için."

"Evet, ama önce seni öpmek istiyordum."

Pistoli kıpkırmızı kesilip, yumruğunu masaya indirdi.

"Yüce Tanrım, deli karılarla uğraşmaktan bıktım! Herkes mi aklını yitirdi?"

Maszkerádi'nin ifadesi bitkin ve melankolikti.

"Bazen aklımın yerinde olmadığını kabul ediyorum."

"Defol buradan!" diye avazı çıktığı kadar bağırdı Pistoli.

Genç kadın inatla Pistoli'ye bakmaya devam etti.

"Bu gece değil. Bu gece kalıyorum. Eğer istersen beni yine dövebilirsin. Neticede buraya gelerek bunu hak ettim. Ama hepsi senin yüzünden... Neden yoluma çıktın? Neden beni rahat bırakmadın? Neden bana acı çektirdin? Neden bütün rüyalarıma girip, aklımı çeldin? İşte buradayım. Cesedimi dilediğin yere atabilirsin artık."

"Ne istiyorsun manyak karı!" diye bağırdı Pistoli. "Boğazıma atlamak istediğini biliyorum. Ama buna izin vermem. Durma, devam et lanet baş belası. Bütün hizmetçileri, köydeki herkesi uyandırıp üzerine salacağım ve burnun bile kanamadan seni buradan göndereceğim! İkimizin de pişman olacağı bir şey yapmadan evvel defol buradan!"

Maszkerádi hâlâ sakindi.

"Senin hiç hizmetçin yok ayrıca bir beyefendiye yakışmayan hiçbir şey yapmazsın sen."

"Ah, hepiniz aynı cümleyle geliyorsunuz bana," diye dert yandı Pistoli. "Kendiniz dilediğiniz boku yerken karşınızdaki erkeğin centilmen, cömert, onurlu ve fedakâr kalmasını bekliyorsunuz. Erkek olmanın bedelini ödedim ben. Asil adamı oynayarak görevimi yerine getirdim zaten. Gerçekten benden ne istiyorsun?"

Maszkerádi gözlerini yere indirdi ve suratından cenneti görmüşçesine bir gülümseme geçti. Sırlarla, korkuyla, kadın milletine özgü hayallerle ve yastıklara gömülen arzularla dolu bir gülümseme...

"Buralarda senden daha iyisi yokmuş diye duydum. Benim için şu meşhur tilki dansını yapmanı istiyorum."

Pistoli şaşkınlıkla kafasını salladı.

"Tilki dansı?"

Gülmeye başladı. Maszkerádi de ona katıldı.

"Evet, tilki dansı..."

Kasvetli malikâneyi birden bir karnaval havası sarmıştı. Sanki bir avuç neşeli misafir kızaklarını beklenmedik bir şekilde evin önüne çekmiş, çoktan içeri girmeye başlamıştı.

Pistoli'nin başına gelenler yalnızca rüyalarda gerçekleşirdi. Maszkerádi kendini kuğu misali Pistoli'nin kucağına bırakıp, onu öylesine sertçe öpmeye başladı ki yaşlı adamcağız neredeyse boğuluyordu.

"Seni seviyorum," dedi genç leydi. O esnada odanın ortasından siyah bir köpeğin gölgesi geçti ve köşeye gidip ortalıktan kayboldu. Haftalar sonra Bayan Maszkerádi o köpeğin, Bay Pistoli'nin ruhu olduğunu fark etti. Çünkü soylu centilmenin yüzünü o geceden sonra başka kimse görmemişti...

***

Bereketli mayıs yağmurları engin geceye, çimenlere, ağaçlara, çayırlara düşüyor, cennetin damlaları dünya üzerinde kutsanacak her şeye değiyordu. Her bir yağmur damlası, yaz sonuna dek büyüyecek bir bebeği sarmalıyordu. Bir damla tek bir buğday tanesine, bir diğer damla bir salkım üzüme, üçüncü bir damla da hantal kafalı bir soğana dönüşüyordu. Bu esrarlı gecede gökten dökülenler, küçücük yeni doğanlara sahip çıkıyordu. Tıpış tıpış yürüyen milyonlarca minik ayağın sesi, beşiğinde huysuzlanan toprak filizlerini uyandırıyordu. Tarlalar, ağaçlar, uyuklayan ve derin derin nefes alan çalılar yağmurun öpücükleri altında hayallere dalmış kadınlar gibi oturuyordu. Yağan yağmurun toprağın derinliklerine işleyip işlemediğini kontrol etme görevi Bay Pistoli ile o gece Macaristan'da ölen diğer dostlarına kalmıştı. Aşağıdaki fırınların ateşini körüklemek artık onların göreviydi... Yukarıdaki çiçeklerin açması, ağaçların kabuklarından çıkması ve âşıkların çayırların kıvırcık saçları arasında yuvarlanabilmesi için bu yaşlı adamlar kendi kollarını, kemiklerini, ciğerlerini feda ederek kömüre

dönüşmüşlerdi... Çilli, yaşlı suratlar, toprağın üzerinde açacak çay yapraklarını yükseltecekti artık. Üzgün, yaşlı eller, bitkin bacaklar, sızlayan kemikler ve baharlarını tamamlamış dizler mezarlıktaki çiçeklere hayat verecekti bundan sonra...

Yağmur yağıyordu. Pistoli'nin gutlu ayağı artık adamcağızın umurunda bile değildi. Gözleri toprağa dargın bakmıyordu artık. Yanı başında duran ayaklara da... Yağmur çatıdaki kiremitlere düşerken, tavan arasındaki hayaletleri duymuyordu. Kımıldamadan, huzur içinde, affedilmiş bir adam olarak evinin tahta döşemeleri üzerinde öylece uzanıyordu. Birileri göğsüne bir kâğıt parçası iğnelemişti.

BURADA PISTOLI FALSTAFF YATIYOR

Yaşarken mutsuz olsa da zevkin doruğunda öldü.

ONA BİR YAPRAK BIRAK YABANCI

Kakuk ve karısı, ertesi gece ölü adamın başında beklediler. Sonraki gün Bay Pistoli'yi dışarı çıkarırken en sevdiği şarkılardan birini söylediğini iddia ettiler. İlk tabutunda, ardından pencerenin altında ve sonra da anayolun ilerisinde... Ayak seslerini bile duymuşlardı. O gece mahallede bir yerlerde düğün vardı ve kontrbasın sesi çok uzaklardan bile duyulabiliyordu. Pistoli şölene katılmış olabilir miydi?

İşte, soylu adam Huşluk'tan böyle geçti.

10. PISTOLI'NİN CENAZESİ

Bayan Maszkerádi'nin, Bay Pistoli'nin cenazesine katılmayacağını düşünenler bu genç leydiyi tanımıyorlardı. Eveline'in, son bir kez saygılarını sunmak zorunda olduklarını söyleyip kendisini ikna etmesiyle de olsa bal gibi gitti cenazeye Maszkerádi.

"Şanslıyız, ülkede ne kadar alçak herifle, ahlâksız aşüfte varsa hepsini, çete liderlerinin tabutu başında göreceğiz. Yerli Falstaff, Pistoli öldü. Hangi evsiz serseri ya da hangi topukları nasırlı hizmetçi kız bu ânı kaçırmak ister ki?"

Önceki seyahatlerinden birinde kullandığı siyah duvağı yüzündeki âciz ifadeyi gizlemek için bir kez daha takıyordu. Duvağın ardında gizlenirken dilediği gibi ağlayıp gülümseyebilir, canı istediğinde de ciddileşebilirdi. Ülkenin yüzkarasının cenazesinde bu köylü insanlara ne diye kendi düşüncelerini gösterecekti ki?

Ceviz ağacından tabutun yanında oturan yalnızca bir kişi vardı. Kakuk, Pistoli'nin gardırobundan aldığı kıyafetlerle o günlük kendine çekidüzen vermişti. Üzerine büyük gelen ceketle pantolonu kendi halinde takılıyordu. Kafasındaki şapka düşmesin diye içine kâğıt tıkıştırmak zorunda kalmıştı. Paçaları botun

içindeydi. Ellerini cebinden (Pantolonun Macar modasına uygun dar kesimi yüzünden elinizi hareket bile ettiremezdiniz zaten) hiç çıkarmıyordu.

Köylüler bahçede sessizce, kedere boğulmuş bir vaziyette dikiliyorlardı. Pistoli'nin ölümünün doğrulanmasını bekler gibi bir halleri vardı. Kim bilir, tüm bu saçmalık kocaman bir şaka bile olabilirdi. Pistoli her an tabutundan fırlayıp ayağa kalkabilirdi.

Risoulette mezarlığa geldiğinde çoktan yas havasına girmişti.

Bu tuhaf leydi sevgilileriyle olan muhatabiyeti yüzünden insan içine çıkmaktan asla utanmazdı. Tek derdi Kaptan'ın kulağına bir şey gitmemesiydi. İlk aşkı olan Kalvinist rahibin ölümünden beri matem elbisesini onuncu defa giyiyordu. O zamanlardan beri dantel duvağının ardında Risoulette'in burnu ağlamaktan pek çok kez kızarmıştı. En hayat dolu sevgililer bile diğerleri gibi bir şekilde ölüyorlardı... Bir gün öncesinde etrafta gezinen, piknik yapmak için insanları ayağa kaldıran, kadınlara kurnazca yalanlar fısıldayan ve delicesine bağırıp öfkelenen bir adamın, ertesi gün öylece kımıldamadan uzanması gerçekten tuhaftı. Evet, sıradan sevgililer de özel olanlar da bir şekilde ölüyorlardı... Gece yarısı serenatları yapıp, penceresini açacak leydilere şiirler düzen, ardından kendilerini iyi hissedene kadar pohpohlanmayı bekleyip, tekliflerini kabul ettirmeye çalışan sabırlı, sevgi dolu, ağzı laf yapan düzgün beyefendiler de bir şekilde ölüyorlardı... Neredeyse her erkeğin kendine özgü cümleleri olduğu gibi, kimisinin de bir iki gün önce ansiklopedilerden ya da şiir kitaplarından okuduğu şeyleri kusmak gibi bir eğilimi vardı. Tompa'nın

Çiçek Mitolojisi bu civardaki her kütüphanede mutlaka bulunurdu. Her hâlükârda hepsi bir şekilde ölmüştü... Sıradan olanlar, sessiz olanlar, bezgin olanlar, uyuşuklar, hiçbir şeyi umursamayanlar... Hepsi ölmüştü. Kurnaz olanlarla işini sağlama alanlar bile Yaratıcıları'nın yanma dönmüşlerdi. Ve Risoulette yaşadıkları şeyleri, hayattayken yaptıklarını, ağızlarından çıkan cümleleri düşünüp onlar için de gözyaşı dökmüştü. Risoulette'in olduğu yerde bir iki saat geçirmiş herkesin hakkıydı matem duvağı... Evine döner dönmez merhumun fotoğrafının önüne bir çiçek bırakır, dua kitabını açarak yakarmaya başlardı. Bu hayatta anılar dışında her şey gelir geçerdi!

Pistoli'nin cenazesine gelen diğer herkes çok önemli bir etkinliğe katıldıklarını düşünüyordu. Ölü adam hepsinden bir parça koparmıştı. Bay Pistoli'yi tanıyan herkes birazcık yarım kalacaktı bundan sonra...

Zonett'in sahibesi Fanny Late oradaydı. Ve Rampapapam'dan Zalim Dinka... Bu iki kadın yan yana gelme fırsatını Pistoli hayattayken de hiç kaçırmazlardı. Birbirlerine kıskançlık ve öfke dolu bakışlar fırlatırlardı. İkisi de birbirini küçümserdi. Şimdiyse içgüdüsel olarak sıraya girmiş bir vaziyette yan yana duruyorlardı. Elbette Risoulette, Eveline ve Maszkerádi'nin arkasında...

Tanrı biliyor ya, sevgili Pistoli tabuttan kafasını uzatabilseydi anında geri çekerdi! Her ne kadar karşılaşacağı yüzlerde onu suçlayacak en ufak bir ifade olmasa dahi, önceki mevzuları unutmuş olamazlardı... İçlerinden biri ötekinin saçlarını yolmakla tehdit ediyordu. Bir başkası ise ortalık yatıştıktan, yemek

faslı bitip herkes evine döndükten sonra mezarı ziyaret etmeyi, yüreğinde zapt ettiği gözyaşlarını dökmeyi düşünüyordu.

Baloya ya da düğüne gider gibi süslenip püslenmişlerdi. Fanny Late altın zincirli iki kolye takıyordu. Zalim Dinka baştan aşağı çiçek desenli mavi ipeklere bürünmüştü. Minik ayakkabılarının tabanları bile tertemizdi. İki tanesi, aynı adamın kadını olmaktan hiç utanmadıklarını belli edercesine kol kola girmişti. Zaman zaman yanlarındaki rakipleri dikkatle inceliyorlardı. Doğrusu hayattayken Pistoli'ye gerçekten iyi davrananlar dışında orada ağlamayı hak edecek başka kimse yoktu. Onlar da Pistoli'yi sevmek dışında başka hiçbir şey beklemeyen kişilerdi... Ne zavallı adamın vaktini harcamış, ne de sağlığından ve keyfinden çalmışlardı. Dünya üzerindeki herkes bir şekilde hata yaptığından, belki bir iki ufak mevzu yüzünden suçluluk duyabilirlerdi. Ancak onları Pistoli'yle kıyaslarsak, bu kadınların öte dünyada yargılanırken sütten çıkmış ak kaşıktan farksız olacakları kesindi. Bu sebeple cenazeye katılanlar arasında başsağlığını hak eden yegâne kişiler de onlar olmalıydı... Kafa kafaya verip, o gece Pistoli'nin ruhunu Rampapapam'da yüceltmeye karar verdiler. Cenazeye gelen yaşlı kadınlardan bazılarının Pistoli'yle olan ilişkileri öylesine uzun zaman önceydi ki, bu gerçeği kendileri bile hatırlamıyorlardı.

"Yemeği ben yapayım, merhumun sevdiği yemekleri iyi bilirim," diye önerdi Zalim Dinka.

"Kakuk'a söyleyelim de Çingeneleri getirsin," diye ekledi Fanny Late. "Sevgilimin sevdiği şarkıları son bir kez daha dinleyelim."

İki kadın da etraflarını saran Noel havasını yaka-

ladıkları için birlikte yas tutma fikrine sıcak bakıyordu. Hayatın kendisi koca bir şölen olmalıydı zaten. Cenazeler tüm kötü yönlerinin yanı sıra iyi bir amaç da taşımalıydı. Böyle geceler, bir nevi baloya dönüşmeliydi...

Avlunun bir köşesinde Pistoli'nin görkemli yaşamına yalnızca bir iki saat tanık olmuş fakir köylüler vardı. Yaşlı çiftçi kadınlar mendilleriyle gözyaşlarını siliyor, esnaf tayfası soylular hakkında hararetli hararetli dedikodu yapıyordu. Cenaze merasimlerini kaçırmayan tipler orkestranın başlamasını bekliyorlardı.

Bir zamanlar Pistoli'nin şefliğini yaptığı koro sonunda tavernaya girdi. Pos bıyıklı, takım elbiseleri üzerlerinden dökülen adamların kimisi sırık gibi, kimisi de iriyarıydı. Hepsinin eli ayağına dolaşıyordu. Korodaki altı vokal de sırtlarına siyahların hâkim olduğu ulusal bayraklarını örtmüşlerdi. Bay Pistoli'nin özgüven taşan önderliğinden yoksun orkestra, savaş alanına girerken çekingen ve tereddütlü görünüyordu. Birbirlerinin ayaklarına basıp duruyorlardı. Cenazelerde orkestrayı yöneten Gerzsábek ile ölüm ilanını okuyacak kişinin, Çingeneleri tabutun sol tarafına yönlendirmesi bir hayli zaman almıştı. Pistoli'nin o esnada tabutunda kımıldamadan yatması inanılacak gibi değildi. Orkestra en sonunda yerine geçince koro üyelerinin kafası ister istemez kapıya döndü. Gelirken sesini açmak için yolda bira almak üzere duran basso profundolarını[28] bekliyorlardı. Belli ki Mayer hâlâ sesini açıyordu.

O sırada başka sorunlar çıktı.

28. Erkek vokallerde en kalın bas sesine sahip kişi. (ç.n.)

Katolik rahip zangoçla, Bay Pistoli yıllar önce dinden çıkıp ateist olduğunu açıkladığı için cenaze törenine katılmayacağını bildiren bir not göndermişti.

İyi de Pistoli o halde neye inanıyordu?

Kimse bunu bilmiyordu. Ölü adamcağız kalkıp Tanrıya inanıp inanmadığını söyleyebilseydi cenazedeki insanlar ona göre dua edebilirdi. Hiç kimse Pistoli'yi kilisede gördüğünü hatırlamıyordu.

Eveline kilisenin töreni yapmayacağını öğrenince ziyadesiyle alındı.

"Ben gidiyorum," dedi Maszkerádi'ye. Gözyaşlarını tutmakta güçlük çekiyordu.

"Kal," diye fısıldadı Maszkerádi. "Gerzsábek papazı çağırmaya gitti bile. Kalvinist bir papaz bizim hergeleyi gömmeyi reddetmeyecektir."

Eveline, "Ben Katoliğim," diye ısrar etti. "Dinime saygım var. Kâfir bir adamın cenazesine katılamam."

"İyi, git o zaman. Pistoli'yi köpek yakalayıcısının teki bile gömse törenin sonuna kadar kalacağım. Hadi git, yürürüm ben."

Eveline utancından kıpkırmızı olmuş vaziyette bahçeye çıktı. Onu takip eden birkaç kişi daha oldu. Yaşlı kadınlardan bazıları sanki tabuttan hastalık kapacaklarmış gibi başka yerlere oturdular. Dışarı çıkanların arasında içeride olup biteni, görebileceği mesafeden izlemeye çalışan bile vardı.

Ancak ortamın gerginliği Gerzsábek elleri boş dönünce kayboldu. Kalvinist papaz başka bir cenaze töreni için diğer köye gitmişti ve geceden evvel gelemeyecekti. Civarda bu işi üstlenecek başka adam da yoktu.

Maszkerádi yüzündeki gülümsemeyi gizlemek

için duvağını düzeltti.

Fanny Late ayağa kalktı. Başta tereddüt etse de tüm cesaretini toplayıp insanlara bakındı.

"Sevgili dostlar, Gerçek Dua'yı neden kendimiz okumuyoruz? Ruhunun kurtuluşu için yeterli olacaktır."

"Koroya ne olacak?" diye araya girdi Kakuk.

"Boş verin şimdi onu," dedi Fanny Late. "Gerçek Dua'yı eksiksiz okuyabilecek birileri var mı?"

Sanki Bay Pistoli özellikle onu seçmiş gibi Kakuk durumu kurtarmak üzere kararlı bir ifadeyle öne çıktı.

İstavroz çıkarıp yüksek sesle Gerçek Dua'yı okumaya başladı.

Kakuk, Pistoli'nin kıyafetlerini boşu boşuna çalmıştı. Oradaki herkes ayini yöneten kişinin beş para etmez bir serseri olduğunu zaten biliyordu. İnsanlar birer ikişer dışarı kaçmaya başladılar. En son Maszkerádi ile iki tavernacı kadın kaldı. Sonunda Fanny Late genç leydiye patladı.

"Peki ya sen güzelim? Sen neden defolmuyorsun?"

Maszkerádi titremeye başladı. Öfkeli kadına utana sıkıla bakıp, apar topar bahçeye çıktı.

Quitt arabayı getirince tabutu taşıma vakti gelmişti. Tahta tabutu direklerle kaldırmaya çalıştılar ancak tabut külçe kadar ağırdı. Çam yarması gibi iki kadın ve iki adam Bay Pistoli'yi son yolcuğuna taşıyacak arabaya güçlükle koydular. Zalim Dinka kendini kaybedip, alçak sesle söylenmeye başladı.

"Sevgilimin kendi ağırlığını gayet iyi taşıdığını biliyordum ama bu kadar ağır olduğunu tahmin etmiyordum. Çok fazla su içmiş olmalı."

Saat öğlen üçe geliyordu.

Bulutsuz gökyüzü, gizleyecek hiçbir şeyinin olmadığını ifade edercesine berraktı. Mayıs güneşi yerkürenin üzerinde, aşağıdaki cenazeden haberi yokmuş gibi yükseklerde süzülüyordu. Quitt'in arabası Pistoli'nin evinin önünden yola koyulduğunda batıya doğru minik bir bulut toplandı. Ufkun üzerinde hoplayan bir köpeği andırıyordu.

Mezarlık malikâneye oldukça uzaktı. O köyün insanları ölülerini göz önünde tutmaktan hoşlanmazlardı. Zaten rüyalarında, özellikle savunmasızken karşılarına çıkıp yeterince sorun çıkartıyorlardı. Avlulara doluşuyor, soğuk şöminenin önüne diziliyor, masada kalan şarabı içip, kafalarını omuzlarına yaslıyorlardı. Suratlarındaki ifade o denli acı doluydu ki ertesi gün bile rüyanın etkisinden çıkamazdınız. Bir zamanlar çok sevdiğiniz birinin ölüsünü görmek ne gibi bir günahın bedeli olabilirdi ki? Bir de verdikleri sayısal numaraları yok muydu! Üstüne kıskançlıktan kadınların peşine takılmalarıyla ilgili anlattıkları öyküler! İnsanların en gizli ve acıklı sırlarını ifşa etmeleri... Evet, ölüleri hayattakilerden uzak tutmak en iyisiydi. Kimse ölülerle arkadaş olamazdı.

Mezarlık, kötü niyetli ölülerin yataklarından köyün içine şeytani hiçbir şeyin sızamayacağı kadar uzaktaydı. Kocakarıların büyüsü şarap mahsullerine ulaşamazdı. Gözyaşları mezarlarına akıyordu zaten. Burada yatan herkes bir şekilde birbiriyle akrabaydı. Kimisi doksan, kimisi de oyuz yıl yaşamıştı. Aynı et, aynı kan hepsinde vardı. Ölü âşıklar hayatta önlerine çıkan tüm engellere rağmen artık kavuşmuş olmalıydılar. Büyükanneler geceleri eski sevgililerinin yanına

kaçtıklarında kimse yataklarının boş olduğunu fark etmiyordu bile. Karısıyla yan yana gömülen kocalar (eskinin insanları böyle şeyleri severdi) diğer yarılarının bütün gece, yandaki çukurda horozlar ötmeye başlayana dek ne yaptığını merak etmiyordu. Evet, toprağın altındaki dünya güzel bir yerdi.

Herkes istediği kişiyle dilediğince gülüp eğleniyordu. Bay Pistoli'nin seyahatleri esnasında mezarlıkları es geçmemesinin sebeplerinden biri de buydu. Huzurlu ağaçların hepsi; serviler, söğütler, akasyalar karga yuvalarıyla dolu olurdu. Çalıların arasından vızıldayan arıların hepsi Pistoli'yi tanırdı. Eski mezarlık kaçamak randevular için biçilmiş kaftandı. Bakımsız mezarlar, önceleri nedensiz yere ziyarete gelen yaşlı kadınlar tarafından bile uzun süre önce terk edilmişti. Atop Darabos'un (seksen sene yaşamıştı) ya da dul Fitkonidesz'in (yetmiş altı yıl yaşamış, Pistoli'yi dünyaya getiren ebe) üzerinde gerinmek insanı gençleştiriyordu. Mezar tümseklerinin altındaki yumrulu dizler ve cılız kollar çoktan ot olmuştu ne de olsa... Bay P.'nin, "*Mezarlıkta gördüm ilk, senin yüzünü...*" diye başlayan şarkıyı sevmesine şaşırmamak lazımdı. Cenazenin birinden (ölü adamcağıza veda ettikten sonra), Phtrügy'den (siyah turp tatmak için özellikle gittiği yer), düğünlerden (gelinlere sarılmaktan bıkmadığı düğünler...) dönerken ya da Gyula Benczi'nin eski Macar şarkılarını duyduğu zaman bile mutlaka şapkasını çıkarır, kadehini mezarlık sakinlerine kaldırmayı ihmal etmezdi. "Bu senin için eski dostum!" diye bağırırdı eski mezar taşlarıyla haçlara... Diğer zamanlarda da pelerinine sarınıp elinde bir fincanla mezarlığın ortasına dalar, ölülerin ayakkabı boyacıları

gibi paçalarına atlayıp atlamayacaklarını merak ederdi. Evet, Pistoli burada oldukça iyi tanınıyordu. Belki eski taverna dostlarından bir ikisi ya da canı sıkılmış kadınların birkaçı onu bekliyor bile olabilirdi.

Ahali Bay Pistoli'yi mezarlıktaki, son uykusuna yatacağı yer olarak daha önceden seçtiği, kavakların olduğu ıssız köşeye taşıdı. Mezarın kaç metre derinliğinde açılacağını belirtmek dışında gözlerden uzak, yapayalnız kalabileceği, rüzgârların delicesine estiği bu yerde yatmayı kendi istemişti. Yalnız kavakların sallanan dallarında kargalarla, aladoğanlar dışında hiçbir şey yoktu etrafta. Muhtemelen bir de geceleri süpürgeleriyle uçan cadılar oraya inerlerdi...

Cenaze ahalisi anayola vardığında bulutlarda gördükleri köpek ufkun üzerinden sıçrayıp gökyüzüne tırmandı. Silkelenip tüylerini döktü. Önce bir ayıya, ardından da bir aslana dönüşerek en sonunda arka ayakları Debrecen'in güneyine, kafası da kuzeydeki Miskolc'a uzanan bir yaratığa dönüştü. Gökyüzünün engin merdiveninin tepesinde şimşekler çakıyor, gürleyen bir dev o yana doğru yaklaşıyordu. Rüzgâr, sokak serserileri gibi tarlalara keskin bir ıslık üflüyor, çalıların ve çitlerin ardına sığınan her şeyi yıkıp geçiyordu. Havada kasvetli ve uğursuz bir şeyler vardı. Kafilenin ardında kalanlar toz yumağı gibi köye doğru geri savruluyordu.

Bu esnada arabacı Quitt, piposunu ağzından bir saniye bile düşürmedi. İki ufak atı, başları öne eğik arabayı çekmeye devam ediyordu.

Onlar varana dek mezar kazıcılar çoktan gitmişti. Fırtınada sığınacak bir yerler bulmak için kaçmak zorunda kalmışlardı. Ancak açık mezarın etrafındaki

toprak tümsekler sonsuzluğa uzanıyordu. Bir gün hepimizin uğrayacağı o son durak, güneşin altında bizi bekliyordu... Feryatların son bir kez duyulacağı, mezarcılar halatları kederle tutarlarken rahiplerin son bir kez daha dua edeceği, tüm zenginler ve tüm fakirler için son bir durak... Bu civardaki toprak kumlu ve sarıydı. Çukur derindi. Mezarın içine göz ucuyla bakan Kakuk dehşet dolu bir çığlık attı. Bay Pistoli'nin tabutuna yerleştirdikleri gibi baştan aşağı beyaz kefenlere sarılı vaziyette ayakta dikildiğini gördüğünü söyledi. Yüzü bembeyaz, saçı gözünün önüne düşmüş ve elini yardım istercesine uzatmıştı.

Kakuk'un gördüğü şeyden sonra kimse çukura yaklaşmaya cesaret edemedi. Gök, öte dünyadan bile duyulacak gibi gürledi. Bulutlar ulumaya başladı. Cennet delicesine çığlık atıyordu. Ölü adamcağızı taşıyan en sondaki kişi mezardan kaçarcasına uzaklaşınca diğerleri de peşi sıra koşup ağaçların arasında gözden kayboldular. Kakuk hâlâ Bay Pistoli'nin gür sesini arkasından duyabiliyordu... Quitt bile aklını kaçırmışçasına arabayla çekip gitmişti.

İnanılmaz bir gürültü koptu.

İki kadın uzaktan arkalarına baktılar. Mezarlığın ucunda yanan meşaleyi fark ettiler. Ateş, sanki etrafında cehennemden taşan ruhlar dans ediyormuşçasına hiddetlenip parladı. Hayalet misali hem sapsarı, hem de masmaviydi...

Kaçmalı! Bu korkunç yerden kaçmalıydı...

Çok geçmeden fırtına koptu ve ertesi sabaha dek durmadı bile.

Sonraki gün ne kavaklıkta, ne tabutun üzerinde, ne de mezar çukurunda en ufak bir iz bulan olmadı.

Yalnızca kumla karışık siyah küller... Pistoli'nin cansız bedenini bulamadılar. Çukurun dibinde, ağının içine gizlenmiş bir örümcek ve rüzgârda savrulan belli belirsiz bir şarkı vardı...

11. SONBAHARIN GELİŞİ

Eveline sonbahar gelene dek Bujdos'taki malikânesinde kıvranıp durdu. Vakit geçirmek ve olanları unutmak için dört gözle beklediği; kitapları, dergileri ve nota defterlerini getirecek postacı gibi sonbaharın gelişini beklemek de ona acı veriyordu. Sonunda toprak kızıla döndü. Rüzgâr ağaçlıkların arasından nazikçe süzülüyordu. Akşamları bahçeden haşır huşur sesler geliyor (kuru yapraklar konserlerine hazırlanıyorlardı), gece yarısı olunca da bacadan ve tavan arasından yankılanıyordu. Yol kenarlarındaki günebakanlar, korkulukları andırıyordu.

Eveline bütün yazı annesi, büyükannesi ve diğer bütün kadın akrabaları gibi Sóstó'daki kaplıcada geçirmişti. Annesinin bir zamanlar leyleklerin gelişini izlediği yıkık dökük kulübeyi bile tutmuş olabilirdi hatta. Şehirden gelme Maszkerádi bir hışımla Bujdos'u terk ettiğinden beri köyde kalmayı reddediyordu. (Kakuk, Pistoli'nin mektubunu ölümünden sonra sadık bir hizmetkâr olarak yerine ulaştırmıştı.) Eveline oldukça sakin bir şekilde Maszkerádi'ye, iki yıldır kendini sömüren adamdan artık onun sorumlu olduğunu, o ismin yalnızca kalbinin yanı sıra çek defterine de ka-

zınacağını, hayallerden örme gömleğini üzerine giyip her yerde genç kadının karşısına çıkacağını ve bütün fantezilerini gerçekleştirmek için onu kullanmaktan çekinmeyeceğini anlatmıştı. Maszkerádi de bunun üzerine eşyalarını toplayıp genç adamın peşinden başkente geri dönmüştü. Gitmeden evvel Eveline'e, "Beni artık rahatsız etme aptal karı!" demişti. Eveline, arkadaşı evini terk edene dek tek kelime bile etmeden beklemişti. Ardından yeniden köylü bir hanım olabildiği için kendini çok ama çok iyi hissetmişti!

Sóstó'da meşe ağaçlarının altındaki banklarda oturup, yaz zamanının güneş ışıkları ve gölgelerle nasıl oynadığını izlemek gibisi yoktu. Kistata'da nüfus memuru olarak çalışan Bay Aladár Virágh'ın akşamları gölün kıyısında çaldığı flütü dinlemek gibisi... Ayak parmakları buruşana dek gölün kenarında oturmak gibisi... Lezzetli akşam yemekleri yiyip, öğlenleri Nyíregyháza'dan eğlence düşkünü adamları ormana taşıyan arabayı beklemek gibisi... Orkestrasının önünde alt tabakadan biriyle evlenmiş bir prens gibi göze batan Çingene kemancı Gyula Benczi'yi dinlemek gibisi... Ve hepsinden öte buraya dinlenmeye ve sıkılmaya gelen Nyírség kadınları misali hayattan soğumak gibisi yoktu. Mayıs ve haziran piknikleri sona erince bu leydiler adımlarını daha yavaş atmaya başlar, bembeyaz bacaklarının daha rahat ayakkabılara bastığından ve korselerinin mevsime uygun olduğundan emin olmak isterlerdi. İçlerindeki kış kadınını gezdirirken yazlık kıyafetler seçerlerdi. Sóstó'daki kaplıca dingin yaz günlerine böyle devam ederdi. Oranın yaşlı hanımlarıyla çocukluk anılarını yâd etmek Eveline için zor değildi. Budapeşte'nin kışlarında başkentin

kibri Eveline'i akrabalarından ve iyiliğini düşünen insanlardan koparıp, bir süreliğine buralardan çekip alırdı. Ancak genç kadın her ne kadar isteksiz görünse de Eveline geri döndüğünde onu bağırlarına basar ve yeniden kabul ederlerdi. Nyírség kadınları sevgilerini göstermeyi, insanlarla nasıl arkadaş olup, sadakatlerini nasıl ispatlayacaklarını gayet iyi bilirdi... Servet ya da konuma bakmaksızın hepsi birbiri için birer kız kardeş kesilirdi. Kocaları emekli vali olsun, adliyede en düşük rütbeyle çalışıyor olsun fark etmezdi onlar için. Kalpleri sıkıntılı ve dertli olduğunda, doğumda ve ölümde birbirlerinin en yakın dostu olurlardı. Tasarruf kurumunun borçları için kadın üyeler oy kullanır, uygun bekârlar için evlendirilecek genç leydiler bu kadın meclisinden geçerdi. Koca bulamayan bir bakire söz konusu olduğunda kızcağızın etrafını sarar, kol kanat gererlerdi. Bu yüzden Sóstó'da o yazın en çok tartışılan konusu; neden böylesi ağırbaşlı ve asil bir ruhun, üstelik de oranın yerlisi olan Eveline gibi bir leydinin evlenecek kimseyi bulamamasıydı. Bu genç kızın kalbinin ve dokunuşunun bir erkeği mutlu edeceği kesindi...

O yaz oldukça güzeldi. Serin mahzenlerde muhafaza edilen tatlı kremalar gibiydi hatta. Dümdüz tarlaların üzerinde süzülen meltemler misali dingindi. Şafak vakti ötüşen kuşların cıvıltısı gibi parlaktı... Burası sakin, masum ve gösterişten uzak bir yaşam sürmek için ideal bir yerdi. Sóstó'nun tombul kadınları ağaç banklarının üzerinde kelimeleri örgü örer gibi dizerek, Eveline'in dikkatini çekebilecek bekâr beyefendileri birer birer sıralıyorlardı. Hayalperest Andor Álmos'un adı ne zaman geçse genç kadın sessizce gü-

lümsüyordu. (Hassas bekârımız Sóstó'da hiç görülmemişti. Sanki Eveline'e iyileşmesi için yeterince zaman tanımak istiyor gibiydi.)

O yaz da günlük sayfalarının boş kalacağı dönemlerden biriydi. Amaçsız ve tutkusuz günler, bir ileri bir geri dönen rüzgârgülleri gibi birbirini izliyordu. Burada kayda değer tek şey, öğlen vakti gölge düştüğünde yaşlı leydilerin anlattıkları eski zaman öyküleriydi. Bu öyküler kâğıda yazılmazdı. Yalnızca anılarda saklanırlardı. Uzun ağaçlar hepsini iyi bilirdi. Dökülen yapraklar hepsini hatırlardı. Durgun, sedefli göl öykülerin hepsini yutar, göçmen kuşlar onları uzaklara götürürdü... Kış vakti gelince kargalar bembeyaz tarlaların üzerinde öter, sonbahar gelince avcılar köpekleriyle birlikte yeni haberler getirirdi. Buralarda mutsuz olan biri olabilir miydi? Kimin hayatı günebakanlar gibi yüzünü mutluluk güneşine çevirirken, kiminki başını vaktinden evvel bahar fırtınalarına kaptırıp hüzünle öne eğerdi ki? Sarı çizmeli, kedi bıyıklı ve mücadeleci Nyírség centilmenleri ile onlar gibi alçakgönüllü olup, saygıyla gülümsemekten çekinmeyen çiçek kokulu kadınların öyküleri sessizce bu diyarda yaşamaya devam ederdi.

Sonbahar geldiğinde bir gün Hayalperest Andor Álmos sonunda Bujdos'a gitti.

"Seni o kadar uzun süredir bekliyorum ki," dedi Eveline ona elini uzatırken.

"Ben de o kadar uzun süredir bunu düşünüyordum ki," diye yanıt verdi Andor. Sesi ile tavırları ağır, dingin ve ölçülüydü. Eski bir fotoğraftan fırlamışçasına, hayal meyal duruyordu ayakta.

Rüzgâr gelinciklerin üzerinde uğulduyor, bahçe-

de kızıl kahve gölgeler oynaşıyordu. Taş duvarın üzerindeki kiremitler çatlamış, arasından çıkan yosunlar taşıyordu.

"Kış gelmeden halledilmesi gereken işler var," dedi Hayalperest Álmos. "Evle ilgili bir iki şeye yardım etmemi ister misin?"

"Buna gerçekten çok sevinirim."

"Sobanın temizlenmesi gerek sanırım. Bizim ihtiyarlardan bu kışın uzun geçeceğini duydum ve senin de yeterli odunun yok. Ambar ne halde?"

"Ambar gayet iyi durumda Andor. Evime iyi bakıyorum."

"Pekâlâ, marangoz ve duvarcıyla bir konuşayım. O konuda iyiyimdir," diye devam etti Hayalperest Álmos. "Güllerini iyice sardığından emin ol. Etrafa tuzak kuracağız, çok fazla tilki oluyor. Bekçi köpeklerinle de ilgileneceğim. Benim kurt tazılarından birkaç tane gönderirim sana. Arka bahçeyi korurlar."

"Ara sıra gelip bana baksan fena olmaz sanırım."

"Arı kovanlarına, alet dolabına ve ahıra da bakmam lazım. Tahıl ambarı var, şarap mahzeni var, domuz ağılı... Kış gelmeden hepsini halletmem gerek."

"Gündüzler çoktan kısalmaya, geceler de uzamaya başladı."

"Diğer akrabaların ve ailen gibi kışı ve bu yılı burada geçirmeye kararlı olduğun müddetçe her şeyinle ben ilgileneceğim. Tavan arasında kuruyan cevizlerden, fındıklardan ve elmalardan tut, bacada tütsülenecek jambonlara kadar... Dondurmayla soda makinelerinin çalışır vaziyette olduğundan da emin olacağım. En son oyunları ve yeni yeni müzik notalarını getirmek de bana düşüyor. Olur da Budapeşte'den geldik-

lerini söyleyen ve Aufrecht ile Goldschmidt kitapları basan iki tane avcı şapkalı adam görürsen, üyelik sözleşmesini imzalayabilirsin. Kitaplar böyle yerlerde iyi birer dost oluyor. Ben kendimi her gün ansiklopedilerle sözlüklere gömülmüş halde buluyorum..."

"Yine de yalnız olacağım."

"Dilersen sonbaharda havalar biraz daha sıkıcı olmaya başladığında benimle ava gelebilirsin. Dışarıya çıkınca, upuzun ovalarda ve yabani bataklıklarla çevirili dingin korularda vaktin daha hızlı geçtiğini göreceksin. Mektuplar yazacaksın... Arabalar çalışır vaziyette olacağından sana komşu leydilerini seve seve misafirliğe getireceklerdir. Nyírség yolları kolay kolay kapanmaz. Hem evde bir misafir varken şömine bile daha keyifli yanar derler. Saatler daha çabuk geçer, hizmetkârlar daha neşeli olurlar, günler daha dostane görünür... Akşamları domino ya da Ruslar gibi kâğıt oynayabilirsin. Ara sıra dans etmek isteyen olursa halıları kaldırırsın. Yaşlı beyefendiler için mutlaka Tokay şarabı bulundur sen. Papaz için de Szerednyei. Uzak akrabaların için de yerel şarap... Avcılar ev yapımı brendi severler, leydiler *pálinka*... Falcılar için rom al, gençler için maden suyu ve benim için de Parád. Şimdiden teşekkürler hatta... Zamanın ne kadar hızlı geçtiğini kendin de göreceksin."

"İyi de her an misafir ağırlayamam ki... Eninde sonunda yalnız kalıp mutsuz olacağım..."

"Kendini yalnız hissettiğinde, sonsuz bir hüzün ruhunun kapılarına dayandığında ve melankoli kapı deliğinden seni gözetlemeye başladığında... Şey... O zaman seni ziyarete gelip, bir köşede sessizce otururum. Benim için piyano çalarsın. Eski ya da yeni bir

şeyler... Ben de sana sevdiğim kitaplardan bölümler okurum. Ya da mezarlıkta karşılaşan iki kişi gibi sakince sohbet ederiz belki. Bahçenin bir köşesine sevgili dostumuz Pistoli için küçük bir anıt yapalım derim. Bilirsin işte küçük bir tümsek, tepesindeki haçta ismi yazan... Asil dostumuz için dua ederiz önünde. Kimsenin onu düşüneceği yok gibi. Biz de onu unutursak hayatı boşa gitmiş olacak."

"Pistoli seni gerçekten önemsiyordu..."

"Beni anlayan bir adamdı diyelim."

"Ya ben? Ben seni anlamıyor muyum?"

"Kışı bekleyelim, olur mu? İlkini, ikincisini, üçüncüsünü... Buraların tekdüze gecelerini, ayın değişmesini, geceleri uluyan kurtları... Her gün saatlerimizi kurduğumuzdan emin olup, anılarımızı gömelim. Huzur içinde şöminenin önünde oturup, oyunlar oynayalım ve alacakaranlık ne kadar kasvetli olursa olsun birbirimize haber vermeden kimseye mektup yazmayalım."

"Seni bekleyeceğim."

"Bırakalım da hayat diğerleri için devam etsin. Biz günebakanlarla ilgilenelim. Büyüyüp açmalarını ve solmalarını izleyelim. Dün de kocamandılar ama şimdi, sonbahar gelince çatıyı kaplamaya başladılar."

(Margaret Adası, 1918)

Gyula Krúdy, modern edebiyatın mihenk taşları arasına girebilmiş büyüleyici eseri *Günebakan*'da, bizleri Budapeşte sokaklarında, kırsallarında ve tavernalarında dolaştırır. Zarif bir yaşam sürdürme arzusunun insanı deliliğe ve tutkunun derinliklerine nasıl sürüklediğini anlatırken; genç Eveline'in şehir yaşamını terk edip umutsuz aşkı Kálmán'dan uzaklaşmak için taşraya yerleşmesini, Eveline'in aşkıyla yanıp tutuşan Hayalperest Álmos'un melankolisini ve sıradışı bir kadın olan Bayan Maszkerádi'nin ziyaretlerini çarpıcı bir biçem ve kurgu ile gözler önüne serer. Krúdy, imge-yoğun ve gizli anlamlarla örülü bir dile; arzunun değişken doğasını ve renklerini olağanüstü bir şekilde yansıtabilen ender yazarlardandır. *Günebakan*, Krúdy'nin dünyasına mükemmel bir örnek teşkil ederken; Robert Walser, Bruno Schulz, Joseph Roth, Marcel Proust ve James Joyce gibi dâhilerin arasında gösterilir.

"Krúdy ve *Günebakan*'ı Avrupai hayal gücünün tozlu tavan arasında mutlu bir şeyler bulmak gibi. Sıradışı bir şekilde kaleme alınmış ve silik hayallerle dolu..."

THE HUNGARIAN DERGİSİ

"Krúdy'nin edebi gücü ve mükemmelliği, geçmişin bir tahlili gibi... Edebiyat dünyasında hayal edileni gerçeğe aktarabilen nadir isimlerden biri... Birkaç kelimeyle bile insanoğlunun zalimliğini, tabiatını, umutsuzluğu ve kadın erkek ilişkilerini özetleyen bir yazar."

SÁNDOR MÁRAI

"Gyula Krúdy... Macaristan'ın Proust'u."

CHARLES CHAMPLIN, THE NEW YORK TIMES

"Krúdy hayali insanlardan, hayali olaylardan, rüyaları andıran yerlerden bahsediyor, ama kişilerinin ve yerlerinin özü gerçekliğiyle insanı şaşırtıyor, zihnimizde yankılanıyor, bizi tam kalbimizden vuruyor."

JOHN LUKACS, THE NEW YORKER

"Gyula Krúdy'nin lan[illegible]ader mahkûmu aristokratlar, rüyaları andıran bir [illegible]ünmüş ev sahibeleri ve köylü, kaba toprak ağala[illegible]ışıltısı saçan, açıkça pastoral olmakta inat eden, m[illegible], yarı efsanevi kahramanları kusursuz bir yüzyıl so[illegible] nouveau'nun nesir hali."

W. L. WEBB

THG
0276358
BDZ

ISBN: 978-605-4849-06-2
9 786054 849062

18 ₺
KDV DAHİL